

BÜŞRA GÜR

**KAMU DİPLOMASİSİ: ASYA VE DÜNYANIN
TÜRKİYE ALGISINI
TWİTTER ÜZERİNDEN DEĞERLENDİRME**

Yüksek Lisans Tezi

Ankara Sosyal Bilimler Enstitüsü

Bölge Çalışmaları Enstitüsü

Haziran 2021

**KAMU DİPLOMASİSİ: ASYA VE DÜNYANIN
TÜRKİYE ALGISINI
TWITTER ÜZERİNDEN DEĞERLENDİRME**

Tezli Yüksek Lisans Programı

Büşra GÜR

185210005

Ankara Sosyal Bilimler Enstitüsü

Bölge Çalışmaları Enstitüsü

Haziran 2021

BEYAN

Bu tez çalışmasının kendi çalışmam olduğunu, tezin planlanmasından yazımına kadar bütün safhalarda etik dışı davranışımın olmadığını, bu tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, bu tez çalışmasında kullanılan bütün bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi ve bu kaynakları da kaynaklar listesine aldığımı beyan ederim.

Tarih

.../.../....

İmza

Adı-Soyadı

ÖNSÖZ

Küresel siyasette yaşanan dönüşümlerin bir yansıması olarak kamuoyu olgusuna vurgu yapan, sivil toplumu temel alan ve yumuşak güç araçlarını kullanan, yeni tarz bir diplomasi anlayışı ortaya çıkmıştır. Devletlerin kendi kamuoyu dışında yabancı halklara karşı kendini ifade etme, onları bilgilendirme ve etkileme çabalarına girmeleriyle dış kamuoyunun algı ve fikirlerine dair bir hassasiyetin oluşması neticesinde, geleneksel diplomasi tarzından farklı bir yönelişe doğru gidilmiştir. Bu yöneliş neticesinde başvuru diplomasi tarzı olarak kamu diplomasisi, devletlerin bir nevi yabancı toplumlardaki kamuoyunu hedef alarak, bu hedef üzerinde oluşturmak istediği etkiyi gerçekleştirmek ve yabancı halkların fikirlerini kendi lehlerine çevirmek istemesidir.

Kamu diplomasisi, bu tez çalışmasının ana konusunu oluşturmaktadır. Kamu diplomasisi alanında literatürde yapılan çalışmaların yetersizliği ve bu kavrama ilişkin belirsizlikler, çalışma hazırlanırken birtakım zorlukların yaşanmasına sebep olmuştur. Bu nedenle çalışmanın ilk bölümünde, kamu diplomasisine dair karmaşıklığın bir nebze giderilmesi amacıyla kamu diplomasisinin kavramsal çerçevesi ve tanımı ele alınmaktadır. Tezin ikinci bölümünde Türkiye’de kamu diplomasisinin tarihsel süreci, aktörleri ve uygulamaları incelenmiştir. Türkiye’nin son yıllarda vurguladığı Yeniden Asya girişimi göz önünde bulundurulmuş ve üçüncü bölümde Türkiye’de kamu diplomasisi çalışmalarının odak noktası olarak Asya’da uygulanan politikalar anlatılmıştır. Son bölümdeyse, yabancı kamuoyunda Türkiye algısını ölçmek için Twitter üzerinden bir değerlendirmeye gidilmiştir. Yapılan bu değerlendirmeyle yabancı kamuoyunu anlamak adına bir alternatif sunulmaktadır. Ayrıca elle yapılmış olan analizin, farklı yöntemlerle geliştirilebileceği düşünülmektedir. Bu çerçevede yapılan çalışmanın, bundan sonraki araştırmalara katkı sunmasını umut etmekteyiz.

Tezimi hazırlarken her türlü akademik bilgi birikimini ve tecrübesini sunan, bana yol gösteren ve hiçbir desteğini esirgemeyen danışman hocam Doç. Dr. Meryem Hakim hocama ve ayrıca değerli jüri üyelerine şükranlarımı sunarım. Son olarak, bu zamana kadar eğitim hayatım boyunca maddi ve manevi desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen annem, babam ve kardeşlerime, yanımda oldukları her an için teşekkürlerimi sunuyorum.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	i
TÜRKÇE ÖZET	vi
ABSTRACT	ix
KISALTMALAR	xi
ŞEKİL LİSTESİ	xiv
TABLO LİSTESİ	xvi
1.GİRİŞ	1
1.1.Araştırmanın Konusu	2
1.2.Araştırmanın Soruları	3
1.3.Araştırmanın Amacı	3
1.4.Araştırmanın Önemi	4
1.5.Araştırma Metodolojisi	5
1.6.Araştırmanın Kapsamı	5
1.7.Araştırmanın Yapısı	6
Literatür İncelemesi	8
2. BÖLÜM: KAMU DİPLOMASİSİ KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ VE TANIMI	19
2.1.KAVRAMSAL ÇERÇEVE	20
2.1.1.Yumuşak Güç	21
2.1.1.1.Yumuşak Gücün Kaynakları	26
2.1.1.2. Yumuşak Güç ve Kamu Diplomasisi	28
2.1.1.3. Yumuşak Güce Getirilen Eleştiriler	30
2.1.2. Diplomasi	32
2.1.3. Kamuoyu	34

2.1.4.Sivil Toplum.....	37
2.2. KAMU DİPLOMASİSİ KAVRAMININ TANIMI.....	39
2.2.1.Kamu Diplomasisi ile İlişkili Kavramlar	44
2.2.1.1. Propaganda.....	44
2.2.1.2. Halkla İlişkiler.....	45
3.BÖLÜM: TÜRK KAMU DİPLOMASİSİ TARİHSEL SÜRECİ VE AKTÖRLERİ	47
3.1.TÜRK KAMU DİPLOMASİSİ TARİHSEL SÜRECİ	47
3.2. TÜRKİYE’NİN KAMU DİPLOMASİSİ AKTÖRLERİ.....	57
3.2.1. T.C. Dışişleri Bakanlığı	57
3.2.1.1. Dışişleri Bakanlığı Enformasyon Genel Müdürlüğü.....	58
3.2.1.2. Dışişleri Bakanlığı Yurtdışı Tanıtım ve Kültürel İlişkiler Genel Müdürlüğü.....	59
3.2.1.3.Diplomasi Akademisi.....	61
3.2.2. Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA)	63
3.2.2.1. Koordinasyon Ofisleri.....	64
3.2.2.2. Faaliyet Alanları.....	67
3.2.3. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yurtdışı Türkler ve Akraba Toplulukları Başkanlığı (YTB).....	68
3.2.4. Yunus Emre Enstitüsü (YEE)	72
3.2.4.1. Yunus Emre Enstitüsü Faaliyet Alanları.....	73
a. Eğitim Faaliyetleri.....	73
b Sosyal ve Kültürel Faaliyetler.....	75
c. Kültürel Diplomasi Faaliyetleri.....	76
3.2.5. Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (TRT).....	77
3.2.6. Türkiye Diyanet Vakfı.....	79
3.2.6.1. Eğitim ve Kültür Alanındaki Faaliyetler.....	81

3.2.6.2. Kriz Bölgelerine Yönelik Faaliyetler.....	82
3.2.6.3. Diğer Faaliyetler.....	83
3.2.6. Sivil Toplum Kuruluşları (STK)	83
3.2.6.1. Think-Tank'ler.....	84
3.2.6.2. İnsanî Yardım Kuruluşları.....	85
a. Türk Kızılay.....	86
b. Yeryüzü Doktorları.....	87
4. BÖLÜM: TÜRK KAMU DİPLOMASİSİ ÇERÇEVESİNDE ASYA POLİTİKALARI	90
4.1.TÜRK DIŞ POLİTİKASINDA ASYA’NIN ARTAN ÖNEMİ.....	90
4.2.TÜRK KAMU DİPLOMASİSİ AKTÖRLERİNİN ASYA BÖLGESİNDEKİ FAALİYETLERİ.....	97
4.2.1.Kamu Kurum ve Kuruluşları	97
4.2.2.Sivil Toplum Kuruluşları	106
4.2.2.1. İş Kuruluşları.....	106
4.2.2.2.İnsanî Yardım Kuruluşları.....	107
4.3.SİNEMA VE DİZİLER	111
5.BÖLÜM: TÜRKİYE’YE İLİŞKİN YABANCI KAMUOYU ALGISININ TWİTTER ÜZERİNDEN DEĞERLENDİRİLMESİ	115
5.1. DİJİTAL DİPLOMASİ.....	115
5.2.VERİ TOPLAMA YÖNTEMİ	119
5.3.VERİ ANALİZ YÖNTEMİ	120
5.4.TWİTTER VERİLERİNİN SONUÇLARI	121
5.4.1.Genel Sonuçlar.....	121
5.4.1.1."Turkey" (Türkiye) Konusuyla İlgili Sonuçlar.....	124
5.4.1.2. "Erdogan" (Erdoğan) Konusuyla İlgili Sonuçlar.....	125
5.4.1.3. "İslam" (İslam) Konusuyla İlgili Sonuçlar.....	125

5.4.2.Asya İle İlgili Sonuçlar	126
5.4.3.Örnek Olay Üzerinden Değerlendirme: Azerbaycan- Ermenistan Savaşı ve Türkiye'ye İlişkin Sonuçlar.....	127
5.5.DEĞERLENDİRME.....	129
5.5.1. Genel Değerlendirme.....	129
5.5.2.Asya İle İlgili Değerlendirme	134
5.6.TWİTTER'İN KAMU DİPLOMASİSİNDE KONU YÖNETİMİ OLARAK KULLANIMINA İLİŞKİN DÜŞÜNCELER	136
6. SONUÇ VE ÖNERİLER	140
KAYNAKÇA	150

KAMU DİPLOMASİSİ: ASYA VE DÜNYANIN TÜRKİYE ALGISINI TWITTER ÜZERİNDEN DEĞERLENDİRME

TÜRKÇE ÖZET

Kamu diplomasisi, klasik diplomasi anlayışından farklı olarak, kamuoyu ve sivil toplum odaklı, devlet-dışı aktörlerin dâhil olduğu ve yumuşak güce dayanan bir diplomasi anlayışı şeklinde karşımıza çıkmıştır. Medyanın artan önemi ve politikaların kamuoyu önünde gerçekleşerek daha şeffaf bir şekilde yürütülmesi, devletler için kamuoyuna karşı hesap verilebilir olmayı gerekli kılmıştır. Bu zaruret, yerel ve uluslararası kamuoyuna karşı duyarlılığı artırmış ve devletler politika üretirken, kendileri dışında kalan aktörlerin fikir ve algılarını gözetmek zorunda kalmıştır. Nitekim demokratikleşme ve insan hakları gibi konular gündemde daha çok yer almış ve bu durum devletleri, sergiledikleri görüntünün mahiyetine dikkat etmeye itmiştir. Bu doğrultuda, iç ve dış politikaların meşruiyet çerçevesinde olması gerekli hâle gelmiştir. Böylece devletler meşruiyeti kazanmak için kendi kamuoyunun yanı sıra yabancı kamuoyunu bilgilendirme ve etkileme çabalarına girmiş ve kamu diplomasisi gittikçe önem kazanmıştır. Türkiye’de henüz yeni bir çalışma alanı olan ve profesyonel olarak 2000’li yıllardan sonra önem kazanan kamu diplomasisi, bu tez çalışmasının ana konusudur. Bu alanda etkili çalışmalar yürüten Türkiye, kamu diplomasisi faaliyetlerine Asya’da ağırlık vermeye başlamıştır. Kamu kurum ve kuruluşlarının yanı sıra, sivil toplum kuruluşlarının faaliyetleri ve sinema ve dizi sektörünün etkisiyle Asya’da Türkiye’nin kamu diplomasisi, mühim boyutlara ulaşmıştır.

İletişim ve enformasyon toplumuna doğru evrilen küresel sistemde meydana gelen değişimler ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeler neticesinde sosyal medya, devlet-dışı aktörler, sivil toplum ve kamuoyu gibi kavramlarla birlikte yeni sistemde ortaya çıkmıştır. Sosyal medyanın uluslararası sisteme eklemlenmesiyle birlikte devletler, sanal ortamlarda var olma çabası içine girmiştir. Tez çalışmamızda bu durum dikkate alınarak Türkiye’nin yabancı kamuoyundaki algısını ölçmek için Twitter üzerinden bir değerlendirmeye gidilmiştir. Genel olarak küresel dünyada, özelde ise

Asya’da Türkiye algısı incelenmiştir. Bunun için Twitter’da farklı konularda yazılan tweetler ve kullanıcıların takipçi kitlesine göre bu tweetlerin etki alanları, değerlendirilmiştir. Bu çerçevede yabancı kamuoyunu anlamada kullanılabilecek alternatif bir yöntem, sunulmak istenmiştir. Yapılan analizle yabancı kamuoyunun ne söylediğine bakarak, istenilen yönde ve hedeflenen amaç doğrultusunda onları yönlendirmenin, kamu diplomasisi için gerekli olduğu bir kez daha vurgulanmıştır. Sonuç olarak, tezimizin bundan sonraki kamu diplomasisi çalışmalarına katkı sağlaması amaçlanmıştır.

Anahtar kelimeler: Kamu Diplomasisi, Türk Kamu Diplomasisi, Asya, Yabancı Kamuoyu, Twitter

ABSTRACT

Unlike the classical diplomacy, public diplomacy has emerged as a soft power-based diplomacy approach that focused on the public and civil society, includes non-state actors. The increasing importance of the media and the more transparent implementation of policies in front of the public made it necessary for states to be accountable to the public. This necessity has increased the sensitivity towards local and international public opinion and states have had to consider the ideas and perceptions of actors other than themselves while making policies. As a matter of fact, issues such as democratization and human rights took place more on the agenda and this situation led the states to pay attention to the nature of the image they display. In this direction, it has become necessary for domestic and foreign policies to be within the framework of legitimacy. Thus, in order to gain legitimacy, states have made efforts to inform and influence the foreign public as well as their own public opinion, and public diplomacy has become increasingly important. Public diplomacy, which is a new field of study in Turkey and gained importance professionally after the 2000s, is the main subject of this thesis. Carrying out effective studies in this field, Turkey has started to focus on public diplomacy activities in Asia. In addition to public institutions and organizations, the activities of non-governmental organizations and the influence of the cinema and TV series, Turkey's public diplomacy in Asia has grown significantly.

As a result of changes in the global system such as the evolution towards the communication and information society, and the developments in communication technologies, social media has emerged with concepts such as non-state actors, civil society and public opinion. With the integration of social media into the international system, states have made an effort to exist in virtual environments. In our thesis study, taking this situation into consideration, an evaluation was made on Twitter in order to measure the perception of Turkey in foreign public opinion. The perception of Turkey in the global world in general and in Asia in particular has been examined. For this, tweets written on different topics on Twitter and the domains of these tweets according to the followers of the users were evaluated. In this context, an alternative method that can be used to understand foreign public opinion is presented. With the analysis made, it has been emphasized once again that it is necessary for public diplomacy to direct

them in the desired direction and towards the targeted goal, by looking at what the foreign public is saying. As a result, it is aimed that our thesis will contribute to future public diplomacy studies.

Keywords: Public Diplomacy, Turkish Public Diplomacy, Asia, Foreign Public Opinion, Twitter

KISALTMALAR

AB: Avrupa Birliği

ABD: Amerika Birleşik Devletleri

AFAD: Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı

AMEXCID: Agencia Mexicana de Cooperacion Internacional para el Desarrollo (Meksika Uluslararası Kalkınma Ajansı)

ANKASAM: Ankara Kriz ve Siyaset Araştırmaları Merkezi

APEC: Asia-Pacific Economic Cooperation (Asya-Pasifik Ekonomik İşbirliği)

ASAM: Avrasya Stratejik Araştırmalar Merkezi

ASEAN: Association of Southeast Asian Nations (Güneydoğu Asya Ülkeleri Birliği)

AT: Avrupa Topluluğu

BI: Balassi Institute (Balassi Enstitüsü)

BİLGESAM: Bilge Adamlar Stratejik Araştırmalar Merkezi

BM: Birleşmiş Milletler

BMGK: Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi

CADE: Comunidade Academica para o Desenvolvimento (Kalkınma İçin Akademik Topluluk)

CCK: Chiang Ching-kuo Foundation (Chiang Ching-kuo Vakfı)

CIA: Central Intelligence Agency (Merkezi İstihbarat Teşkilatı)

CNN: Cable News Network (Kablolu Haber Ağı)

D-8: Developing 8 (Gelişen 8 Ülke)

ECHO: Avrupa Birliği Sivil Koruma ve İnsani Yardım Operasyonları

G-20: Group of 20 (20 Grubu)

GDP-Net: Global Public Diplomacy Network (Küresel Kamu Diplomasisi Ağı)

GIZ: Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit GmbH (Alman Uluslararası İşbirliği Kurumu)

İAM: Adam Mickiewicz Institute (Adam Mickiewicz Enstitüsü)

İC: Camoes Institute (Camoos Enstitüsü)

İFRC: International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies (Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Dernekleri Federasyonu)

İKÖ: İslam Konferansı Örgütü

İKV: İktisadi Kalkınma Vakfı

İLKSAY: İlim, Kültür, Sanat ve Yayın Kurulu

İRAM: İran Araştırmaları Merkezi

İSAM: Türkiye Diyanet Vakfı İslami Araştırmalar Merkezi

JICA: Japan International Cooperation Agency (Japonya Uluslararası İşbirliği Ajansı)

KADAM: Kamu Diplomasisi Uygulama ve Araştırma Merkezi

KAGEM: Kadın Aile ve Gençlik Merkezi

KCVF: Katara Cultural Village Foundation (Katara Kültür Köyü Vakfı)

KF: Korea Foundation (Kore Vakfı)

KİK: Körfez Arap Ülkeleri İşbirliği Konseyi

KOICA: Korea International Cooperation Agency (Kore Uluslararası İşbirliği Ajansı)

MBC: Middle East Broadcasting Center (Ortadoğu Yayın Merkezi)

MIKTA: Mexican, Indonesia, South Korea, Turkey and Australia (Meksika, Endonezya, Güney Kore, Türkiye ve Avustralya)

MILF: Moro İslami Kurtuluş Cephesi

MÜSİAD: Müstakil Sanayici ve İş Adamları Derneği

NATO: North Atlantic Treaty Organization (Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü)

NCCA: National Commission for Culture and the Arts (Ulusal Kültür ve Sanat Komisyonu)

NICO: National Institute for Cultural Orientation (Ulusal Kültürel Oryantasyon Enstitüsü)

OECD: Organization for Economic Cooperation and Development (Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü)

ORSAM: Ortadoğu Araştırmalar Merkezi

PKK: Partiya Karkeren Kurdistan (Kürdistan İşçi Partisi)

SAM: Stratejik Araştırmalar Merkezi

SDE: Stratejik Düşünce Enstitüsü

SETA: Siyaset Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Merkezi

SI: Swedish Institute (İsveç Enstitüsü)

SIF: Singapore International Foundation (Singapur Uluslararası Vakfı)

SSCB: Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği

STK: Sivil Toplum Kuruluşu

ŞİÖ: Şanghay İşbirliği Örgütü

TASAM: Türk Asya Stratejik Araştırmalar Merkezi

TDV: Türkiye Diyanet Vakfı

TEPAV: Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı

THY: Türk Hava Yolları

TILL: The Institute for Lithuanian Language (Litvanya Dili Enstitüsü)

TİKA: Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı

TMV: Türkiye Maarif Vakfı

TOBB: Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği

TÖMER: Türkçe Öğretim Merkezi

TRT: Türkiye Radyo Televizyon Kurumu

TÜBİTAK: Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu

TÜRKSOY: Uluslararası Türk Kültürü Teşkilatı

TYS: Türkçe Yeterlilik Sınavı

UNESCO: United Nations Educational Scientific and Cultural Organization (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü)

UNHCR: Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği

UNICEF: Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu

UNOCHA: Birleşmiş Milletler İnsanî Yardım Koordinasyon Ofisi

USIA: United States Information Agency (Amerika Birleşik Devletleri Enformasyon Ajansı)

WFP: Dünya Gıda Programı

WHO: Dünya Sağlık Örgütü

YEE: Yunus Emre Enstitüsü

YÖK: Yükseköğretim Kurulu

YÖS: Yabancı Öğrenci Sınavı

YTB: Yurtdışı Türkler ve Akraba Toplulukları Başkanlığı

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 3.1.: Başvuruların Düzeylere Göre Dağılımı (%)	71
Şekil 4.1.: TİKA Ana Hizmet Birimlerinin Toplam Harcamalar İçerisindeki Oranları 2019	99
Şekil 4.2.: 2018 Yaz Okulu Öğrencilerinin Bölgelere Göre Dağılımı.....	103
Şekil 4.3.: 2018 Yılı Bölgelere Göre Sosyal ve Kültürel Faaliyetler	104
Şekil 4.4.: İHH Ülke	109
Şekil 4.5.: İHH Proje.....	109
Şekil 5.1.: Konuya ve Skora Göre Tweet Sayısı Dağılımı Genel.....	122
Şekil 5.2.: Asya Ülkeleri Özelinde Konu ve Skorlara Göre Tweet Sayısı Dağılımı	122
Şekil 5.3.:Konuya ve Skora Göre Follower Sayısı Dağılımı Genel (y eksenli log skalasında verilmiştir)	123
Şekil 5.4.: Asya Ülkeleri Konuya ve Skora Göre Follower Sayısı Dağılımı (y eksenli log skalasında verilmiştir)	123

TABLO LİSTESİ

Tablo 2.1.: Yumuşak Güç Kaynakları, Araçlar ve Alıcılar/ Hedefler(Nye, 2008, 107)	26
Tablo 3.1.: Dışişleri Bakanlığı Yeni Teşkilat Kanununa Göre Birimler	57
Tablo 3.2.: TİKA Koordinasyon Ofisleri	64
Tablo 4.1.: YTB Bölge Bazında Burslandırma Sayıları.....	100
Tablo 4.2.: Yunus Emre Kültür Merkezleri Bölgelere Göre Dağılımı.....	101
Tablo 4.3.: Türkoloji Protokolü İmzalanan Üniversitelerin Bölgelere Göre Dağılımı (%)	102
Tablo 5.1.: Tweet, Konu, Skor Etiketlemesi.....	120
Tablo 5.2.: Azerbaycan-Ermenistan Savaşı İle İlgili Yazılan Tweetler(Lokasyona Göre).....	128

1.GİRİŞ

Küreselleşmeyle birlikte sivil toplum temelli ve devlet dışı aktörlerin dâhil olduğu yeni bir diplomasi anlayışı olarak, kamu diplomasisi ortaya çıkmıştır. Yumuşak güce dayalı, ikna etme ve cezbetme yoluyla (Nye, 2017, 25) devletlerin politika yürüttüğü bu anlayışla, kamuoyu odaklı bir diplomasi sanatı (Ekşi, 2018, 25) önem kazanmıştır. Küresel sistemin yeniden şekillendiği bu ortamda, kamu diplomasisinin önemi artmaya başlamakla birlikte, bu alanda yeterli çalışmaların yapılmadığı gözlemlenmektedir. Henüz yeni bir kavram olarak kullanılan kamu diplomasisinin, kavramsal çerçevede de birtakım karmaşıklıkla baş başa kaldığı anlaşılmaktadır. Bu tezin konusu olarak kamu diplomasisinin, bilgi ve iletişim çağının getirdiği yeniliklerle birlikte yeni güç ve diplomasi anlayışlarını anlayabilmek adına, üzerinde çalışılması gereken bir konu olduğu düşünülmektedir. Ayrıca Türk kamu diplomasisinin incelenmesi, alanda yeterli literatürün olmaması gerekçesiyle bu eksikliğin giderilmesi için önemli görülmektedir. Türkiye'nin kamu diplomasisi anlayışı uzun bir geçmişe sahip olmakla birlikte, yakın dönemde birtakım dönüşümler geçirdiği görülmektedir. Cumhuriyetin ilk yıllarında ulusal kimliğini inşa etmek ve ulusal güvenliğini korumak isteyen Türkiye, bölgesel ve küresel konularda tarafsız kalmayı tercih etmiştir (Çevik ve Seib, 2015, 2). Ancak Soğuk Savaş'ın sona ermesinin ardından Balkanlar, Orta Asya ve Kafkaslarda bağımsızlığını ilan eden ülkelerin kendilerini inşa etme süreçlerine dâhil olmak isteyen Türkiye, kamu diplomasisini kullanmaya başlamıştır (Çevik ve Seib, 2015, 3). 1980 ve 1990'lı yıllarda küresel sisteme entegrasyonla birlikte, Türk işletmeleri dış pazarlara doğru genişlemiş ve Balkanlar, Kafkasya ve Ortadoğu'da Türkiye'nin yumuşak gücü artmıştır. 1997 ve 2002 yıllarında dönemin dışişleri bakanı olan İsmail Cem, '*merkez ülke*', '*Avrasya'nın merkezi*', '*dünya devleti hedefi*' gibi söylemleri kullanırken, Türkiye'nin "tarih dışı, statik, edilgen, Soğuk Savaş parametrelerine takılmış bulunduğu dış politika zihniyetinin" değişmesi gerektiğini belirtmiştir (Cem, 2004, 10-15). Bu dönemlerde kamu diplomasisinin çeşitli örnekleri görülmüş olsa da profesyonel manada 2000'li yıllarla birlikte, bu alanda çalışmalar yapılmaya başlanmıştır. Kamu diplomasisine yönelişte, bir zamanlar Türkiye'nin yanlış yönlendirilen hükümet politikaları ve geçmişte yaşanan başarısızlıklar sebebiyle çizdiği olumsuz imajını ortadan kaldırma çabası da etkili olmuştur. Türkiye'nin birçok konuda

kendisine yöneltilen suçlamalara karşı “uluslararası kamuoyunu doğru bilgilendirmek ve konumunu anlatmak için” kamu diplomasisini kullanması gerektiği bir gerçektir (Kalin, 2011, 8). Bu doğrultuda, 2010 yılında Başbakanlığa bağlı olarak kurulan ve daha sonra İletişim Başkanlığı’na bağlanan, Kamu Diplomasisi Dairesi Başkanlığı, Türkiye’nin stratejik iletişim çerçevesinde öne sürdüğü tezleri ve politikaları uluslararası kamuoyuna etkili bir şekilde aktarması ve ülke tanıtımını gerçekleştirmesi amacıyla kurulmuştur (<https://www.mevzuat.gov.tr/anasayfa>). Türkiye, Kamu Diplomasisi Dairesi Başkanlığı dışında birçok kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum örgütleri aracılığıyla kamu diplomasisi alanında, özellikle insanî yardım ve kalkınma alanında, dünyanın pek çok yerinde faaliyet yürütmektedir. Asya bölgesinin Türk dış politikasında artan önemiyle birlikte, faaliyet yürüttüğü alanların birçoğu, Afganistan, Bangladeş, Pakistan, Myanmar, Nepal gibi geniş bir coğrafyaya uzanan Asya ülkelerini kapsamaktadır. Ayrıca Ortadoğu, Kuzey Afrika, Afrika’nın diğer bölgeleri ve Balkanlar’da da önemli kamu diplomasisi çalışmaları yürütülmektedir.

1.1.Araştırmanın Konusu

Bu tez çalışmasının konusunu kamu diplomasisi, Türk kamu diplomasisi ve Asya bölgesinde uygulanan kamu diplomasisi çalışmaları ile yabancı kamuoyunun Türkiye algısının, bir sosyal medya aracı olan “Twitter” üzerinden analiz edilerek değerlendirilmesi oluşturmaktadır. Türkiye’de henüz yeni bir çalışma alanı olarak 2000’li yıllarda ortaya çıkan kamu diplomasisinin, kavramsal olarak yaşadığı kargaşa ve belirsizliğin bir nebze giderilmesini sağlamak ve Türkiye’nin kamu diplomasisinde geçirdiği evrimi ve uyguladığı politikaları Asya bölgesinde analiz etmek, tezin ana konusudur. Ayrıca kamu diplomasisini bir nevi, yabancı kamuoyunu anlamak, bilgilendirmek ve etkilemek şeklinde (<http://www.publicdiplomacy.org/1.htm>) değerlendirdiğimizde, yabancı kamuoyunda Türkiye algısını anlamak açısından kamu diplomasisinde de kullanılan kitle iletişim araçlarından biri olan sosyal medya (Ekşi, 2018, 138) üzerinden analiz yapmaktayız. Sosyal medya araçlarının içerisinde en çok kullanılan uygulamalardan biri olan Twitter, araştırmamızı yaptığımız platformdur. Analizi Twitter’da “kamuya açık twitter kullanıcılarının” Türkiye’ye ilişkin attığı herkese açık tweetlerinden, Türkiye’ye dair yazılanlar hakkında incelemede bulunarak oluşturmaktayız. Özetle, kamu diplomasisi çerçevesinde Türkiye’nin sunmak istediği

mesajları yerine ulaştırması ve hedeflediği amaçlara varması için yabancı halkları dinlemesinin önemli olduğunu düşünerek bu analizi yapmaktayız.

1.2.Araştırmanın Soruları

Kamu diplomasisi, Türkiye'nin kamu diplomasisi ve bu çerçevede Asya'da yürüttüğü kamu diplomasisi faaliyetleri ile Türkiye'nin yabancı kamuoyunun Türkiye algısını analiz etmek adına cevaplandırılmak istenen sorular, şu şekildedir:

1. Kamu diplomasisinin kavramsal çerçevesi nedir?
2. Türk kamu diplomasisinin yaşadığı tarihsel süreç nedir ve Türk kamu diplomasisi aktörleri nelerdir?
3. Türkiye'nin Asya bölgesinde uyguladığı kamu diplomasisi faaliyetleri nelerdir?
4. Türkiye'ye ilişkin yabancı kamuoyunun genel algısı nasıldır?
5. Asya'nın Türkiye algısı ne şekildedir ve Türkiye için Asya'da kamu diplomasisi politikaları uygulanırken, İslamî değerler bir avantaj mıdır?

1.3.Araştırmanın Amacı

Bu tezin amacı öncelikle Türkiye'de kamu diplomasisi alanında literatürde yeterince çalışmanın yapılmamış olması sebebiyle bu açığın kapatılmak istenmesi ve kamu diplomasisinin ne olduğunu anlamak adına, kavramsal çerçevesinin ve kamu diplomasisiyle ilişkili kavramların incelenmesidir. Ayrıca Türkiye'nin kamu diplomasisi aktörlerini ve Asya bölgesinde Türkiye'nin yürüttüğü kamu diplomasisi çalışmalarını incelemek, tezin en önemli amaçlarından biri olarak görülmektedir. Hem Asya bölgesinin Türk dış politikasında artan önemi hem de dış politika anlayışında yaşanan değişimlere paralel olarak kamu diplomasisi çalışmalarının artması, bu konularda araştırma yapmayı değerli kılmaktadır. Ayrıca bu çalışma yapılırken, literatürde henüz yetersiz olsa da Türkiye'nin kamu diplomasisine ilişkin kaynakların bulunduğu, ancak yabancı kamuoyunun Türkiye'ye ilişkin algısının ölçülmesine ilişkin çalışmaların pek olmadığı gözlemlenmiştir. Bu durum bizi, özellikle bu konuda araştırma yapmaya itmiştir. Bu tezin en mühim amacı ise, yabancı kamuoyunun Türkiye algısının ne şekilde olduğunu incelenmesidir. Burada amacımız, kamu diplomasisi için gerekli ve önemli bir güç olan algı yönetimini yapabilmek adına (Tuch, 1993, 6), hedef

kitlenin tutum ve fikirlerini anlamının önemine vurgu yapmaktır. Nitekim devletler, algı yönetimiyle yabancı halkların tutum ve davranışlarını kendi lehlerine çevirebilmektedir. Kamu diplomasisi bir nevi hükümetlerin yurtdışındaki varlıklarını nasıl yönettiklerini göstermeleridir (Kilbene, 2009, 187). Bu çerçevede yabancı kamuoyunun fikir ve algılarını yönetmede Türkiye'nin başarılı bir kamu diplomasisi uygulamasını yapması adına, bu tezde yer alan değerlendirmemizin, bundan sonraki çalışmalar için bir örnek oluşturmasını hedeflemekteyiz.

1.4. Araştırmanın Önemi

Literatürde kamu diplomasisine ilişkin çalışmaların yetersiz olması ve Türkiye'de kamu diplomasisinin henüz yeni bir çalışma alanı olması, bu konudaki her çalışmayı önemli kılmaktadır. Bu nedenle literatürdeki bilgi eksikliğinin giderilmesine katkı sağlamak adına, bu tezin değerli bir çalışma olacağı düşünülmektedir. Ayrıca uluslararası ilişkiler disiplininde ihmal edilen teknoloji etmeni bağlamında araştırmaya yön verilmesi, iletişim ve enformasyon toplumunda değişen kamu diplomasisi anlayışını göz ardı etmemek için önemli görülmektedir. Küreselleşen sistemde teknolojiye yaşanan değişimler, internet-sosyal medya gibi ağlar üzerinden gerçekleşen yeni iletişimlerle, diplomasi anlayışında da değişimleri beraberinde getirmiştir. Bu çerçevede kamu diplomasisi network diplomasisi, e-diplomasi, sosyal medya diplomasisi, dijital diplomasi gibi kavramlarla dillendirilmeye başlanmıştır. Bu sebeple yeni medya aktörlerinden olan Twitter üzerinden yabancı kamuoyu tarafından Türkiye'ye karşı oluşturulan algının değerlendirilmesi, bu çalışmaya farklı bir değer katmaktadır. Kamu diplomasisinin yabancı toplumlardaki genel kamuoyunu ve daha özel, resmî olmayan grup, örgüt ve bireyleri hedef aldığını düşündüğümüzde (Melissen, 2005, 5), bireylerin fikir ve algılarını anlamının ve analiz etmenin önemli olduğunu söyleyebiliriz. Bu tez çalışmasında Twitter kullanıcılarının, herkese açık tweetlerinde Türkiye'ye ilişkin görüşlerini değerlendirerek, çıkarımlarda bulunmaktayız. Bu doğrultuda bireyleri anlayarak, yabancı kamuoyu üzerinde yürütülecek kamu diplomasisi politikalarını yönlendirmek ve Türkiye lehine çevirmek adına yapılacak çalışmalara katkı sağlamak istemekteyiz.

1.5. Araştırma Metodolojisi

Bu çalışmada nitel ve nicel araştırma yöntemlerinden faydalanılmıştır. Sosyal bilimlerin en çok kullandığı nitel araştırma yöntemlerinden ikincil verilerden yararlanma, tercih edilen araştırma metodlarından biri olmuştur. Bu çerçevede literatür taraması yapılarak birçok kaynaktan faydalanılmıştır. Tezin konusuna ilişkin İngilizce kaynakların çokluğu sebebiyle Türkçe kaynakların yanında, İngilizce kaynaklar da çalışmaya ışık tutmuştur. Makale, kitap, rapor, dergi, tez, internet kaynakları ve mevzuat gibi birçok kaynak incelenmiştir. Ayrıca nicel araştırma yöntemi olarak Twitter'dan Twint uygulamasıyla veri toplanmış (<https://github.com/twintproject/twint>) ve belirlenen konulara göre etiketlenmiştir. Sonrasında tweetlere, 1:olumsuz ifadeler, 2:nötr ifadeler, 3:olumlu ifadeler şeklinde duygusallık skoru eklenmiştir. Sonuç olarak tweetler incelenerek, etiketlenen konular ve duygusallık skorları arasındaki bağlar incelenmiştir.

1.6. Araştırmanın Kapsamı

Kamu diplomasisinin ana konu olarak seçilmesinin yanı sıra, Türk kamu diplomasisi ve Asya politikaları çalışma kapsamına dâhil edilmiştir. Türkiye'nin kamu diplomasisi çalışmalarını yürüttüğü, dünya genelinde Asya'dan Afrika'ya, Latin Amerika'dan Avrupa ve Balkanlara kadar geniş bir coğrafya bulunmaktadır. Asya bölgesinde yürütülen politikalarsa, Türkiye'nin son yıllarda "Yeniden Asya" açılımıyla tarihî ve kültürel bağlara sahip olduğu Asya bölgesiyle olan işbirliği potansiyelini geliştirmeyi amaçlaması bakımından önemli görülmektedir. Bu nedenle, bu tez çalışmasının odak noktası Asya'dır. Ayrıca teknoloji bağlamında değişen kamu diplomasisi anlayışına ilişkin araştırma yapılarak, çalışmanın alan araştırması sosyal medya üzerinden yapılmaktadır. Bu sebeple günümüz dünyasında dijitalleşen diplomasiinin konuşulduğu bir ortamda, yeni kamu diplomasisi anlayışıyla sosyal medya üzerinden yabancı kamuoyundaki Türkiye algısına bakmak, çalışmanın kapsamı içindedir.

1.7. Araştırmanın Yapısı

Tez çalışması giriş ve sonuç bölümleri ile dört ana bölümden meydana gelmektedir. İlk bölümde, kamu diplomasisi teriminin kavramsal çerçevesi incelenmiştir. “*Yumuşak güce dayanan sivil toplum temelli, kamuoyu-odaklı yeni diplomasi sanatı*” (Ekşi, 2018, 21) olarak tanımlanan kamu diplomasisine ilişkin kavramsal kargaşadan dolayı, terimi iyi anlamak adına bu bölümde uzun bir şekilde kamu diplomasisi anlatılmıştır. Belirtilen tanımda yer alan sivil toplum, kamuoyu, yumuşak güç ve diplomasi kavramları ve bu kavramların kamu diplomasisiyle olan ilişkileri, ayrıntılı bir şekilde ele alınmaktadır. Daha sonra henüz yeni bir kavram olması sebebiyle oldukça çeşitli tanımlamaları bulunan kamu diplomasisinin, başlıca tanımları anlatılmıştır. Bu tanımların yanında propaganda ve halkla ilişkiler terimleriyle birlikte kullanılan kamu diplomasisinin, bu terimlerle benzer ve farklı yönleri ele alınarak, kamu diplomasisinin belirli bir çerçeveye oturtulması sağlanmıştır.

İkinci bölümdeyse, Türk kamu diplomasisinin tarihsel süreci ve Türk kamu diplomasisi aktörleri ele alınmaktadır. Böylece Türk kamu diplomasisinin, değişen diplomasi anlayışına paralel olarak artan önemi vurgulanmakta ve yeni bir çalışma alanı olarak Türk kamu diplomasisi incelenmektedir. Diplomasi anlayışında yaşadığı dönüşümle birlikte Türkiye, tek taraflı bir diplomasi anlayışı yerine çok kültürlü potansiyel kimliğiyle komşu ülkeler başta olmak üzere, farklı birçok coğrafyaya kadar uzanan işbirliğine sahip bir dış politika anlayışını benimsemiştir. Bu doğrultuda kamu diplomasisi, Türk dış politikasında önemli hale gelmiş ve 2010 yılında kurulan Kamu Diplomasisi Dairesi Başkanlığı ile organize bir şekilde, kamu diplomasisi faaliyetlerine başlanmıştır. Kamu Diplomasisi Dairesi Başkanlığı dışında pek çok kurum ve kuruluşları ve sivil toplum örgütleriyle kamu diplomasisi çalışmaları yürüten Türkiye’nin, kamu diplomasisi aktörleri de yine bu bölümde anlatılmaktadır. Bu çerçevede başta T.C. Dışişleri Bakanlığı olmak üzere, Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA), T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yurtdışı Türkler ve Akraba Toplulukları Başkanlığı (YTB), Yunus Emre Enstitüsü, Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu (TRT), Türkiye Diyanet Vakfı (TDV) gibi kurumlarla birlikte, think-tankler ile Türk Kızılay, Yeryüzü Doktorları gibi insanî yardım kuruluşları, sivil toplum kuruluşları çerçevesinde incelenmektedir. Bu kurum ve kuruluşların yapıları

incelenmekte ve kamu diplomasisi aktörleri olarak faaliyet gösterdikleri çalışma alanlarına değinilmektedir.

Üçüncü bölümde, öncelikle Türk dış politikasında Asya'nın artan öneminden bahsedilmekte ve Türk kamu diplomasisi çerçevesinde Asya'da yapılan faaliyetler ele alınmaktadır. 21. yüzyılda Asya'nın artan önemi ve Türkiye'nin "Yeniden Asya" açılımı bu çerçevede önemli görülmekte ve bu bölgeyle olan ilişkilere dikkat çekilmektedir. 2000'li yıllarla birlikte Asya ülkeleriyle olan ilişkiler geliştirilmeye ve bölge ülkeleriyle güçlü ortaklıklar kurulmaya başlanmıştır. Bölge ülkeleriyle olan ilişkilerde önemli bir etken olarak Türkiye'nin kullandığı yumuşak güç kabiliyeti (Yoon, 2019, 34), vurgulanmaktadır. Türkiye bölgede, *stratejik ortaklık* doğrultusunda hareket ederek, siyasî, ekonomik, kültürel, bilimsel-teknolojik, bölgesel ilişkiler ve uluslararası forumlarda artan işbirliği alanlarını kapsayan (<https://www.mofa.go.jp>) ve ekonomik işbirliklerinin yanı sıra yumuşak güç algısına sahip bir anlayışla hareket etmektedir. Bu çerçevede, Güneydoğu Asya Uluslar Birliği (ASEAN) ve Meksika, Endonezya, Güney Kore, Türkiye ve Avustralya arasında resmî olmayan bir danışma ve koordinasyon platformu olan MİKTA gibi girişimlerde bulunulmuştur. Ayrıca ikinci bölümde ele alınan Türk kamu diplomasisi aktörlerinin, Asya'da yürüttüğü değerli çalışmaları vardır. Üçüncü bölümde bu kurumların, Türk kamu diplomasisi dâhilinde Asya'da yaptığı faaliyetlere ilişkin açıklamalarda bulunulmuştur. İkinci bölümde bahsedilen kurumlara ilaveten İHH ile Türkiye'nin değerli yumuşak güç araçlarından biri olan dizi ve sinema sektörünün Asya'daki etkileri bu bölümde ele alınmaktadır.

Dördüncü ve son bölümdeyse, bir alan çalışması olarak düşünülen sosyal medya araçlarından biri olan Twitter üzerinden, yabancı kamuoyunun Türkiye algısı incelenmiştir. Genel olarak küresel dünyanın, özelde ise Asya'nın Türkiye algısı ele alınmış ve farklılıkların olup olmadığına bakılmıştır. Bu doğrultuda, bir kamu diplomasisi aracı olarak kullanılan Twitter'da kullanıcılarının herkese açık tweetlerinden, Türkiye hakkında paylaştıkları değerlendirilmiştir. Twint uygulaması kullanılarak elde edilen verilerden 1200'ü (<https://github.com/twintproject/twint>), • Turkey (Türkiye) • Erdogan (Erdoğan) • Islam (İslam) • Azerbaijan (Azerbaycan) • Armenia (Ermenistan) • Unrelated (İlişkisiz) konularından biriyle etiketlenmiştir. Her bir tweete 1:olumsuz ifadeler, 2:nötr ifadeler, 3:olumlu ifadeler şeklinde, duygusallık

skoru eklenmiştir. Etiketlenen ve skorlanan tweetlerin, konu ve skora göre dağılımı incelenmiştir. Her konuda skora göre gönderilen tweet sayısına göre, genel olarak küresel dünyadan ve özel olarak Asya'dan, ilgili konuya gösterilen alakalar karşılaştırmalı değerlendirilmiştir. Daha sonra tweet örnekleri incelenip, ilgili konu ve duygusallık skorları arasındaki bağlar değerlendirilmiştir. Ayrıca Twitter'ın stratejik bir konu yönetimi olarak kamu diplomasisinde nasıl kullanılacağından bahsedilmektedir. Bu çerçevede bir olayın Twitter'da yayılıp, kamuoyu gündemini oluşturması ve bu evrelerde neler yapılabileceği irdelenmektedir. İletişim ve enformasyon toplumunun kamu diplomasisinde dönüşüme neden olduğu ve ağlar üzerinden gerçekleştirilen siyasî, sosyal ve ekonomik iletişim ile etkileşimin kamu diplomasisinin farklı bir tanımını sunduğu görülmektedir. Bu tanımlamayla birlikte Twitter, Facebook, Youtube, Myspace, Second Life gibi yeni medya aktörleri ile network diplomasisi, e-diplomasi, sosyal medya diplomasisi, dijital diplomasi gibi kavramlar ortaya çıkmıştır. Bu nedenle sosyal medya alanında Türkiye'nin var olması, kaçınılmaz bir gerçeklik olarak görülmektedir. Bu tez çalışmasında, sosyal medyada var olmak için Twitter üzerinden yabancı kamuoyunun Türkiye'ye dair düşüncelerini anlamının ve hedeflenen kamu diplomasisi amaçlarına ulaşmak için bu fikir ve algıları yönetmenin önemli olduğundan bahsedilmektedir.

Literatür İncelemesi

Tezde kullanılan başlıca kaynaklardan ilki, Muharrem Ekşi'nin "Kamu Diplomasisi ve AK Parti Dönemi Türk Dış Politikası" adlı doktora tezidir. Öncelikle bu tez, kamu diplomasisinin kuramsal ve kavramsal olarak yaşadığı belirsizlikleri gidermek adına, ilk bölümde kamu diplomasisi terimini açıklamakla önemli bir açığı gidermektedir. Kuramsal olarak kamu diplomasisi, konstrüktivizm ile iletişim çağı paradigması üzerinden temellendirilmiştir. Kavramsal olarak ise, "*yumuşak güce dayalı, sivil toplum temelli, kamuoyu odaklı yeni bir diplomasi tarzı*" olarak (Ekşi, 2018, 126) ifade edilmiştir. Bu çerçevede yumuşak güçten farklı, daha geniş bir yelpazede tanımlanan kamu diplomasisi, bir diplomasi tarzı olarak ifade edilmiştir. Kamu diplomasisi alanında yapılan her çalışmada, bu kavramı doğru bir çerçeveye oturtturarak çalışmayı yürütmek oldukça önemlidir. İkinci bölümdeyse, kamu diplomasisi paradigması başlığı altında, halkla ilişkiler, propaganda, iletişim ve kültür-sanat

faaliyetleri, yöntem ve araçların diplomasi alanında kullanılması çerçevesinde, kamu diplomasisi ele alınmıştır. Halkla ilişkileri içeren ancak ona indirgenemeyecek olan kamu diplomasisinin, propagandayı da bir araç olarak kullandığı belirtilmektedir. Aynı zamanda kamu diplomasisi, kültür diplomasisi ile iç içe geçmiş bir kavram olarak açıklanmaktadır. Bu konuda değerli bir açıklama sunan tez çalışması, üçüncü bölümde, küresel ve bölgesel güçlerin kamu diplomasisini de anlatmaktadır. Dünyadaki kamu diplomasisi uygulamalarını anlayabilmek ve Türk kamu diplomasisi ile mukayese edebilmek adına bu bölüm değerlidir. Bu bölümde ABD, Çin, Fransa, İngiltere, Almanya, Rusya ve İran'ın kamu diplomasisi politikaları, kısaca özetlenmiştir. Bununla birlikte dördüncü ve son bölümde, Türk kamu diplomasisinin AK Parti döneminde yaşadığı dönüşümleri ele alan ve Türk dış politikasında yumuşak gücün gidişatını değerlendiren çalışma, Türk kamu diplomasisi kurumları ve yumuşak güç aktörlerini de incelemektedir. Türk kamu diplomasisi öncelikle, *“dış politikada zihniyet, yöntem-arac, tarz değişimi temelinde söylemler bağlamında”* açıklanmıştır (Ekşi, 2018, 402). Daha sonra uygulamada yumuşak güç üreten Türk kamu diplomasisi aktörleri ele alınarak, yapılan faaliyetler değerlendirilmiştir. Özetle bu çalışmada, hem kamu diplomasisinin kavramsal ve kuramsal anlamda açıklamalarındaki eksiklikleri gidermek için literatüre katkı sunulmuş hem de Türk kamu diplomasisi dönüşümü ve uygulamaları incelenmiştir. Bu çerçevede bu çalışmadan, özellikle kamu diplomasisi kavramını bir çerçeveye oturtmak ve Türk kamu diplomasisini incelemek adına oldukça faydalanılmıştır.

Tezde kullanılan önemli bir diğer kaynak, Joseph Nye tarafından kaleme alınan, *“Yumuşak Güç Dünya Siyasetinde Başarının Araçları”* adlı eserdir. Kitabın ilk bölümde gücün değişen doğasını anlatan Nye, yumuşak gücü, kaynaklarını, sınırlarını, askerî gücün değişen rolünü, terörizm ve savaşın özelleştirilmesini, sert ve yumuşak güç arasındaki etkileşimi ve küresel bilgi çağında gücü ele almıştır. Davranışsal olarak yumuşak güç, cezbetme gücü olarak açıklanırken, kaynaklar bakımından yumuşak gücün kaynakları, cazibeyi oluşturan değerler olarak belirtilmiştir (Nye, 2017, 26). Sert ve yumuşak gücün ilişkilerinden, birbirlerinden ayrılan taraflarından ve birbirlerini destekledikleri yönlerden bahsedilmiştir. Ayrıca küresel bilgi çağında ulusal sınırları aşan sanal topluluklar ve ağların varlığına (Nye, 2017, 56) ve gücün daha az somut ve zorlayıcı olmasına (Nye, 2017, 55) vurgu yapılmıştır. İkinci bölümde ise, ABD'nin

yumuşak gücünün kaynaklarından bahsedilmiştir. Bu çerçevede kültür, yerel değerler ve politikalar, dış politikanın esası ve üslubu, ABD özelinde açıklanmıştır. ABD cazibesinin boyutları ve ABD'nin yumuşak güç unsurlarını nasıl kullandığı anlatılmıştır. Bir diğer bölümde, “Diğerlerinin Yumuşak Gücü” başlığı çerçevesinde, Sovyetler Birliği, Avrupa, Asya ve devlet dışı aktörlerin yumuşak güçleri kısaca incelenmiştir. Daha sonra yumuşak gücün ilk çabaları, bilgi çağında kamu diplomasisi, kamu diplomasisinin şekli, Ortadoğu'nun özel durumu ve Amerikan kamu diplomasisinin geleceği, “Yumuşak Gücü Kullanmak” başlığı altında işlenmiştir. Son bölümdeyse, yumuşak güç ve ABD'nin dış politikası anlatılmıştır. Yumuşak gücü göz ardı etmenin bedellerinin neler olabileceği anlatılırken, ABD'nin son zamanlarda yumuşak güç kaybı yaşadığı (Nye, 2017, 201) ve bunun için neler yapılması gerektiği incelenmiştir. Yumuşak güç kavramını literatüre kazandıran Nye'in, bu kitabı, yumuşak güç bağlamında kamu diplomasisini incelemek için önemlidir. Ancak kitaba ilişkin, ABD odaklı bir yaklaşımın olduğu eleştirisi mevcuttur. Aynı zamanda kamu diplomasisi kavramını ilk çalışmalarında ele almayan Nye'in bu kitabında kamu diplomasisi kavramına değindiğini söyleyebiliriz.

Bir diğer kaynak editörlüğünü Jan Melissen'in yaptığı “The New Public Diplomacy Soft Power in International Relations” adlı çalışmadır. Özellikle yeni kamu diplomasisinin teori ve pratik olarak ele alındığı ilk bölüm, bu tez çalışması için faydalı olmuştur. Kamu diplomasisinin farklı görüşlerce tanımlarına ve ilişkili kavramlarına değinilmesiyle yeni kamu diplomasisinin açıklanmasına katkı sağlanmaktadır. Propaganda, ulus-markalaşma ve kültürel ilişkiler bu çerçevede değerlendirilmiş, kamu diplomasisiyle olan ilişkileri ve farklılıkları ele alınmıştır. Melissen, yeniden kamu diplomasisini yorumlarken ele aldığı *siber diplomasi* kavramıyla iletişim, dış politika ve diplomasiyi birbirine bağlamakta ve yeni bilgi çağında sosyal ağların yoğunlaştığını ve iç-dış politikanın bu ağlarla geleneksel sınırların ötesine ulaştığını belirtmektedir (Melissen, 2013, 30). Ayrıca ABD kamu diplomasisi, Kanada ve Norveç üzerinden kamu arenasında “*niş diplomasisi*”, Çin Halk Cumhuriyeti'nde kamu diplomasisi, devrimci devletler, yasadışı rejimler ve kamu diplomasisi teknikleri, yumuşak güç olarak AB konularını içeren “Değişen Perspektifler” başlığı altında ikinci bölümde, kamu diplomasisi birçok ülke özelinde incelenmiştir. Son bölümdeyse, “Uygulamayı İyileştirme” başlığı altında öncelikle ABD diplomasisinde kültürün iletişim kurduğuna

dair yaklaşımın sunulduğu kültürel diplomasi çerçevesinde, kamu diplomasisinin işlendiği görülmektedir. Daha sonra, ulus-markalaşma kavramı kamu diplomasisi çerçevesinde değerlendirilmektedir. Ayrıca diğer makalelerde diyalog temelli kamu diplomasisinin yeni bir dış politika paradigması olup olmadığı tartışılmış ve evrimsel bir bakış açısıyla kamu diplomasisi eğitimi incelenmiştir. Sonuç itibariyle kitapta kamu diplomasisinin çeşitli yönleri, uygulamaları, yeni perspektifleri ve birçok ülkede ne şekilde ele alındığı anlatılmaktadır. Bu anlamda eser, kamu diplomasisi için önemli bir kaynak değeri taşımaktadır.

İbrahim Kalın'ın "Soft Power and Public Diplomacy" adlı makalesi, tezde kullanılan önemli bir diğer çalışmadır. Bu çalışmada, Türkiye'nin iç ve dış dinamiklerinde hızlı bir dönüşüm yaşandığı ve bu dönüşümün, yeni fırsatlarla birlikte yeni riskleri de sunduğu belirtilmektedir. Küreselleşen dünyada Soğuk Savaş'ın tek boyutlu, indirgemeci tutumunun geride kaldığı ve Türkiye'nin de bu bağlamda tarihi ve coğrafyasıyla yeniden bağ kurduğu belirtilmektedir. 21. yüzyılda siyasi meşruiyetin uluslararası ilişkilerin ayrılmaz bir parçası olduğu ve bu çerçevede uluslararası kamuoyunun ülkelerin dış politikalarını tanımlamaları ve uygulamaları için kaçınılmaz bir "kilit referans" olduğu gerçektir (Kalın, 2011, 6). Bu doğrultuda kamu diplomasisi oldukça önemli bir noktada bulunmaktadır. Türkiye'nin iç dinamiklerinde yaşadığı dönüşümlerin, küresel ve bölgesel sistemdeki kırılmalardan da etkilendiğini belirten Kalın, kendisine özgü dönüşümlerle "yeni bir Türk hikâyesinin" ortaya çıktığını söylemektedir (Kalın, 2011, 7). Kalın, Türkiye'nin yaşadığı değişimin etkilerinin Ortadoğu'dan Asya, Avrupa ve Amerika'ya kadar görüldüğünü belirtirken, Türk dış politikasını yumuşak güç ve kamu diplomasisi kavramlarıyla ele almaktadır. Türkiye'nin yumuşak gücü "tarihi, coğrafyası, kültürel derinliği, ekonomik gücü ve demokrasisinin bir araya gelmesi" olarak açıklanmaktadır (Kalın, 2011, 7). Kamu diplomasisi ise, yumuşak gücün uygulanması şeklinde tanımlanmaktadır. Yumuşak güç ve kamu diplomasisi kavramları açıklandıktan sonra, kamu diplomasisinin dünyada uygulanan bazı örneklerinden bahsedilmektedir. Avrupa Birliği, İngiltere, Çin Halk Cumhuriyeti ve ABD'deki kamu diplomasisi uygulamaları anlatıldıktan sonra, Türkiye'nin kimliği ve kamu diplomasisi ele alınmaktadır. Türk kamu diplomasisi araçları ele alınırken, Türkiye'nin demokratik geçmişi, tarihi ve coğrafyasından türeyen bir siyasî ve sosyal tahayyül inşası olarak, "Türk hikâyesi" (Kalın, 2011, 18)

oluşturulmaktadır. Türkiye'nin yaşadığı dönüşüm ve Türk kamu diplomasisinin dinamiklerini açıklayan bir makale olması, bu eseri tezimiz için önemli bir kaynak kategorisine almamızı gerektirmiştir. Türk dış politikasının ve diplomasi anlayışının yaşadığı değişimi anlamak ve kamu diplomasisi değerlerini incelemek açısından gerekli bir çalışmadır.

Önemli kaynaklardan bir diğeri, editörlüğünü Nancy Snow ve Philip M. Taylor'un yapmış olduğu "Routledge Handbook of Public Diplomacy" adlı kitaptır. Bu kitap, özellikle kamu diplomasisi alanında yapılan çalışmalara ışık tutan, geniş çaplı bir araştırmadır. Dört bölümden oluşan kitapta, ilk olarak kamu diplomasisi kavramı ele alınmıştır. Kamu diplomasisinin geçirdiği evrimlerden kamuoyu kavramı dâhilinde güç kavramının ne olduğuna kadar, birçok konu incelenmiştir. Aynı zamanda kamu diplomasisi faaliyetleri çerçevesinde, değişim programlarına (Snow ve Taylor, 2009, 50) yer verilmektedir. Sanat diplomasisi ise, kültürel diplomasinin ihmal edilen bir yönü olarak ele alınmıştır. İkinci bölümdeyse, kamu diplomasisi uygulamalarına bakılmaktadır. Bu çerçevede Kamu Diplomasisinin Operasyonelleştirilmesi, "Kalkışlar" ve "Çarpışma İnişleri" Arasında: Kamu Diplomasisinin Durumsal Yönleri, Bir Kamu Diplomasisi Girişimleri Yelpazesinin Haritalandırılması: Bilgi ve İlişkisel İletişim Çerçeveleri ve ABD Kamu Diplomasisi ve Vatandaş Diplomasisinin Bağlantı Noktası başlıkları altında kamu diplomasisi uygulamaları detaylı olarak anlatılmıştır (Snow ve Taylor, 2009, 63-111). Üçüncü bölüm, kamu diplomasisi yönetimi, imaj, etki ve ikna çerçevesinde uluslararası çatışmalar, güvenilirlik, askeri psikolojik operasyonlar ve etki denkleminde kültür değişkeni alt başlıklarıyla detaylı bir şekilde incelenmiştir. Kamu diplomasisinde devlet ve devlet dışı aktörlerin anlatıldığı dördüncü bölümde, Amerika'nın kamu diplomasisi bu çerçevede anlatılırken, halkla ilişkilerle olan ayırım, yerleşen kamu diplomasisi, kamu diplomatı ve kişi değişimine değer verme gibi konulara da değinilmektedir. Beşinci bölüm, kamu diplomasisine küresel yaklaşımları içermektedir. Bu doğrultuda, İngiltere, Almanya, Japonya, Çin, Orta ve Doğu Avrupa ve Avustralya'nın kamu diplomasisi detaylı olarak incelenmektedir. Son bölümde ise, kamu diplomasisi çalışmalarını geliştirmeye dair araştırmalar bulunmaktadır. *Noopolitik* (Snow ve Taylor, 2009, 352), kamu diplomasisi için yeni bir kavram olarak bu bölümde anlatılmaktadır. Noopolitik kavramı, "devlet dışı aktörler kadar bu aktörler tarafından üstlenilecek, fikir, değer, norm ve etiğin her türlü medya aracılığıyla ifade edilmesinde,

bilgisel yumuşak gücün rolünü vurgulayan bir devlet yönetimi yaklaşımı olarak” (Snow ve Taylor, 2009, 355) kullanılmaktadır. Son bölümde ayrıca, kamu diplomasisinde etik ve sosyal sorunlar ile ABD kamu diplomasisinin Soğuk Savaş sonrası gelişimi anlatılmaktadır. Bu kitap, kamu diplomasisi alanında ayrıntılı açıklamalara yer vermekle değerli bir kaynak niteliği taşımaktadır. Ayrıca ABD odaklı ele alınan kamu diplomasisi çalışmalarının yanında özellikle Asya ülkelerinin kamu diplomasisi yaklaşımlarını incelemesi, son derece önemlidir. Bu tez kapsamında, kamu diplomasisi kavramını ve kamu diplomasisinin uygulamalarını anlatmada kullanılan referans niteliği taşımaktadır.

Giulio. M. Gallarotti tarafından yazılan “Soft Power: What Is It, Why It’s Important, and The Conditions Under Which It Can Be Effectively” isimli eser, bu tez çalışması için kullanılan kaynaklardan bir diğeridir. Modern zamanlarda dünya politikasının, yumuşak gücün sert güce oranla daha önemli olduğu bir sisteme doğru evrildiğini belirten Gallarotti, bu makaleyi altı bölümde yazmıştır. İlk bölümde, literatürde yumuşak güç kavramının nasıl ele alındığının sistematik bir analizi sunulmaktadır. İkinci bölümde, sert ve yumuşak güç arasındaki ilişkinin analizi ele alınmakta, üçüncü bölümde yumuşak güçlenme süreci modelini grafiksel olarak sunmaktadır. Modern dünya meselelerinde yumuşak gücün artan öneminin anlatıldığı dördüncü bölümde, bilimsel olarak yumuşak güç kavramına ışık tutulmaktadır. Beşinci bölümde, yumuşak güç politikalarını etkin kullanıma ilişkin gerekli karar alma koşulları incelenmektedir. Altıncı bölümdeyse, kavrama ilişkin son tahliller yapılmaktadır. Sonuç olarak kozmopolit bir dünyada farklı stratejilere olan ihtiyaç vurgulanırken, sert ve yumuşak güç arasında optimal çeşitlendirmelerle strateji üretmenin gerekliliği vurgulanmaktadır (Gallarotti, 2011, 43). Yumuşak gücün kavramsal analizi ve efektif kullanımı için nelerin gerektiğine dair güzel bir çerçeve sunan çalışma, bu teze ışık tutan bir kaynak olmuştur.

Yedinci kaynak olarak, editörlüğünü B. Senem Çevik ile Philip Seib’in yaptığı, “Turkey’s Public Diplomacy” kitabı Türkiye’nin kamu diplomasisini, tarihsel süreci, aktörleri ve dünya ülkeleriyle olan ilişkileri çerçevesinde bir analizle sunması açısından önemlidir. Küresel sistemde büyüyen bir güç olarak Türkiye’nin konumunun değerli olduğuna vurgu yapan kitap, onbir bölümle Türkiye’nin kamu diplomasisini geniş bir

yelpazede sunmaktadır. Türk kamu diplomasisi aktörlerini, Osmanlı'dan bu yana tarihsel sürecini anlatılmakla birlikte, 2000'li yıllarda Türkiye'nin Ortadoğu'da azalan ve artan liderliği ele alınmaktadır. Ayrıca, İran, Batı Balkanlar, Ermenistan ile kamu diplomasisi ilişkileri, STK'lar ve insanî yardımlar, transatlantik bağlamda Türk kamu diplomasisi, Türkler ve Kürtler arasındaki ilişkinin tartışılması, Çin'e ve Doğu'ya geniş bir perspektifle bakılması ve dünyadaki Türk kültürü gibi farklı başlıklar altında işlenen konular bulunmaktadır. Türk kamu diplomasisinin, özellikle tarihsel sürecini anlamak için bu tez kapsamında, kaynaktan oldukça yararlanılmıştır.

Kamu diplomasisi alanında yapılan çalışmalardan bir diğeri, Ellen Huijg ve Jordan Warlick tarafından yazılan "The Public Diplomacy of Emerging Powers, Part:1 The Case of Turkey" kitabıdır. Bu çalışmada yükselen bir güç olarak Türkiye'nin tarihsel gelişmeleri anlatılırken kamu diplomasisine odaklanılarak, Türk dış politikasındaki dönüşüm ele alınmaktadır. Coğrafi konumu itibarıyla önemli bir ülke olarak görülen Türkiye, ülkenin iç gelişmelerinin de bir sonucu olarak yükselen güç statüsüne geçmiştir (Huijg ve Jordan, 2016, 6). Türkiye, gelişen ekonomisi ve güçlendirilen demokrasisi sonucunda, yükselen güç statüsü çerçevesinde ilerlemektedir. Bu doğrultuda Türkiye'nin kamu diplomasisi çabalarında, artış olmuştur. Türkiye'nin kamu diplomasisi, temelde iki anlatıya odaklanmaktadır: "İlki yeni bir Türk kimliğiyle, ekonomik refah ve demokrasiye bağlılığı vurgularken, diğeri Türkiye'nin bölgesel liderliğini güçlendiren uluslararası güvenilirliktir" (Huijg ve Jordan, 2016, 14). Dış politika hedeflerinin Türkiye'nin kamu diplomasisinin temel gücü olduğu vurgulanırken, özellikle Ortadoğu ve Avrasya bölgelerinde siyasi ve ekonomik Türkiye liderliğinin güçlendiği belirtilmektedir. Ayrıca kültürel kamu diplomasisi çabalarının da Türkiye için önemli kamu diplomasisi girişimleri olduğu söylenmektedir. Ne var ki, eserde belirtilen Neo-Osmanlı üzerinden Türkiye'nin yükselişinin anlatılması ve bu kavramın vurgulanması (Huijg ve Jordan, 2016, 15), Türkiye'nin yeni dış politika anlayışına getirilen yanlış bir yorum olarak görülebilir. Nitekim Türkiye, emperyalist bir düşünceyle Neo-Osmanlılık fikrine sahip değildir. Aksine yeni dış politika anlayışı, Türkiye'nin yeni jeopolitik tahayyülü ve küresel sistemdeki yeni olanaklarla ilişki kurduğu yerlerin, tarihi ve coğrafyasıyla uzlaşmasına izin verdiği bir süreçtir (Kalm, 2011, 10).

Juyan Zhang tarafından yazılan “A Strategic Issue Management (SIM) Approach to Social Media Use in Public Diplomacy” adlı eser tez için kullanılan kaynaklardandır. Özellikle sosyal medyanın stratejik bir konu yönetimi olarak nasıl kullanılması gerektiği üzerine açıklama yapan eser, bu tez için aydınlatıcı olmuştur. Sosyal medya ve kamu diplomasisi ilişkisini ele alması açısından da literatür için önemli görülmektedir. Bu çalışma öncelikle sosyal medya kullanımının, kamu diplomasisinde stratejik bir konu yönetimi süreci (SIM) olması gerektiğini belirtmiştir. SIM sürecinin, dört aşamadan oluştuğunu söyleyen Zhang, bu aşamaları; sorunun çıkış ve viral hale gelmesi, proaktif aşama, reaktif aşama ve sorunun çözülmesi ve yeni sorunun çıkması olarak açıklamıştır (Zhang, 2005, 1312) . İlk ve son aşamalarda büyük ölçüde taktiksel bir araç olan sosyal medya, olumlu bir viral eğilimi güçlendirmek, gündem oluşturmak ve çatışmaya yanıt vermek olarak kullanıldığında yani proaktif ve reaktif aşamalarda stratejik bir araç olacaktır. SIM yaklaşımıyla sosyal medya kullanıcısı tarafından fark edilmeden, bir kamu diplomasisi kampanyası başlatılabilir ve fırsat yakalandığı takdirde mevcut konu bir kampanyaya dönüştürülebilir. Ayrıca sosyal medyada viral (kontROLSÜZ) yayılma, iletişimin ana anahtarı haline gelmiştir. Ancak yine de geleneksel haber medyasının onayına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu tür kamu diplomasisi kampanyalarının hedefi ise, hedef toplumun kamusal alanıdır. Son olarak, sosyal medyada kamu diplomasisi sürecinin kayıtlı olması, etkilerin doğru ve kolay bir şekilde ölçülmesini mümkün kılmaktadır (Zhang, 2005, 1315). Sosyal medyanın kamu diplomasisinde stratejik bir konu yönetimi olarak kullanımına ilişkin bu yaklaşım, bu çalışmanın özellikle dördüncü bölümünde Twitter üzerinden yapılan değerlendirme için değerli bir referans niteliği taşımaktadır.

Tezde kullanılan önemli bir başka kaynak olarak Philip Seib tarafından kaleme alınan “Real-Time Diplomacy: Politics and Power in the Social Media Era” adlı eseri söyleyebiliriz. Üç bölümden oluşan kitapta, ana konu olarak şunlar işlenmektedir: 2011 Arap Devrimleri, bilgi akışının yeni hızının ve erişiminin gerektirdiği değişen diplomasi teorileri ve uygulamaları, sosyal medya tabanlı ağların siyasi yapı ve aktivizmi etkileme yolları (Seib, 2012, 3). Bu konular üç bölüm şeklinde anlatılmaktadır. İlk bölümde “2011” başlığı altında (Seib, 2012, 15-41), siyasî devrim ve medya devriminden bahsedilmektedir. 2011 yılında gerçekleşen Arap Baharı’na ilişkin detaylı incelemelerin yapıldığı bu bölümde “Tunus, Mısır, İslam, kadınlar ve Arap geleceği, politika

yapıcıların uyanışı, Tunus ve Mısır'ın ötesinde” gibi başlıklarla siyasî devrim incelenmiştir. Medya devrimi başlığı altında ise özellikle Arap dünyasına ilişkin medyanın durumu ve medyada yaşanan değişimler ele alınmıştır. Ayrıca medyanın politika yanıtları üzerindeki etkilerine ilişkin açıklamalarda bulunulmuştur. Bu incelemelerle birlikte, kitle iletişim araçlarının daha yaygın hale gelmesiyle bireylerin siyasî aktivizmi geliştiren toplulukları oluşturmak için medyayı kullandıkları belirtilmektedir (Seib, 2012, 3). Bu süreçte hükümetlerin hızlı ilerleyen siyasî gelişmelerle başa çıkmayı öğrenmesi gerektiğine dair tavsiyede bulunulmaktadır. İkinci bölümdeyse, “Diplomasi Tersine Döndü” başlığıyla, geleneksel diplomasi ve *zaman yastığı*, hızlı tepki diplomasisinin gelişi, *sefer diplomati* ve kamu diplomasisi örneği konuları anlatılmıştır (Seib, 2012, 67-122). Bu kitap, diplomatların bir zamanlar zevk aldıkları zaman yastığının nasıl giderek azaldığına dair, tarihsel arka planı sunmaktadır (Seib, 2012, 7). İnternet tabanlı medya ise, bilgi akışının doğasını ve hızlı tepki diplomasisini değiştirmiştir. Hızlı yanıt vermek bugünün dünyasının bir gerçeği olmuş durumdadır. Bu nedenle iyi bir diplomatik uygulama için olayların hızına uyum sağlanması gerekmektedir. Burada iletişim teknolojileri ile bireylerin birbirleriyle olan bağlarının güçlendiği bir dönemde, halkla iletişim içinde olunması ve dünya halklarıyla olan iletişimin sağlanması için kamu diplomasisi önemli görülmektedir. Son olarak üçüncü bölümde, “Sosyal Medya ve Siyasî Değişim” başlığı altında, ağların vaadi, dalgalanma etkileri ve ileriye bakmak konularına yer verilmektedir (Seib, 2012, 125-171). Sosyal medyanın diplomasi üzerinde ne gibi etkileri olduğunun tartışıldığı bu bölümde, bilgi yaymanın herkes tarafından kolayca sağlanabildiği ve bu bilgiye politika yapıcılarının nasıl ayak uyduracağı üzerinde kafa yorulmaktadır. Sonuç olarak ise bu kitap politika yapıcılarının, büyük ölçüde güvenilen bir alan olan sosyal medya odaklı bir toplumun siyasî gerçeklerini ve teknolojik yeteneklerini ele almak için daha iyi bir iş yapmaları gerektiğini öne sürmektedir (Seib, 2012, 12).

Son olarak tezimiz için değerli olan çalışmalardan biri, Doç. Dr. Erman Akıllı tarafından yazılan “AK Parti Dönemi Dış Politikada Devlet Kimliği ve “Yumuşak Güç” adlı makaledir. Çalışmada Türkiye Cumhuriyeti’nin kurulduğu yıldan itibaren devlet kimliğinin nasıl şekillendiği ele alınmıştır. Devlet kimliğinin şekillendiği süreç incelenirken Türkiye, dönemsel olarak üç başlığa ayrılmıştır. İlk olarak Cumhuriyetin kuruluşundan Sovyetlerin çözülmesine kadar uzanan süreç anlatılmaktadır. Bu dönemde

Türk dış politikasına yön veren Batıcılık devlet kimliğinin, Türkiye'nin iç ve dış politikasında temel ilke olduğu vurgulanmaktadır. Bu yaklaşımın temelinde ise, Türkiye'nin Osmanlı mirasçısı görünümünden kurtulma isteği ve Batılı kimliğinin Batılılarca kabulü halinde ulusal güvenliğin korunabileceği düşünceleri yatmaktadır (Oğuzlu, 2002, 32). Bu çerçevede Türkiye Soğuk Savaş döneminde kendisini Batı dışındaki bölgelerden ayırmış ve bu bölgelerde aktif bir politika izlemenin, Batılı kimliğine zarar vereceğini düşünmüştür (Akıllı, 2013, 93). Kendisini Batı içerisinde bir Batılı gibi gören Türkiye, bu dönemde sert güce yönelmiş ve askeri, siyasi, güvenlik gibi yüksek politikalarla ekonomi ve ticaret gibi süfli politikaları da bu yönelimin etkisiyle yürütmüştür. Dış politikanın teori ve felsefi altyapısını ise, Batılı ilkeler çerçevesinde modernleşme, ulus-devlet ve egemenlik gibi kavramlar şekillendirmiştir. İkinci dönem, Sovyetlerin çözülmesinden AK Parti iktidarına uzanan süreç şeklinde ele alınmıştır. 1991-2002 yıllarını kapsayan bu dönemde Avrasyacılık, Neo-Osmanlılık ve İslamcılık gibi farklı devlet kimlikleri ortaya çıkmıştır. Samuel Huntington'un *Medeniyetler Çatışması* adlı eserinde Sovyetlerin çözülmesiyle ortaya çıkan Orta Asya ve Kafkaslar'daki bağımsız Türkî cumhuriyetlere Türkiye'nin liderlik edebileceği hakkındaki düşüncesine (Huntington, 2002, 48) paralel şekilde "Avrasyacılık" fikri ortaya çıkmıştır. Ancak Rusya Federasyonu'nun bölgede etkisinin devam etmesi ve bölgedeki ülkelerin yeni bir *hami* istememesi nedeniyle bu fikir istenilen başarıya ulaşamamıştır (Akıllı, 2013, 96). Kimi çevrelerce bu fikirler, "Neo-Osmanlılık" olarak adlandırılmıştır. Yine bu dönemde "Adriyatik'ten Çin Denizine Türk Dünyası" söylemi öne çıkmış ve Balkanlar'daki Müslümanlar ve Türkî cumhuriyetlerdeki vatandaşlar arasındaki kardeşlik bağlarına vurgu yapılmıştır. Bunun yanında 1994 yılında Necmettin Erbakan önderliğinde Refah Yol Partisi ile yeni bir anlayış olarak "İslamcılık" fikri ortaya atılmış ve Müslüman ülkeler ve Arap Ortadoğusu ile ilişkiler geliştirilmek istenmiştir. Sonrasında Ak Parti Dönemi ele alınırken, yeni dış politika anlayışının 2009 yılında dışişleri bakanı olan Ahmet Davutoğlu'nun "Stratejik Derinlik" doktrini çerçevesinde yükseldiği belirtilmiştir. Bu doğrultuda metodolojik olarak: *"1. Vizyon sahibi dış politika ile henüz bunalım çıkmadan ona engel olma, 2. Tutarlı ve sistematik bir çerçevede aynı temel ilkelerle her bölgede politika yürütme, 3. Türk Yumuşak Gücünü bölgede yayacak diplomasi ve söylem"* şeklinde yeni dış politika anlayışı vurgulanmıştır (Oran, 2013, 139). Türk dış politikasına hâkim olan bu yeni

anlayışın hayata geçmesi ise, Türkiye'nin yumuşak güç kapasitesinin rasyonel şekilde yürütülmesine bağlı görülmüştür (Oran, 2013, 51). Bu çerçevede yumuşak gücü anlamının Türk dış politikasının seyrini anlamak adına önemli olduğu vurgulanarak, “Türkiye'nin Devlet Kimliği: Yumuşak Güç” başlığı altında, Türkiye'nin yumuşak güç potansiyeli ve kaynakları ele alınmıştır. Türkiye'nin sahip olduğu yumuşak güç kaynakları ise, Joseph Nye'in metodolojik olarak sıraladığı sahip olunan değerler ve dış politikası ile tarih ve kültürü, ekonomik gücü, coğrafi ve jeopolitik konumu şeklinde açıklanmıştır (Akıllı, 2013, 102-104). Türkiye'nin sahip olduğu köklü mirası ve laik bir demokrasisi ile Müslüman devlet olma özelliği, önemli yumuşak güç kaynaklarındandır. Ayrıca iç ve dış politikada atılan istikrarlı adımlar ile insan hakları, hukukun üstünlüğü, ana dilde eğitim hakkı gibi iç politika çerçevesindeki nitelikler de bu anlamda değerlidir. Bununla birlikte Osmanlı İmparatorluğu gibi köklü bir tarihi geçmişe sahip olmasının yanında Türkiye, dünya kültürlerine ev sahipliği yapan bir ülke olarak mühim bir yumuşak güç avantajına sahiptir. 2000'li yıllarda yaşanan ekonomik gelişmeler ile coğrafi ve jeopolitik konumunun sağladığı avantajlar da Türkiye'nin yumuşak güç kaynakları içinde sayılmaktadır. Son olarak “AK Parti İktidarı Döneminde Dış Politikada Yumuşak Güç Pratiği” adlı bölüm, makalede yer almaktadır. Bu başlık altında Türkiye'nin dış politikada yumuşak güç enstrümanlarını kullanmasının, dış politikada inşacı kurama göre şekillenen bir değişimi gösterdiği vurgulanmaktadır. İnşacı kuramın yalnızca somut güçten ibaret olmadığı belirtilmiş ve değerler üzerine inşa edilen ikili ilişkileri sağlayan aktörlerden biri olarak TİKA'nın üzerinde durulmuştur. Ayrıca TÜRKSOY, Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü, Yunus Emre Enstitüsü, Diyanet İşleri Başkanlığı gibi kurumların mühim yumuşak güç araçları olduğu belirtilmektedir. Bu çalışma özellikle, Türk kamu diplomasisinin tarihsel sürecinin ele alındığı bölüm için son derece değerli bir kaynak olmuştur. Türkiye'de bu alanda yapılan çalışmalara katkı sunması açısından önemli görülen makale, yaptığımız tez çalışmasına ışık tutmuştur.

2. BÖLÜM: KAMU DİPLOMASİSİ KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ VE TANIMI

Soğuk Savaş sonrası dönemde küresel sisteme dâhil olan yeni küresel güçlerle birlikte bilgi ve iletişim teknolojilerinin de etkisiyle sivil toplum temelli bir sistem ortaya çıkmıştır. Böyle bir sistemde siyasetin toplum taleplerine göre şekillenmesi durumu meydana gelmiş ve devletlerin siyasette kamuoyuna önem vermesiyle birlikte topluma dayalı bir yapılanma gerçekleşmiştir. Toplum düzeyinde yapılan siyaset, diplomaside de birtakım dönüşümlere sebep olmuştur. Bunların başında, sivil toplum, kamuoyu gibi aktörlerin diplomaside yer almaya başlaması gösterilebilir. Hâliyle böyle bir diplomasi anlayışı, devlet dışı aktörlerin sistemde ön plana çıkmasına neden olmuş ve devlet odaklı uluslararası sistem düşüncesinde değişim yaşanmıştır. Kamu diplomasisi, bu dönüşümün bir parçası olarak yumuşak güce dayanan, devletlerin zorlama gibi sert güç unsurlarını kullanmak yerine cezbetme ve ikna yoluyla (Nye, 2017, 25) politikalarını yürütmeye başladığı diplomatik düzende adından söz ettirmeye başlamıştır.

Uluslararası ilişkiler disiplininde yeterince önem verilmemiş olan kamu diplomasisi alanında ilk çalışmalar, 1965 yılında eski diplomat ve ABD Enformasyon Ajansı (USIA) eski Direktörü Edmund A. Gullion tarafından yapılmıştır. Özellikle 11 Eylül terör saldırılarının ardından ABD’de kamu diplomasisi yeniden gündeme gelmeye başlamıştır. Nitekim bu saldırı sonucunda sadece güvenliğe ve askerî güce önem vermenin yetersiz olduğu ve sivillere ulaşmanın, onların gönlüne girmenin de göz ardı edilmemesi gerektiği anlaşılmıştır. Bu durum, “elit zümrenin yürüttüğü eski tarz diplomasinin yerine sivil toplum ve kamuoyu temelli, sivilleşen yeni diplomasi sanatının” ortaya çıkmasına neden olmuştur (Ekşi, 2018, 84). Gullion kamu diplomasisini 1966 yılında, “hükümet, özel grup ve bireylerin diğer insanların tutumları ve hükümetin dış politika kararları üzerindeki etkilerini uygulayacağı araç” (Gullion, <http://www.publicdiplomacy.org>) olarak tanımlamıştır.

Küreselleşmeyle birlikte bir yandan birey, think tank, özel sektör, akademisyen gibi aktörlerin katılımıyla sivilleşen diplomasi diğer taraftan, güvenlik ve askerî güç konularının yanında insan hakları, çevre, göç, mülteci, ekonomi gibi konulara yer

vermeye başlamıştır. Gündeme yeni konuların girmesiyle beraber diplomasinin yürütülmesinde geleneksel diplomasi yetersiz kalmıştır. Bu çerçevede devlet temsilcileri ile uluslararası aktörler arasındaki ilişkiye dayalı geleneksel diplomasi yerine, yabancı toplumlardaki kamuoyu ile resmi olmayan grup, örgüt ve bireyleri hedef alan kamu diplomasisi anlayışı (Melissen, 2005, 5) önem kazanmıştır.

Yeni konuların ve aktörlerin küresel sisteme dâhil olmasıyla diplomaside genişleme sağlanmıştır. Diplomasinin her alanla ilgilenme gerekliliği “insan hakları diplomasisi, kültür diplomasisi, ticari diplomasi, göç-mülteci diplomasisi” gibi çeşitli diplomasi birimlerine neden olmuştur (Ekşi, 2018, 90). Yeni konuların yanında yeni aktörlerin ortaya çıkması diplomasinin aynı zamanda halka ve bireylere inmesini de sağlamıştır. Tüm bu gelişmeler, sivilleşen diplomasinin, kamuoyu odaklı hâle gelmesine neden olmuştur.

Bilgi çağıyla birlikte önem kazanan kamu diplomasisi, esasen devletlerin kendi politikalarını tanıtmak açısından zaruri hâle gelmiştir. Nitekim bilgi ve iletişim ağının gelişmesiyle birlikte herkes tarafından kolayca ulaşılabilir duruma gelen bilginin aktif bir kamu diplomasisi ile avantaja dönüşmesi mümkün olacaktır (Akçadağ, <http://www.kamudiplomasi>). *Bolluk paradoksu* olarak adlandırılan bilgi patlaması (Nye, 2017, 152) neticesinde insanlar, neye odaklanacağını ayırt etmekte zorlanmaktadır. Karmaşık bir ortama neden olan bu bilgi çokluğunda değerli bilgiye ulaşabilen güçler, bu durumdan avantajlı çıkacaktır. Bu durum aynı zamanda, devletlerin itibarını ve güvenilirliğini de etkilemektedir. Devletler artık yalnızca başka devletlere karşı değil, medya, şirket, sivil toplum kuruluşları gibi aktörlere karşı da güvenilirlik açısından mücadele vermektedir. Tüm bunlar ülkenin itibarını korumak adına, devletlerin kendilerini tanıtmak için aktif bir kamu diplomasisi yürütmesini gerekli kılmaktadır.

2.1.KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Küreselleşen sistemle birlikte sivil toplum temelli ve devlet dışı aktörlerin dâhil olduğu bir dünya, kamu diplomasisinin gelişmesine neden olmuştur. Kamu diplomasisi, “yumuşak güce dayanan sivil toplum temelli, kamuoyu-odaklı yeni diplomasi sanatıdır” (Ekşi, 2018, 21). Bu tanımda yer alan yumuşak güç, sivil toplum, kamuoyu ve diplomasi kavramları, kamu diplomasisinin kavramsal çerçevesini oluşturmaktadır. Bu

nedenle bu kavramlara değinmek kamu diplomasisini bir çerçeveye oturtmak açısından oldukça önemlidir. Kamu diplomasisinin kavramsal çerçevesini ele alırken öncelikle yumuşak güç kavramına değinilecektir.

2.1.1.Yumuşak Güç

Güç kavramı, heterojen, karmaşık, çok değişken, kapsamlı, çok boyutlu, geniş ve derin (Ekşi, 2018, 43) bir kavram olması sebebiyle tartışmalıdır. Aynı zamanda zaman, mekân ve bağlama göre değişebilen dinamik bir kavram olması sebebiyle, Uluslararası İlişkiler literatüründe gücün ortak bir tanımı bulunmamaktadır. Böylesine belirsiz bir kavram olan gücün kapsamını, kaynaklarını, ölçülebilirliğini açıklamak, alanyazında süregelen temel tartışmalardandır. Yapılan birçok çalışma, kavramın çeşitli tanımlarını ve açıklamalarını da beraberinde getirmiştir. Bu çerçevede bu kavramı açıklamak için literatürde kayda değer birtakım çalışmaları belirtmek yerinde olacaktır.

Güç kavramını Uluslararası İlişkiler disiplinine kazandıran kişi, klasik realizmin temsilcilerinden olan İngiliz tarihçi Edward Hallett Carr olmuştur. “Siyaset bir anlamda her zaman güç politikasıdır” diyen Carr (Pallaver, 2011, 55), gücü siyasetin temel unsuru olarak görmekte ve gücün unsurlarını askeri, ekonomik ve ideolojik-kültürel olmak üzere (Carr, 1964, 102-145) üç çeşitle açıklamaktadır. Bununla birlikte gücün bölünemezliği ilkesine (Schmidt, 2005, 49) vurgu yaparak materyal olan ve olmayan unsurlara değinmektedir. Carr, materyal olmayan unsurlara değinmekle diplomasi ve kamuoyunu gücün unsurları içinde belirtmiş ve kamu diplomasisinin zeminini 1939’da ortaya koymuştur (Ekşi, 2018, 49). Hans Morgenthau ise, güçten bahsederken insanın diğer insanların zihinleri ve eylemleri üzerindeki kontrolünü anlatmaktadır. Ayrıca “uluslararası siyasetin bir güç mücadelesi olduğunu ve uluslararası siyasetin amaçları ne olursa olsun gücün her zaman acil ihtiyaç olduğunu” belirtmektedir (Morgenthau, 1954). Morgenthau, bir ulusun gücüne katkıda bulunan iki tür öge arasında ayrım yapmaktadır: istikrarlı olanlar ve sürekli değişime tabi olanlar (Morgenthau, 1954). İstikrarlı unsurlar, büyük derecede coğrafya, doğal kaynaklar, nüfus, askeri hazırlık ve endüstriyel kapasite gibi niceliksel nitelikteki unsurları içermektedir (Morgenthau, 1954). Niteliksel faktörleri ise dört unsura ayırmaktadır:” ulusal karakter, ulusal moral, hükümetin kalitesi ve bir ulusun diplomasisinin kalitesi” (Morgenthau, 1954).

Bir diğerk önemli çalışma, Robert Dahl tarafından yapılmıştır. Dahl, gúc tanımıını yaparak Uluslararası İlişkiler disiplininde gúc tartışmalarına etkide bulunmuştur. Dahl'ın gúc tanımında, A aktörünün B üzerinde gúc sahibi olması, A aktörünün B üzerinde yapamayacağını yaptırma yeteneği ve kapasitesi olarak görölmüştür (Dahl, 1957, 202-203). Dahl'ın bu tanımına göre, gúc, aktörler arası ilişkiye göre tanımlanmakta: aktörlerin kapasitesi ve yetenekleriyle etki oluşturması gücü sergilemenin bir yolu olarak görölmektedir. Bu yaklaşımla, taraflar arasındaki gúc ilişkisi ikna, caydırıcılık, zorlama, nüfuz gibi çok kapsamlıdır (Hameed, 2018, 232). Bazı akademisyenler bu kapsamlı gúc ilişkisini sert ve yumuşak gúc ayırımına tâbi tutarak açıklamaktadır. Sert gúc, ekonomik ve askeri yollarla etki oluşumunu sağlarken, yumuşak gücün etkisi ikna, cazibe ve çekicilik yoluyla sağlanmaktadır (Cerbaro, 2011, 149-150). Her iki gúc çeşidi de oldukça önemli görölmektedir.

Uluslararası poitikayı gúc, mücadele ve uzlaşma alanı olarak gören Kenneth Waltz ise, uluslararası sistemde güvensizlik ortamına neden olan anarşinin devletler arasında gúc mücadelesine yol açtığını vurgulamaktadır (Waltz, 1979, 113). Devletlerin amacı güvendir ve gúc bunu sağlamada bir araç olmaktadır. Waltz, anarşi durumunun gúc politikasını ortaya çıkardığını belirtirken, gücü uluslararası sistem açısından yeteneklerin dağılımı olarak tanımlamaktadır (Pallaver, 2011, 59). Uluslararası sistemdeki yeteneklerin dağılımı, savaşlar, ittifaklar ve gúc dengesinin işleyişi gibi uluslararası sonuçları açıklamada kilit bağımsız değişkendir (Pallaver, 2011, 59). Uluslararası politika, bu dağılıma göre şekillenmektedir.

Liberal gúc anlayışı, materyal olan unsurların yanında materyal olmayan unsurları da içermektedir. Realizmin askeri güce önem vermesine karşılık liberalizm, ekonomik gücü önemli görmektedir. Uluslararası gücün doğası, küreselleşen dünyayla birlikte değişiklik göstermiştir. Karşılıklı bağımlılığın ve ulus-ötesi ilişkilerin arttığı ortamda, gúc kavramı “*kompleks karşılıklı bağımlılık*” kavramıyla bağdaştırılmaktadır (Keohane ve Nye, 1989, 247). Bu durum, devletlerin çok sayıda sosyal ve siyasal bağlarla birbirine bağlandığı, güvenlik ve şiddet kullanımının değerini yitirdiği bir haldir (Özdemir, 2008, 132). Gücü açıklarken onu oluşturan unsurları güce dönüştüren pazarlık yöntemleri ve bu yöntemleri etkileyen kompleks karşılıklı bağımlılık koşulları hesaba katılmalıdır (Keohane ve Nye, 2001, 196). Karşılıklı bağımlılık aynı zamanda

işbirliğini sağlayarak çatışma ihtimalini azaltmaktadır (Keohane ve Nye, 1989). Bu çerçevede güç elde etmek için ulus-ötesi bağlantılar, gündem belirleme stratejileri gibi yöntemlerin kullanılması önemlidir.

Konstrüktivist yaklaşımda ise, güç kavramına fikirler dâhil edilerek gücün fikirler tarafından inşa edildiği öne sürülmektedir (Guzzini ve Leander, 2006, 24). Bununla birlikte, gücün öznelararası etkileşim ve sosyal ilişkiler yoluyla üretilmesini vurgulayan “sosyal güç” kavramı vurgulanmaktadır (Guzzini, 2007, 179). Konstrüktivist yaklaşımlardan birini sunan Oppenheim, güç tanımını yaparken bir eylemle diğeri arasında nedensel ilişkiye vurgu yapmaktadır (Guzzini, 2013, 221). Oppenheim, eylemi tanımlarken geniş bir çerçevede sunmakta ve bunu yaparken eylem yapmamayı da tanımına dâhil etmektedir. Güce olasılıksal bir nedensellik açısından yaklaşmaktadır. Sonuçta “R'nin x eyleminin P'nin bazı y eyleminden etkilendiğini iddia etmek, yalnızca R'nin ne yaptığını açıklamak değil, aynı zamanda P'nin davranışının en azından kısmi bir açıklamasını sağlamaktır. (R neden x yaptı? Çünkü P onu x yapması için etkiledi)” (Oppenheim, 1981, 33). Oppenheim, olasılıksal nedenselliği ise, koşullu cümlelerle ifade etmektedir. Örneğin Aktör A tabancayı Aktör B'ye doğrultursa ve ikincisi B'nin daha önce yapmayı düşünmediği bir eylemi yapmaya veya B'nin yapmayı düşündüğü bir eylemden kaçınmaya teşvik ederse, nedensel bir bağlantı vardır (Guzzini, 2013, 221).

Yumuşak güç, kamu diplomasisinin kavramsal çerçevesinde yer alması nedeniyle bu tez çalışmasında, üzerinde durulması gereken temel güç yaklaşımıdır. Yumuşak güç kavramı Joseph Nye tarafından 1990 yılında yayımlanan “*Bound to Lead: The Changing Nature of American Power*” (Nye, 1990) adlı kitapta ilk kez kullanılmıştır. Nye'in bu kitabı, ABD'nin ekonomik ve askeri gücünün zayıfladığını öne sürenlere karşı, gücün yalnızca bunlardan ibaret olmadığını ve ABD'nin büyük bir yumuşak güç potansiyeline sahip olduğunu belirtmek amacıyla kaleme aldığı düşünülmektedir. Sonraki yıllarda çıkardığı birçok kitap ve makalelerle de yumuşak güç terimini geliştirmiştir. Nye, 2002 yılında *The Paradox of American Power Why The World's Only Super Power Can't Go It Alone*, 2004'te *Soft Power: The Means To Success in World Politics*, 2008'de *The Power to Lead* ve 2011'de *The Future of Power* adlı kitapları yayınlamakla, yumuşak güç kavramına daha geniş yelpazede açıklık

getirmiştir. Ayrıca başlangıçta ABD'nin gücünün zayıfladığına karşı bir itiraz olarak ortaya attığı yumuşak güç kavramını daha sonra ABD'nin hegemonya olarak (Ekşi, 2018, 57) gücünü nasıl devam ettireceğine ilişkin kullanmıştır.

Nye gücü birinin istediği sonuçları elde etme becerisi (Nye, 2017, 20) olarak tanımlarken, bunun tehdit veya teşvik ve cezabetme yoluyla sağlandığını söylemiştir. Yumuşak gücü ise, istenileni cazibe yoluyla elde etme becerisi (Nye, 2017, 12) olarak tanımlamıştır. Yumuşak güç, ülkelerin politikası, siyasi gücü, kültürü ve değerlerinin cazibesinden kaynaklanmaktadır. Nye, birçoklarına göre önemsiz ve zayıflık olarak görülen yumuşak gücü, gücün bir çeşidi olarak kullanmaktadır. Nitekim insanları kendi istediklerini isteyecek kıvama getirerek sizinle aynı şekilde hareket etmelerini sağlamak da bir güçtür (Nye, 2017, 24). Yalnızca burada sert gücün “havuç ve sopa”ya dayalı yöntemlerini kullanmaya gerek kalmamaktadır (Nye, 2017, 13). Bir ülkenin değerleri, kültür ve ideolojileri çekici geldiği takdirde başka ülkeler, o ülkenin peşinden gitmeye istekli olmaktadır. Bir nevi ülkenin gücü bu şekilde meşrulaştırılmaktadır. Bu çerçevede yumuşak güç, zorlama yerine ikna ederek istenilen sonuçları elde etmeyi sağlayabilmektedir (Nye, 2017, 24). Öyle ki, bir ülke değerlerine hayran bırakmakla diğer ülkeleri cezbederek, dünya siyasetinde gündem dahi belirleyebilmektedir.

Yumuşak güç, bazı kesimlerce sert güce alternatif olarak düşünülmüştür. Ancak sert güç ve yumuşak güç istenilen sonucu elde etmede kullanılan yöntemler açısından farklı olsa da, aslında birbirleriyle oldukça ilişkili kavramlardır. Her ikisinin de amacı başkalarının davranışlarını etkileyerek istenilen sonuca ulaşmaktır. Yalnızca kaynakların ve yöntemlerin somutluğu açısından iki güç arasında farklılık vardır (Kalm, 2011, 19). Nye, davranış spektrumunda sert ve yumuşak güç arasında bir dizi geçiş noktasından bahsetmektedir (Nye, 2017). Sert güç, emir, zorlama noktalarını kullanırken; yumuşak güç, cazibe ve kendine çekmeyi kullanmaktadır (Nye, 2017, 25). Bu davranışları gerçekleştirirken, sert güç yöntem olarak zorlama, ekonomik yaptırımlar, komut vermeyi; yumuşak güç, kurumlar, değerler, kültür ve politikaları kullanmaktadır.

Bununla birlikte, iki kavram birbirini bazen desteklerken, bazen birbirine engel olabilmektedir. Nitekim bir ülkenin askeri gücü bazen başkaları tarafından cezbedici bir güç olarak algılanabilir. Nye buna örnek olarak Hitler ve Stalin göstermektedir (Nye,

2002, 5-6). Kimi zamansa sert güç, bir ülkenin yumuşak gücünü olumsuz yönde etkilemektedir. İkinci Dünya Savaşı'nda Hitler'i durdurarak yumuşak gücüne büyük katkı sağlayan Sovyetler Birliği'nin, Çekoslovakya'ya 1968 yılında gerçekleştirdiği işgal, yumuşak gücüne oldukça zarar vermiştir (Nye, 2006). Sonuç olarak, sert güç yumuşak güce katkıda bulunabilir. Ancak durum ve bağlama göre gücün değişmesi sebebiyle bazı şartlarda sert güç, yumuşak güç üzerinde olumsuz etkiye neden olmaktadır.

Sert ve yumuşak güç birbiriyle ilişkili ancak bağımlı olmayan güçlerdir. Bazı durumlarda sert güce sahip olmamak, yumuşak güce engel teşkil etmemektedir. Nye burada örnek olarak Papalık'ı göstermektedir. Stalin'in "*Papanın kaç tümeni, var?*" (Nye, 2017, 29) gibi küçümseyici tutumuna karşın Nye, 20. yüzyılın son döneminde dağılan Sovyetler Birliği'ne karşı, gücünü devam ettiren Papalık'ın yumuşak gücüne vurgu yapmaktadır (Nye, 2017, 29-30). Sert güç ve yumuşak gücü ayıran özelliklerden biri de, yumuşak gücün sert güç kadar hükümete bağlı olmamasıdır. Özellikle askeri kaynakları göz önünde bulundurduğumuzda, sert gücün muhakkak hükümetin elinde olduğunu söylememiz mümkündür. Oysa yumuşak güç, büyük oranda hükümetten bağımsızdır ve onun politikalarına kısmen hizmet etmektedir. Örneğin, İslam'ı kötü bir din olarak gören köktenci Hristiyan grupları gösteren Hollywood filmleri, (Nye, 2017, 37) ABD hükümetinin kontrolü dışında olsa da, İslam ülkeleriyle olan ilişkilerine zarar vermektedir. Yumuşak gücün hükümetten bağımsız olması, kullanımı ve kontrolünü sert güçten daha zor hâle getirmektedir. Ayrıca yumuşak gücün işleyişi daha uzun bir zamana yayıldığı için sert güç, yumuşak güçten daha hızlı sonuç vermektedir.

Nye, dünya siyasetini hem dikey hem yatay oynanarak kazanılabilecek "üç boyutlu satranç tahtasına" benzetmektedir (Nye, 2017, 23). En üstte devletlerarası askeri konular yer almaktadır. Ortada, devletlerarası ekonomik konular, en altta ise iklim değişikliği, bulaşıcı hastalıklar, terörizm, uluslararası suçlar gibi sınır ötesi konular yer almaktadır (Nye, 2017, 23). Bugünün dünyasında stratejik konuların bu en alttaki konular olduğunu ileri süren Nye, bu konularda istenen sonuçlara yumuşak güçle ulaşılacağını vurgulamaktadır. Yumuşak güç, değişim ve dönüşüme uğrayan dünya sisteminde, uluslararası sonuçlar üzerinde önemli bir unsur olarak görülmektedir.

Nitekim uluslar ve devlet dışı aktörlerin sert gücün tehdit ve kuvvetleriyle zorlanması daha imkânsızdır (Gallarotti, 2011, 5).

2.1.1.1.Yumuşak Gücün Kaynakları

Joseph Nye, yumuşak gücün kaynaklarını üç kategoriye ayırmaktadır. Bunlar; kültür (başkalarına çekici geldiğinde), siyasi değerler (yurtiçi ve yurtdışında bu değerlere bağlı kalındığında), ve dış politika (meşru ve ahlaki otoritede) dır (Nye, 2017, 32). Bu kaynakların araçlarını ve hedeflerini Nye tarafından belirtilen bir tablo eşliğinde şu şekilde gösterebiliriz:

Tablo 2.1: Yumuşak Güç Kaynakları, Araçlar ve Alıcılar/ Hedefler (Nye, 2008, 107)

Yumuşak Güç Kaynakları	Meşruiyet ve Güvenilirlik Sağlayan Araçlar	Yumuşak Güç Alıcıları/ Hedefleri
Dış Politika	Hükümetler, Medya, STK'lar, Uluslararası Örgütler	Başka Hükümetler ve Halklar
İç Siyasi Değerler ve Politikalar	Medya, STK'lar, Uluslararası Örgütler	Başka Hükümetler ve Halklar
Yüksek Kültür	Hükümetler, STK'lar, Uluslararası Örgütler	Başka Hükümetler ve Halklar
Popüler Kültür	Medya, Piyasa	Başka Halklar

Kültürü bir toplum içinde anlam yaratan değerler bütünü olarak tanımlayan Nye, kültürün iki yanından bahsetmektedir. Bunlar: edebiyat, eğitim, sanat gibi seçkin bir zümreye hitap eden yanılla eğlenceye dayalı popüler kültürdür (Nye, 2017, 32). Her ülkenin sahip olduğu kültürünün yumuşak güç olarak önem arz etmesi için, o kültürün evrensel değerler içermesi ve etkileşim kurduğu toplumlarla ortak değer ve çıkarlara sahip olması gerekmektedir. Bu çerçevede geniş kapsamlı kültürel değerlere sahip

lkeler, dar kapsamlı değerlere sahip olanlara nazaran daha iyi yumuşak gc üretecektir. Yumuşak gücün popüler gcle eş değer tutulduğu fikrine karşı çıkan Nye, popüler kültürün yumuşak gce hizmet ettiğini ancak şartlara göre bu durumun değişebileceğini ifade etmektedir (Nye, 2017, 33). rnek olarak, Coca-Cola, BigMac'in İşlam halklarını muhakkak ABD kültürüne karşı cezbe edecek gcler olmadığını göstermektedir (Nye, 2017, 33). Bir ülkenin popüler kültürü doğrudan başka ülkelerin halklarının ve liderlerinin kararlarını etkileyecek boyutta olmak zorunda değildir. Daha çok birbirine benzeyen kültürler için popüler kültür, yumuşak gücü potansiyeli oluşturmaktadır. Özellikle kültür çerçevesinde kabul edilebilecek eğitim faaliyetleri, yumuşak gücü için önem arz etmektedir. Bu gücü, eğitim faaliyetleri neticesinde başka ülkelerden gelen insanlar sonrasında ülkelerine dönerek üst kademelerde görev almaya başladıklarında, değerli olmaktadır. Nye burada, ABD'de okuduktan sonra ülkelerine dönen öğrencilere veya Silikon Vadisi'nde başarılı olup ülkesine dönen Asyalı girişimcilere ihraç edilen değerler ve fikirlerin, ileride gücü sahibi olduklarında bu seçkin sınıfa ulaşmada oldukça içe yaradığını söylemektedir (Nye, 2017, 34).

Nye tarafından yumuşak gücü kaynaklarının içerisinde gösterilen bir diğer unsur, siyasi değerlerdir. Siyasi değerler daha çok bir ülkenin hükümet politikalarıyla ve daha çok i politikayla ilgilidir. Nye, siyasi değerleri insan hakları ve demokrasi kavramlarıyla ele alırken söylemde kalmayan eyleme de aktarılan değerlerin yumuşak gce faydalı olacağını vurgulamaktadır (Sancak, 2016, 99). Hükümetler eylem ve söylemleriyle uyumu yakaladığında güven oluşturmaktadır. İç politikada alınan kararlar ve uygulamaları, yalnızca o ülkeyi değil başka ülkeleri de cezbe etmekte ve güven oluşturan ülkelerin çekiciliği artmaktadır. Özellikle insan hakları ve demokrasi gibi evrensel değerlerin hayranlık uyandıracak seviyede olması, siyasi değerleri başka ülkeler için yumuşak gücü haline getirmektedir (Nye, 2017, 39). Nitekim meşru bir zeminde uygulandığına inandırılan politikalar, daha az dirence yol açmaktadır ve diğer ülkeleri peşinden kolay sürüklemektedir. Örneğin, ABD'de uygulanan idam cezası meşru görülmediğinden ABD'nin Avrupa zerindeki yumuşak gücünü olumsuz etkilemektedir.

Son olarak bahsedilecek bir diğer yumuşak gücü unsuru, dış politikadır. Devletlerin dış politikalarının yumuşak gücü üretmesi için demokrasi, insan hakları gibi

evrensel değerleri desteklemesi oldukça önemlidir. Nye, politikanın özgürlük ve demokrasideki ilerlemeyle meşrulaşacağını da belirtmektedir (Nye, 2017, 98). Uluslararası alanda bu tür ortak değerlere hitap eden bir dış politika, diğer ülkeler için meşru görünerek, çekici bir güç unsuru olmaktadır. Ortak değerlerin yanında geniş kitlelere hitap edecek bir diğer konu, dış yardımlardır. Ticaret, yatırım, evre, g, barışı koruma gibi misyonları içeren bir dış politika önemli bir yumuşak güçtür. Devletlerin kalkınma alanındaki politikaları, uluslararası kamuoyunu olumlu yönde etkilemektedir. Bu ereve, başta ABD olmak üzere bu konuya eğilimlerin gerekli olduğunu vurgulayan Nye, analizlerini ABD üzerinden yaparak bu konuda yetersiz olduğunu da altını çizmekte ve ABD özelinde “kibirli bir imaj” çizerek uygulanan politikaları, büyük bir sorun olarak görmektedir (Nye, 2017, 98). Bu ereve, tek taraflı politika yürütmek üzerinden konu ele alınmakta ve ABD’nin tek başına hareket etmeyi tercih etmesi eleştirilmektedir (Nye, 2017, 98). Tek taraflı bir düşünceyle hareket edilmesi yumuşak güç olumsuz yönde etkilemektedir. Yalnızca kendi ülkesinin menfaatini düşünerek takip edilen politikalar yerine çok taraflı istışarelerle yapılan politikalar, daha fazla yumuşak güç sağlamaktadır. İnsani yardım ve kalkınma gibi konulardaki eğilim bu açıdan önemlidir. Hangi politika ve taktik uygulanırsa uygulansın, üslup önemlidir ve dış politika için üslupta tevazu gerekmektedir (Nye, 2017, 102). Bahsedilen bütün politikaların olumlu sonuç verebilmesi ve yumuşak bir g üretebilmesi, karşı tarafa güven vermesiyle alakalıdır. İ ve dış politikalar arasındaki tutarlılık ve söylem ile eylem arasındaki uyum, burada önem arz etmektedir. Bu konuda herhangi bir tutarsızlık, karşı taraf için güven kaybına neden olmakta ve yumuşak ge zarar vermektedir. Son olarak, yumuşak güç statik değildir ve değişen bağlama göre kaynaklar da değişmektedir. Yumuşak gn  kaynağı arasında en değişken olanıysa, dış politikadır. Hükümet kontrolüne en çok bağlı olan unsur olarak dış politika, politikaların esasıdır. Bu nedenle, politikaların bağlama göre değişebileceği hiçbir zaman göz ardı edilmemelidir.

2.1.1.2. Yumuşak Güç ve Kamu Diplomasisi

Yumuşak güç ve kamu diplomasisi kavramları literatürde analitik eksikliğe sahip kavramlardır. Bu yüzden kimi zaman birbirlerinin yerine kullanılan kavramların ilişkilerine dair düşünceleri açıklamak, bu tez çerçevesinde önemlidir. Öncelikle her iki

kavramın farklı zamanlarda ortaya atıldıklarını söylemek gerekmektedir. Kamu diplomasisi kavramı 1965 yılında ortaya konulurken yumuşak güç 1990’da dile getirilmiştir. İlk çalışmalarında kamu diplomasisi kavramına değinmeyen Nye, daha sonra yumuşak gücün nasıl çalıştığına dair eleştirilere maruz kaldığı için bu kavramı da çalışmalarına dâhil etmiştir. Nye’e göre kamu diplomasisi, yumuşak güç kaynakları olan kültür ve değerler, kültürel ve enformasyonel faaliyetler ile değişim programları düzenleyerek politikaya dönüştürülmesi ve yürütülmesidir (Ekşi, 2018, 60). Bu tanım çerçevesinde yumuşak güç kaynaklarını kullanarak oluşturulan diplomasi, kamu diplomasisidir. Nye kamu diplomasisinin üç boyutundan bahsetmektedir. Bunlar; günlük iletişimler, stratejik iletişimler ve uzun vadeli ilişkilerdir (Nye, 2017, 154-156). Günlük iletişimler, iç ve dış politikada alınan kararları kapsayan iletişimlerdir. Devletler genellikle iç basını dikkate değer görmektedir. Oysa söylenen sözler ve yapılan eylemlerin uluslararası imaj üzerinde büyük bir etkisi bulunmaktadır. Ayrıca günlük iletişimde, krizlerle başa çıkabilmek adına, hızlı bir karşılık verme kabiliyetine sahip olunması gerekmektedir. Ancak bu şekilde haksız suçlama ve yanlış bilgilendirmelerin (Nye, 2017, 154) önüne geçilebilmektedir. Bir diğer boyut olan “stratejik iletişimler, siyasi bir kampanya veya reklam kampanyasındaki gibi bir dizi basit temanın oluşturulduğu iletişim şeklidir” (Nye, 2017, 155). Kampanyada planlananlar ise, bir yıl içindeki iletişimlerdir. Bu iletişimler, ülke markalaşması ve devlet politikasının ilerlemesi açısından önemlidir. Durum ve şartlara göre markalaşma ve ülke imajı değişiklik gösterebilmektedir. Örneğin, 2003 Irak Savaşı’nda ABD’nin desteklenmesi hususunda Fransa ve Almanya’dan farklı düşünen İngiltere’nin Avrupa Birliği’nin (AB) sadık bir üyesi olma imajı (Nye, 2017, 155) zedelenmiştir. Üçüncü boyut ise burs, değişim programları, seminer, staj, medya, konferans gibi yöntemlerle hedeflenen ve yıllara yayılan uzun vadeli iletişimlerdir. Özellikle kültürel ve akademik değişim programları önem arz etmektedir. Nitekim daha önce de bahsedildiği gibi, bir ülkede eğitim alan kişiler sonrasında kendi ülkelerine döndüklerinde diğer ülke adına büyük bir yumuşak güç kaynağıdır. Her üç boyut da, ülke markalaşması ve imajına önemli katkı sağlamaktadır.

Nye, kamu diplomasisi yoluyla yumuşak güç kaynaklarının politikaya dönüştüğünü vurgulamaktadır (Nye, 2008, 96). Nye tarafından yapılan ilk çalışmalarda yumuşak gücün nasıl çalıştığına dair eleştirilerin olması, yumuşak gücün kamu

diplomasisi çerçevesinde yeniden tanımlama yoluna gidilmesine neden olmuştur (Ekşi, 2018, 61). Kamu diplomasisini yumuşak güç olarak nitelendirerek, onu yumuşak güç yöntemine indirgeyen Nye'e karşı olarak Muharrem Ekşi, yumuşak gücü kamu diplomasisinde kullanılan kaynak ve araçlardan sadece biri olarak nitelendirerek, kamu diplomasisini yumuşak gücü de içeren "şemsiye bir kavram" olarak görmüştür (Ekşi, 2018, 62). Nitekim kamu diplomasisi yalnızca yumuşak güçten ibaret değildir. Halkla ilişkiler ve iletişim araçlarını da kullanan bir diplomasi tarzı şeklinde görülmektedir. Bu nedenle Ekşi yumuşak gücü bir güç türü, kamu diplomasisini de bir diplomasi tarzı olarak görmenin daha doğru olduğunu belirtmektedir. Sonuç olarak iki kavram arasındaki temel farkın birinin soyut diğersinin ise somut olmasından kaynaklanması olduğu söylenmektedir (Ekşi, 2018, 64). Soyut bir kavram olarak yumuşak güç, uygulamada kamu diplomasisi ile somutlaşmaktadır. Ancak Nye tarafından yumuşak bir gücün bir aracı olarak görülen kamu diplomasisi, "devletlerin kullandığı yeni bir diplomasi sanatıdır" (Ekşi, 2018, 127). Bu yüzden onu yumuşak güce indirmek doğru görülmemektedir.

2.1.1.3. Yumuşak Güce Getirilen Eleştiriler

Yumuşak güç kavramı her şeyden önce birtakım belirsizlikleri içinde barındırdığı için farklı kalıplara girebilen, değişken bir kavramdır. Bu yönü, analitik birtakım sorunlara neden olmaktadır. Yumuşak güç kavramı, kaynakları ve uygulanmasına dair eleştirilere maruz kalmaktadır. Kaynak temelli yapılan tanımlamalar, çeşitliliğe neden olmaktadır. Bazen bu tanımlamaların birbiriyle çeliştiği şeklinde de eleştiriler bulunmaktadır (Muawad, 2012, 255). Nitekim Nye yumuşak gücü işbirlikçi, ortak çıkarları gözetken güç olarak tanımlarken; diğer yandan az şiddetli, çıkarlara uygun olan kurumları kullanma ve karşılıklı güvende farklılık yaşayanları kullanma yeteneğinden bahsetmektedir (Muawad, 2012, 255). Bu çelişkili tanımlamaların yanında, çıkarları az külfetle kazanmak adına kullanılan yumuşak güç, dengesiz ve çıkarıcı olmakla eleştirilmektedir.

Yumuşak güce getirilen bir diğer eleştiri, aşırı devlet merkezli olmasıdır (Watanabe ve McConnell, 2008, xx). Yumuşak güç kaynaklarının tamamının devlet kontrolünde olması imkânsızdır. Özellikle kültür ve değerler üzerinde sağlanması mümkün olmayan kontrolü devlet, en çok dış politikada sağlayabilmektedir. Küresel

bilgi ve iletişim çağında ise bunun tamamen sağlanamadığı düşünülmektedir (Zahran ve Ramos, <https://www.taylorfrancis.com>, 2010). Bu nedenle devletlerin, sivil toplum ve devlet dışı aktörlerle birlikte çalışması yumuşak gücü daha etkin kullanmalarını sağlayacaktır. Bu anlamda devletin kanaat önderleri, medya, şirketler, sivil toplum kuruluşları, elitlerle işbirliği içinde olması oldukça önemlidir.

Nye'nin yumuşak güç kavramını kullanırken ABD merkezli bir tutum sergilemesi, Amerika'nın dünyadaki nüfuzunu arttırmak ve Amerikan dış politikası hedeflerini cazip hâle getirmek (Watanabe ve McConnell, 2008, xxiii) amacının olduğu düşüncelerini beraberinde getirmiştir. Bunun yanı sıra, Nye'nin tek taraflı davranmaya karşı uyarıları, küresel konulara (iklim değişikliği, bulaşıcı hastalık vb.) karşı çok taraflılığa vurgu yapması göz ardı edilmemelidir. Ayrıca işbirliğiyle birlikte ülkelerin yumuşak gücünü birlikte arttıracığına dair görüşleri de bulunmaktadır. Bu çerçevede Nye'nin ABD odaklı geliştirdiği yumuşak güç kavramını, uluslararası arenada tek taraflı kibirli bir tutum sergilememeye olan vurgusuyla devam ettirmekte olduğu söylenebilir.

Yumuşak güç ve sert güç kavramları arasında keskin bir ayrımın olmadığına dair görüşler de önem arz etmektedir. Kimi zaman sert güç kaynaklarından olan askerî, ekonomik güç gibi kaynakların, yumuşak güç olarak kullanılabilmesi mümkündür. Lukes burada kaynakların ve sonuçların birlikte düşünülmesi gerektiğinden bahsetmektedir (Hayden, 2012, 53). Bu çerçevede, sert ve yumuşak gücün birbiriyle son derece ilişkili kavramlar olduğunu vurgulamak gerekmektedir. Çünkü her iki kavram da başkalarının davranışlarını etkileyerek birinin amacına ulaşma yeteneğinin yönleridir (Fan, 2008, 6). Nye sonraki çalışmalarında bunun üzerinde durarak, iki kavramı birleştirip “*akıllı güç*” (smart power) (Nye, 2011, 207-234) kavramını ortaya atmıştır. Gücün yeni bir biçimi olarak akıllı güç (Güneş, 2018, 256), sert ve yumuşak güç arasında bir yerde, karmaşık güç ilişkileri çerçevesinde bir “üçüncü yol” olarak kavramsallaştırılmaktadır (Pallever, 2011, 33). Akıllı güç, sert ve yumuşak güç unsurlarının etkin kullanımıyla üretilen üçüncü bir güç türüdür (Güneş, 2018, 257). Bir nevi, “kazanma stratejisi” ile sonuçlanan rasyonel bir yöntem uygulama girişimi olarak düşünülmektedir (Pallever, 2011,15). Ancak Ekşi'ye göre, akıllı güç kavramı ontolojik açıdan yanlıştır. Nitekim Ekşi, gücün değil stratejilerin akıllı olacağından bahsetmektedir (Ekşi, 2018, 66). Birçok belirsizlik ve karmaşanın yanında yumuşak güç

kavramı, Uluslararası İlişkiler alanında önemli açılımları getirmiştir. Ayrıca Nye'nin sonraki çalışmalarında yumuşak gücün kamu diplomasisi ile çalıştığına dair görüşleri, diplomaside de birtakım değişimlere neden olmaktadır.

2.1.2. Diplomasi

Uzun bir tarihi geçmişe sahip olan diplomasi kavramı, Yunanca bir kelime olan ve resmî bir belge veya devlet belgesi anlamına gelen “diploma” kelimesinden türemiştir (Cooper, Heine ve Thakur, 2013, 47). Bu tür resmî belgeleri düzenleyenler, diplomat veya *diploma veya arşivle ilgilenenler* olarak (Cooper, Heine ve Thakur, 2013, 47) tanımlanmıştır. Diplomasinin uygulaması ise, 15. yüzyılda İtalyan şehir devletlerinde görülmüştür. 1455 tarihinde ilk daimi diplomatik misyon kurulurken, haber-mektup sistemi diplomasiye İtalyanlar tarafından getirilmiştir (Ekşi, 2018, 74). Modern diplomasi, modern devletlerin ortaya çıkmasına bağlı olarak 1648 Vestfalya Anlaşması ile birlikte oluşmuştur. Bunun sonucunda 16. yüzyılda İtalya’da daimi büyükelçilikler kurulmuş ve modern diplomasi uygulama alanını bulmuştur. 17. yüzyıl sonlarında ise, uluslararası anlaşmalarda ve devlet belgelerinde “diplomatik” kavramına yer vermeye başlanmıştır. Diplomatik organsa, topluca büyükelçi, yabancı misyona bağlı görevlilere atıfta bulunmuştur.

Geleneksel diplomasi, gizlilik esasına dayalı bir yöntemle yürütülmektedir. Ancak küresel dünyada gizli bir diplomasi yürütmenin eski diplomasi olarak nitelendirilmesi (Nicolson, 1950, 56), bu diplomasi tarzının artık geçerli olmadığına dair düşünceleri de beraberinde getirmektedir. Nitekim gizli yürütülen birtakım “arka oda müzakerelerinin” (Cooper, Heine ve Thakur, 2013, 40) yanında artık şeffaflık eğiliminin kaçınılmaz olduğu düşünülmektedir. Ancak hâlen diplomasinin büyük ölçüde gizli olarak yürütüldüğünü, değişen şeyin diplomaside kullanılan yöntemlerde meydana geldiğini belirtenler de mevcuttur. Esas olarak gizli yürütülen diplomasinin, bazı konularda medya önünde yapıldığını söylemek mümkündür. Kamuoyuna verilen önemin artması olarak görülebilecek bu durum, tarihsel olarak 17. yüzyıla dayanmaktadır. Bu önemde Fransa’da ilk Dışişleri Bakanlığını kuran Kardinal Richelieu, dış politikada kamuoyunun önemini vurgulayan ilk kişidir.

Kavramsal ve kuramsal olarak üzerinde yeterince çalışma bulunmayan ve tarihsel olarak çok eski zamanlarda da varolan diplomasi kavramı, çeşitli şekillerde tanımlanmaktadır. Öncelikle İngiliz diplomat Harold Nicolson, *Diplomacy* adlı eseri (Nicolson, 1950), diplomasi alanındaki başyapıtlardandır. Nicolson diplomasiyi insanlar arası ve uluslararası ilişkiler yöntemi olarak görmüş, diplomasinin diplomatların yürüttüğü bir sanat (Nicolson, 1950, 14) olduğunu vurgulamıştır. Ayrıca Nicolson'a göre diplomasi, müzakereler yoluyla uluslararası ilişkilerin yönetimidir (Nicolson, 1950, 15). Diplomasiyi daha geniş çerçevede yorumlayanlardan biri ise, George Kennan'dır. Kennan, küreselleşmeyle birlikte diplomasinin artık diplomatlarca yürütülmediğini söylemiştir (Ekşi, 2018, 77). Bununla birlikte diplomasi birçok kavramla birlikte anılmaktadır. Uzlaşma sanatı, diyalog ve ilişki yönetimi, müzakere, temsil (Tuncer, 2009, 17) bunlardan birkaçıdır. Genel itibarıyla 21. yüzyıla gelene kadar diplomasi, devlet merkezli bir tanımlamaya tabi olmuştur. Bu çerçevede devleti korumanın bir aracı olarak görülen diplomasi, küreselleşen dünyayla birlikte bir dönüşüm içine girmiştir.

Küreselleşmeyle birlikte uluslararası sistemde ilişkiler, ulusal sınırların, fikirlerin, malların ve hizmetlerin ötesine geçmekle daha karmaşık hâle gelmiştir. Bu durum, devlet merkezli sistemde dönüşümü de beraberinde getirmiştir. Bu sayede sisteme devlet dışı aktörler ve sivil toplum dâhil olmuştur. Kamuoyunun artan önemiyle birlikte 1965 yılına gelindiğinde, kamu diplomasisi terimi literatürde yer almaya başlamıştır. Diplomasinin dönüşüm geçirdiği bu dönemlerde, özellikle Soğuk Savaş sonrası bilgi ve iletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmeler, küresel sistemi dönüştüren ana faktörlerden biridir. Bu çerçevede bir iletişim faaliyeti olarak nitelendirilebilecek olan diplomasi, dönüşümün bir parçası olmuştur. Soğuk Savaş sonrasında küreselleşen sistemde sivil toplum temelli bir dönüşümün yaşanması ile devletin tek aktör olduğu sistemden çıkılarak, yeni aktörlerin dâhil olduğu sisteme geçilmiştir. Bu değişim itibarıyla diplomasi için muhatap olacak tek aktör devlet olmaktan çıkmış ve devlet dışı aktörler önem kazanmıştır. Vestfalya sisteminden itibaren devletten devlete bir ilişkinin hâkim olduğu geleneksel diplomaside ana aktör devlet iken, küreselleşme devletin tekel konumunda bir dönüşüme sebep olmuştur (Ekşi, 2018, 83). Bu çerçevede yeni aktörlerle işbirliği yapmak da önemli hâle gelmiştir.

Bilişim teknolojilerindeki gelişim, sanal alanda devletlerin temsil edilmesini önemli bir konu haline getirmiştir. Sivilleşen, demokratikleşen ve yeni aktörlerin dâhil olduğu küresel sistemde, devletler için halka ve bireylere ulaşmak gerekmektedir. Bu nedenle devletlerin politikalarını halka anlatma gereksinimiyle, gizli yürütülen diplomasinin yanında medya ve kamuoyu önünde yapılan diplomasi tarzı gelmiştir. Bu durumda devletler, imaj ve prestijlerine yönelik adımlar atmaya yönelmişlerdir. Ancak açık diplomasinin yürütülmesi, devlet için birtakım eleştirilerde bulunulmasını da kolaylaştırmıştır. Bu doğrultuda kamuoyu gündemine gelen diplomatik adımlara sunulan eleştirilere karşı anlık cevap vermek, mühim hâle gelmiştir. “Anlık diplomasi” (Seib, 2012, 7) adının verildiği yöntem ortaya çıkmış ve devletler, gelişen olaylara anında tepki vermeye başlamıştır.

Küreselleşen dünya ile birlikte aktörlerin değişmesinin yanında yeni birtakım konular, küresel sisteme eklenmiştir. Klasik diplomaside konular daha çok askeri ve güvenlik alanlarını kapsarken; yeni diplomasi tarzıyla birlikte çevre, mülteci, göç, sağlık, terör örgütleri, uyuşturucu gibi konular ön plana çıkmaya başlamıştır. Gündeme gelen bu yeni konularla birlikte klasik diplomasi yetersiz kalmaya başlamıştır. Bu çerçevede “ticari diplomasi, kültürel diplomasi, diaspora diplomasisi, dijital diplomasi, dini diplomasi” gibi kavramlardan söz edilmeye başlanmıştır (Ekşi, 2018, 90). Yeni konuların dâhil edilmesiyle diplomasi alanında genişleme meydana gelmiştir. Devletler bu genişleme çerçevesinde kamu diplomasisi gibi yeni diplomasi yollarına başvurmuştur. Sonuç itibariyle küreselleşme beraberinde, diplomaside aktörlerin ve konuların çeşitlenmesini getirmiştir. Kamuoyu ve sivil toplumda artan önemle birlikte, devlet dışı aktörlerin de aktif hâle geldiği bir sistem ortaya çıkmıştır. Yeni sistemle baş etme yöntemi olarak devletler de yeni diplomasi yöntemlerine başvurmak zorunda kalmıştır. Kamu diplomasisi bu çerçevede, sivil toplum temelli ve kamuoyu odaklı yeni bir diplomasi türü olarak önem kazanmıştır.

2.1.3. Kamuoyu

Kamuoyu odaklı ve sivil toplum temelli bir diplomasi türü olan kamu diplomasisinde, hedef kitle kamuoyudur. Bu sebeple kamuoyu kavramının üzerinde durmak, kamu diplomasisini kavramsal olarak açıklamak için gereklidir. Kamu kelimesi, hem kamu diplomasisi kavramında hem de kamuoyu kavramında ortak bir

kelimedir. Bu durum, kamuoyu ve kamu diplomasisi kavramları arasındaki bağlantının aşikâr olduğunu göstermektedir. Ancak kamu teriminin literatürde yeterince yer bulmamış olması (Kelley, 2009, 75) kavramın açıklamasını da zorlaştırmaktadır. Türk Dil Kurumu'nun *Türkçe Sözlüğü*'nde "halk hizmeti gören devlet organlarının tümü, bir ülkede halkın bütünü" olarak açıklanan kamu kelimesi; İngilizcedeki "public" kelimesine karşılık gelmektedir. Ancak İngilizcede fikir, yorum, vatandaş, halk gibi anlamlara gelen *public* kelimesi aslında, Türkçede tam olarak kamuoyu kelimesiyle örtüşmektedir. Bu açıdan bakıldığında kamu diplomasisi olarak çevrilen "*public diplomacy*" kavramını, "*kamuoyu diplomasisi*" olarak görmekte bir yanlışlık yoktur.

Tarihsel olarak baktığımızda, kamuoyu kavramının çok eskiden beri kullanıldığını söyleyebiliriz. Rönesans dönemlerine baktığımızda Rönesans liderlerinin kamuoyunun bakış açısına dikkat ettikleri görülmektedir. Machiavelli, Roma halkının sesi, halkın çoğunluğunun görüşü anlamındaki *vox populi* terimiyle eşdeğer olarak *publica voce* kelimesini kullanmıştır. Yine bir yüzyıl sonra Shakespeare, topluluk düşüncesinin gücüne vurgu yapmaktadır (Bernays, 1961, xv). 1572-85 yılları arasında Papa Gregory XIII kilisede propaganda birimi kurarak, yabancı ülkelerde seminerler verilmesi ve dinî eserlerin basılmasının önünü açmıştır (Bernays, 1961, vxi). Sonrasında 1623- 1644 yıllarında, Urban rahipleri eğitmek adına Propaganda Koleji'ni kurulmuştur (Bernays, 1961, vxi). 17. yüzyılda İngiltere'de şair John Milton ve düşünür olan John Locke, kitlelerin önemine vurgu yapmıştır. 18. yüzyıl aydınlanması ise, kamuoyu fikrine oldukça önem vermiştir. Fransız Devrimi ile propagandanın her yerde kullanılmaya başlanması beraberinde *Bureau d'Esprit* adı verilen, ilk Propaganda Bakanlığı'nın kurulmasını getirmiştir (Bernays, 1961, xix). Yine bu dönemlerde Napolyon propagandayı kamuoyunun moralini yıkma ve inşa etme adına kullanmıştır (Bernays, 1961, xix). 19. yüzyıl ile birlikte akademisyenlerin kamuoyu çalışmalarına olan yönelimi birçok ülkede görülmüştür. Özellikle İngiltere, Fransa ve Almanya bu konuda başı çekmişlerdir. Kamuoyuna dayalı güven ve önem verme algısı, bu dönemde oldukça artmıştır. I. Dünya Savaşı ile profesyonel anlamda halkla ilişkilerin önemine vurgu yapılmıştır. Bu çerçevede New York Üniversitesi'nde 1923 yılında Halkla İlişkiler dersi öğretilmiş ve bu disiplin kamuoyu ve propaganda kavramları çerçevesinde kullanılmıştır (Ekşi, 2018, 95). 1950 ve 60'lı yıllarda kamuoyunun artan önemi, günümüzde küreselleşme ile ivme kazanmıştır.

Kamuoyu kelimesi literatürde başta belirtildiği gibi, açıklanması zor olan bir kavramdır. Bu kavramı kamu diplomasisi açısından ele almak, bu tez çerçevesinde daha yerinde olacaktır. Kamuoyunu kamu diplomasisi çerçevesinde değerlendirdiğimizde, dış politika ve diplomasi ile ilişkili bir kavram olduğunu söyleyebiliriz. Nitekim kamuoyu, dış politika ve diplomasi açısından özellikle bilgi ve iletişim çağında oldukça etkili bir kavramdır. Bununla birlikte iç ve dış politikanın etkileşimi de kamuoyu bağlamında önemlidir. İç-dış politika etkileşiminde içerinin politika yapımı olarak değerlendirilen kamuoyu (Risse-Kappen, 1991, 510), karar alma mekanizmalarını kamuoyu görüşleri çerçevesinde büyük ölçüde etkilemektedir. Tüm bunlara ek olarak, kamuoyu gündem belirleme, söylem inşa etme, meşruiyet sağlama, politikalara halkın desteğini kazandırma (Ekşi, 2018, 98) açısından kamu diplomasisi için oldukça önemlidir.

Kamuoyunu kavramı çerçevesinde değineceğimiz diğer bir konu kamuoyunun medya ile olan ilişkisidir. Kamu diplomasisi devletlerin küresel sistemdeki dönüşümlere medya, kamuoyu ve sivil toplum kavramlarına ayak uydurarak geliştirilen bir politika türü olması bakımından (Ekşi, 2018, 112), medya ve kamuoyunun diplomasiyle olan ilişkileri önemlidir. Küreselleşme ile birlikte medyanın siyaset üzerindeki etkisi de hızla artmaktadır. Özellikle, 1991 Körfez Savaşı sonrasında CNN efsanesinin (Robinson, 2002, 8) ortaya çıkmasıyla birlikte, medya üzerinde yapılan çalışmalar daha önemli hâle gelmiştir. CNN etkisi tezi, haberin politika yapabileceği, en azından siyasi karar verme ortamını şekillendirebileceği varsayımına dayanmaktadır (Saddiki, 2006, 94). George Bush'un Körfez Krizi sırasında CIA'den ziyade CNN'den daha fazla bilgi öğrendiğini söylemesi, medyanın siyaset üzerindeki büyük etkisini göstermektedir (Saddiki, 2006, 95). Yine eski Birleşmiş Milletler (BM) Genel Sekreteri Boutros Gali'nin CNN'i Güvenlik Konseyi'nin onaltıncı üyesi olarak tanımlaması da (Saddiki, 2006, 95), medyanın etkisinin ne denli olduğunu anlamamız açısından verilebilecek güzel bir örnektir. Günümüzde ise, 2010 yılında başlayan Arap halklarının ayaklanması olarak bilinen Arap Baharı süreciyle birlikte, "Youtube" etkisinin, CNN etkisinin yerini aldığı söylenmektedir (Ekşi, 2018, 105).

Bilgi ve iletişim teknolojilerinin gelişmesiyle medyanın ve kamuoyunun önemi artmıştır. Bu durum siyasetin de dönüşmesine neden olmuştur. Siyasetin büyük bir kısmı artık medya önünde gerçekleşmektedir. Ayrıca kamuoyunun etkisinin de

artmasıyla birlikte bireylere ulaşma olanağı ve bireylerin de siyasete katılma imkânları artmıştır. Siyasetin medyada halk önünde yürütülmesiyle siyaset, elit düzeyden birey düzeyine inerek demokratikleşmeye katkı sağlanmaktadır (Ekşi, 2018, 106). Bu şartlar altında hükümetler, kamuoyunun desteğini kazanmak adına, medya ile iletişim hâlinde olmak ve uyumlu çalışmak zorunluluğuna ihtiyaç duymaktadır. Yalnızca hükümet politikaları değil, diplomasi açısından da medya ve kamuoyu odaklı bir dönüşüm yaşanmaktadır. Diplomasinin kamuoyu odaklı hâle gelmesi, medyanın diplomasiyi dönüştürmesinin önemli bir nedenidir. Nitekim devletler, kamuoyunu ve medyayı önemseyen diplomasi politikaları uygulamaya başlamıştır. Tüm bu gelişmeler kamu diplomasisi olgusunun da gittikçe daha önemli hâle gelmesini beraberinde getirmiştir.

Sonuç itibariyle, günümüz dünyasında küreselleşmenin en büyük etkilerinden biri diplomaside meydana gelen dönüşümlerdir. Klasik diplomasi anlayışının yerini, kamuoyu odaklı ve sivil toplum temelli sivilleşen bir diplomasi tarzı almıştır. Bugün dış politikada ve diplomaside, medya ve politika inkâr edilemez bir gerçekliktir (Riordan, 2002, 4). Medya, kamuoyu oluşturma ve hükümetlerin gündem belirleme, çerçeve oluşturma faaliyetlerine hizmet etmektedir. Devletler, gündem belirleme, çerçeveleme gibi yöntemleri kamu diplomasisi dâhilinde geliştirmektedir. Diğer bir deyişle, devletlerin medya ve kamuoyu ile olan ilişkilerini kamu diplomasisi olarak nitelendirmek mümkündür. Kamu diplomasisi, uluslararası sistemde meydana gelen dönüşüme ayak uydurmak için, bu kanallarla uyum içerisinde çalışmayı gerektirmektedir.

2.1.4.Sivil Toplum

Sivil toplum kavramının, karmaşık ve tartışmalı olması sebebiyle literatürde genel olarak kabul görmüş bir tanımı yoktur. Bununla birlikte bu kavram, Antik Yunan ve Roma'ya kadar uzanan uzun bir tarihi geçmişe sahiptir. Bu dönemlerde devlet ve toplum ayırımı gidilmeden sivil toplumdan bahsedilmiştir. Romalılar ilk kez Cicero'nun *societas civilis* kavramıyla (Kastrati, 2016, 64) sivil toplumdan bahsetmiştir. John Locke ise, bu iki kavram arasında ayrıma giden ilk kişi olarak, devleti sivil toplumun bir parçası olarak görmüştür. Ancak ona göre, siyasi düzen toplumdan ayrıdır ve siyasi düzenin ahlaki temeli toplum rızasından oluşmaktadır (Kastrati, 2016, 65). Locke sivil toplumu, vatandaşların hakları çerçevesinde hak ve kuralların geçerli olduğu

ve özgür insanların yer aldığı toplum şeklinde açıklamıştır (Ekşi, 2018, 113). 18. yüzyıla gelindiğinde ise, ilk modern sivil toplum kavramından bahsedenler Thomas Paine ve Adam Ferguson olmuştur. Ferguson sivil toplumu insan etkileşimlerinin devletten korunacağı ahlaki alan olarak tanımlarken; Paine demokrasiyi güçlendiren ve politik olmayan sosyal örgütler ağı olarak tanımlamıştır (Kastrati, 2016, 65). Yine her ikisi de Locke gibi, sivil toplumu devlet ve toplumdaki ayrım üzerinde temellendirmiştir. Sivil toplumun klasik tanımı ise Ernest Geller tarafından, “19. yüzyılda bir devlet tarafından garanti edilen hukuk hâkimiyeti ve bu hâkimiyet altında yatan değer ve normları ayakta tutma ve yayma, devletin iktidarı kötü yönde kullanıp kullanmadığını denetlemeye yetkili bağımsız vatandaş gruplarının varlığı” (Kaldor, 2008, 663) şeklinde tanımlanmıştır. Kamu diplomasisinin kavramsal çerçevesindeki sivil toplum ise, “devletleri denetleyen, tartışan ve kamuoyu baskısı oluşturan vatandaş ağları” (Kaldor, 2008, 664) şeklinde tanımlanmaktadır.

Soğuk Savaş sonrasına gelindiğinde sivil toplum, yeniden gündeme gelmeye başlayan önemli bir kavram olmuştur. Sivil toplum temelli küresel sistemde devlet dışı aktörlerin sisteme dâhil olmasıyla, sivil toplum da ön plana çıkmaya başlamıştır. Uluslararası ilişkiler disiplininde devlet dışı aktör olarak görülen sivil toplum, teknolojik gelişmelerin hız kazanmasıyla daha etkili hâle gelmiştir. Bilişim teknolojilerindeki gelişmeler tüm alanlarda olduğu gibi, sivil toplum kavramında da birtakım dönüşümleri beraberinde getirmiştir. Artık toplumun her kesiminin küresel dünyaya ulaşma imkânındaki kolaylıklar, bireyi küresel siyasette etkin hale getirmiştir. Ayrıca küresel sistem, sert güç kaynaklarından ziyade yumuşak güç aktörlerinin önem kazandığı bir sistem haline gelmiş ve bu durum, sivil toplumun ön plana çıkmasında etkili olmuştur. Yumuşak gücün devlet dışı aktörlerin sisteme eklemlenmesiyle oluşan bir güç olması, sivil toplum ile özel sektörün gücünü de arttırmıştır. Devletlerin sivil toplumla birlikte çalışması ve işbirliği içinde olması böyle bir ortamda zorunludur.

Sivil toplum kuruluşları, devletlerarası güçlü ilişkiler kurmak için, bir devletin dış politikalarındaki bakış açılarını hedef devlet ve topluma yaptığı faaliyetlerle aktarmaktadır (Eren, 2017, 43). Bu çerçevede yumuşak güç aktörü olarak önemli bir konumda bulunan sivil toplum kuruluşları, kimi zaman müzakerelere katılarak, uluslararası politikada söz sahibi olabilmektedir. Yalnızca devletlerin yürüttüğü

geleneksel diplomasiden farklı olarak yürütülen bu yeni tarz diplomasi ile diplomatik ilişkiler devletten topluma, toplumdan topluma olmak üzere (Mazlum ve Doğan, 2006, 12) çeşitlilik kazanmaktadır. Bu yeni tarz diplomasi ile devletlerin yer alamadığı bazı alanlarda sivil toplum kuruluşları (STK) daha çok faaliyet göstermektedir. Özellikle insan hakları, insanî yardımlar, çevre sorunları gibi konular devletten daha çok sivil toplum kuruluşları aracılığıyla, etkili bir şekilde yürütülmektedir. 1992 yılında BM'nin Çevre ve Kalkınma Konferansında STK'ların baskılarıyla sera gazı salınımlarının kontrolü anlaşmasında devletleri karar almaya zorlaması, sivil toplum kuruluşlarının dünya politikasında çevre konularındaki baskın gücüne örnek olarak gösterilebilmektedir. Diploması, sivil toplum aktörleriyle klasik diplomasinin yanına kamu diplomasisinin eklenmesi sonucunda bir dönüşüm içerisine girmiştir. Sivil toplum aktörlerinin diplomasi alanında gündem belirleme, söylem inşa etme ve çerçevelemedeki rolleri (Ekşi, 2018, 124), devletlerin sivil toplum temelli bir kamu diplomasisi oluşturmaya neden olmaktadır.

Sonuç olarak, sivil toplum kavramı özellikle Soğuk Savaş sonrası dönemde küreselleşme ile birlikte kilit bir kavram olmuştur. Kamu diplomasisinin kavramsal çerçevesi açısından da, sivil toplum temelli bir diplomasi anlayışının devletlerce kabul edilmesi ve sivil toplum ile uzlaşma ve etkileşim içinde olunması bakımından ön plana çıkmaktadır. Devletlerin değişen diplomasi anlayışına ayak uydurmak açısından kamu diplomasisinin kavramsal çerçevesini oluşturan yumuşak güç, sivil toplum, diplomasi ve kamuoyu kavramları, açıklanmalı ve analiz edilmelidir. Nitekim kamu diplomasisi açısından literatürde bazı karmaşa ve eksikliklerin olması bu alanda yapılan her türlü çalışmayı önemli hâle getirmektedir. Bu tez kapsamında, kamu diplomasisinin kavramsal çerçevesi belirtildikten sonra tanımlamaları ve ilişkili kavramları açıklanarak, kavramdaki birtakım belirsizliklerin giderilmesi amaçlanmaktadır.

2.2. KAMU DİPLOMASİSİ KAVRAMININ TANIMI

Modern anlamda ilk kez 1965 yılında eski bir diplomat olan Edmund A. Gullion tarafından kullanılan kamu diplomasisi terimi,

“Kamu diplomasisi, dış politikanın formülasyonu ve yürütülmesi üzerindeki kamu tutumlarının etkilerini ele almaktadır. Kamu diplomasisi, uluslararası

ilişkilerin geleneksel diplomasinin ötesindeki boyutlarını, hükümetlerin diğer ülkelerde kamuoyu oluşturmalarını, özel ve çıkar gruplarının diğer ülkelerle etkileşimini, dışışleri raporları ve bunların politikaya etkisini, iletişim uzmanları, dış politika muhabirleri ve diplomatlar arasındaki kültürler arası iletişim sürecini kapsamaktadır.”

şeklinde açıklanmıştır (Gullion, <https://fletcher.tufts.edu/Murrow/Diplomacy>). 1966 yılında ise, Gullion kamu diplomasisini hükümet, özel grup ve bireylerin diğer insanların tutumları ve hükümetin dış politika kararları üzerindeki etkilerini uygulayacağı araç (Gullion, <https://fletcher.tufts.edu/Murrow/Diplomacy>), olarak tanımlamıştır. Bu tanımlarla Gullion kamu diplomasisi terimini geniş bir çerçevede ele almaktadır. Gullion kamu diplomasisini, geleneksel diplomasinin ötesinde kamuoyu oluşturmak ve iletişim sağlamak gibi amaçlarla ülkeler arası etkileşime diğer aktörlerin dâhil edilmesiyle yeni bir diploması, olduğundan bahsetmektedir. Geleneksel diplomasinin yalnızca devletlerarasındaki ilişkilerle yürütülmesinden farklı olarak, kamu diplomasisinde özel grupların olduğu bir diploması tarzından bahsedilmektedir. Bununla birlikte kamu diplomasisinin dış politikanın yürütülmesini sağlayan yönünden bahsedilmekte ve kamu tutumlarının üzerinde durmakla kamuoyunun fikirlerinin üzerindeki değişimin amaçlandığına değinilmektedir. Kamu diplomasisi, bir nevi yabancı kamuoyunu anlamayı, bilgilendirmeyi ve etkilemeyi amaçlamaktadır (<http://www.publicdiplomacy.org/1.htm>). Nitekim bir ülkenin yabancı kamuoyunda oluşturmak istediği etkiyi anlamak ve analiz etmek, sunulmak istenen mesajın yerine ulaşması ve hedeflenen amaçlara varılması açısından oldukça önemlidir (<https://publicdiplomacy.wikia.org/wiki/Public>). Ayrıca kültürler arası etkileşim sürecinden bahsedilerek, kamu diplomasisinin kültürel ilişkileri içeren yönü vurgulanmaktadır.

Kamu diplomasisi alanında yaptığı çalışmalarla önemli bir referans olan USIA (United States Information Agency) eski Direktörü Hans Tuch’a göre ise kamu diplomasisi, “*bir hükümetin ulusunun fikirleri ve idealleri, kurumları ve kültürleri ile ulusal hedefleri ve politikaları hakkında anlayış geliştirme çabasıyla yabancı kamuoyuyla iletişim kurma süreci*” (Melissen, 2005, 12) olarak tanımlanmıştır. Kamu diplomasisinin özellikle İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra başlayan iletişim devrimiyle birlikte artan önemine dikkat çeken Tuch, kamuoyunun Uluslararası İlişkilerde gittikçe

yükseldiğine vurgu yapmıştır. Halka açık bilgilerin kamuoyunun tutumlarını doğrudan etkilemesine bağlı olarak, geleneksel diplomasideki mahremiyet ve gizlilik anlayışında dönüşüm gerçekleşmiştir. Bunun sonucunda devletlerin, dış ilişkilerini yönetmek için kamu diplomasisi yöntemlerine ihtiyaç duyduğu bir ortam oluşmuştur. Ayrıca “kamu diplomasisinin gerekliliğinin nedenlerinden biri de, dünyada kırk yılı aşkındır yaşanan ideolojik mücadelelerdir” (Tuch, 1993, 6). Bu durum, bir devletin değerlerini, kültürlerini, toplumunu diğer kültür, gelenek ve ideolojilerin halklarına tanıtmasını önemli hale getirmiştir (Tuch, 1993, 6). Yabancı kamuoyunun fikirlerini ve algılarını yönetmek de ancak kamu diplomasisinin başarıyla uygulanmasıyla mümkündür. Algı yönetimi sayesinde yabancı halkların tutum ve fikirlerini bir devletin kendi lehine çevirmesi sağlanmaktadır. Tuch’a göre algı yönetimi, anlaşılması en güç faktör olarak kamu diplomasisi için gerekli olan ve gerçeklik kadar önemli bir güçtür (Tuch, 1993, 6). Kamu diplomasisi bir nevi hükümetlerin yurtdışındaki varlıklarını nasıl yönettiklerini göstermeleri olarak tanımlanmaktadır (Kilbene, 2009, 187). Özetlemek gerekirse, Tuch bakış açısıyla kamu diplomasisi, kamuoyunun tutum ve fikirleri çerçevesinde ele alınmakta ve devletlerin birbirleriyle olan iletişim politikası olarak tanımlanmaktadır.

Kamu diplomasisinde önemli kaynaklardan bir diğeri, Routledge Handbook of Public Diplomacy adlı, Nancy Snow ve Philip Taylor’un editörlüğünü yaptığı kitaptır. Bu kitapta, kamu diplomasisinin kaçınılmaz olarak güçle ilgisi olduğunu (Snow, 2009, 3) söyleyen Snow, geleneksel diplomasiyi hükümetler arası ilişkiler olarak belirtirken; kamu diplomasisini “hükümetle birlikte özel birey ve grupların doğrudan ve dolaylı olarak, başka hükümetin dış politika kararlarına dayanan kamu tutum ve düşüncelerini etkileme şekli” olarak açıklamaktadır (Snow, 2009, 6). İletişim teknolojilerindeki artışla birlikte, kamuoyunun dış politika yapım sürecine katılımının arttığını vurgulayan Snow, yeni kamu diplomasisinde halktan halka iletişimi ön plana çıkarmaktadır (Snow, 2009, 6). Yeni kamu diplomasisinde halkın, bireylerin ve sivil toplumun önemi artmaktadır. Ayrıca küreselleşen dünyada Twitter, Facebook, Youtube, Myspace, Second Life gibi yeni medya aktörleri, devletlerin yeni kamu diplomasisine ayak uydurmasını zorunlu kılmıştır. Nitekim bu durum, dünyayı bütün olarak birbiriyle diyalog eder hâle getirmekte ve küresel bir kamuoyu olgusunun (Snow, 2009, 8) oluşmasını sağlamaktadır. Hükümetler için böyle bir dijital çağda bilginin hızlı yayılmasıyla birlikte kamu işleri zorlaşmaktadır. Bu nedenle hükümetlerin yeni kamu diplomasisine

ve kamu diplomasisi uygulayıcılarına adapte olması ve önem vermesi son derece önemlidir. Özetle, Snow'un yeni kamu diplomasisi anlayışı devleti merkez alan anlayıştan uzaklaşarak, birey, kamuoyu ve sivil toplumun iletişim ve ilişkilerini içeren geniş bir tanımlamadır (Ekşi, 2018, 134).

Jan Melissen ise kamu diplomasisini, “devletlerin kültür, tutum ve davranışları anlamak ve ilişkiler kurup yönetmek, ilgi alanları ve değerleri iletmek için düşünceleri etkilemesi ve eylemleri harekete geçirmesi” olarak tanımlamaktadır (Melissen, 2013, 344). Melissen, geleneksel diplomasiğin devlet temsilcileri ve uluslararası aktörler arasındaki ilişkiler olduğunu söylerken; kamu diplomasisinin yabancı toplumlardaki genel kamuoyunu ve daha özel, resmî olmayan grup, örgüt ve bireyleri hedef aldığını söylemektedir (Melissen, 2005, 5). Darly Copeland da geleneksel diplomasi ve kamu diplomasisi ayrımı yaparak, tanımlama yoluna gitmiştir. Ona göre “geleneksel diplomasi, siyasi ve kültürler arası iletişim, müzakere, karmaşık dengeleme ve uzlaşma yoluyla uluslararası çatışma ve sorun çözmeyle” ilgilidir (Copeland, 2013, 358). Ulusal çıkarların peşinde koşma amacıyla yürütülen geleneksel diplomaside ana aktörler diplomat, bakan ve devlet başkanlarıdır. Geleneksel diplomasiğin geride kaldığı düşünülen bir çağda Copeland, sivil toplum aktörlerinin az olduğu, güvensizliğin ve az gelişmişliğin kamu diplomasisini sınırladığı yerlerde, geleneksel diplomasiğin hâlen tek diplomasi tarzı olduğunu söylemektedir. Kamu diplomasisi ise ikna, etki, yumuşak güç ve çekim gücüne dayanmaktadır (Copeland, 2013, 358). Copeland, kamu diplomasisinin ikna edilmek istenen devlet üzerinde, dolaylı ancak oldukça etkili bir yeni diplomasi tarzı hâline geldiğini vurgulamaktadır.

Kamu diplomasisi tanımlamaları henüz yeni bir kavram olması açısından son derece çeşitlidir. Ancak yukarıda da belirtildiği gibi kimi tanımlamalarda geleneksel diplomasi ile yapılan karşılaştırmalar neticesinde kamu diplomasisini anlamak daha kolaydır. Bu çerçevede iki diplomasi tarzını karşılaştırarak açıklamak gerekirse öncelikle aktörler bazında değerlendirmek mümkündür. Geleneksel diplomasi devletlerarası resmî ilişkileri kapsarken, devletler bu diplomasi tarzında ana aktör kabul edilmektedir. Kamu diplomasisi ise, devletten topluma ve toplumdan topluma icra edilen ve devlet dışı aktörlerin dâhil olduğu kamuoyu önünde gerçekleştirilen, gayri-resmî ilişkileri içeren yeni bir diplomasi tarzını ifade etmektedir (Ekşi, 2018, 135). Bu

çerçevede devlet dışı aktörler, bireyler, sivil toplum kuruluşlarının dâhil olduğu, daha sivil bir diplomasi tarzı olduğunu söylemek mümkündür. Sivil toplum olarak, üniversiteler, düşünce kuruluşları, kanaat önderleri, aydınlar, STK'lar, diaspora kuruluşları, eğitim örgütleri, çevre örgütleri, öğrenciler, akademisyenler, yurtdışındaki okullar gibi çok çeşitli sivil toplum kuruluşları, birlik ve dernekler (Ekşi, 2018, 136) sayılabilmektedir. Devletler, kimi zaman bu aktörlerle ortaklaşa yürüttükleri faaliyetlerle kamu diplomasisini yürütmektedir. Sivil toplum aktörleri toplumlar tarafından daha tarafsız ve meşru görüldükleri için devletlerin bu kuruluşlarla ortak hareket etmesi önemlidir.

Kamu diplomasisi ile geleneksel diplomasi, amaçları açısından da farklılık göstermektedir. Geleneksel diplomaside devletlerarası ilişkileri icra etmek temel amaçtır. Kamu diplomasisinde ise, devlet ve toplumlar arası ilişkileri icra etmek, kültürel etkileşimi sağlamak ve toplumlar arası diyalog oluşturmak amaçlanmaktadır. Kamu diplomasisinde devletler cezbedici bir güç olarak değerleri, fikir ve idealleri ile yabancı toplumları etkileyerek ikna etme çabası içindedir. Kimi zaman da kamuoyunda oluşturulan olumsuz imajları bertaraf etmek, imaj ve itibarını geri kazanmak adına devletler, kamu diplomasisini kullanmaktadır. Burada temel amaç ise, küresel politikada uluslararası toplum ve kamuoyu nezdinde prestijli bir ülke olmaktır (Ekşi, 2018, 137). Nitekim Nye'in belirttiği gibi, "bir ülkenin imajı yabancı ülkelerin halkı ve kamuoyu nezdinde olumsuz bir izlenime sahipse liderler ne kadar dost canlısı olsa da ülkenin hareket alanı kısıtlanmaktadır" (Nye, 2017, 151). Bu yüzden küresel bilgi çağında kamuoyuna yönelik diplomasi, geleneksel gizli diplomatik haberleşmeler kadar önemlidir.

Sonuç itibariyle, yeni bir kavram olarak çeşitli tanımsal sorunlar olsa da kamu diplomasisi kavramsal çerçevesi açısından ele alındığında, sivil topluma dayalı ve kamuoyu odaklı bir diplomasi tarzından bahsetmek mümkündür. Kavramı tam olarak anlamak adına yapılan açıklamalar ve tanımlar neticesinde, kamu diplomasisinin çok yönlü, halkla ilişkilerden iletişime kadar pek çok araç ve yöntem (Sancar, 2012) sahip olduğunu söyleyebiliriz. Kitle iletişim araçlarından, dizi, tiyatro, internet, sosyal medya, medya ve haber ajanslarına kadar pek çok araçları kullanan kamu diplomasisi, yöntem olarak ise gündem oluşturma, söylem inşa etme, konuları çerçeveleme, spin doctor

(manipölator) gibi yöntemleri uygulamaktadır (Ekşi, 2018, 138). Tüm bu araç ve yöntemler çerçevesinde kamu diplomasisini ele almak daha doğru bir yaklaşımdır.

2.2.1.Kamu Diplomasisi ile İlişkili Kavramlar

2.2.1.1.Propaganda

Kamu diplomasisi kimi tanımlamalarda propaganda şeklinde adlandırılmaktadır. Bunun temel sebebi kamu diplomasisi kavramının tarihsel kökeninin propagandaya dayanıyor olmasıdır. Papa Gregory XV'in 1622'de kilise bünyesinde propaganda ofisi kurması (Bernays, 1961, 9), iki kavramın tarihsel ilişkisini göstermektedir. Bununla birlikte propaganda terimi başlarda bilgilerin belirli vakalar lehine yayılmasını tanımlamak için kullanılsa da, II. Dünya Savaşı'nda kötü kullanımlarından dolayı olumsuz bir çağrışım kazanmıştır (Saddiki, 2006, 97). Soğuk Savaş döneminde, propaganda yalan, hilekârlık, aldatma, manipölasyon, psikolojik savaş gibi terimlerle eş anlamlı olarak kullanılmıştır. Bugün ise, "propagandayı bir politikayı doğrulamak ve desteklemek için hükümetin yanlış ve yanıltıcı bilgileri yayarak, insanların fikirlerini etkileme çabası" olarak tanımlamak mümkündür (Saddiki, 2006, 97). Ancak tarih boyunca devletlerin kullandığı bir yöntem olarak, diplomasi gibi kendine özgü yöntemleri olan bir sanattır (Jowett ve O'Donnell, 1999, 47).

Kamuoyu ve propaganda birbiriyle oldukça alakalı terimlerdir. Öncelikle her ikisinin amacı da kamuoyunu etkilemektir. Aralarındaki temel fark ise, kamu diplomasisinin doğru bilgilerle, propagandanın ise yanlış bilgilerle kamuoyunu yönlendirme çabasıdır. İletişim biçiminde de farklılık vardır. Kamu diplomasisi çift yönlü iletişim ile (Nelson ve Izadi, 2009, 340) insanları ikna etmeye çalışırken onların ne söylediğine de önem vermektedir. İnsanların söylediklerini dinleyip geri bildirim alarak ve gerektiğinde istediği yönde değişiklik yaparak kamuoyunu etkileyen kamu diplomasisinin yanında propaganda, tek yönlü iletişime sahiptir. Propaganda da tartışma ve etkileşim olmaksızın kamuoyunu yönetmek (Ekşi, 2018, 155), temel prensiptir.

İki kavram arasındaki farklardan bir diğeri, kamu diplomasisinin şeffaf bir şekilde yürütülmesinin yanında propagandada amilin gizli olmasıdır. Propaganda kamuoyunu yönlendirmeyi amaç edindiğinden bunu aşikâr bir şekilde yapmamaktadır.

İnsanları yanlış bilgilerle aldatarak yönlendiren propaganda da kamu diplomasisinde olduğu gibi, algı yönetimi yapılmaktadır. Ancak kamu diplomasisi yanlış anlaşılmalara karşın düzeltme yoluna giderek doğru bilgi aktarımı yaparken; propaganda manipölasyonu tercih etmektedir. Bununla birlikte, her ikisinin de güvenilirlik kazanması mümkün olabilmektedir. Kamu diplomasisi dikkatli ve düşünceli argümanlarla bunu sağlamakta, propagandaysa sansasyonizm ve sahtecilikle güvenilirlik kazanmaktadır (Brown, <http://americandiplomacy.web>, 2008). Ayrıca kamu diplomasisi doğrudan propaganda yöntemi olmasa da halkla ilişkiler ve lobicilik faaliyetleri gibi propagandanın bazı yöntemlerini kullandığı söylenebilmektedir (Ekşi, 2018, 156). Bunların içinde en önemlileri ise, haber yönetimi, gündem belirleme ve çerçevelemedir.

2.2.1.2. Halkla İlişkiler

Halkla ilişkiler, “şirket, kurum ve örgütlerin müşterilerine yönelik ikna ve iletişim yöntemidir” (Ekşi, 2018, 139). Kamu diplomasisi ise, yabancı halklarla iletişimi içeren ve gerektiğinde halkla ilişkiler araçlarını kullanan bir diplomasi tarzı olması sebebiyle, “devletlerin halkla ilişkiler faaliyetleri” şeklinde tanımlamaya maruz kalmaktadır (Yağmurlu, 2011, 14). Nitekim halkla ilişkilerin imaj-prestij yönetimi, algı yönetimi ve ulus-markalama gibi araç ve yöntemleri kamu diplomasisi çerçevesinde kullanılmaktadır. Her iki kavramda da amaç, kamuoyunu etkilemek olsa da çıkar grupları farklıdır. Halkla ilişkilerde müşterilerin çıkarları gözetilirken, kamu diplomasisinde devlet çıkarları ön plandadır. Ayrıca iletişimin içeriği bakımından da farklılıkları mevcuttur. Halkla ilişkilerde ilişki daha çok ticariyken, kamu diplomasisi siyasi ilişkilere dairdir.

Kamu diplomasisini devletlerin halkla ilişkisi olarak gören birtakım görüşler de mevcuttur. Bunların başında kamu diplomasisini devletlerin uluslararası halkla ilişkileri olarak gören, Gaye Sancar gelmektedir (Sancar, 2012, 113). Yine kamu diplomasisini yabancı ülkelerin kamuoyunu hedef alması sebebiyle halkla ilişkiler olarak görenler de vardır (İnan, 2012, 63-70). Ancak bazı görüşlerce tamamen halkla ilişkiler olarak nitelendirilmesi, doğru görülmemektedir (Ekşi, 2018, 140). Nitekim dış politika amaçlarına sahip ve siyasi hedefleri olan kamu diplomasisi, yalnızca halkla ilişkiler

yöntemlerini kullanmamaktadır. Bu nedenle kamu diplomasisini halkla ilişkiler olarak değerlendirmek indirgemeci bir tutumdur (Ekşi, 2018, 140).

Sonuç itibariyle literatürde kamu diplomasisi birtakım belirsizlik ve karmaşıklıklar içermektedir. Bu sebeple kimi zaman propaganda ve halkla ilişkiler ile eş değer biçimde tanımlanmaktadır. Ancak bu terimlerle ilişkili olması tamamen onlarla tanımlanmasını gerektirmemektedir. Eytan Gilboa kuramsal ve kavramsal çerçeveye bakıldığında, kamu diplomasisinin propaganda ve halkla ilişkilerle ilişkili olduğunu, ancak aynı kavramlar olmadıklarını ileri sürmektedir (Gilboa, 2008, 56). Bu doğrultuda kamu diplomasisini doğru anlamak adına, kamu diplomasisinin kavramsal çerçevesinde yer alan yumuşak güç, diplomasi, sivil toplum ve kamuoyu gibi kavramları açıklamak, yerinde bir yaklaşımdır. Ayrıca kamu diplomasisinde kullanılan araçlara ve kamu diplomasisi çerçevesinde yürütülen faaliyetlere bakmak, kamu diplomasisinin bir diplomasi tarzı olarak uygulamada nasıl somutlaştığını görmek açısından önemlidir.

3.BÖLÜM: TÜRK KAMU DİPLOMASİSİ TARİHSEL SÜRECİ VE AKTÖRLERİ

3.1.TÜRK KAMU DİPLOMASİSİ TARİHSEL SÜRECİ

Türk kamu diplomasisinin tarihsel süreci ve aktörlerinin ele alınacağı bu bölümde, öncelikle Türkiye Cumhuriyeti'nin kamu diplomasisi politikalarının tarihsel gelişimi anlatılacaktır. Bu tez çalışmasında dış politikanın yaşadığı dönüşüm çerçevesinde kamu diplomasisinin yeri belirtilerek, değişen ve küreselleşen dünyada ayakta kalabilmenin kamu diplomasisini etkin yürütmeye mümkün olabileceği yeniden vurgulanacaktır. Nitekim 21. “*dijital yüzyılda*”, ülke içi ve ülke dışının tam olarak ayıramayacağı düşünüldüğünde (Huijgh ve Warlick, 2016, 14), küresel sistemde yaşanan dönüşümlerin, ülke politikalarını belirleyen dinamikler olduğunu söylemek kaçınılmazdır. Bu dönüşümlerle birlikte bir ülkenin dış politikasının oluşum evreleri bir yandan siyasi sisteminden etkilenirken, diğer yandan küresel sistemdeki dönüşümlere önemli ölçüde maruz kalmaktadır.

Nye'in kavramsallaştırdığı, bir ülkenin cazibe ve güvenilirlik üreten yumuşak gücünün bir ayağı, ülkenin siyasi sistemi olmaktadır. Bir hükümetin yurtiçindeki tutumu ve savunduğu değerler kadar dış politika stratejileri de, barış ve insan haklarını destekleme gibi, (Nye, 2017, 36) yumuşak gücünün cazibesini etkilemektedir. Buna paralel olarak, Keyman Türkiye'nin yumuşak gücünün iç politikasına olduğu kadar dış politikasına da bağlı olduğunu vurgulamaktadır (Keyman, 2010, 1-20). Bu çerçevede Türkiye'nin kamu diplomasisi stratejilerini belirlerken, iç ve dış politikası arasındaki karmaşık ilişkileri ve bunların birbirini nasıl etkilediği (Huijgh ve Warlick, 2016, 19) analiz edilmelidir. İç ve dış politika arasındaki ilişkiler ve birbirlerini etkilemeleri, hangi koşullar altında bu politikaların üretildiğine bağlı olarak değişkenlik gösterebilmektedir. Gücün bağlamdan bağlama yani hangi koşullar altında gerçekleştiğine ve kimin kiminle ilişki kurduğuna göre değişkenlik göstermesi (Nye, 2017, 38), yumuşak güç için de geçerli olmaktadır. Bu nedenle Türkiye'nin sert ve yumuşak gücünü kullanırken, hangi koşullar altında ve kimlerle, nasıl ilişkiler kurduğunu göz önünde bulundurarak yürüttüğü politikaları incelemek daha yerindedir.

Türkiye Cumhuriyeti'nin yumuşak gücü olarak uyguladığı kamu diplomasisi politikaları, uzun bir geçmişe sahip olmakla birlikte yaşadığı değişimler, yakın bir döneme rastlamaktadır. Türkiye, Orta Doğu, Afrika, Asya ve Balkanları kapsayan derin kültürel köklere sahip ve Osmanlı İmparatorluğu'nun yıkılmasıyla birlikte küllerinden yeniden doğan bir cumhuriyettir. Büyük sermaye ve insan kayıpları yaşamış olan bir millet olarak, Cumhuriyet'in ilk yıllarında sınırlarını sağlam tutmak ve ulusal kimliğini inşa etmek için çabalamıştır (Çevik ve Seib, 2015, 2). Nitekim Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulduğu yıllarda devlet varlığını güvence altına almak temel kaygı olmuştur (Oğuzlu, 2007, 84). Türk politika yapıcılar bu nedenle, uzun yıllar Türkiye'nin sınır bütünlüğünü ve ulusal egemenliğini korumak istemiş, bölgesel ve küresel konularda olabildiğince tarafsız kalmaya çalışmıştır (Çevik ve Seib, 2015, 2). Ayrıca Türkiye'nin ulusal güvenliğini korumak adına Batıcılık devlet kimliğine göre dış politikasının şekillendiğini söylemek mümkündür (Akıllı, 2013, 92). Nitekim bu devlet kimliğinin benimsenmesinin altında Türkiye'nin Osmanlı İmparatorluğu'nun mirasçısı algısından kurtularak Batılı kimliğinin Batılılarca kabul edilmesi halinde, ulusal güvenliğini muhafaza edeceği yönündeki düşünceler yatmaktadır (Oğuzlu, 2002, 581). Böylece modern, laik ve demokratik bir ülke halini alan Türkiye, NATO ülkesi olarak Batı'nın müttefiki olmuştur. Bu durum, Soğuk Savaş ve Birinci Körfez Savaşı gibi dönemlerde Batı'ya karşı yakın bir tutumda bulunulmasına neden olmuştur. Ayrıca Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle birlikte Kafkasya, Orta Asya ve Balkanlar'da bağımsızlığını ilan eden ülkelerin, kendilerini inşa etme süreçleri bu döneme denk gelmiştir. Türkiye, kendilerini inşa eden ülkelerin bu sürecine dâhil olmak isterken, aynı zamanda Batı ile olan yakınlığının endişe uyandırmasını önlemek (Çevik ve Seib, 2015, 3) adına, kamu diplomasisini kullanmaya başlamıştır.

Küreselleşmenin öneminin kabul edildiği 1980 ve 1990'lı yıllarda Türkiye, piyasa ekonomisi ve uluslararası ekonomik sisteme bağlılığını güçlendirmeye ve uluslararası ittifaklarını sağlamlaştırmaya başlamıştır. 1983-1992 Özal döneminde, Sovyetler Birliği'nin çöküşü ve bağımsız Türk Cumhuriyetlerinin ortaya çıkmasına eş zamanlı olarak, "*Türk-İslam sentezine*" dayalı (Çevik, 2015, 123), yeni bir söylem ortaya çıkmıştır. Yeni bir sosyal sınıfın ve liberal ekonominin ortaya çıktığı ve tarihsel bilinçle sosyal özgürlüklerin tekrar hayata geçirildiği bu dönem, merkez ve çevre ilişkilerini de yakınlaştırmıştır. Aynı zamanda, küresel ekonomik sisteme entegrasyonun

kolaylaştığı bu dönemde, yurtiçi sanayileşmesi ve Türk işletmelerinin dış pazarlara doğru genişlemesi, Ortadoğu, Kafkaslar ve Balkanlar’da Türk yumuşak gücünü artırmıştır (Çevik ve Seib, 2015, 3). Türkiye böylece, ekonomik, sosyal ve politik uygulamalarını küresel dünyaya geniş çapta açmaya başlamıştır. Bu sayede yeni yüzyıl başladığında kamu diplomasisi uygulamalarına bağlı hale gelen politikalar, yürütölmeye başlanmıştır.

1997 ve 2002 yılları arasında Türk dış politikasının ‘geleneksel’ yaklaşımını değiştirmek adına yeni yaklaşımlar getirileceğine yönelik söylemler olmuştur (Tuğtan, 2016, 6-7). Bu dönemde Dışışleri Bakanlığı yapan İsmail Cem’in ‘*merkez öлке*’, ‘*Avrasya’nın merkezi*’, ‘*dünya devleti hedefi*’ gibi söylemleri kullanması dikkat çekicidir (Cem, 2004). Türkiye’nin kültürel ve tarihsel mirasından kaynaklı avantajlarını kullanması gerektiğine dair ifadeleri ile İsmail Cem, Türkiye’nin “*tarih dışı, statik, edilgen, Soğuk Savaş parametrelerine takılmış bulunduğu dış politika zihniyetinin*” (Cem, 2004, 10-15) değişmesi gerektiğini vurgulamıştır. Bu ifadelerin Türk dış politikasında yaşanacak değişimlerin sinyalini verdiği yönünde düşüncelerin yanında (Türkeş, 1998, 214), bu dönemin Türkiye’nin yumuşak gücünün önünü açtığını (Aldırmaz, 2018, 35) belirtmek de mümkündür.

1990’larda kamu diplomasisinin çeşitli örnekleri görölse de profesyonel manada 2000’li yıllarda kamu diplomasisi çalışmaları yapılmıştır. Küreselleşen dünya ile birlikte, dış politika oluşturma süreci yeni bir dönüşöme girmiştir. Kamuoyunun artan önemiyle birlikte kamu diplomasisini etkin yürütmenin gerekliliği söz konusu olmuştur. Bu sürece dâhil olmamanın imkânsız olduğu düşünöldüğünde, Türkiye’nin bu değişime ayak uydurması ve kamu diplomasisi araçlarını etkin bir şekilde kullanması kaçınılmazdır. Bu çerçevede Türkiye’nin dış politikası, 2002 yılından itibaren yeni bir vizyonla coğrafi ve tarihi birikimiyle yeniden yapılandırılmıştır.

2002 ‘de iktidara gelen AK Parti hükümeti ile geleneksel Türk dış politikasının genel çerçevesi aynı kalsa da tarihsel, coğrafi ve fiziksel deneyimler tekrar yorumlanmıştır. Bu çerçevede Türkiye’nin değişen dış politikası ile birlikte, yumuşak güç ve kamu diplomasisi politikaları, Türk dış politikasında ön planda tutulmuştur. 2002 sonrası iktidara gelen AK Parti hükümetinin yumuşak güç ve kamu diplomasisi politikalarını benimsemesinin ardında yatan temel neden olarak, Müslöman dünyasının

liderliğini üstlenmek istemeleri ve bölgesel bir güç olma arzuları görülmektedir (Ekşi ve Erol, 2018: 16). 2002 yılından 2009 yılına kadar geçen süre zarfında, üç farklı isim Dışişleri Bakanı olarak görev almıştır. Dört yıl görevde kalan Abdullah Gül'ün ardından, Prof. Dr. Şükrü Sina Gürel, sonrasında ise Prof Dr. Ahmet Davutoğlu dışişleri bakanı olmuştur. Ahmet Davutoğlu kitabında “*Türk dış politikasının en önemli zaaflarından birisi stratejik ve taktik adımların tutarlı bir teorik çerçeve içinde terkip edilmiş olmamasıdır*” (Davutoğlu, 2012, 47) ifadesiyle, İsmail Cem gibi ‘*geleneksel Türk dış politikasının*’ işlevsel olmadığını belirtmiştir (Aldırmaz, 2018, 36).

Ahmet Davutoğlu, önceki hükümetlerin tek taraflı bir dış politikayı benimsediklerine ve bunun yerine çok boyutlu bir dış politika benimsemenin gerekliliğine vurgu yapmıştır. Bu bağlamda sadece Batı’ya yönelik bir dış politika yerine Çin, Ortadoğu, Latin Amerika ve Afrika’nın da ön plana çıktığı çok boyutlu bir dış politika tercih edilmiştir. Ayrıca Davutoğlu, bakan olmadan önce *Stratejik Derinlik: Türkiye’nin Uluslararası Konumu* adlı (Davutoğlu, 2012) eserini temel alan yaklaşımla dış politika anlayışını Osmanlı coğrafyası ve tarihi birikimine dayandırarak, Türkiye’nin Osmanlı mirasını taşıdığına vurgu yapmaktadır. Kemalizmin Osmanlı coğrafyasına yabancılaşmaya neden olduğunu öne süren Davutoğlu, buna karşılık *stratejik derinlik* yaklaşımıyla Osmanlı coğrafyasında nüfuz sahibi olmayı ve tarihsel ve kültürel bağları yeniden canlandırmayı hedeflemektedir (Ekşi, 2018, 242). Tarihsel arka planının, bir devletin “*zamansal boyuttaki konumunu belirleyen temel aktör*” olduğunu düşünen Davutoğlu (Davutoğlu, 2012, 65), Türkiye’nin uluslararası konumunu belirlerken meseleyi Osmanlı dönemine kadar dayandırmaktadır. Bununla birlikte Davutoğlu, tarihsel süreçte özellikle Soğuk Savaş sonrasına değinerek, küreselleşen dünyaya uyum sağlamanın öneminden bahsetmiştir. Türkiye’nin küresel ve bölgesel ölçeklenmeye karşı kendisini hazırlıksız bulduğunu ve kültürel, coğrafi, ekonomik, politik ve stratejik parametrelerle konumunu yeniden tanımlaması gerektiğini belirtmektedir (Alpaydın, 2010, 91). Davutoğlu’nun stratejik derinlik düşüncesini *Yeni Osmanlıcılık* olarak nitelendirenler bulunmaktadır (Uzgel, 2010, 63). Bu fikri savunanlara göre, Türkiye büyük bir güç olma idealini, Osmanlı mirasına sahip ülke olarak dönüştürdüğü bir dış politika anlayışıyla ön plana çıkarmaktadır. İbrahim Kalın ise, Türkiye’nin Yeni Osmanlıcılık olarak adlandırılan emperyal bir mücadele içinde olmadığını ve “*Türkiye’nin değişen vizyonunu, yeni jeopolitik hayal gücü ve küresel siyasi sistemdeki*

olasılıklar ile Osmanlı mirası bölge halklarının tarihi ve coğrafyalarıyla uzlaşmasına izin verildiği bir süreç” olarak görmektedir (Kalin, 2011, 10).

Geçmişte yaşadığı başarısızlıklar, yanlış yönlendirilen hükümet politikaları nedeniyle olumsuz bir imaja sahip olan Türkiye’nin, etkili bir kamu diplomasisi yürütmesini uzun süre engellenmiştir. Hapishanelerde işkenceler, yargısız infazlar, Kürt meselesine ilişkin tavsiye edilmeyen politikalar, insan hakları ihlalleri, dini azınlıklar, düşünce ve inanç özgürlüğü gibi sorunların hepsi Türkiye’nin olumsuz imajını güçlendirmiştir. Yurtdışındaki bazı çevrelerce bu olumsuz algı, “Kıbrıs’ı işgal eden”, “Ermenileri öldüren” ve “PKK ile mücadele adı altında komşu ülkelere askeri operasyonlar düzenleyen” (Kalin, 2011, 16) bir ülke olarak görülmeye kadar varmıştır. Türkiye’nin değişen dış politika anlayışıyla birlikte bu olumsuz algının yıkılması için kamu diplomasisi politikalarına önem verilmeye başlanmıştır. Yükselen güç statüsünün bir sonucu olarak Türkiye’nin gelişen ekonomisi ve güçlendirilen bir demokrasisinin yanında, artan kamu diplomasisi çabaları da görülmektedir (Huijgh ve Warlick, 2016, 14). İbrahim Kalın, “*Soft Power and Public Diplomacy in Turkey*” adlı kitabında, Türkiye’nin uluslararası arenada yaşadığı suçlamalara karşı uluslararası toplumu doğru bilgilendirmek ve konumunu açıklamak açısından kamu diplomasisi araç ve yöntemlerini kullanmanın gerekli olduğunu (Kalin, 2011, 8) vurgulamıştır. Yanlış algılamalarla oluşan olumsuz imajın bir başarı hikâyesine dönüşmesini sağlayacak şey, iyi yönetilen iç ve dış politika ile bu politikaları etkin bir şekilde anlatmaya bağlıdır. Bu sayede Türkiye, uluslararası itibarını ve yumuşak gücünü artıracak yöntem olarak, kamu diplomasisi yöntemlerini benimseme çabasına girmiştir. Kamu diplomasisine yapılan vurgunun gerekçesini anlatan bu cümleler, Türkiye üzerindeki köklü algıların değiştirilmesi için gerekli çabaları göstermenin kamu diplomasisi ile mümkün olacağını belirtmektedir. Kalın, aynı zamanda Türkiye’nin ekonomik büyümesinin ve sosyal değişiminin tanındığını ancak asırlardır süren anlatıların aşılmasının bir gecede olmayacağını söylemektedir (Kalin, 2011, 17). Örneğin, Türk-Osmanlı imajını yeniden şekillendirmek kolay bir iş değildir. Nitekim Avrupa’da yaşayan milyonlarca Türklere ve Türkiye’nin AB’ye katılmak için gösterdiği çabalara rağmen Türk imgesi Avrupa’da hala “Orta Çağ’dan kalma algılarla” şekillenmektedir (Kalin, 2011, 17). Uzun yıllardır süregelen, olumsuz Türkiye imajını ortadan kaldırarak “yeni bir Türk anlatısını” aktarmak (Kalin, 2011, 17), bu çerçevede önemli görülmüştür.

Türkiye kendi hikâyesini anlatırken, eşsiz coğrafi konumu, tarihi ve kültürel geçmişi sebebiyle sahip olduğu sayısız yumuşak güç kaynaklarından faydalanmalıdır. Türkiye'nin sahip olduğu bu yumuşak güç kaynakları Joseph Nye'nin metodolojik olarak sıraladığı sahip olunan değerler ve dış politika, tarih ve kültür, ekonomik güç ve coğrafi ve jeopolitik konumu olarak belirtilmektedir (Akıllı, 2013, 102-104). Türkiye sahip olduğu tarihi mirasının yanında, laik bir demokrasiye sahip olan Müslüman bir ülke olması nedeniyle değerli bir yumuşak güç avantajına sahiptir. Aynı zamanda Türkiye'nin iç ve dış politikada attığı istikrarlı adımlar ve hukukun üstünlüğü, ana dilde eğitim hakkı, insan hakları gibi değerlere verilen önem de olumlu bir yönüdür. Osmanlı İmparatorluğu'na dayanan tarihi mirası ve çeşitli kültürlerle ev sahipliği yapan bir coğrafyaya sahip olması, Türkiye'nin varoluşundan kaynaklanan bir yumuşak güç kapasitesi şeklinde görülmektedir (Akıllı, 2013, 103). Bu kapasite özellikle ortak tarihi ve kültürel bağlara sahip olunan coğrafyalar üzerinde, etkin yumuşak güç politikalarının yürütülmesini sağlamaktadır. Bir diğer yumuşak güç kaynağı ise, ekonomik gücü ve buna paralel olarak dış ticaretin artmasıdır. Bu çerçevede yabancı ülkelerde Türk mallarının tanınması imaj ve prestij açısından güçlü bir etkidir. Son olarak, coğrafi ve jeopolitik konumu, Türkiye'nin Batı ile Doğu arasında düzen kurucu ve arabulucu rolünü üstlenmesine neden olmakta ve bu durum, yumuşak güç potansiyelini uygulamaya geçirmesi bakımından Türkiye için fırsat oluşturmaktadır (Akıllı, 2013, 104). Tüm bu yumuşak güç avantajlarını titiz bir iletişim çabasıyla uluslararası kamuoyuna iletebilmek, oldukça önemlidir. Bu bağlamda Türkiye, yükselen aktörler ve yeni bölgelerle ilişki kurarken ve eski müttefiklerle ilişkiler sürdürürken, bölgesel ve küresel bağlamda stratejik iletişimle yumuşak güç kapasitelerinden faydalanarak yeni kapasiteler geliştirmektedir (Sancar, 2015, 14). Türk kamu diplomasisi yeni kapasiteler geliştirirken, Türkiye'nin sahip olduğu kültürel değerler, tarihi mirası ve coğrafi konumunun sunduğu avantajlar çerçevesinde oluşan yumuşak gücüyle önemli bir ilerleme kaydetmiştir. Bu çerçevede *“kalkınma yardımı ve insanî diplomasi, kültür diplomasisi, değişim diplomasisi ve vatandaş diplomasisi”* gibi kavramlar, Türk kamu diplomasisinin ayrılmaz bir parçası olmuştur (Sancar, 2015, 14).

Türkiye yeni dönüşümle birlikte tek boyutlu bir dış politika anlayışı yerine, kültürel ve tarihsel bağlara sahip çok-kültürlü potansiyel kimliği ile yumuşak gücünü kullanan ve komşu ülkeler başta olmak üzere çeşitli coğrafyalara uzanan işbirliğini

içeren bir politika anlayışını benimsemiştir. Böylece sahip olduğu jeopolitiği, ekonomi ve kültürünü kullanarak kimliğini yeniden tanımlayan Türkiye, farklı çevresel kimlik ve bağlara sahip bir “*merkez ülke*” olarak (Oğurlu, 2017, 51), bölgesel ve küresel bir güç olma gayreti içerisine girmiştir. Bu çerçevede yürüttüğü dış politikanın temelleri, ritmik diplomasi, çok boyutlu dış politika, komşularla sıfır sorun, düzen kurucu aktör, uluslararası işbirliği ve proaktif dış politika gibi kavramlarla oluşturulmuştur (Çevik, 2015, 124). Bu dönemde Türkiye, dış politika hedeflerini en iyi şekilde çok taraflı ortaklıkla gerçekleştirmiş ve küreselleşen dünyada başarının hükümetler arası işbirliği anlaşmaları ve uluslararası hukuka bağlılık yoluyla elde edileceği anlayışına sahip olmuştur. (Huijgh ve Warlick, 2016, 13). Bu yeni dış politika anlayışı “*tek boyutlu değil çok boyutlu, gelişmeleri izleyen ve ona göre durum belirleyen değil inisiyatif alarak gelişmeleri düzenleyen, sonuç odaklı, pragmatik ve vizyoner bir dış politika*” (Çakmak, 2012, 930) olarak tanımlanmaktadır. Bu çerçevede aktif ve çok boyutlu bir diplomasi anlayışıyla Türkiye, Ortadoğu, Balkanlar, Orta Asya, Uzakdoğu, Güney ve Güneydoğu Asya ve Kafkaslara kadar uzanan bir etki alanıyla dış politika ilişkilerini yürütmeyi amaçlamıştır.

Türk dış politikası 2002 sonrası yaşadığı dönüşümlerle, pasif ve statik politikaların aksine uluslararası platformlarda aktif diplomasi yürütmeye başlamıştır. *Ritmik diplomasi* kavramıyla (Ekşi, 2018, 269) açıklanan bu anlayışla birlikte, aktif bir şekilde uluslararası örgütlerde yer almak ve örgütlerin toplantılarına ev sahipliği yapmak ön planda tutulmuştur. Ritmik diplomasi bağlamında, 21 Temmuz 2003 tarihinde Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi (BMGK) geçici üyeliğine başvuran Türkiye, 2009 yılında iki yıllık bir süreyle seçilerek önemli bir diplomatik başarı sağlamıştır. Üyeliğe seçildikten sonra çeşitli toplantılara başkanlık eden Türkiye, bu sayede küresel siyasetin ana kurumlarından biri olan Birleşmiş Milletler’de (BM) yüksek düzeyde temsil edilmiş ve dünya kamuoyunda varlığını güçlendirmiştir. Ayrıca çeşitli girişimler başlatan Türkiye, kendi tezlerini de ifade etme imkânına sahip olmuştur. 2010’da Finlandiya ile “Barış İçin Arabuluculuk” girişimine başkanlık etmiş, yine 2011 yılında “Terörle Mücadele Küresel Forumu’na” ABD ile başkanlık etmiştir. Yine “En Az Gelişmiş Ülkeler Zirvesi”ne ev sahipliği yaparak ilk kez BM tarafından düzenlenen bir zirvenin New York dışında olmasını sağlamıştır (Ekşi, 2018, 271).

Bunlara ek olarak, BM Kalkınma Programı, BM Nüfus Fonu, BM Kadın Örgütü gibi BM kuruluşlarının merkezi İstanbul olmuştur.

İslam Konferansı Örgütü'ne (İKÖ) 1969 yılında üye olan Türkiye, ilk kez 2005 yılında genel sekreterlik görevini üstlenmiştir. Asya'da 2010 yılında Güneydoğu Asya Ülkeleri Birliği (ASEAN) ile Dostluk ve İşbirliği Antlaşması imzalamış, Afrika Birliği ile 2008 yılında *stratejik ortaklık* ve aynı yıl Körfez Arap Ülkeleri İşbirliği Konseyi (KİK) ile stratejik diyalog mekanizmasının kurulmuştur (Ekşi, 2018, 273). Yine 2012'de Şanghay İşbirliği Örgütü (ŞİÖ) ile diyalog ortaklığı kurulmuştur. Türkiye'nin ev sahipliği yaptığı birçok toplantı ve etkinlikler de gerçekleştirilmiştir. Bunlara: 2014'te D-8 Liderler Zirvesi, 2015'te G-20 Zirvesi ile 6.Dünya Enerji Düzenleme Formu, 2016'da İKÖ'nün 13. İslam Zirve toplantısı, 2016'da Dünya İnsanî Yardım Zirvesi ile 23. Dünya Enerji Kongresi, 2017'de Dünya Petrol Kongresi gibi toplantı ve etkinlikler örnek gösterilebilir.

Türkiye'nin uluslararası işbirliği anlayışıyla hareket ettiği kamu diplomasisi politikalarından biri de *Medeniyetler İttifakı Girişimi*'dir (Ekşi, 2018, 287). Bu girişim, Birleşmiş Milletler (BM) teşebbüsü olarak 2005 yılında Başbakan Erdoğan ile İspanya Başbakanı Jose Luis Rodriguez Zapatero tarafından başlatılmıştır. Bu teşebbüsle Batılı ve Müslüman toplumlar arasında artan çatışma sonucunda, uluslararası tehdidin koalisyon sayesinde önleyebileceği düşünülerek karşılıklı saygı yoluna başvurmak amaçlanmıştır (<http://www.mfa.gov.tr/medeniyetler-ittifaki>). Küresel dünyada toplumların birbirlerine bağımlı olduğu göz önünde bulundurulunca karşılıklı önyargılardan arınarak ortak bir irade ortaya koymak, önemli hale gelmiştir. Bu açıdan, bu girişimle tüm toplumların güvenlik, refah ve çevre konularında bağımlı oldukları esas alınmış ve ortak bir siyasî irade ortaya koymak amaç edinilmiştir (<http://www.mfa.gov.tr/medeniyetler-ittifaki>).

Medeniyetler İttifakı Girişimi'nin arka planına baktığımızda, Müslüman ve Batı toplumları arasındaki kutuplaşmanın bu girişimin altyapısını oluşturduğunu söyleyebiliriz. 1993 yılında Samuel Huntington tarafından kaleme alınan *Medeniyetler Çatışması ve Dünya Düzeninin Yeniden Kurulması* adlı kitabında yeni tehdit olarak dinler ve kültürler arası çatışmaların gösterilmesi ve temelde bu çatışmanın İslam ve Batı toplumları için kullanılması (Huntington, 1993, 22-49), burada önem teşkil

etmektedir. Bu çerçevede, medeniyetler çatışmasına olan vurgunun gündemde tutulmasıyla birlikte özellikle 11 Eylül olaylarının ardından, *İslamî terör* tanımlaması (Ekşi, 2018, 288) ön plana çıkmıştır. Küresel siyasette de önemli bir olay olan bu saldırılardan sonra, dünya gündeminde medeniyetler çatışması tezi daha çok yer etmiştir. Böyle bir ortamda İslam ve Batı medeniyetleri arasındaki kutuplaşmanın derinleşmesi kaçınılmaz olmuştur. Tüm bu süreçlerin ardından Medeniyetler İttifakı Girişimi, Türkiye ve İspanya ittifakıyla başlamış ve sonrasında küresel bir proje hâline gelmiştir. Bu girişimin, üst düzeyli faaliyetleri Küresel Forum'lardır. 2008 Madrid, 2009 İstanbul, 2010 Rio, 2011 Doha, 2012 İstanbul İştirakçiler, 2013 Viyana, 2014 Bali ve 2016 Bakü forumları ile girişimin amaçları belirlenmiştir. Bu forumlara hükümetler, uluslararası kuruluşlar, sivil toplum ve özel sektör temsilcileri katılmıştır. Bu forumlarla birtakım strateji ve planlar geliştirilerek Müslüman ve Batı toplumları arasında önyargı, şüphe, korku duygularını barışla ortadan kaldırmak ve adeta bir *küresel barış projesi* (Ekşi, 2018, 290) oluşturmak amaçlanmıştır. Bu amaçları gerçekleştirmek için kamu diplomasisi araç ve gereçlerini kullanarak oluşturulan projelere destekler verilmiştir.

Türkiye'nin organize bir şekilde kamu diplomasisi çalışmalarına başlaması ise stratejik iletişim çerçevesinde, sahip olduğu değerleri uluslararası kamuoyuna sunabilmek adına 2010 yılında başlamıştır. Bu çerçevede Başbakanlığa bağlı olarak kurulan Başbakanlık Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü, "*Türkiye'yi uluslararası arenada tanıtma ve güvenilirliğini artırma çabalarında kamu kurumları ile STK'lar arasındaki koordinasyonu sağlamak*" amacıyla kurulmuştur (<https://www.mevzuat.g>). Türkiye'nin stratejik iletişim çerçevesinde öne sürdüğü tezleri ve politikaları uluslararası kamuoyu üzerinde etkili bir şekilde aktarması ve ülke tanıtımını gerçekleştirmesi için kurulan ofis (<https://www.mevzuat.g>), daha sonra Kamu Diplomasisi Dairesi Başkanlığı olarak İletişim Başkanlığına bağlanmıştır. Kamu diplomasisi yöntemlerini kullanan aktörler arasında işbirliğini sağlayacak kurum eksikliği, Kamu Diplomasisi Dairesi Başkanlığı ile kapatılmaktadır. Kamu diplomasisi yöntem ve araçlarını kullanan kamu kurumları ile sivil toplum kuruluşları arasında işbirliği, bu kurum sayesinde sağlanmaktadır. Kamu diplomasisi faaliyetlerinin koordinasyonunu sağlayan ofis, çok taraflı iletişim faaliyetleri yürütmekte ve uluslararası kamuoyuna Türkiye'nin hikâyesini doğru bir şekilde anlatmayı hedeflemektedir.

Kamu Diplomasisi Dairesi Başkanlığı'nın yanında, Türkiye'nin kamu diplomasisi aktörleri olarak faaliyet gösteren pek çok kamu kurumları ve sivil toplum kuruluşları, yeni dış politika anlayışına paralel olarak faaliyet yürütmektedir. Kalkınma yardımı ve insanî diplomasi açısından oldukça önemli diplomasi çalışmaları yürüten Türkiye, küresel-bölgesel barış ve istikrar ile denge ve kırılganlıkların korunmasına yönelik sorumluluk çerçevesinde hareket etmektedir (Çevik, 2015, 121). Türkiye yeni dış politika görünümüyle geçmişte ulaşamadığı bölgelere günümüzde ulaşmaktadır. Kamu kurumları ve STK'lar ile Ortadoğu, Kuzey Afrika, Afrika'nın diğer bölgeleri, Asya ve Balkanlara kadar uzanan bir coğrafyada insanî yardım ve kalkınma çalışmaları yürütülmektedir. Çatışma, kıtlık ve doğal afetlerin yaşandığı Nijer, Somali, Mali, Bangladeş, Afganistan, Pakistan, İran, Suriye, Myanmar, Nepal, Bosna, Kosova, Makedonya gibi pek çok yerde yapılan bu çalışmalar, Türkiye'nin tarihinden aldığı mirasın yüklediği bir sorumlulukla hareket ettiği şeklinde algılanmaktadır (Çevik, 2015, 121).

Sonuç olarak, geleneksel diplomasinin aksine kamu diplomasisi, genellikle sivil topluma dayalı ve daha geniş bir beceri yelpazesinde politika üretmeyi gerektirmektedir. Devlet dışı aktörlere yapılan vurguyla hem hükümet hem de hükümet dışı aktörler dikkate alınarak, insanlar arası etkileşim ön plana tutulmaktadır. Yabancı halklarla köprü kurmayı amaçlayan kamu diplomasisi anlayışı ile Türkiye, gerek devlet gerekse devlet dışı aktörleriyle uluslararası iletişim çabası içerisindedir. Uluslararası iletişim çabalarının sivil araçları olarak Türkiye'deki sivil toplum kuruluşları, yabancı halklarla kurulan köprüleri inşa etmede önemli kurumlardır. Özellikle kalkınma ve insanî yardım konularında büyük çalışmalar yürüten bu kurumlar, yabancı kamuoyuna ulaşmada hükümetin çabalarının yanında ve birçoklarına göre hükümet ötesi (Mueller, 2009, 101-107) çalışmalar yürütmektedir. Türkiye'nin insanî yardım yoluyla yürüttüğü kamu diplomasisi üç unsurdan oluşmaktadır: “*vatandaş diplomasisi, kalkınma projeleri ve arabuluculuk/ insanî diplomasi*” (Çevik, 2015, 125). Türkiye'de vatandaş diplomasisi, ekonomik, sosyal ve ticari bağların geliştirilmesinde işadamları, iş dünyası dernekleri aracılığıyla gerçekleştirilmektedir. İş dünyası ve yardım kuruluşları, Türkiye'nin geleneksel anlamda ilişkide olduğu ülkelerle vatandaş diplomasisi ve insanî diplomasi çerçevesinde güçlü bir rol oynamaktadır. Türkiye'nin başlıca iletişim kaynağı olan bu kuruluşlar, Türk kamu diplomasisinin değerli araçlarıdır.

Türkiye yükselen bir güç olarak, kamu diplomasisi ve stratejik iletişim alanındaki kaynağı olan kurumlar ile bölgesel etkililiğini, ulusal çıkarlarının sürdürülebilirliğini ve küresel sorumluluklarını sağlayabilmektedir. Bu nedenle, stratejik bir öncelik olarak Türkiye'nin kamu diplomasisini dikkate alması gerekmektedir. Etkin bir şekilde Türk kamu diplomasisini yürütmek için Türkiye'nin demokrasisinden, tarihinden ve coğrafyasından yola çıkarak yeni bir dış politika inşası yürütülmesi kaçınılmazdır. Türkiye'nin yeni sosyal imgelerinin temel dinamikleri, “*adalet, meşruiyet, temsilde eşitlik, şeffaflık, hesap verilebilirlik, farklılıklara saygı, erdemli bir toplum, dini ve ahlakî özgürlük, haysiyetin korunması, anayasa kapsamında temel hak ve özgürlüklerin güvencesidir*” (Kalin, 2011, 18). Bu dinamikler Türkiye'yi hem Batı hem de Doğu ülkeleri için cazip hale getirmektedir. Ayrıca Türkiye'nin sahip olduğu bu değerler, uluslararası ilişkilerdeki rekabette Türkiye'nin avantajıdır.

3.2. TÜRKİYE’NİN KAMU DİPLOMASİSİ AKTÖRLERİ

3.2.1. T.C. Dışişleri Bakanlığı

Türkiye Cumhuriyeti hariciyesi, Osmanlı diplomasisi geleneğine dayanmakla birlikte 2 Mayıs 1920’de “Hariciye Vekâleti” olarak kurulmuştur. Hariciye Vekâleti Teşkilatına dair ilk kapsamlı düzenleme 1927 yılında yapılmış ve 1154 sayılı Kanunla Dışişleri Bakanlığı’nın günümüz yapılanmasının (<http://www.mfa.gov.tr/turkiye-cumh>) ilk adımları atılmıştır. 1924 yılında 39 dış temsilciliğe sahip olan T.C. Dışişleri Bakanlığı, günümüzde 142 Büyükelçilik, 13 Daimi Temsilcilik, 85 Konsolosluk, 1 Konsolosluk Ajanlığı ve 1 Ticaret Ofisi ile 242 misyona sahiptir. Merkezde ve dış teşkilatlarda 1775 diplomatik kariyer memuru görev yaparken, her kademedен toplamda 6692 personel hizmet vermektedir. Bu personeller, hukuk müşaviri, mütercim, merkez memuru, sözleşmeli personel ve diğer unvanlara sahip personellerden oluşmaktadır. Dışişleri Bakanlığının birimleri ise aşağıdaki tabloda yer almaktadır:

Tablo 3.1: Dışişleri Bakanlığı Yeni Teşkilat Kanununa Göre Birimler

1. Siyaset Planlama Genel Müdürlüğü
2. Avrupa Genel Müdürlüğü
3. Avrupa Birliği Genel Müdürlüğü
4. İkili Siyasi İşler Genel Müdürlükleri

5. Uluslararası Güvenlik İşleri Genel Müdürlüğü
6. Çok Taraflı Siyasi İşler Genel Müdürlüğü
7. Küresel ve İnsani Konular Genel Müdürlüğü
8. Çatışmayı Önleme ve Kriz Yönetimi Genel Müdürlüğü
9. Çok Taraflı Ekonomik İşler Genel Müdürlüğü
10. İkili Ekonomik İşler Genel Müdürlükleri
11. Andlaşmalar Genel Müdürlüğü
12. Konsolosluk İşleri Genel Müdürlüğü
13. Enformasyon Genel Müdürlüğü
14. Yurtdışı Tanıtım ve Kültürel İşler Genel Müdürlüğü
15. Protokol Genel Müdürlüğü

(Dışişleri Bakanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun, 2010).

Bu başlık altında, Dışişleri Bakanlığı kamu diplomasisi birimlerinden Enformasyon Genel Müdürlüğü ve Yurtdışı Tanıtım ve Kültürel İşler Genel Müdürlüğü incelenecektir.

3.2.1.1.Dışişleri Bakanlığı Enformasyon Genel Müdürlüğü

Yeni Teşkilat Kanunu 6. maddesiyle kurulan Enformasyon Genel Müdürlüğü, kamu diplomasisi birimi olarak faaliyet göstermektedir. Teşkilat Kanunu'nda Enformasyon Genel Müdürlüğünün görevleri şu şekilde belirtilmektedir:

Enformasyon Genel Müdürlüğü; Bakanlık sözcülüğü, Bakanlığın yerli ve yabancı medya kuruluşları ve medya mensupları ile ilişkilerinin yürütülmesi, basın toplantılarının ve Bakanlık açıklamalarının yapılması görevlerini yürütür. Dış politika alanında medya aracılığıyla yerli ve yabancı kamuoyu ile iletişimi sağlar, kamu diplomasisi alanındaki faaliyetlerin planlanması ve icra edilmesinde ilgili kurum ve kuruluşlar ile işbirliği içinde hareket eder. 9/10/2003 tarihli ve 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu çerçevesinde Bakanlık içi koordinasyonu sağlar (Dışişleri Bakanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun).

Enformasyon Genel Müdürlüğü, Dışişleri Bakanlığı tarafından kamu diplomasisinin bir boyutunu ele almıştır. Devletlerin kendi politikalarını tanıtmak açısından özellikle bilgi ve iletişim çağında enformasyon, kamu diplomasisinin iletişim boyutudur. Bu çerçevede, Enformasyon Genel Müdürlüğü'nün görevlerine baktığımızda, yerli ve yabancı medya kuruluşlarıyla iletişimin sağlanması, yürütülen politikaların basın aracılığıyla kamuoyuna bilgi olarak sunulması ön plandadır. Devletlerin yürüttüğü politikaları şeffaf bir şekilde kamuoyuna anlatması, kendi

güvenliği açısından önemlidir. Zira bilgi çokluğunun olduğu bir çağda doğru ve değerli bilginin aktarılması, kamuoyunun doğru şekilde bilgilendirilmesi açısından önem arz etmektedir.

Kamuoyu ve medya ilişkisi, diplomatik açıdan küresel sistemde önemli hâle gelmiştir. Medyanın siyaset üzerindeki etkisinin gittikçe arttığı göz önüne alındığında, siyasetin büyük bir kısmının medya önünde gerçekleştiği söylenebilmektedir. Bu açıdan siyasetin birey düzeyine inmesi söz konusuysa, kamuoyu desteği açısından medya ile uyumlu çalışmak elzemdir. Kamuoyu odaklı bir diplomasi anlayışı, medyayı diplomasi için gün geçtikçe daha önemli hâle getirmektedir. Dışişleri Bakanlığı, sosyal medya hesapları olan Facebook, Twitter ve Youtube aracılığıyla bakanlığın medya ile bağlantısını sağlamıştır. Sosyal medya hesapları üzerinden basın toplantıları düzenleyen bakanlık, kamuoyunu bu şekilde bilgilendirmektedir. Tüm bunlara ilaveten sosyal medyanın, birey ve toplumla olan etkileşimi yönüyle de kullanılması gerekmektedir. Ayrıca web sitesini farklı dillerde açmış olması, dünya kamuoyu ile olan iletişim açısından değerlidir. Arapça, Fransızca, İngilizce dillerinde içeriğin olması, bakanlığın dünyaya bakan yönü olarak önemli bir yeniliktir. Nitekim dünya kamuoyunu bilgilendirmek ve toplumlararası etkileşimi artırmak adına, birden çok dille içerik oluşturulması kamu diplomasisinin başarılı olması için gereklidir.

3.2.1.2.Dışişleri Bakanlığı Yurtdışı Tanıtım ve Kültürel İlişkiler Genel Müdürlüğü

Kamu diplomasisi, “*yumuşak güce dayanan, sivil toplum temelli ve kamuoyu odaklı bir diplomasi türüdür*” (Ekşi, 2018, 64). Kamu diplomasinin başarılı bir şekilde yürütülmesi için, bir yumuşak güç olarak kültürün, evrensel değerler içermesi ve etkileşimde bulunduğu toplumlar ile ortak değerlere sahip olması gerekmektedir. Ancak bu şekilde geniş kapsamlı kültürel değerlere sahip olmak mümkün olacaktır. Geniş kapsamlı kültürel değerlere sahip olan toplumlar, dar kapsamlı değerlere sahip olanlara kıyasla daha çok yumuşak güç üretebilecektir. Bu çerçevede yeni konuların küresel sisteme dâhil olmasıyla birlikte, önem kazanan diplomasilere biri de kültür diplomasisidir. Yurtdışı Tanıtım ve Kültürel İlişkiler Genel Müdürlüğü, kültürel diplomasiden sorumlu birim olarak, Dışişleri Bakanlığı’na dâhil olmuştur. Bu birimin görevleri ise şu şekilde tanımlanmıştır:

Yurtdışı Tanıtım ve Kültürel İlişkiler Genel Müdürlüğü; ilgili kurum ve kuruluşlar ile işbirliği yapmak suretiyle, kültür, eğitim, bilim, spor ve benzeri alanlarında diğer ülke ve uluslararası kuruluşlarla ikili ve çok taraflı ilişkileri ve işbirliğini yürütür. Türkiye'nin yurtdışındaki tanıtımına yönelik proje ve faaliyetlerin yürütülmesini ve koordinasyonunu sağlar (Dışişleri Bakanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun, 2010).

Bu açıklamadan da anlaşıldığı gibi, Dışişleri Bakanlığı ülkenin yurtdışında tanıtılmasına oldukça önem vermektedir. Nitekim uluslararası platformda kültürel tanıtım faaliyetleri, bir ülkenin saygınlığı ve prestiji ile dış politikanın etkinliği açısından mühim görülmüştür (<http://www.mfa.gov.tr/ulkemizin--yurtdisinda>). Değişen küresel sisteme ayak uydurmak açısından çok boyutlu bir dış politikaya yönelmenin gerekliliği ortaya çıkmıştır. Dışişleri Bakanlığı kültür diplomasisini, bu çok boyutlu dış politikanın bir gereği olarak görmektedir (Davutoğlu, 2014, 124). Çok boyutlu dış politikayı yürütmek ise, çok boyutlu bir tanıtım stratejisiyle mümkün görülmektedir. Bu çerçevede tanıtım faaliyetlerinin belirli bir stratejiyle ve ilgili kurumlarla yapılacak işbirliğiyle yürütülmesi, başarılı olunması açısından gereklidir. Dışişleri Bakanlığı, kültürel tanıtım faaliyetlerini yürütürken ilgili tüm kurumlar, sivil toplum örgütleri, akademik çevre ve özel sektör ile işbirliğini sağlamaktadır.

Kültürel tanıtım faaliyetleri, ülkeler arası iletişimin sağlanması ve toplumların birbirleri için sahip oldukları önyargıların giderilmesi için değerlidir. Aynı zamanda tanıtım faaliyetleri, ülkelerin ortak hareketine zemin hazırlamakta ve kamu diplomasisi için belirleyici bir unsur olarak tanımlanmaktadır (<http://www.mfa.gov.tr/ulkemizin>). Kültürel diplomasisinin geliştirilmesi elbette kamu diplomasisi açısından önemlidir. Kamu diplomasisinin bir boyutu olarak ülkeler arası kültürel ilişkilerin geliştirilmesiyle birlikte (Ekşi, 2018, 304), bir ülkenin kendini doğru olarak aktarabilmesi sağlanmaktadır. Kamu diplomasisinde devletlerin kamuoyuna doğru ve şeffaf bilgi vermesinin gerekliliği düşünüldüğünde, tanıtım faaliyetleri bu işlevi sağlamakta oldukça etkilidir. Bununla birlikte kamu diplomasisi, yalnızca kültürel diplomasiye indirgenmemelidir. Aksi takdirde kamu diplomasisi dar bir çerçevede yorumlanacaktır (Ekşi, 2018, 304).

Dışişleri Bakanlığı, kültürel tanıtım faaliyetleri olarak çeşitli ülkelerle işbirliği içerisinde bulunmaktadır. Bu çerçevede, Türkiye yılı, Türkiye haftaları, festivaller, ülkemizin tanıtımına dair sergiler düzenlenmesi, mevcut festival ve kültürel etkinliklere

katılmak, ülkemizi tanıtan film ve belgesel hazırlamak, yurtdışında Türk kültürü ve dış politikasına ilişkin konferanslar yapmak, bölgesel ve uluslararası kültür ve sanat festivallerine katılmak (<http://www.mfa.gov.tr/ulkemizin--yurtdisinda>) gibi çalışmalar yapılmaktadır. Kültür ve sanat faaliyetleri olarak, Yurtdışı Tanıtım ve Kültürel İlişkiler Genel Müdürlüğü ve Kültürel Diplomasi Genel Müdür Yardımcılığı, çeşitli konferanslar, kongreler, sanat sergileri, seminerler, sempozyumlar, müzik dinletileri, konserler, şiir festivalleri, edebiyat günleri, çalıştaylar ve sunumlar gibi çalışmalar yürütmektedir. 2019’da Bakanlık, beş kıtadaki 60 ülkede diplomatik misyonla hareket ederek 137 kültür ve sanat etkinliği gerçekleştirmiştir (<http://www.mfa.gov.tr/yurtdisi>). Bununla birlikte kültür, sanat, spor, arşiv, kütüphanecilik, gençlik ve spor ile bilim alanlarına ilişkin 2019 yılında 12 ülkeyle 21 anlaşma, protokol ve mutabakat imzalanmıştır (<http://www.mfa.gov.tr/yurtdisinda-duzen>). Aynı zamanda yurtdışında ülkelerle karşılıklı olarak büyük faaliyetler yapılmaktadır. Buna örnek olarak, 2012’de Türkiye’de “Çin Kültür Yılı”, Çin’de ise “Türk Kültür Yılı” (Ekşi, 2018, 305) ilân edilmesi gösterilebilir. Ayrıca 2015 yılında Avustralya ve Türkiye, 2016 yılındaysa Hindistan ve Türkiye arasında Kültür Yılları kutlamaları (Davutoğlu, 2014, 125) karşılıklı olarak yapılmıştır.

Dışişleri Bakanlığı kültürel faaliyetlerini yürütürken, Kültür ve Turizm Bakanlığı, TİKA, Vakıflar Genel Müdürlüğü, Yunus Emre Enstitüsü gibi kurumlarla işbirliği içerisinde. Kültür ve Turizm Bakanlığı ile eşgüdümlü çalışmalar yürütülürken, TİKA, Vakıflar Genel Müdürlüğü dâhil olmak üzere yurtdışındaki kültür varlıklarımızın restorasyonunda işbirliği yapılmaktadır. Bununla birlikte, Yunus Emre Enstitüsü’nün yurtdışında kurulan Yunus Emre Türk Kültür Merkezlerinin çalışmalarına bakanlık tarafından yardım edilmektedir. Dışişleri Bakanlığı’nın bir nevi Dış Kültür Bakanlığı gibi çalışan müdürlük, UNESCO ve TÜRKSOY gibi kurumlarla da yakın işbirliği içindedir.

3.2.1.3.Diplomasi Akademisi Başkanlığı

Diplomasi Akademisi, Türkiye Cumhuriyeti’nin dış ilişkileri, Türk dış politikası ve konsolosluk hizmetlerinde görevli Dışişleri Bakanlığı mensuplarının temel eğitim ve stajları ile hizmet içi eğitim faaliyetlerini yürüten ve farklı ülkelerin diplomatlarına

eğitim programı sunan bir eğitim kurumudur (<http://diab.mfa.gov.tr/hakkimizda>).
Diplomasi Akademisi'nin kuruluşu ve yeniden yapılandırılması, şu şekildedir:

Diplomasi Akademisi, 22 Ocak 1968 tarihinde Dışişleri Akademisi adıyla kurulmuş; 24 Haziran 1994 tarih ve 4009 sayılı “Dışişleri Bakanlığı’nın Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun” ile “Dışişleri Eğitim Merkezi” adını almış, 2010 yılında 6004 sayılı “Dışişleri Bakanlığı’nın Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun” ile bugünkü ismi olan “Dışişleri Bakanlığı Diplomasi Akademisi Başkanlığı” haline dönüştürülerek görev alanı genişletilmiş ve Bakanlığın yardımcı hizmet birimlerinden birisi olarak yeniden yapılandırılmıştır. 10 Temmuz 2018 tarihli 3 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile bu yapılanması korunmuştur (<http://diab.mfa.gov.tr/hakkimiz>).

Diplomasi Akademisi'nin çalışmaları, Bakanlık mensupları, diğer kamu kurum ve kuruluşları ile yabancı diplomatlara yönelik olmak üzere üç ayrı grubu kapsayacak niteliktedir. Kamu diplomasisi açısından üzerinde durulacak çalışmalar ise, yabancı diplomatlara yönelik yapılan çalışmalardır. Bu çalışmalar, ikili ve çok taraflı eğitim programları şeklindedir. 1992 yılından itibaren yılda bir kez olmak üzere düzenlenen “*Uluslararası Genç Diplomatlar*” eğitim programı (<http://diab.mfa.gov.tr/uluslararasi-genc>), bu çerçevede düzenlenen önemli bir çalışmadır. 2019 yılında 1255 yabancı diplomatın bu programda eğitim aldığı düşünüldüğünde, Türkiye'nin prestiji açısından son derece mühim olduğu söylenebilir.

Diplomasi Akademisi, 16 ülkeyle “Stajyer Değişim Protokolü” ve 97 ülkeyle “Diplomasi Akademileri Arası İşbirliği Mutabakat Zaptı” (<http://diab.mfa.gov.tr/isbir>) imzalamıştır. Stajyer Değişim Protokolü ile 3 ay- 1 yıllık sürelerle yabancı diplomatlar stajyer olarak eşgüdümlü değişime tâbi olmaktadır. 1992 yılında Fransa, 1993 yılında Almanya ile işbirliği sağlanmışken, günümüzde 8 ülke daha bu işbirliğine dâhil edilmiştir. Diplomasi Akademileri Arası İşbirliği Mutabakat Zaptı, Diplomasi Akademileri arası işbirliğini sağlamak adına hukukî bir altyapı oluşturmaktadır. Akademiler arasında materyal ve konferans yapan uzman değişimi sağlanırken, aynı zamanda diğer ülke diplomatlarına Bakanlık tarafından bir hafta olmak üzere meslekî anlamda eğitim verilmektedir. Sonuç olarak kamu diplomasisinin artan önemiyle birlikte Dışişleri Bakanlığı, yukarıda bahsedilen teşkilatlanmayla yeni diplomasi anlayışına uyum sağlamaktadır.

3.2.2. Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA)

1991 yılında Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle birlikte Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (SSCB) dağılmış ve Kafkasya ile Orta Asya'da birçok devlet bağımsızlığını ilân etmiştir. Bağımsızlığını ilân eden Kazakistan, Türkmenistan, Özbekistan, Kırgızistan ve Azerbaycan başta olmak üzere Türk Cumhuriyetlerini tanıyan ilk devlet Türkiye olmuştur. Orta Asya ülkeleri için öncelikli olarak uluslararası alanda tanınmalarını ön planda tutan Türkiye, kültürden, ekonomiye ve sosyal alanlara kadar pek çok sektörde bu ülkeler için çalışmalar yürütmüştür. Türkiye'nin tarihî ve kültürel bağlarla sıkı sıkıya bağlı olduğu Türk Cumhuriyetleri ile işbirliğini koordine edecek bir kuruma olan ihtiyaçla 1992 yılında (<https://www.tika.gov.tr/tr/say>), Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA) kurulmuştur. 480 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Dışişleri Bakanlığı'na bağlı olarak kurulan TİKA, 1999'da Cumhurbaşkanlığı tezkeresiyle Başbakanlığa bağlanmıştır. Teşkilat Kanunu ise, 4668 Sayılı “Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun” adıyla 2001 yılında yayımlanmıştır. Küresel ve bölgesel alanda yaşanan değişimlere ayak uydurmak amacıyla 2011 yılında başkanlığın organizasyon yapısında değişikliğe gidilmiş ve yeniden yapılandırılmıştır. 24 Ekim 2011 tarihli 656 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Teşkilat Kanunu ve adında yenilenmeye gidilmiş (<https://www.tika.gov.tr/tr/sayfa/tarihce>) ve Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı adıyla çalışmalara devam edilmiştir. Başkanlık 2018 yılından itibaren, Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlı şekilde çalışmalarına devam etmektedir.

TİKA'nın kurulduğu yıllardaki temel amacı, Türk Cumhuriyetlerinin kendi kimliğini inşası, sosyal yapısını üretmesi, teknik altyapıdaki yetersizliklerinin giderilmesi, kültürel ve siyasi hakların gelişmesi gibi konular olmuştur (<https://www.tika.gov.tr/tr/sayfa/hakkimizda>). Bu amaçlara yönelik olarak açılan ilk ofis Türkmenistan'da olmuş, zamanla Avrasya bölgesindeki ofis sayısı 6'ya çıkarılmıştır. 2000'li yıllardan itibaren değişen küresel sistemle birlikte, Türk dış politika anlayışında dönüşümlerin gerçekleşmesiyle çok boyutlu bir dış politika anlayışı hâkim olmuştur. Bu çerçevede TİKA'nın faaliyet alanı daha geniş bir coğrafyayı kapsamıştır. Bugün TİKA, 60 ülkede 62 Program Koordinasyon Ofisi ile 150 ülkede çalışmalarını yürütmektedir. Aktif ve çok boyutlu dış politika anlayışına paralel olarak TİKA, her geçen gün faaliyet

alanını genişletmektedir. Kamu kurum ve kuruluşları, özel sektör, sivil toplum kuruluşları ve üniversiteler ile işbirliği içerisinde çalışmalarını yürüten TİKA, sivilleşen diplomaside önemli bir kamu diplomasisi aktörü olmuştur.

3.2.2.1. Koordinasyon Ofisleri

Tablo 2.2: TİKA Koordinasyon Ofisleri

Afganistan	Herat Program Koordinasyon Ofisi Kabil Program Koordinasyon Ofisi Mezar-ı Şerif Program Koordinasyon Ofisi
Arnavutluk	Tiran Program Koordinasyon Ofisi
Azerbaycan	Bakü Program Koordinasyon Ofisi
Bangladeş	Dakka Program Koordinasyon Ofisi
Bosna-Hersek	Saraybosna Program Koordinasyon Ofisi
Çad	Encemine Program Koordinasyon Ofisi
Cezayir	Cezayir Program Koordinasyon Ofisi
Cibuti	Cibuti Program Koordinasyon Ofisi
Etiyopya	Addis Ababa Program Koordinasyon Ofisi
Filipinler	Manila Program Koordinasyon Ofisi Ramallah Program Koordinasyon Ofisi
Gambiya	Banjul Program Koordinasyon Ofisi
Gine	Konakri Program Koordinasyon Ofisi
Güney Afrika	Pretorya Program Koordinasyon Ofisi
Güney Sudan	Juba Program Koordinasyon Ofisi

Gürcistan	Tiflis Program Koordinasyon Ofisi
Hırvatistan	Zagreb Program Koordinasyon Ofisi
Irak	Bağdat Program Koordinasyon Ofisi
Kamerun	Yaounde Program Koordinasyon Ofisi
Karadağ	Podgoritsa Program Koordinasyon Ofisi
Kazakistan	Nur Sultan Program Koordinasyon Ofisi
Kenya	Nairobi Program Koordinasyon Ofisi
Kırgızistan	Bişkek Program Koordinasyon Ofisi
Kolombiya	Bogota Program Koordinasyon Ofisi
Komorlar	Moroni Program Koordinasyon Ofisi
Kosova	Priştine Program Koordinasyon Ofisi
Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti	Lefkoşa Program Koordinasyon Ofisi
Libya	Trablus Program Koordinasyon Ofisi
Lübnan	Beyrut Program Koordinasyon Ofisi
Macaristan	Budapeşte Program Koordinasyon Ofisi
Makedonya	Üsküp Program Koordinasyon Ofisi
Meksika	Meksiko Program Koordinasyon Ofisi
Mısır	Kahire Program Koordinasyon Ofisi
Moğolistan	Ulan Bator Program Koordinasyon Ofisi

Moldova	Kişinev Program Koordinasyon Ofisi
Mozambik	Maputo Program Koordinasyon Ofisi
Myanmar	Yangon Program Koordinasyon Ofisi
Namibya	Windhoek Program Koordinasyon Ofisi
Nijer	Niamey Program Koordinasyon Ofisi
Özbekistan	Taşkent Program Koordinasyon Ofisi
Pakistan	İslamabad Program Koordinasyon Ofisi Karaçi Program Koordinasyon Ofisi
Romanya	Bükreş Program Koordinasyon Ofisi
Senegal	Dakar Program Koordinasyon Ofisi
Sırbistan	Belgrad Program Koordinasyon Ofisi
Somali	Mogadişu Program Koordinasyon Ofisi
Sudan	Hartum Program Koordinasyon Ofisi
Tacikistan	Duşanbe Program Koordinasyon Ofisi
Tanzanya	Darüsselam Program Koordinasyon Ofisi
Tunus	Tunus Program Koordinasyon Ofisi
Türkmenistan	Aşgabat Program Koordinasyon Ofisi
Uganda	Kampala Program Koordinasyon Ofisi
Ukrayna	Kiev Program Koordinasyon Ofisi Kırım Program Koordinasyon Ofisi

Ürdün	Amman Program Koordinasyon Ofisi
Yemen	Sana Program Koordinasyon Ofisi

(<https://www.tika.gov.tr/tr/koordinatorklukler>)

TİKA 1992 yılında, Sovyetlerin dağılmasıyla Orta Asya, Balkanlar ve Kafkasya alanlarında faaliyetlerine başlamışken, AK Parti döneminde dış politikada yaşanan dönüşümlerle birlikte yeni coğrafyalara açılmıştır. Bu çerçevede, Güney Asya, Pasifik ve Latin Amerika, Ortadoğu ve Afrika bölgelerine kadar genişleyen faaliyet alanıyla küresel çapta çalışmalar yürütmektedir. 2002 yılında 12 olan koordinasyon ofisleri günümüzde, 60 ülkeyle 62 ofise çıkmıştır. TİKA koordinasyon ofisleriyle Dışişleri Bakanlığı ile eşgüdümlü olarak çalışmalar yürütmektedir. Bu çerçevede TİKA dış politikanın sosyo-kültürel boyutu olarak geniş bir coğrafyaya açılarak, küresel çapta genişlemiştir (TİKA, 2011, 205). TİKA'nın kurulduğu yıllarda Orta Asya ülkelerine yaptığı kalkınma yardımları başta gelirken, zamanla Afrika'ya yapılan yardımların ilk sırada yer aldığı görülmüştür. Doğu ve Güney Asya ile Pasifik ve Latin Amerika'ya kadar uzanan geniş bir yardım ağı, büyük oranda bu bölgelere kaymaya başlamıştır.

3.2.2.2. Faaliyet Alanları

TİKA, eğitim, sağlık, su ve idari, sanayi, ticaret, turizm, sosyal, ekonomik ve sivil altyapı hizmetleri, tarım, nüfus, ulaştırma, enerji üretim ve dağıtım, bankacılık ve finans, acil ve insanî yardım gibi pek çok alanda faaliyet göstermektedir. Eğitim alanında yapılan çalışmalar, yeni okulların inşa edilmesi, ihtiyaç halinde okul onarımı, ekipman yardımının yanında akademik olarak görevlendirilen akademisyenler ile seminer, kongre, festival gibi desteklerin sağlanması da mevcuttur. Bu çerçevede eğitim çalışmalarının pek çok proje üretilerek geniş kapsamlı yapıldığı söylenebilmektedir. Sağlık alanında ise, hastane inşası ve onarımı, sağlık cihazı yardımı, cerrahi müdahaleler, hasta tedavisi, doktor ve sağlık personeli desteği, kongre, seminer vb destekler gibi çalışmalar yapılmaktadır. Ayrıca temiz suya erişimin zor olduğu bölgelerde su kuyu ve deposu inşası, ekipman yardımı ve personel desteği oldukça önemlidir. İdarî, sivil, sosyal ve ekonomik altyapılara ilişkin projeler de TİKA'nın yaptığı önemli faaliyetlerdendir. Yaptığı projelerle birçok ülkeye yardım sağlamakla

adeta dış yardım diplomasisi kurumu (Ekşi, 2018, 366) olarak çalışan TİKA, insanî ve dış yardım konusunda oldukça etkilidir. İnsanî ve dış yardımlarla sosyo-kültürel ilişkilerin geliştirilmesi açısından önemli çalışmalar yapılmaktadır. Yapılan bu yardımlar, Türkiye'nin küresel ölçekte olumlu bir imaj sergilemesine yardımcı olmaktadır. TİKA'nın faaliyetleri de bu çerçevede, destekleyici büyük bir unsur olmaktadır. Nitekim TİKA, Türkiye'ye karşı ilgi ve sempatinin artmasına vesile olan değerli bir kurumdur.

3.2.3. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yurtdışı Türkler ve Akraba Toplulukları Başkanlığı (YTB)

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yurtdışı Türkler ve Akraba Toplulukları Başkanlığı, 6 Nisan 2010 tarihinde, 5978 sayılı “Yurtdışı Türkler ve Akraba Toplulukları Başkanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun” ile kurulmuştur. 15 Temmuz 2018 tarihli “Bakanlıklara Bağlı İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi” ile yeniden düzenlenmiştir (YTB, <https://ytbweb1.blob.core.windows.net/files/2020>, 2019). Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlı bir kurum olan YTB'nin görev ve yetki alanı:

“Yurt dışında yaşayan vatandaşlarımızla ilgili çalışmalar yapmak ve sorunlarına çözüm üretmek, soydaş ve akraba topluluklar ile sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerin geliştirilmesi amacıyla bu topluluklara yönelik faaliyetler yürütmek, Avrupa Birliği çerçevesinde yürütülen projeler ile Yükseköğretim Kurulu ve üniversiteler hariç olmak üzere kamu kurum ve kuruluşlarınca ülkemizde eğitim görmesi uygun görülenlerle, uluslararası anlaşmalar çerçevesinde ülkemize gelen öğrencilerin, ülkemizdeki eğitim süreçlerinin başarılı bir şekilde sonuçlandırılması için her türlü esası belirleyerek, ilgili kurumlar arasındaki koordinasyonu sağlamak”

şeklinde belirtilmiştir (Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi, 2018, 321). Bu çerçevede YTB'nin temel politikaları ve öncelikleri:

Yurt dışındaki vatandaşlarımızın bütün farklılıklarını sahiplenerek, menfaatlerini koruyabilmek, dil ile kültür birikimini geliştirmek ve yurtdışına yönelik hizmetlerimizi kalıcı ve sağlıklı bir şekilde yürütebilmek

Türkiye'nin sahip olduğu barışçıl ve uluslararası kalkınmayı temel alan dış politika anlayışı ve tarihi sorumlulukları çerçevesinde, ülkemiz ile köklü ilişkilere ve derin bağlara sahip kardeş topluluklara yönelik hizmetleri verimli bir şekilde gerçekleştirebilmek

Ülkemizin uluslararası alanda geliştirdiği kültürel, siyasi ve ekonomik ilişkileri ülkemizde eğitim almış uluslararası öğrenciler tarafından tesis edilecek bağlar ile güçlendirmek, Türk kültür ve medeniyeti ile ülkemizin yükseköğretim alanında sağladığı birikimin küresel düzeyde tanıtım ve paylaşımını sağlamak

olarak belirtilmektedir (YTB, <https://ytbweb1.blob.core.windows.net/files/2020>, 2019). Bu açıklamadan anlaşılacağı üzere YTB'nin hedef kitlesi, yurtdışındaki Türk vatandaşları ile soydaş ve akraba topluluklarıdır. Bu hedef kitlenin sorunlarına çözüm bulmak, Türkiye ile olan bağlarını kuvvetlendirmek ve bu çerçevede kültürel değerlere sahip çıkılmasını sağlamak (<https://www.ytb.gov.tr/kurumsal>) temel amaçtır. Başkanlık teşkilat hizmet birimleri ise şu şekildedir:

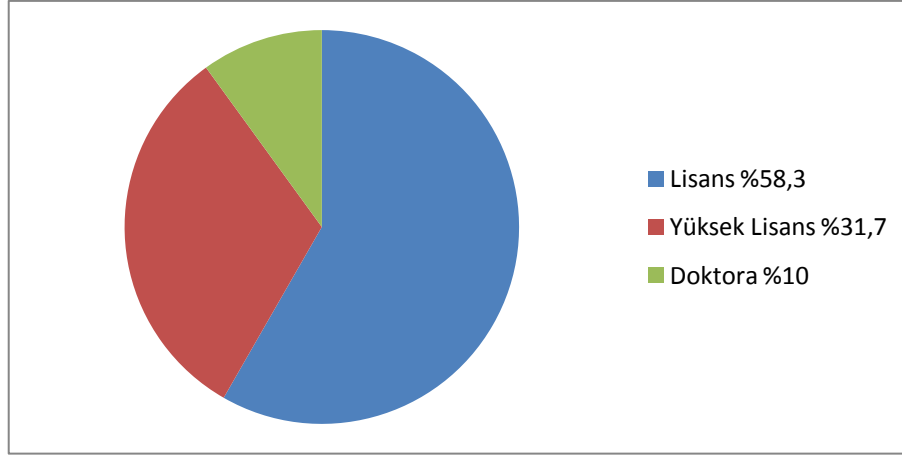
- a) Yurtdışı Vatandaşlar Daire Başkanlığı.
 - b) Kültürel ve Sosyal İlişkiler Daire Başkanlığı.
 - c) Kurumsal İlişkiler ve İletişim Daire Başkanlığı.
 - ç) Uluslararası Öğrenciler Daire Başkanlığı.
 - d) Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı.
 - e) Personel Daire Başkanlığı.
 - f) Destek Hizmetleri Daire Başkanlığı.
 - g) Bilgi İşlem Daire Başkanlığı.
 - ğ) Hukuk Müşavirliği
- (Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi, 2018, 322).

YTB'nin faaliyet ve projelerini 5 başlık altında toplayabiliriz. Bunlar; yurtdışı vatandaşlarına yönelik faaliyetler, kardeş topluluklara yönelik faaliyetler, Türkiye Bursları kapsamında yürütülen faaliyetler, kurumsal kimlik ve iletişim faaliyetleri ile diğer alanlarda yürütülen faaliyetler (YTB, <https://ytbweb1.blob.core.windows.net/files>, 2019) şeklindedir. Yurtdışı vatandaşlarına yönelik faaliyetler içerisinde Türkiye stajları, Gençlik Kampları, Evliya Çelebi Gençlik Köprüleri, Diaspora Gençlik Akademisi, Genç Liderleri Programı, YTB Gençlik Buluşmaları, Teknofest, STK Buluşmaları, Türkçe Öğretici Yetiştirme Programları gibi pek çok faaliyetler bulunmaktadır. Kardeş topluluklara yönelik faaliyetler ise, Mezun Buluşmaları, Mezun Dernekleri Kurumsallaşma Çalışmaları, Türkiye Mezunları Dernekleri Kapasite Geliştirme Programı, İpek Yolunun Türkçe Kervanı, eğitim materyalleri ve kitap temini, basımı ve gönderimi gibi çalışmaların yanında, bölgesel faaliyetler de bulunmaktadır. Uygurların somut olmayan kültürel mirası: Kazakistan örneği, Irak, Ürdün, Filistin Türkmenlerine yönelik profil araştırmaları, Türkiye Ukrayna Dostluk Köprüsü gibi çalışmalar ve yine Kuzey Makedonya, Bulgaristan, Kazakistan'da eğitimle ilgili faaliyetler, buna örnek

olarak gösterilebilir. Diğer alanlarda yürütülen faaliyetler kategorisinde ise, stratejik yönetim ve planlama, destek hizmetleri, personellere yönelik eğitimler, kütüphane çalışmaları gibi çalışmalar bulunmaktadır.

YTB'nin projelerinden biri olan *Türkiye Bursları*, kamu diplomasisi çerçevesinde önemli faaliyetlerden biridir (YTB, 2012, 82). Türkiye Bursları, YTB kurulduktan sonra, Türkiye'nin uluslararası öğrencilere vermiş olduğu yükseköğretim burslarının tek çatı altında birleştirilmesiyle ortaya çıkmıştır (YTB, 2012, 82). Türkiye Bursları ilk olarak 2012 yılında faaliyete geçen, Türkiye'nin önemli kamu diplomasisi faaliyetlerinden biridir. Daha önceleri TİKA, YÖK, TÜBİTAK gibi kurumlar tarafından bağımsız olarak yabancı öğrencilere yönelik burslar verilmekteydi. Ancak YTB, kamu diplomasisi çerçevesinde "Türkiye'yi eğitim üssü yapma amacıyla" (Ekşi, 2018: 353) bursları koordine etmektedir. 2012 yılında toplam 10 bin civarında başvuru alan Türkiye Bursları, 2017 yılında 100 bin başvuru almıştır (<https://test.ytb.gov.tr/uluslara>). 2019 yılına gelindiğinde ise, 167 ülkeden, 145 bin 700 başvuru ile oldukça geniş çaplı bir faaliyet olmuştur. Burs imkânlarının yanı sıra Türkiye Bursları, üniversite yerleştirmelerini de sağlamaktadır. Türkiye Bursları bu yönüyle, dünyadaki diğer burs programlarında ayrılmaktadır (<https://www.turkiyeburslari.gov.tr/en/page/ab>). Ayrıca aylık burslara ilaveten, üniversite katkı payı, genel sağlık sigortası, yurt ücreti, uçak bileti, Türkçe eğitimi gibi imkânlar da sağlanmaktadır.

Dünyanın pek çok yerinde ilgi gören Türkiye Bursları, her yıl yükselen başvurularla oldukça başarılı bir programdır. Bu program çerçevesinde 2019 yılında yapılan başvurular aşağıdaki grafikte gösterilmektedir. Uzun dönem burs başvuruları 2019 yılında 2.175 lisans, 1.286 yüksek lisans ve 722 doktora düzeyinde gerçekleşmiştir. Aşağıdaki tablodan başvuruların, düzeylere göre dağılımını görebiliriz (YTB, <https://ytbweb1.blob.core.windows.net/files/2020>, 2019):

Şekil 3.1: Başvuruların Düzeylere Göre Dağılımı (%)

YTB’ de yapılan faaliyetler içerisinde, kurumsal kimlik ve iletişim faaliyetleri, “YTB İletişim Akademisi”, uluslararası öğrencilerin gözünden 15 Temmuz’un anlatıldığı bir kitapçığın hazırlanması, Türkiye ile olan bağların koparılmaması adına yurtdışında yaşayan vatandaşlara Türkiye’nin çeşitli bölgelerinden çekilen fotoğrafların sergilenmesi, yayın veri tabanı ve envanteri hazırlanması gibi çalışmalar bulunmaktadır. Bunlardan özellikle YTB İletişim Akademisi ile “*güçlü medya- güçlü diaspora*” anlayışıyla (<https://www.ytb.gov.tr/yurtdisi-vatandaslar>) medya ağının güçlendirilmeye çalışılması kamu diplomasisi açısından oldukça önemlidir. Bu çerçevede YTB’nin yürüttüğü faaliyetler çerçevesinde, *Diaspora Diplomasisi* kavramı (Ekşi, 2018, 355) önem kazanmaktadır. Diaspora kavramı literatürde tartışmalı kavram olmakla birlikte, bu alandaki çalışmalar yapan Cohen’in “*iş aramak için yurtdışına gitme*” tanımlamasına Türk vatandaşları uyarken, “*zorla vatanından ayrılma durumuna*” (Cohen, 1997, 26) uymamaktadır. Bununla birlikte YTB’nin çalışmaları diaspora potansiyeline sahiptir. Nitekim YTB kurulduğu yıllarda dönemin Başbakan Yardımcısı Bekir Bozdağ’ın “*YTB, adeta bir Diaspora Bakanlığı gibidir*” (Ekşi, 2018, 356) şeklindeki ifadesi açık bir şekilde diaspora amacını belirtmektedir. Aynı zamanda kurum vizyonunun “*diaspora politikaları oluşturmak ve etkin programları hayata geçirerek küresel bir kurum olmak*” (YTB, <https://ytbweb1.blob.core.windows.net/files>, 2019) misyonunun, “*Türkiye’nin diasporası ile bağlarını güçlendirmek ve diasporanın etkinliğini artırarak Türkiye’nin uluslararası ilişkiler vizyonuna katkı sağlayacak politikaları üretmek*” (YTB, <https://ytbweb1.blob.core.windows.net/files>, 2020) şeklinde açıklanması da bu amacı açıkça ifade etmektedir.

YTB İletişim Akademisi, Diaspora Gençlik Akademisi, uluslararası diaspora medya platformu, 2013 yılında Azerbaycan ile Bakü’de 44 ülkeden 500’den fazla diaspora temsilcilikleriyle yapılan forum, “Türk Konseyi Üyesi Ülkeler Diaspora İşlerinden Sorumlu Bakanlar ve Kuruluş Başkanları Toplantıları”nın düzenlenmesi gibi faaliyetler diaspora diplomasisi için yapılmaktadır. Netice itibariyle, Türkiye’nin yurtdışında diaspora çalışmalarında bulunmak açısından, YTB’nin çalışmaları önemlidir. Özellikle kamu diplomasisi açısından bakıldığında Türkiye’nin uluslararası platformda imaj ve prestiji ile kendisini ifade etmesi açısından gerekli faaliyetlerdir. Bu çerçevede YTB, özellikle kardeş topluluklarda tespit ettiği “*negatif Türkiye algısının*” (<https://ytbweb1.blob.core.windows.net/files/2021>) değiştirilmesini amaçlamaktadır. Sonuç olarak, kamu diplomasisi ve yumuşak güç kapasitesini arttırmak ve uluslararası ilişkilerde önemli bir yumuşak güç olarak, diaspora lobisi oluşturmak için YTB önemli bir kurumdur.

3.2.4. Yunus Emre Enstitüsü (YEE)

Yunus Emre Enstitüsü, 05.05.2007 tarihli ve 5653 sayılı kanunla bir kamu vakfı olarak kurulmuş ve 2009 tarihinde faaliyete başlamıştır. Yunus Emre Vakfı’nın amaçları ise;

Yunus Emre Vakfı; Türkiye’yi, Türk dilini, tarihini, kültürünü ve sanatını tanıtmak; bununla ilgili bilgi ve belgeleri dünyanın istifadesine sunmak; Türk dili, kültürü ve sanatı alanlarında eğitim almak isteyenlere yurt dışında hizmet vermek; Türkiye’nin diğer ülkeler ile kültürel alışverişini arttırıp dostluğunu geliştirmek amacıyla 05.05.2007 tarihli ve 5653 sayılı kanunla kurulmuş bir kamu vakfidir.

şeklinde açıklanmıştır (<https://www.yee.org.tr/tr/kurumsal/yunus-emre-enstitusu>). Bu tanımlamadan anlaşılacağı üzere Yunus Emre Enstitüsü, Türkiye’yi, Türk dilini, tarihini, kültür ve sanatını tanıtmayı amaç edinen bir kamu diplomasisi aracı olarak görev yürütmektedir. Kurum kuruluş vizyonunu “*Dünyanın her yerinde Türkiye ile bağ kuran ve Türkiye’ye dost insan sayısını artırmak*” olarak açıklarken; misyonunu “*Türkiye’nin uluslararası alanda bilinirliğini, güvenilirliğini ve itibarını artırmak*” şeklinde (<https://www.yee.org.tr/tr/kurumsal>) belirtmiştir. Nitekim vakfın kuruluş amacında, “*kültürel bir diplomasi kurumu*” (YEE, <https://www.yee.org.tr/sites/default>, 2018) şeklinde tanımlanarak kamu diplomasisinin önemli bir boyutunu oluşturduğuna vurgu yapılmaktadır.

3.2.4.1. Yunus Emre Enstitüsü Faaliyet Alanları

a.Eğitim Faaliyetleri

Yunus Emre Enstitüsü, yurt içi ve yurt dışında pek çok faaliyet göstermektedir. Bu faaliyetlerin başında Türkçeyi bir dünya dili olarak yaygınlaştırmak amacıyla yapılan Türkçe öğretimi projeleri gelmektedir. Bu çerçevede yabancılar için “Türkçe kursları, Türkçenin Seçmeli Yabancı Dil Olarak Okutulması Projesi, Türkçe öğretim setleri ve yardımcı materyallerin hazırlanması, Uzaktan Türkçe Öğretimi Projesi, eğitimcilerin eğitilmesi ve Türkçe Yeterlilik Sınavı” gibi projeler yürütülmektedir. Türk Kültür Merkezleriyle verilen Türkçe eğitiminin yanı sıra, birçok kurumda yabancı dil olarak Türkçe eğitimi de sunulmaktadır. Aynı zamanda yurt dışında birçok ülkenin devlet okullarında, Türkçenin seçmeli yabancı dil olarak öğretilmesi için çalışmalar yapılmaktadır. “*Türkçe Yaz Okulu*” adıyla, yabancı öğrencilerin Türk kültürünü tanınması ve Türkçeyi öğrenmesi için her yıl faaliyetler düzenlenmektedir (YEE, <https://www.yee.org.tr/sites/default>, 2018). Bununla birlikte ihtiyaç duyulan eğitimcilerin yetiştirilmesi, eğitim standartları, müfredat ve materyallerin sağlanması ile öğretim için gereken ortamın oluşturulması adına sertifika programları ve eğitim seminerleri, kurum tarafından uygulanmaktadır.

“*Türkoloji Projesi*”, Yunus Emre Enstitüsü tarafından yürütülen önemli bir eğitim faaliyetidir. Bu proje, Yunus Emre Enstitüsü Türkoloji Müdürlüğü tarafından, “*Türk dili, kültürü, edebiyatı ve sanatını tanıtmak ve bu konuda eğitim almak isteyenlere gereken hizmeti sunmak adına*” (YEE, <https://www.yee.org.tr/sites/default>, 2018), üniversitelerle işbirliği yapılmak suretiyle yürütülmektedir. Bu sayede Türk Dili ve Edebiyatı ile Türkoloji bölümlerine Türkiye’den gereken destek sağlanmaktadır. Öğretim elemanı desteğinin yanında, eğitim için gereken materyaller ve müfredat desteğiyle bölümlerin nitelikli olması için çalışmalar yapılmaktadır.

Eğitim faaliyetleri çerçevesinde yapılan önemli projelerden bir diğeri “*Tercihim Türkçe Projesi*”dir (YEE, <https://www.yee.org.tr/sites/default>, 2018). Türkçe öğrenmeye olan talebin artmasıyla birlikte Yunus Emre Enstitüsü bir yandan Kültür Merkezleri, diğer yandan devlet okullarında seçmeli yabancı dil olarak Türkçenin okutulmasıyla bu talebe cevap vermektedir. Müfredat ve araç gereç ihtiyacı ilk olarak

Bosna Hersek'te ortaya çıkmış, ardından Gürcistan, Romanya, Japonya, Polonya ve Malezya'da (YEE Faaliyet Raporu, 2018, 85) da Türkçe zorunlu veya seçmeli ders olarak müfredatlara girmiştir. Japonya ve Karadağ'da seçmeli ders olarak Türkçenin okutulmaya başlanmasının ardından, "Tercihim Türkçe" projesiyle birçok çalışma yürütülmüştür. Öğretmenlerin eğitimleri ve öğrencilere materyal ihtiyaçlarının karşılanması başta olmak üzere, bu proje kapsamında öğrenci ve öğretmenlere yönelik çeşitli faaliyetler yapılmıştır.

Eğitim faaliyetleri başlığında bahsedilecek çalışmalardan diğerleri, Türkçe Öğretim Portalı çalışması, Türkçe Yaz Okulu faaliyetleri, Suriyeli sığınmacılara yönelik Türkçe öğretim faaliyetleri, Ölçme Değerlendirme ve Sınav faaliyetleridir. Türkçe Öğretim Portalı, Türkçe öğrenmek veya Türkçesini geliştirmek isteyenler için tasarlanmıştır. Okuma, dinleme, yazma ve konuşma becerilerini geliştirmeye yönelik geliştirilen bu portala, turkce.yee.org.tr ve learnturkish.com adreslerinden erişilmektedir (YEE, <https://www.yee.org.tr/sites/default>, 2018). Aynı zamanda IOS ve Android tabanlı mobil cihazlar aracılığıyla da portala erişim sağlanabilmektedir. Bu portalda en çok kullanıcının bulunduğu ülkeler; Suriye, Mısır, Suudi Arabistan, Ürdün, Cezayir, Irak, Filistin, Fas, Tunus, Afganistan'dır (YEE, <https://www.yee.org.tr/sites/default>, 2018).

Kültür Merkezleri başta olmak üzere, seviye tespit sınavları ve sertifika programları dâhil olmak üzere, yabancılara Türkçe öğretmek için, çeşitli sınavlar hazırlanmaktadır. Türkçe Yeterlilik Sınavı (TYS), uzmanlar ve akademisyenlerce Türkçe seviyesini uluslararası standartlarda belirlemek amacıyla yapılmaktadır (YEE, <https://www.yee.org.tr/sites/default>, 2018). Yurt dışındaki öğrencilere yönelik olarak ise, Yabancı Öğrenci Sınavı (YÖS) yapılmaktadır. Ayrıca hizmet içi eğitim ve seminerlerle Türkçe öğreten akademisyenlere, YYS sorularını hazırlayanlara, TÖMER'lerde çalışan okutmanlara destek verilmektedir. Türkçe Yaz Okulu Programı da yine Türkçe öğretmek için yazları, Enstitü tarafından düzenlenmektedir. Bu program, Türkoloji bölümünde ve Yunus Emre Enstitülerinde öğrenim görenlerin katılımıyla gerçekleştirilmektedir. Türkçe eğitiminin yanı sıra, farklı şehirlerde tarihi ve turistik geziler yapılarak Türk kültürünün tanıtımına katkı sağlanmaktadır.

Son olarak, Suriyeli sığınmacılara yönelik geliştirilen Türkçe öğretim faaliyetleri kapsamında yapılan çalışmalar, Yunus Emre Enstitüsü'nün eğitim faaliyetleri alanındaki çalışmalarındandır. Suriyeli sığınmacılara yönelik faaliyetler çerçevesinde 2018 yılında Türk Kızılayı Ankara Toplum Merkezi'nde Türkçe Kursları verilmiştir. Bununla birlikte “*Türkiye’yi Tanıyorum*” (YEE, <https://www.yee.org.tr/sites/default>, 2018) adında yürütülen projeye İstanbul, Bursa, Nevşehir ve Ankara illerinde tarihi ve turistik mekânlar gezilmiştir. Türk Kızılayı ile yapılan bu proje, ülkeler arası sosyal uyumun sağlanması ve Türk kültürünün tanıtılması için önemli bir projedir. Ayrıca Türkçe öğretimi için gereken materyaller, ücretsiz olarak sağlanmaktadır. Yunus Emre Enstitüsü'nün eğitim faaliyetleriyle birlikte sosyal ve kültürel faaliyetleri de kamu diplomasisi için önemlidir. Bu nedenle ayrı bir başlık altında bu faaliyetlere değinilmesi, yerinde olacaktır.

b.Sosyal ve Kültürel Faaliyetler

Yunus Emre Enstitüsü'nün başta gelen faaliyet alanlarından bir diğeri sosyal ve kültürel faaliyetlerdir. Bu faaliyetler yoluyla Türkiye'ye karşı olumlu imaj algısı sağlanmaya çalışılmaktadır. Bu amaç doğrultusunda sergi, konferans, kurs, film gösterimi, konser, festival, fuar, kitap tanıtımı, seminer, yarışma, sempozyum, mutfak etkinlikleri, dans ve halk oyunları, sahne ve görsel sanatlar, atölye çalışmaları, organizasyon gibi çok çeşitli alanlarda kültürel ve sosyal faaliyetler gerçekleştirilmektedir. Nitekim 2018 yılında gerçekleştirilen faaliyetlere bakıldığında 800'e yakın (YEE, <https://www.yee.org.tr/sites/default>, 2018) alanda çalışmalar yürütülmüştür.

Sosyal ve kültürel faaliyetler çerçevesinde Yunus Emre Enstitüsü aracılığıyla, Türkiye birçok projeye de sahipliği yapmaktadır. 2018 yılında “*Misafirimiz Olun*” projesi (YEE, <https://www.yee.org.tr/sites/default>, 2018) kapsamında ABD'nin Minnesota eyaletinden 20 civarında lise ve üniversite öğrencileri Türkiye'ye gelerek tarihi ve turistik mekânları ziyaret etmiştir. Bu proje, özellikle Doğu Afrika kökenli öğrencilerinin, İslam coğrafyalarından biri olan Türkiye ile olan kültürel bağlarını geliştirmede önemli bir etken olmuştur. Yine 30 Temmuz- 12 Ağustos 2018 yılında Türk Sineması Yaz Okulu ile 20 ülkeden 23 katılımcıyla birlikte, Türk sinema tarihi, film gösterim ve analizleri, Türk sinema tarihi dönüm noktaları gibi (YEE,

<https://www.yee.org.tr/sites/default>, 2018) konularda dersler verilmiştir. Bu sayede Türk sinemasının tanıtılması ve yabancı film sektörleriyle ilişkilerin güçlendirilmesi amaç edinmiştir. Projeye katılan ülkeler ise; ABD, Azerbaycan, Bosna-Hersek, Fas, Fransa, Güney Afrika, Hırvatistan, Hollanda, İngiltere, İran, İtalya, Karadağ, Kosova, Lübnan, Macaristan, Mısır, Polonya, Romanya, Rusya, Sırbistan'dır. Bununla birlikte, sinema alanında Kültür ve Turizm Bakanlığı Sinema Genel Müdürlüğü desteğiyle dünyanın farklı yerlerinde "Türk Filmleri Haftaları'nın" düzenlenmesi (YEE, <https://www.yee.org.tr/sites/default>, 2018), Türk kültürünü tanıtmada önemli bir araç olan Türk sinemasının tanıtımı için değerli projelerdendir. Etkinliğin gerçekleştirildiği ülkeler; Amman, Budapeşte, Bükreş, Kazan, Londra, Zagreb, Toronto, Trablus, Tahran, Rabat, Köln, Floransa, Bologna ve Viyana'dır.

c.Kültürel Diplomasi Faaliyetleri

2014 tarihinde Güney Kore'nin başkenti Seul'de Türkiye'nin Yunus Emre Enstitüsü ile dâhil olduğu kültür ve kamu diplomasisi kurumları tarafından *Küresel Kamu Diplomasisi Ağı* (Global Public Diplomacy Network-GDPNet) kurulmuştur (YEE, <https://www.yee.org.tr/sites/default>, 2018). Türkiye dışındaki ülkeler Filipinler, İsveç, Kore, Macaristan, Nijerya, Polonya, Portekiz ve Singapur'dur. Meksika ile birlikte 14 üye ülkeye ulaşan ağ, kültür ve kamu diplomasisi kurumlarının etkileşim içinde bilgi aktarımını sağlamak ve projeler geliştirmek amacına sahiptir (YEE, <https://www.yee.org.tr/sites/default>, 2018). 23 Ekim 2014 tarihinde "Küresel Kamu Diplomasisi Kurumları Mutabakat Zaptı" imzalanarak kurulan ağın geliştirilmesi adına ikili ve çok yönlü projeler geliştirilmektedir (YEE, <https://www.yee.org.tr/sites/default>, 2018). Kurucu ve asil üyelerden olan Yunus Emre Enstitüsü, 18-22 Kasım 2018'de Doha'daki 5. Genel Kurul toplantısında Katara Cultural Village Foundation 2019-2022 yılları için dönem başkanı seçilmiştir. 2019 yılında ise, İstanbul'da devir teslim töreninin gerçekleştirilmesiyle birlikte, dönem başkanlığı Katara'ya devredilmiştir. Çeşitli ülkelerin kamu ve kültür diplomasisi kurumları katılımıyla oluşan ağın üye kurumları şu şekildedir:

1. Türkiye'den Yunus Emre Enstitüsü (YEE)
2. Polonya'dan Adam Mickiewicz Institute (IAM)
3. Tayvan'dan Chiang Ching-kuo Foundation (CCK)
4. Güney Kore'den Korea Foundation (KF)

5. Filipinler'den National Commission for Culture and the Arts (NCCA)
6. Singapur'dan Singapore International Foundation (SIF)
7. İsveç'ten Swedish Institute (SI)
8. Macaristan'dan Balassi Institute (BI)
9. Nijerya'dan National Institute for Cultural Orientation (NICO)
10. Portekiz'den Camoes Institute (IC)
11. Katar'dan Katara Cultural Village Foundation (KCVF)
12. Mozambik'ten Comunidade Academica para o Desenvolvimento (CADE)
13. Litvanya'dan The Institute for Lithuanian Language (TILL)
14. Meksika'dan Meksikadan, Instituto de los Mexicanos en el Exterior (YEE, <https://www.yee.org.tr/sites/default>, 2018).

Kültürel Diplomasi faaliyetleri çerçevesinde yapılan önemli çalışmalardan bir diğeri Kültürel Diplomasi Akademisi'dir. 2016 yılında faaliyete geçirilen bu diplomasi akademisi ile amaçlanan, “21. yy kültürel diplomatlarını yetiştirmek ve ulusal kültürel diplomasi politikalarını belirlemektir” (YEE, <https://www.yee.org.tr/sites/default>, 2018). Stratejik iletişim, kültürel diplomasi, uluslararası politikalar konularında uygulamaya yönelik danışman olacak seviyede güçlü bir kapasiteye sahip olan akademi, Yunus Emre Enstitüsü Başkanı'na doğrudan bağlıdır. Sertifika programı düzenleyebilen akademi aynı zamanda, ulusal ve uluslararası yayın çıkararak kültürel diplomasiye önemli katkı sağlamaktadır. Ayrıca akademi “Kültürel Diplomasi Uygulamalı Eğitim Programı” başlatmıştır. Bu programla amaç, “kültürel diplomasi alanında akademik birikim ve uygulama tecrübelerini paylaşmak, Türkiye'nin kültürel diplomasi potansiyelini geliştirmek ve kültürel diplomasi alanındaki profesyonellere ‘Yurttaş Kültür Diplomatı’ misyonunu kazandırmaktır” (YEE, <https://www.yee.org.tr/sites>, 2018).

3.2.5. Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (TRT)

Kamu diplomasisinde kamuoyu odaklı ve sivil toplum temelli politikaların önem kazanması, kamuoyuna bilgi aktaran medyanın ön planda olmasına sebep olmaktadır. Küresel sistemde yaşanan dönüşümlere ayak uydurmak, devletlerin kamuoyu, medya ve sivil toplum kavramlarıyla olan ilişkileriyle yakından ilgilidir. Bilgi ve iletişim teknolojilerinde yaşanan dönüşümlerle medya ile uyumlu çalışmak, kamuoyunun desteğini kazanmak için gerekli hâle gelmiştir. Bu çerçevede, uluslararası siyasetin bir iletişim aracı olan televizyonlar, küresel siyasette kamuoyu desteğinin alınması ve ülkenin tanıtımı, imaj ve prestiji için önemli birer araçtır.

Türkiye'nin devlet kanalı olan Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu (TRT), kamu diplomasisi bakımından önemlidir. 1964 yılında özel yasayla kurulan ve özel bir tüzel kişiliğe sahip olan TRT, devlet adına radyo ve televizyon yayınlarını sağlamak amacıyla kurulmuştur (<https://www.trt.net.tr/Kurumsal>). 1972 Anayasa değişikliğiyle tarafsız bir kamu iktisadi kuruluşu olarak tanımlanan TRT, 1982 Anayasası hükümleriyle 1984 yılında tekrar düzenlenmiştir. 1990'da özel yayın yapan televizyonların ortaya çıkmasıyla tekelliği ortadan kalkan TRT, 1993 yılında özerkliğini tekrar kazanmıştır. TRT'nin özerkliği ve tarafsızlığı bugün anayasayla güvence altına alınmıştır.

TRT, kamu diplomasisi çerçevesinde yeniden yapılandırmaya 2000'li yıllardan sonra geçmiştir. 2008 yılında hayata geçirilen www.trtvotworld.com, 31 dilde haber yayını yapan ve yeni medya hizmetinde dünyada 5. sırada yer alan yayıncı (<https://www.trt.net.tr/Kurumsal/Tarihce>) olmuştur. Günümüzde ise 41 dilde yayın yaparak, Türkiye'nin kendi gündemini dünyaya aktarmasında vesile olmaktadır. 2009 yılında TRT Avaz, Orta Asya'dan Kafkaslar ve Ortadoğu'ya kadar geniş bir coğrafyaya hitap edecek şekilde kurulmuştur. Türkçe, Azerbaycan Türkçesi, Kırgızca, Özbekçe, Kazakça, Türkmençe yayınlar yaparak, Türkiye ile Türk cumhuriyetleri arasında ortak bir düşüncenin oluşmasına katkı sağlamıştır. Bu doğrultuda TRT Avaz'ın kuruluş amacı, *“Türk ve Türk soylu kardeş topluluk ve halklarla ikili ve çoklu ilişkilerin geliştirilmesi ve yeni bir işbirliği alanının doğmasının sağlanması”* (<https://www.trtavaz.com.tr/hakkimizda>) olarak vurgulanmıştır. Yine 2009'da yayına başlayan TRT Belgesel, Türkçe, İngilizce, Almanca, Rusça ve Fransızca yayın yaparak, Türkiye'nin dünyaya tanıtılmasını sağlamıştır.

TRT-“ETTÜRKİYYE” kanalı 2010 tarihinde yayına başlayan, 2015 yılında TRT-El Arabia adını alan ve Türkiye ile bölge ülkeleri arasında iletişimi sağlayan kanal olarak ön plana çıkmıştır. Üçüncü bir ülkeye ihtiyaç kalmadan aracısız bir şekilde Türkiye ve Arap ülkeleri arasında iletişimin sağlanması hedeflenmiştir. TRT-El Arabia kanalının açılmasıyla Türkiye, doğrudan tanınma fırsatını yakalamıştır (Bayraktar, <https://www.haber7.com/medya/>).

TRT World ise, TRT'nin İngilizce haber televizyonu olarak 2015'de yayın hayatına başlamıştır. New York, Washington D.C, Singapur, Londra, Berlin, Moskova,

Brüksel, Bosna-Hersek, Kosova, Tahran, Kuala Lumpur gibi önemli merkezlerde ofis ve stüdyoları olan TRT World, 190 ülkeden 11 uydu ile yayın yapmaktadır (<https://www.trtworld.com/about>). Küresel ölçekte böyle bir kanalın açılmış olması kamu diplomasisinde kamuoyunu birinci elden bilgilendirmenin gerekliliği düşünüldüğünde, değerli bir adımdır. Devletlerin olumlu imaj oluşturmaları ve kamuoyunu kendi lehine yönlendirmesi, kendisini küresel sistemde doğrudan anlatabilmesiyle yakından ilgilidir. Bu çerçevede uluslararası yayın yaparak Türkiye'nin kültür, tarih, siyaset, sanat ve dış politikasının anlatılması için TRT World bir araçtır. Nitekim kuruluş amacının, *“kalıplaşan düşüncelerin değiştirilmesi, çeşitli etnisiteler ve kültürler hakkında daha derin bir anlayışın oluşmasının sağlanması”* (<https://www.trtworld.com/about>) şeklinde belirtilmesiyle anlaşılacağı üzere, ülke imajına katkı sağlamanın temel hedef olduğu aşikârdır. TRT World yalnızca kamu diplomasisi aracı olmakla kalmayıp yaptığı bazı projelerle aktif olarak da diplomasi yürütmektedir. Buna örnek olarak Kızılay ile işbirliği içerisinde *“Citizen”* adında (<https://www.trtworld.com/world>) sosyal sorumluluk projesi gösterilebilir. 2016 yılında başlayan projeye Suriyeli yetim çocuklara hediye dağıtılarak, bir yardım kuruluşu gibi fiili olarak da kamu diplomasisine dâhil olunmaktadır.

Sonuç olarak TRT'nin farklı dillerde yayın yapan kanallar açması, Türk kamu diplomasisi için önemli bir iletişim aracı olduğunu göstermektedir. Devletlerin kendi ülkelerini tanıtmak, kamuoyuna doğrudan ulaşmak ve olumlu bir imaj oluşturmak adına, küresel çapta yayın yapan televizyonları kullanması kaçınılmazdır. Nitekim küresel televizyon kanalları yoluyla uluslararası kamuoyu desteğinin kazanılması sağlanmaktadır. Bu nedenle değişen küresel sisteme ayak uydurmak ve küresel medya ağında önemli bir yer edinmek için Türkiye'nin TRT aracılığıyla dünya ülkeleriyle iletişim kurması, oldukça değerlidir. Neticede TRT, Türk kamu diplomasisinde önde gelen araçlardan biridir.

3.2.6. Türkiye Diyanet Vakfı

3 Mart 1924'te Diyanet İşleri Reisliği adıyla kurulan ve amacı 429 sayılı Kanun'da “İslam dininin itikat ve ibadet alanıyla ilgili işleri yürütmek ve dini kurumları idare etmek” şeklinde (<https://www.diyanet.gov.tr/tr-TR>) belirtilen kurum, 1950 yılında Diyanet İşleri Başkanlığı adını almıştır. 24/02/1978 tarihli ve 7/14656 sayılı Bakanlar

Kurulu Kararı ile bazı birimler Daire Başkanlığına dönüştürülmüş, eğitim merkezlerinin sayısı 5'e çıkarılmış ve ilk defa 10 adet yurtdışı Din Hizmetleri Müşavirliği kadrosu ihdas edilerek, Başkanlığın yurtdışında teşkilatlanması sağlanmıştır (<https://www.diyanet.gov.tr/tr-TR>).

Diyanet İşleri Başkanlığı, din işlerinin yürütülmesi için yurt dışında Türkiye'nin resmî misyonunu yerine getirmektedir (İnce, 2019, 40). 01.07.2010 tarihli ve 6002 sayılı "Diyanet İşleri Başkanlığı Kuruluş Ve Görevleri Hakkında Kanun İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" gereği Başkanlığa bağlı Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü kurulmuştur. Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü'nün temel görevleri; *"Uluslararası andlaşmalar ve ilişkiler çerçevesinde ilgili makamlarla işbirliği yaparak yurt dışındaki vatandaşlarımızın din hizmetleri ve din eğitimi ile ilgili işlerini yürütmek, soydaş ve akraba toplulukları ile İslam dinine mensup diğer topluluklara bu konularda yardımcı olmak"* şeklinde belirtilmekte (<https://disiliskiler.diyanet.gov.tr>) ve bu çerçevede yurtdışında görevlendirilecek personelin eğitiminin sağlanması, yurtdışında din hizmetlerinin yürütülmesi için gereken altyapının sağlanması, uluslararası düzeyde şura toplantıları düzenlenmesi gibi görevler üstlenilmektedir (<https://disiliskiler.diyanet.gov.tr>)

Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü bünyesinde ise;

- Yurtdışı Türkler Daire Başkanlığı,
- Avrasya Ülkeleri Daire Başkanlığı,
- Yurtdışı Eğitim ve Rehberlik Daire Başkanlığı,
- Müslüman Ülke ve Topluluklar Daire Başkanlığı,
- Yurtdışı Sosyal ve Kültürel İçerikli Din Hizmetleri Daire Başkanlığı kurulmuştur. (<https://disiliskiler.diyanet.gov.tr/sayfa/53/tanitim>).

Diyanet İşleri Başkanlığı'nın yurtdışı çalışmalarının önemli bir kısmı, Türkiye Diyanet Vakfı (TDV) aracılığıyla yürütülmektedir. TDV, 13 Mart 1975 yılında dönemin Diyanet İşleri Başkanı Lütü Doğan, başkan yardımcıları Yakup Üstün ve Tayyar Altıkulaç ile hukuk müşaviri Ahmet Uzunoğlu tarafından Diyanet İşleri Başkanlığı'nın

alışmalarını desteklemek amacıyla kurulmuştur. Hedefini “lkemizde ve yedi kıtada insanlığın hizmetinde bir vakıf olmak” şeklinde belirleyen vakıf, amaç ve gayesini “yeryüzünde iyiliğin egemen olması için insanlara ve bu yoldaaba sarf eden kurumlara maddi ve manevi destek olmak” olarak vurgulamaktadır (<https://tdv.org/tr-TR/kurumsal/#mi>). Bugün ülkede 1003 şubesi bulunmakta olan vakıf, dünyanın 149 ülkesinde kültürden eğitime, dini hizmetlerden sosyal ve hayri hizmetleri destekleme ve uluslararası yardım faaliyetlerine kadar oldukça geniş bir yelpazede faaliyetlerini yrten bir sivil toplum hareketi, olmuştur (<https://tdv.org/tr-TR/kurumsal/>).

Türkiye Diyanet Vakfı, hem Diyanet İşleri Başkanlığı’nı desteklemeye yönelik din hizmetleri alanında yardım yapmakta hem de insani krizlere ilişkin yardım kampanyaları düzenlemekte ve kalkınma yardımlarını yürütmektedir (İnce, 2019, 42). Kamu diplomasisi çerçevesinde dünyanın pek çok bölgesinde yürütülen faaliyetler önemli boyutlardadır. Bu faaliyetleri ayrı başlık altında inceleyebiliriz.

3.2.6.1. Eğitim ve Kültür Alanındaki Faaliyetler

TDV, eğitim alanındaki çalışmalara oldukça önem vermektedir. Yurt içinde ve yurt dışında yürütülen faaliyetlerle okullar, niversite, burs programları, yurt ve diğer barınma programlarıyla 31 bin öğrenciye eğitim imkânı sağlanmaktadır (<https://tdv.org/tr-TR/faaliyetlerimiz/egit>). Azerbaycan, Bangladeş, Filistin, Gürcistan, Haiti, KKTC., Kazakistan, Kırgızistan, Malezya, Moğolistan, Pakistan, Romanya ve Somali gibi pek çok ülkede ğrenci desteklenmektedir (İnce, 2019, 43). Dünyanın neresinde olursa olsun, Müslüman toplumların eğitimlerini desteklemek amacıyla 2006 yılında Uluslararası Anadolu İmam Hatip Lisesi programı başlatılmıştır (<https://tdv.org/tr-TR/faaliyetlerimiz/egitim-kultur>). Aynı zamanda 2006’da Uluslararası İlahiyat Programı başlatılarak İslam coğrafyasından gelen ğrencilere Türkiye’de ilahiyat alanında, lisans ve lisansüstü eğitim alma imkânı tanınmaktadır. Özellikle eğitim imkânları kısıtlı olan ülkelerde İmam Hatip Liseleri, İlahiyat Fakülteleri ve Enstitüler açılmakta veya açılan benzeri kurumlara destek sağlanmaktadır.

TDV’nin eğitim faaliyetlerinin yanı sıra kültürel alanda köklü medeniyetimizden aldığı mirası gelecek nesillere aktarma bilinciyle yaptığı çalışmalar, oldukça değerlidir. Kültürel faaliyetler çerçevesinde 1983 yılında kurulan Türkiye Diyanet Vakfı İslami

Araştırmalar Merkezi (İSAM), Ortadoğu, Orta Asya, Balkanlar ve Kuzey Afrika'ya uzanan çalışmalarıyla İslamî alanda çalışmalar yapmaktadır. Yurt içinde ve yurt dışında yaptığı çalışmalarla merkez, İslam dini, medeniyeti ve toplumlarına dair güvenilir ve süreklilik arz eden bilgileri üretmek, yönetmek ve yaymak adına yetişen araştırmacılara destek vermektedir (<https://tdv.org/tr-TR/faaliyetlerimiz/egitim-kultur/>). Bununla birlikte kitap fuarı ve yayın faaliyetleri, kültür hazinemizin aktarılmasında rol oynayan İslam Ansiklopedisi çalışmaları, İlim, Kültür, Sanat ve Yayın Kurulu (İLK SAY) bünyesinde yapılan projeler ve Kadın Aile ve Gençlik Merkezi'nin (KAGEM) çalışmaları kültürel alanda yapılan faaliyetlerindendir.

3.2.6.2. Kriz Bölgelerine Yönelik Faaliyetler

TDV, savaş, kriz, sel, deprem, kuraklık gibi afetlerin olduğu bölgelere insanî yardımda bulunmaktadır. Vakıf, Suriye, Irak, Afganistan, Arakan, Filistin, Yemen, Somali başta olmak üzere dünyanın pek çok yerinde mağdur ve mazlumların yanında olduğunu belirtmektedir. İhtiyacı olan bölgelere giyim ve barınak yardımlarının yanı sıra, eğitim, tıbbi yardım, cami inşası, su kuyusu açma gibi çeşitli alanlarda destek sağlanmaktadır. Özellikle Türkiye'nin sınır komşusu olan Suriye'ye 2624 tır yardım malzemesi gönderilmiş ve yardım bütçesi 332,6 milyon TL'ye ulaşmıştır (<https://tdv.org/tr-TR/faaliyetlerimiz/kriz-bolgeleri/>). Bununla birlikte Filistin, Arakan, Yemen, Sudan, Lübnan ve Endonezya'da da yardım bütçeleri önemli boyutlara varmıştır.

Dış yardımlar bağlamında önemli alanlardan biri de ihtiyaç sahibi bölgelerde su kuyusu açılmasıdır. Özellikle Afrika ve Asya bölgelerinde en temel ihtiyaç olan temiz suya erişimin mümkün olmadığı yerlerde, su kuyuları açılmaktadır. “Bir Damla Hayat” ve “Su Kuyusu ve Vakıf Çeşmesi” projeleri kapsamında insanların günlük su ihtiyacının karşılanması ile tarım alanlarında susuzluktan dolayı yaşanan verimsizliğin giderilmesi amaçlanmaktadır (<https://tdv.org/tr-TR/su-kuyusu/>). Tamamlanan su kuyuları toplam 33 ülkede 575'e ulaşmıştır. Ayrıca yapımı devam eden 139 su kuyusu ile 128 yeni proje bulunmaktadır. Afganistan, Pakistan, Bangladeş, Sri Lanka, Ruanda, Uganda, Mali, Nijer, Sudan, Yemen, Çad, Zambiya, Moritanya, Senegal gibi oldukça geniş bir coğrafyaya bu hizmet sağlanmaktadır (<https://tdv.org/tr-TR/su-kuyusu/>).

3.2.6.3. Diğer Faaliyetler

TDV'nin Ramazan ve kurban yardımları, din hizmetlerini destekleme adına, eğitim merkezi, cami ve mescid inşa etmek gibi faaliyetleri de bulunmaktadır. Her yıl Ramazan ayı ile Ramazan ve Kurban bayramlarında Müslümanların yaşadığı bölgelerde ihtiyaç dâhilinde yardımlar yapılmaktadır. Ayrıca “Birlik ve kardeşlik mekânı camiler inşa ediyoruz” diyerek dünyanın dört bir yanında cami inşası gerçekleştiren TDV'nin, kardeş ülkelere yaptığı 68 cami, Suriye’de 491 cami ve son dönemde yapılan 24 caminin yanı sıra hâlihazırda yapımı devam eden 6 camisi de bulunmaktadır. Rusya, Filistin, Somali, Kazakistan, Kırgızistan, Japonya, Filipinler, ABD, İngiltere, Bosna Hersek, Makedonya, Belarus, Haiti, Kırım, KKTC gibi geniş bir coğrafyaya uzanan bir alanda bu çalışmalar sürdürülmektedir (<https://tdv.org/tr-TR/camiler/>).

Kalkınma ve tıbbi yardım kalemleri de TDV'nin ihtiyaç duyulan bölgelerde yaptığı yardımlar arasındadır. Ayrıca “Kardeş Şehir Projesi” kapsamında farklı coğrafyalardaki Müslümanların dini, sosyal ve kültürel ihtiyaçlarını karşılamak amaçlanmaktadır (<https://tdvmedia.blob.core.windows.net>). 95 ülkede 209 şehirle TDV şubeleri Müftülüklerle birlikte, kardeş olarak eşleştirilmiş ve birlikte projeler gerçekleştirilmiştir. Bir diğer proje olan “Hediyem Kur'an Olsun” adıyla yapılan çalışmayla ihtiyaç sahibi bölgelere, yerel dillerde Kur'an-ı Kerim gönderilmektedir. 2015 yılında başlatılan projeye 27 farklı dilde Kur'an-ı Kerim meali çalışması yapılmıştır. Yurt dışında 80 ülkede dağıtılan Kur'anların yanında, 2021 hedefi olarak Moritanya, Hindistan, Nepal, Bangladeş, Pakistan, Arnavutluk, Özbekistan, Macaristan ve Japonya’da toplam 100 bin adet meal bastırılması planlanmaktadır (<https://tdvmedia.blob.core.windows.net>). Sonuç olarak, TDV çeşitli alanlarda dış yardım anlamında faaliyetler yürütmekle kamu diplomasisi aktörlerinden biri olarak ön plana çıkmaktadır.

3.2.7. Sivil Toplum Kuruluşları (STK)

1990’larda Soğuk Savaşın sona ermesi ve küreselleşme ile birlikte sivil toplum kuruluşlarının önemi hızla artmıştır. Bununla birlikte, kamu diplomasisinin kavramsal çerçevesinde değinildiği gibi, sivil toplum temelli bir anlayışla üretilen politikalar, sivil toplum kuruluşlarını mühim bir yumuşak güç aracı hâline getirmiştir. Bu çerçevede

Türkiye’de kamu diplomasisi açısından oldukça ehemmiyetli olan sivil toplum kuruluşlarına (STK), değinmek gerekmektedir.

3.2.7.1.Think-Tank’ler

Think Tank’ler (Düşünce Kuruluşları), kamu politikalarını araştıran, analiz eden, temel amacı karar alıcıları etkilemek ve kamuoyunu bilgilendirmek olan ve kâr amacı gütmeyen sivil toplum kuruluşlarıdır (Ekşi, 2018, 384). Dünyada ilk olarak 20. yy başlarında ABD’de ortaya çıkan düşünce kuruluşları, Türkiye’de ancak 1960’lara gelindiğinde kendini göstermiştir. Bu kuruluşlarda çalışanların geneliyse, akademisyen, bürokrat, büyükelçi, asker ve öğrencilerden müteşekkildir.

Türkiye’de 1965’te kurulan İktisadi Kalkınma Tesisi, bugünkü adıyla İktisadi Kalkınma Vakfı (İKV), ilk özel düşünce kuruluşudur. 1969 yılında Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Merkezi, 1974’te ise Dış Politika Enstitüsü (DPE) kurulmuştur. 1994 yılında kurulan Avrasya Stratejik Araştırmalar Merkezi (ASAM), oldukça etkili çalışmalar yürütmüş, ancak 2009’da kapanmıştır. Dışişleri Bakanlığı dâhilinde kurulan Stratejik Araştırmalar Merkezi (SAM), bakanlığın kamu diplomasisi uygulayıcısı olarak önemli çalışmalar yürütmektedir. Bir taraftan bölgesel düşünce kuruluşları ağı kuran SAM, diğer yandan uluslararası etkinlikler gerçekleştirmektedir (<http://sam.gov.tr/hak>). 2000’li yıllarda artan düşünce kuruluşlarından biri olan ve 2003 yılında kurulan Türk Asya Stratejik Araştırmalar Merkezi (TASAM), özellikle Türk dünyasına ilişkin çalışmalar yürütmektedir. Amaçlarını karar alıcılara etkin çözüm ve karar seçenekleri üretmek olarak belirleyen kuruluş (<https://tasam.org/tr-TR/Kurumsal/Amac>), Kamu Diplomasisi Enstitüsü’nü de kurmuştur. 2004 yılında TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi bünyesinde kurulan Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı (TEPAV), 2008’de Bilge Adamlar Stratejik Araştırmalar Merkezi (BİLGESAM), 2009 yılında Ortadoğu Araştırmalar Merkezi (ORSAM), Stratejik Düşünce Enstitüsü (SDE), 2015’de Kırklareli Üniversitesi bünyesinde kurulan Kamu Diplomasisi Uygulama ve Araştırma Merkezi (KADAM), 2016 yılında İran Araştırmaları Merkezi (İRAM), 2017’de Ankara Kriz ve Siyaset Araştırmaları Merkezi (ANKASAM), Türkiye’de kurulan önemli düşünce kuruluşlarından bazılarıdır. Özellikle 2005 yılında Ankara’da kurulan Siyaset Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Merkezi (SETA), en etkili düşünce kuruluşlarından biridir. Türkiye ve dünya kamuoyuna yönelik çalışmalar yürütmektedir.

SETA, Ankara, İstanbul, Washington D.C, Berlin, Brüksel ve Kahire’de açtığı ofislerle bilgi üretmek ve sorun çözmek amacıyla kurulmuştur (<https://www.setav.org>). Yayınladığı, rapor, analiz ve perspektifler ile karar verme mekanizmalarına olumlu katkıda bulunma çabası (<https://www.setav.org/hakkimizda>) içindedir. Ayrıca SETA, Insight Turkey (İngilizce), Ru’ye Türkiye (Arapça) ve Kriter adlı aylık dergileriyle ulusal ve uluslararası yayın yapmaktadır.

Kamu diplomasisi yönüyle düşünce kuruluşları, özellikle bilgi edinme, gündem belirleme, kamuoyu oluşturma, söylem inşa etme gibi konularda önemli görevler üstlenmektedir. Düşünce kuruluşları, bilgi ve yayın dağıtma işlevleriyle yayınladıkları rapor ve analizler ile politika yapım sürecinde etkide bulunmaktadır. Ayrıca bu kuruluşlar, devletlerin politikalarını kamuoyuna anlatma ve bu politikaları kamuoyu gözünde meşrulaştırmada oldukça etkilidir. Düzenledikleri sempozyum, konferans, panel, çalıştay gibi gerek ulusal gerekse uluslararası faaliyetlerle düşünce kuruluşları, ülkelerinin politikalarının anlatılması ve ülkelerini tanıtarak olumlu yönde imaj ve prestij oluşturulması açısından mühim çalışmalar yürütmektedir. Bu çalışmalarla düşünce kuruluşları, kamu diplomasisinin uygulayıcılarından olmaktadır.

Düşünce kuruluşlarının rapor ve analizleriyle, medya kuruluşları vasıtasıyla ve bünyesindeki uzmanların görüşleriyle kamuoyunu bilgilendirme ve ikna etmede mühim olduğu açıktır. Nitekim Nye, ikna mekanizmasının işlevini sağlayan kurumlar olarak düşünce kuruluşlarının, yumuşak güç üretmede önemli aktörler olduğunu belirtmektedir (Nye, 2017, 31). Bununla birlikte belirli politikaları savunarak savunucu kuruluş (Güvenç, 2009, 137-144) rolünde olan düşünce kuruluşları, dış politikanın uygulanmasında kamuoyunu etki aracı olarak kullanmaktadır. Sonuç itibarıyla, kamu diplomasisi açısından özellikle söylem inşa etme, gündem oluşturma, kamuoyunu bilgilendirme görevlerini üstlenen düşünce kuruluşları, düzenlediği ulusal ve uluslararası panel, konferans, sempozyum ve çalıştaylarla toplumlararası kamu diplomasisinin uygulanmasında ve aktarımında oldukça etkili araçlardır.

3.2.7.2.İnsanî Yardım Kuruluşları

Kamu diplomasisinde hükümetler artık tek başlarına aktör değildir. Küreselleşen ve sivilleşen dünya ile birlikte bireyler ve hükümet dışı organizasyonlar ön plana

çıkmiştir. Bu anlayışla kamu diplomasisi, diğer ülkelerin sivil toplumlarıyla ilişki inşa etmede ve hükümet dışı organizasyonların birbirleriyle olan ağlarını güçlendirmede (Sancar, 2012, 91) etkili olmaktadır. Bu çerçevede Türkiye, kamu diplomasisi hedeflerini gerçekleştirirken, sivil toplum yapılanmalarından önemli derecede faydalanmaktadır. Özellikle yardım kuruluşları, vakıflar, iş dünyası gibi organizasyonların yurtdışında gösterdiği faaliyetler, Türkiye'nin yumuşak gücünü arttıran etkili kamu diplomasisi politikalarıdır. İnsanî yardım kuruluşları ülke prestijini artıran ve iletilmek istenen mesajı ileten, yumuşak güç araçlarındandır. Türkiye'nin özellikle son yıllarda bu alanda yapmış olduğu faaliyetler, toplumlararası ilişkilerin güçlenmesi, karşılıklı anlaşma sürecinin geliştirilmesi ve diğer toplumlarla diyalog kurulması açısından başarılı bir ilerleme kaydetmiştir. Bu ilerlemede önemli yeri olan bazı kamu diplomasisi aktörlerinden Kızılay ve Yeryüzü Doktorları kurumlarına bu başlık altında değinilecektir.

a. Türk Kızılay

11 Haziran 1868 yılında Osmanlı Yaralı ve Hasta Askerlere Yardım Cemiyeti adıyla kurulan ve 1947 yılında Türkiye Kızılay Derneği adını alan Kızılay, tüzel kişiliğe sahip, özel hukuk hükümlerine tabi, kâr amacı gütmeyen, yardım ve hizmetleri karşılıksız olan ve kamu yararına çalışan, gönüllü bir sosyal hizmet kuruluşudur (<https://www.kizilay.org.tr/Kurumsal/tarihcemiz>). Türkiye'de ve dünyada insanî yardım hizmetinde model alınan, insanların en zor anlarında yanında olan kuruluş olma vizyonu ile (<https://www.kizilay.org.tr/Upload/Editor/files>) hareket eden Kızılay, Türkiye'nin yumuşak güç üreten kurumlarındandır.

Ulusal ve uluslararası faaliyetler yürüten Kızılay, uluslararası normların oluşmasına katkıda bulunan yerel değerlerini alarak küresel kültürü besleyen, Kızılhaç/Kızılay hareketine yön vererek önde gelen aktörlerden olmayı kendine amaç edinen (<https://www.kizilay.org.tr/Upload/Editor/files>) bir kurumdur. Kızılay'ın temel olarak faaliyet yürüttüğü alanlar; ulusal afet, kan hizmetleri, sosyal hizmetler, halk sağlığı, uluslararası programlar, eğitim, bağış yöntemi, göç hizmetleri, psikososyal, gönüllü yönetimi, toplumsal hizmetler gibi çalışmalardır. Kamu diplomasisi çerçevesinde özellikle uluslararası programlar alanında yapılan faaliyetler, ülkenin

yumuşak gücüne katkı sağlamaktadır. Uluslararası programlar dâhilinde temel olarak amaçlananlar, şu şekilde ifade edilmiştir (<https://www.kizilay.org.tr/Upload>):

İnsanî diplomasi ve uluslararası insanî yardım faaliyetleriyle zarar görebilirliği ve afetlerdeki mağduriyeti azaltmaya katkıda bulunmak, bu yöndeki katkısını artırarak Uluslararası Kızılay/Kızılhaç hareketinde önde gelen aktörlerden olmak.

Kızılay hedeflenen bu amaçlar çerçevesinde insanî yardımda küresel bir aktör yolunda olma gayretiyle, farklı coğrafyalarda yardım çalışmaları gerçekleştirmektedir. Kızılay'ın çalışmalarıyla Türkiye'nin uluslararası arenada saygınlığı artırılmakta ve bu doğrultuda uluslararası siyaset, strateji ve koordinasyon mekanizmaları çerçevesinde oluşturulan her türlü uluslararası programlar ve insanî diplomasi yürütülmektedir. Özellikle uluslararası afet müdahale faaliyetlerinde önemli çalışmalar içinde olan Kızılay, işbirliği içerisinde yardım operasyonları yürütmekte, ayni ve nakdi yardımlar yapmaktadır. Bu çalışmalarla uluslararası operasyonlarda kriz ve afetlerde mağdur olanların ihtiyaçları giderilmeye çalışılmaktadır. Türk Kızılayı bu amaçlar dâhilinde, son 10 yılda 138 farklı ülkede insan ve doğal kaynaklı afetlere müdahale etmiş ve kuruluşundan itibaren 147 ülkeye yardım ulaştırmıştır. Aynı zamanda Filistin, Sudan, Endonezya, Sri Lanka, Kırgızistan, Kosova, Somali, Pakistan gibi ülkelerde insanî yardımın yanı sıra kalıcı çalışmalar (<https://www.kizilay.org.tr/neler>) da yürütmektedir. Yardıma muhtaç bölgelerde okul, konut, ibadethane, kamu tesisi inşası, toplum merkezi, geçim kaynakları temini, sağlık, eğitim, sosyal yardım, sulama, tarım gibi pek çok alanda destek sağlanmaktadır.

b.Yeryüzü Doktorları

2000 yılında bir grup sağlıkçı, Bosna ve Kosova Savaşları ile 17 Ağustos depreminde sağlık hizmetine erişemeyenlere ulaşmak amacıyla (<https://www.yyd.org.tr/tarihce-2/>) Yeryüzü Doktorları adında bir sivil toplum kuruluşu kurmuştur. Başlangıçta gönüllü sağlık ekipleriyle kısa süreli sağlık kampları ile başlayan çalışmalar, zaman içerisinde uzun soluklu faaliyetlere evrilmiştir. Günümüzde 250 binden fazla bağışçı ve 30 bini aşan gönüllü destekçileriyle (Yeryüzü Doktorları, <https://ytbweb1.blob.core.windows>, 2019) çalışmalarını yürüten Yeryüzü Doktorları, bugüne kadar 50'yi aşan ülkede yüzlerce projeye imza atmış ve sağlık alanında önemli

bir sivil toplum kuruluşu hâline gelmiştir. Aynı zamanda Türkiye başta olmak üzere, Afganistan, Bangladeş, Çad, Filistin, Somali, Suriye ve Yemen’de sürekli olarak hizmet veren merkezleri bulunmaktadır. Projelerin yürütüldüğü ülkeler ise; Afganistan, Bangladeş, Çeçenistan, Çad, Filistin, Gine, Kamerun, Kenya, Nijer, Mali, Moritanya, Pakistan, Senegal, Somali, Sudan, Suriye, Tanzanya, Türkiye ve Yemen’dir (Yeryüzü Doktorları, <https://ytbweb1.blob.core.windows>, 2019).

Yeryüzü Doktorları, birçok alanda hizmet vermektedir. Bu alanlar; kriz ve acil durum, anne ve çocuk sağlığı, beslenme sağlığı, sağlık eğitimi, göz sağlığı, psikosozal destek, temiz suya erişim ve gönüllü sağlık ekibidir. Kriz ve acil durum projelerinde deprem, sel, yangın gibi doğal afetlerde, savaş ve diğer kriz hallerinde; acil tedavi hizmeti, ilaç yardımı, hastane ve sağlık merkezi onarım ve işletilmesi, yeni sahra ve sağlık merkezleri kurma gibi çalışmalar yürütülmektedir (Yeryüzü Doktorları, <https://ytbweb1.blob.core.windows>, 2019). Bu dönemlerde yerel ruh sağlığının olumsuz etkilenmesi söz konusu ise, ihtiyaç halinde psikosozal destek sağlanmaktadır (Yeryüzü Doktorları, <https://ytbweb1.blob.core.windows>, 2019). Anne ve çocuk sağlığına ilişkin projelerde, özellikle anne ve çocuk ölümlerinin çok görüldüğü bölgelerde sağlık merkezi açma ve varolan merkezleri iyileştirmeye yönelik çalışmalar yürütülmektedir. Bununla birlikte sağlıklı doğumların gerçekleştirilmesi ve bebek bakımına ilişkin eğitimler verilmektedir. Beslenme sağlığı da bu çalışmalara paralel olarak, yoksulluk, kuraklık ve iç karışıklık olan yerlerde beslenme merkezleri kurma ve iyileştirmenin yanı sıra, özellikle 5 yaşından küçük çocuk ve hamile-emziren annelerde görülen malnutrisyon hastalığının tedavisi için yürütülen faaliyetleri kapsamaktadır (Yeryüzü Doktorları, <https://ytbweb1.blob.core.windows>, 2019).

Sağlık eğitimi projeleri sürdürülebilir kalkınmanın sağlanabilmesi adına, uzmanlık ve sertifika programları düzenlenerek sağlık çalışanı kapasitesinin artırılması amaçlanmaktadır (Yeryüzü Doktorları, <https://ytbweb1.blob.core.windows>, 2019). Bu çerçevede göz sağlığı için yürütülen çalışmalarda, sağlık personellerine eğitim verilmektedir. Ayrıca katarakt başta olmak üzere göz hastalıklarının tedavisi de sağlanmaktadır. Temiz suya erişimin mümkün olmadığı bölgelerde ise su kuyusu açmak ve su arıtma tabletlerinin dağıtımı, yürütülen projeler arasındadır. Son olarak, gönüllü sağlık ekibi projeleriyle kısa süreli kamplar organize edilmekte ve tedavileri uzmanlık

gerektiren durumlarda uzman eksikliği giderilmektedir. Ayrıca yerel sağlık çalışanlarıyla yürütülen çalışmalarla bilgi ve tecrübe aktarımı da sağlanmaktadır. Yeryüzü Doktorları yürüttüğü projelerde ulusal ve uluslararası kuruluşlar ile koordineli şekilde çalışmaktadır. T.C. Sağlık Bakanlığı, T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA), T.C. İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD), Türkiye Maarif Vakfı (TMV) ve Türk Kızılay'ı gibi ulusal kurumların yanında, Dünya Sağlık Örgütü (WHO), Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF), Dünya Gıda Programı (WFP), Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR), Birleşmiş Milletler İnsanî Yardım Koordinasyon Ofisi (UNOCHA), Avrupa Birliği Sivil Koruma ve İnsanî Yardım Operasyonları (ECHO), Alman Uluslararası İşbirliği Kurumu (GIZ) gibi uluslararası kurumlarla işbirliği sağlanmaktadır (Yeryüzü Doktorları, <https://ytbweb1.blob.core.windows>, 2019).

4. BÖLÜM: TÜRK KAMU DİPLOMASİSİ ÇERÇEVESİNDE ASYA POLİTİKALARI

4.1.TÜRK DIŞ POLİTİKASINDA ASYA’NIN ARTAN ÖNEMİ

Bu çalışma kapsamında, Türkiye’nin kamu diplomasisi politikalarını yürütürken, Asya ülkeleriyle geliştirdiği ilişkileri analiz etmek önem taşımaktadır. Bu bölümde Türkiye’nin Asya ülkeleriyle olan ilişkileri, kamu diplomasisi politikaları çerçevesinde değerlendirilecektir. Güney ve Güneydoğu Asya ile Uzakdoğu, dünya nüfusunun büyük çoğunluğunu barındıran, ekonomik potansiyeli ve kültürel derinliği ile uluslararası sistemde oldukça önemli olan ve gün geçtikçe küresel sistemde ağırlığı artan bölgelerdir. Dünya nüfusunun %60’ı (<https://worldpopulationreview.com>) ve küresel üretimin %38’ini oluşturan (<https://www.ft.com/content>) Asya bölgesinin, dünya siyaseti açısından etkisi büyüktür. Dünyanın önemli merkezlerinden biri hâline gelen bölge ülkelerinin, küresel sistemdeki güç dengelerini yeniden dönüştüreceği öngörülmektedir. Nitekim ekonomik temelli başlayan ancak bununla birlikte, siyasi, kültürel ve askeri anlamda yaşadığı dönüşümle birlikte “Asya’nın Yükselişi”, 21. yüzyılın belirleyici konusu olarak (<http://www.mfa.gov.tr/d>) görülmektedir. Bu doğrultuda, Asya yüzyılının başlamasıyla birlikte Asya küreselleşmenin bir sonraki aşamasını şekillendirme potansiyeline sahiptir (<https://www.mckinsey.com/featured>). Önceki otuz yılda Asya’nın artan tüketimi, küresel ticaret, sermaye, yetenek ve yenilik akışlarına entegrasyonu çarpıcı durumdayken, artık önümüzdeki on yılda Asya ekonomilerinin bu akışa katılmaktan ziyade akışın yönünü belirleyecek olmasından bahsedilmektedir (<https://www.mckinsey.com/featured>). Bu nedenle 21. yüzyılın küresel düzleminde nasıl bir lider olacağının konuşulduğu Asya (<https://www.mckinsey.com/featured>) ile Türkiye’nin nasıl ilişkiler geliştireceği son derece mühimdir.

Türkiye’nin 21. yüzyılda Asya kıtasının artan önemini dikkate alarak dış politikasını buna göre şekillendirmesi mühimdir. 1950-1970’li yılları kapsayan Asya politikaları, güvenlik kaygıları ile Soğuk Savaş güç dengesine bağlı olarak belirlenmiştir. Bu dönemde Türkiye, Doğu ve Batı dengesinde güvenlik politikalarını sürdürürken, Çin ve Amerika ilişkilerinin normalleşmesi ve Çin’in 1971 yılında

Birleşmiş Milletler’de (BM) yer almasıyla Asya’da güç dengesinde önemli değişiklikler olmuştur. Bunun sonucunda Türkiye özellikle Doğu Asya’da, ekonomik temelli bir politika izlemeye başlamıştır. Böylece Türkiye’nin politika eğilimi güvenlikten ekonomiye doğru kaymaya başlamıştır. Ekim 1986’da dönemin başbakanı Turgut Özal, Bahreyn, Bangladeş, Güney Kore, Hong Kong, Malezya ve Umman’ı kapsayan bir Asya turu gerçekleştirmiştir. Özellikle ekonomik anlamda bir potansiyel olarak görülen Güney Kore ile karşılıklı yatırımların desteklenmesi adına anlaşma imzalanmıştır. Yine bu dönemde Japonya ile olan ilişkiler üst düzeyde sürmüştür. 1980’lerde yaşanan Türk-Avrupa Topluluğu (AT) arasında yaşanan sorunlar neticesinde Türkiye, Japonya’ya finans, teknoloji ve doğrudan yatırım için alternatif olarak görmüştür (Çolakoğlu, 2012, 135). Japonya’ya Özal’ın yapmış olduğu 14 ziyaretin ardından, Japonya’dan da Türkiye’ye Başbakanlık düzeyinde ilk ziyaret 1990 yılında gerçekleştirilmiştir. 1971-1990 yılları arasında Sovyet tehdidine karşı duruş, Türkiye’nin NATO ile olduğu gibi Çin Halk Cumhuriyeti ile olan ilişkilerinde de etkili olmuş, ancak iki ülke arasındaki ilişkiler gereken düzeyde olmamıştır (Çolakoğlu, 2012, 137-138). Soğuk Savaş’ın sona ermesi ve Sovyetler Birliği’nin çöküşüyle birlikte Türkiye, 1990’larda daha “*geniş bir Asya vizyonuna*” (Çolakoğlu, 2012, 140) sahip olmaya başlamıştır. 1991 yılı, Asya’da ve uluslararası sistemde büyük dönüşümlerin yaşandığı bir dönemdir. Sovyetler Birliği’nin dağılmasının ardından Orta Asya’da çıkan Türk cumhuriyetleri ile kurulan yeni ilişkiler, aynı zamanda Doğu Asya’ya ulaşılmasını da kolaylaştırmıştır (Çolakoğlu, 2012, 140). 1990’lı yıllar, Türkiye’nin Çin, Güney Kore, Japonya ve Tayvan başta olmak üzere, Doğu Asya ülkeleriyle ekonomik işbirliklerine dair taleplerinin arttığı dönemlerdir. Ancak yine bu dönemlerde Türkiye ve AB arasında yaşanan sıkıntılar, Türkiye’nin dengeleyici adımlar atmasını gerekli kılmıştır (Çolakoğlu, 2012, 140). Bununla birlikte Türkiye’nin Asya’ya açılımının 1990’larda çok başarılı olmadığı görülmektedir. Bu başarısızlığın ardında, Türkiye’nin siyasal ve ekonomik alanda yaşadığı sıkıntıların etkisi büyük olmuştur (Çolakoğlu, 2012, 140). 1991- 2001 yılları arasında siyasal alandaki sıkıntıların temelinde yer alan zayıf koalisyon hükümetlerinin olması, dış politikada etkili uygulamaların önünde engel olmuştur. Ayrıca 1994 ve 2001 yıllarında yaşanan ekonomik krizler, güçlü ilişkilerin sürdürülmesini zorlaştırmıştır. Bu dönemde Türkiye ancak, Güney Kore ve Japonya ile sağlam ekonomik ilişkilerini devam ettirmiştir (Çolakoğlu, 2012, 140).

2000’li yıllara gelindiğinde ise, iç siyasi istikrarın sağlanması ve ekonomik büyümenin düzenli olması neticesinde Asya ülkeleriyle olan ilişkiler de gelişmiştir. Uluslararası arenada kapasitesini artıran Türkiye, Asya ülkeleriyle olan ilişkilerini ekonomi merkezli (Özşahin, 2018, 357) olmak üzere geliştirmeye başlamıştır. Bu çerçevede Türkiye, 2002 sonrası dönemde Asya ile güçlü ortaklıklar kurmaya başlamış ve Türkiye’nin bölgedeki politikaları çok boyutlu hâle gelmiştir (Çolakoğlu, 2012, 144). Bu süreçte Türkiye, güven odaklı bir devletten ticaret devletine dönüşmeyi hedeflerken, dünyanın en büyük ekonomilerini içeren G-20 çerçevesinde, “Çin, Güney Kore, Hindistan, Endonezya, Japonya ve Avustralya merkezli Asya-Pasifik bölgesinde yeni politika geliştirme amacıyla” olmuştur (Çolakoğlu, 2012, 144). “Asya-Pasifik bölgesine açılım” politikasını uygulamaya başlayan Türkiye (<http://www.mfa.gov.tr/dogu-asya>), ekonomik ve siyasi anlamda uluslararası arenada destek alabilmek adına, Güneydoğu Asya ülkeleri ile ilişkilerin geliştirilmesine de büyük önem vermiştir.

Asya ülkeleriyle olan ilişkilerin yalnızca “ticaret devleti” kavramıyla açıklanamayacağı, Türkiye’nin ticaret açığının olduğu dönemlerde Asya ülkeleriyle olan ilişkilerini genişletmeye devam etmesinden anlaşılmaktadır (Yoon, 2019, 34). Burada Türkiye’nin kullandığı yumuşak güç kabiliyetinin, ilişkilerin gelişmesinde önemli bir etken olduğu belirtilmektedir (Yoon, 2019, 34). Bu doğrultuda Türkiye, Asya ülkeleriyle olan ilişkilerini *stratejik ortaklık* çerçevesinde geliştirmiştir: Japonya (2013), Güney Kore (2012), Çin (2010), Endonezya (2011), Malezya (2014), ve Singapur (2014). *Stratejik ortak* terimiyle (<https://www.mofa.go.jp>) kastedilenin ne olduğu Türkiye tarafından tam olarak ifade edilmese de, Japonya ile olan stratejik ortaklık anlaşılmasından anlaşılacağı üzere bu ortaklığın, “siyasi, ekonomik, kültürel ve bilimsel-teknolojik, bölgesel ilişkiler ve uluslararası forumlarda artan işbirliği alanlarını” kapsadığı belirtilmektedir (<https://www.mofa.go.jp>). Bu doğrultuda Türkiye hem ekonomik işbirliği hem de yumuşak güç düşüncesiyle hareket ederek (Çolakoğlu, 2012, 144), BM, G-20, OECD, MIKTA ve D-8 gibi uluslararası kuruluşlar dâhilindeki 6 ortakla yakın ilişki içinde olmuştur. Ayrıca bölgesel örgüt olarak ASEAN, APEC ile ilişkilerini de geliştirmektedir.

Türkiye’nin Asya ülkeleriyle kurmuş olduğu stratejik ortaklık, yukarıda da bahsedildiği gibi siyasi alan, ekonomik alan, kültürel ve bilimsel-teknolojik alan,

bölgesel ilişkiler ve uluslararası forumlarda artan işbirliği çerçevesinde geliştirilmektedir. Burada dikkat çeken önemli bir nokta, bu çerçevenin Nye'in bahsettiği “*smart power*” (akıllı güç) (Nye, 2011, 207-234) kavramıyla olan ilişkisidir. Bu kavramın kullanılmasıyla sert güç ve yumuşak güç kavramları bir araya getirilmektedir. Her ne kadar iki kavramın birbiriyle olan ilişkisinde farklı görüşler bulunsada Asya ülkeleriyle olan ilişkileri açıklama anlamında “akıllı gücün” önemli olduğunu söyleyebiliriz. Türkiye'nin Asya bölgesi için akıllı güç stratejisi ise, temelde beş başlıkta açıklanabilmektedir: “1.tercih edilen hedef veya sonuçlar, 2.mevcut kaynaklar, 3.etkileme girişimi hedeflerinin konum ve tercihleri, 4.başarılı olması muhtemel güç davranış biçimleri, 5.başarı olasılığıdır” (Yoon, 2019, 28).

Tercih edilen hedefler, Asya bölgesinde Türkiye'nin başarmayı istediği şeylerdir (Yoon, 2019, 28). Türkiye, Asya ülkelerinde ihracat pazarlarını genişletmek, bölgeden yatırım almak ve Türkiye'nin uluslararası arenada konumuna dair destek almak gibi hedeflerini gerçekleştirme çabasıdır. Bu hedeflerini Türkiye, bölge ülkeleriyle olan serbest ticaret anlaşmaları ve işbirlikleri, çok sayıda Asyalı firmaların yatırım yapmasının sağlanması ve bölgede büyükelçilikler açılmasıyla gerçekleştirme çabasıdır (Yoon, 2019, 29). Bu doğrultuda özellikle bölge ülkeleriyle işbirliği yapmak adına, Güneydoğu Asya Uluslar Birliği'ne (ASEAN) sektörel ortaklık, MIKTA'ya (Meksika, Endonezya, Güney Kore, Türkiye ve Avustralya ülkelerini kapsayan) katılım, Asya İşbirliği Diyalogu üyeliği, Şangay İşbirliği'ne aktif katılım, Pasifik Adaları Forumu'na ise forum sonrası diyalog ortağı olarak katılım gerçekleştirilmektedir.

2017 yılında “*sektörel ortak*” (Özşahin, 2018, 359) olarak ilk kez parçası olduğu Güneydoğu Asya Uluslar Birliği (ASEAN), bölgesel örgütlerle ilişkilerin geliştirilmesi çerçevesinde Türkiye'nin Asya-Pasifik bölgesiyle olan ilişkilerinin odak noktası olan önemli bir örgüt olmuştur. Güneydoğu'da bulunan küçük ve orta büyüklükteki devletleri bir araya getiren ASEAN'ın amacı, “*ekonomik, sosyal, kültürel, teknik, eğitim ve diğer alanlarda işbirliği, adalet kavramına, hukuk ve Birleşmiş Milletler ilkelerine saygı çerçevesinde bölgesel barış ve istikrarın sağlanmasıdır*” (<http://www.mfa.gov.tr>). 1967 yılında kurulan örgütün üyeleri; Endonezya, Malezya, Tayland, Filipinler ve Singapur (kurucu ülkeler), Bruney(1984), Vietnam(1995), Laos(1997), Myanmar(1997)

ve Kamboçya(1999)'dır. Türkiye kurumsal ilişkileri geliştirmenin ilk adımı olarak ASEAN ile Dostluk ve İşbirliği Anlaşması'na 19-23 Temmuz 2010 tarihlerinde Vietnam'da yapılan 43. ASEAN Dışişleri Bakanları toplantısı sırasında taraf olmuştur. 10 ASEAN ülkesinde büyükelçiliği bulunan Türkiye, 2013'ten beri ASEAN Zirvesi ile Dışişleri Bakanları toplantılarına, Dönem Başkanı ülke tarafından davet edilmektedir. Türkiye, bu örgüte üye olmamakla birlikte yukarıda da belirtildiği gibi, 2017'de sektörel diyalog ortağı olarak dâhil olmuştur. 31 Temmuz- 3 Ağustos arasında 51. ASEAN dışişleri bakanları buluşmasında Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanı olarak Mevlüt Çavuşoğlu, mevkidaşlarıyla birtakım görüşmelerde bulunmuştur (Özşahin, 2018, 359). Sektörel diyalog ortaklığının kurulmasının ardından, konferans çerçevesinde ilk kez ASEAN-Türkiye-Singapur Üçlü Toplantısı gerçekleştirilmiştir (Tulun, <https://www.dailysabah.com/>, 2018). Bununla birlikte örgütle farklı kanallarda işbirliği içinde bulunan ve ASEAN ülkeleri dışında olan başka ülke dışişleri bakanlarıyla, Sergey Lavrov ve Cevad Zarif gibi (Yüzbaşıoğlu, 2018), görüşmeler de yapılmıştır.

2. ASEAN-Türkiye Ortak Sektörel İşbirliği Komitesi Toplantısı, Endonezya'nın başkenti Cakarta'da düzenlenmiş ve bu toplantıda ASEAN ve Türkiye arasında "*Pratik İşbirliği Alanları*" yol haritası kabul edilmiştir (Eryiğit, 2019, 419). 2019-2023 dönemini kapsayan bu yol haritası, Türkiye ile ASEAN arasında işbirliği ve katılımı etkili bir şekilde yürütmek adına, her iki tarafın da taahhütte bulunduğu ve işbirliklerini finanse etmek için ortak bir fonun oluşturulduğu bir girişimdir. Bu girişimle özellikle sürdürülebilir kalkınma, kültür, e-ticaret, terörle mücadele, aşırı cılık, ticaret ve yatırım gibi alanlarda işbirliğini pekiştirmek adına görüşmeler yapılmıştır (Taşçı, <https://www.aa.com.tr/tr/ekonomi/asean>, 2019).

Türkiye'nin Asya ülkeleriyle olan işbirliklerinden önemli bir diğer diplomatik girişim, Meksika, Endonezya, Güney Kore, Avustralya ve Türkiye arasında resmî olmayan bir danışma ve koordinasyon platformu olan MIKTA'dır (<http://www.mfa.gov.tr/mikta-meksika-endonez>). 23 Eylül 2013 tarihinde başlatılan MIKTA'nın ana karar organı, kurulduğu yıldan bu yana yılda üç kez yapılan MIKTA Dışişleri Bakanları Toplantıları'dır. MIKTA, küresel ve bölgesel zorluklara yapıcı çözüm sunmanın yanı sıra küresel yönetim etkinliğini artırmayı amaçlamaktadır. Ekonomik ve siyasi bağları güçlendirmeyi hedefleyen MIKTA ülkeleri, küresel

platformda işbirliğini artırmayı da hedeflemektedir. 2018 yılında MIKTA ülkeleriyle (Meksika, Endonezya, Güney Kore, Türkiye, Avustralya) gerçekleştirilen zirve diplomasisi olmuştur. Geçmiş yıllarda olduğu gibi 2018 yılında da MIKTA ülke temsilcileri bir araya gelmiş ve 13. MIKTA Dışişleri Bakanları Toplantısı 27 Eylül 2018'de Newyork'ta gerçekleştirilmiştir. MIKTA Başkanlığı'nı 2018 yılında Endonezya üstlenmiştir. MIKTA üyeleri, MIKTA'nın görevlerini yedi başlık altında belirlemiştir. Bunlar: - *Uluslararası enerji yönetişimi reformu ve enerji erişiminin teşviki* - *Terörle mücadele ve güvenlik* - *Barışı koruma* - *Ticaret ve ekonomi* - *Cinsiyet eşitliği* - *İyi yönetim, insan hakları ve demokrasi* - *Sürdürülebilir kalkınma* şeklindedir (<http://www.mfa.gov.tr/mikta-meksika-endon>). Bu doğrultuda Türkiye'nin en önemli yumuşak gücü olarak görülen demokrasisi, askeri rejimler altında demokrasisini tamamlayamayan ülkelerle daha yakın ilişkiler (<https://tasam.org/tr-TR/Ic>) kurulması açısından önemli görülmektedir.

Türkiye MIKTA'nın da dâhil olduğu bölgesel ve uluslararası platformlarda aktif olmayı öncelikli olarak görmektedir. Çok boyutlu dış politikanın gerekliliğine paralel şekilde Türkiye, Asya-Pasifik bölgesinin politik ve ekonomik anlamda artan önemini de dikkate alarak, bölgeyle olan ilişkilerini geliştirme yoluna gitmektedir. Uluslararası ve bölgesel örgütlerde yer almayı ritmik diplomasi çerçevesinde değerlendirerek, pasif ve statik dış politika anlayışının aksine proaktif bir şekilde girişimlerde bulunan Türkiye, bölgesel anlamda önemli olan ASEAN ve MIKTA gibi girişimleri de bu hedefler doğrultusunda elzem görmektedir.

Türkiye'nin bir diğer stratejisi, mevcut kaynakların kullanımıdır. Türkiye'nin bölgede sahip olduğu yumuşak güç kaynaklarından özellikle turizm, değerli bir pazardır. Ayrıca Asya ülkeleriyle olan kültürel ilişkileri geliştirmek için Yunus Emre, YTB, TİKA gibi kurumların faaliyetleri mühimdir. Bu çerçevede Kültür ve Turizm Bakanlığı, Türk kültürünü tanıtmak adına yapılan pek çok faaliyete destek vermektedir. Aynı zamanda Türk Hava Yolları (THY), Türkiye'nin *ulus-markası* (Gilboa, 2008, 67) olarak bölgedeki önemli bir yumuşak gücüdür. THY, Asya'daki ülkelerin birçoğuna ulaşmaktadır: Çin'de Pekin, Guangzhou, Şangay ve Hong Kong, Endonezya'da Denpasar ve Cakarta, Japonya'da Osaka ve Tokyo, Malezya'da Kuala Lumpur, Moğolistan'da Ulan Batur ve Manila'da Filipinler, Singapur, Güney Kore'de Seul,

Tayvan'da Taipei, Tayland'da Bangkok ve Phuket, Vietnam'da Hanoi ve Ho Chi Minh (Yoon, 2019, 31). Bununla birlikte, China Havayolları, All Nippon Havayolları (Japonya), Asiana Havayolları (Güney Kore), Garuda Indonesia, Malindo Air (Malezya), Philippine Havayolları, Singapore Havayolları, Thai Havayolları gibi büyük Asya-Pasifik havayolları ile ortak kod paylaşımı yapılmaktadır (Yoon, 2019, 31).

Üçüncü bir strateji olarak etkileme girişimi hedeflerinin konum ve tercihleri, hedeflenen ülkelerin Türkiye'den bekledikleri şeklinde değerlendirilmektedir (Yoon, 2019, 32). Bu doğrultuda Türkiye özellikle Doğu ve Batı arasında köprü vazifesi gören bir ülke olarak görülmektedir. Asya ülkelerinin Türkiye aracılığıyla Batı'ya ulaşması mümkündür. Nitekim Çin'in Kuşak-Yol Projesi'nde Türkiye'yi, Orta Asya, Batı Asya, Orta Doğu ve Avrupa'yı bağlayan İpek Yolu Ekonomik Kuşağı'nın (<https://setav.org/assets/uploads>) bir parçası olarak görmesi bunun bir örneğidir. Aynı zamanda Güney Kore'nin en büyük sermayelerinden biri olan SK Group, Türk şirketi Doğuş Planet ile "n11" adlı ortak bir e-ticaret şirketi kurması gibi, pek çok firma Avrupa kadar Türkiye pazarıyla da ilgilenmektedir (Yoon, 2019, 32).

Başarılı olması muhtemel güç davranışı biçimleri dördüncü strateji olarak, Asya bölgeleriyle olan ilişkileri, “zorlamadan ekonomik teşviklere, gündem belirleme ve saf çekiciliğe kadar uzanan” (Nye, 2011, 209) geniş bir yelpazede, işbirliği ve komutaya dayalı güç çerçevesinde açıklamaktadır. Bu doğrultuda sert ve yumuşak güçleri içeren bu stratejide, Türkiye'nin Asya bölgesinde yumuşak güç etkisinin mümkün olduğu söylenebilmektedir. Türkiye Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu'nun “*sert gücün ölçülü ve adil olarak kullanılabileceği, kalıcı gücün yumuşak güç olduğuna*” dair söylemleri (<https://www.aa.com.tr/en/todays-headlines>) bunu göstermektedir. Son olarak Asya ülkeleriyle olan ilişkilerde başarı olasılığı, doğru stratejiler ve Türkiye'nin uluslararası siyasetteki konumuyla ilgilidir (Yoon, 2019, 33). Türkiye'nin Asya ülkeleriyle olan ilişkileri, ekonomik ve siyasi krizlerin etkisi doğrultusunda başlarda sınırlıyken, hem Türkiye hem de Asya ülkelerinin gelişen ekonomik kapasitesi ile daha güçlü ilişkiler kurulmaktadır (Çolakoğlu, 2012, 140). Türkiye'nin *Yeniden Asya* girişimiyle (<http://www.mfa.gov.tr/dis-politika>) de bu güçlü ilişkilerin sinyallerinin verildiği görülmektedir.

Türkiye “Yeniden Asya” açılımıyla, tarihî ve kültürel bağlara sahip olduğu Asya bölgesiyle olan işbirliği potansiyelini geliştirmeyi amaçlamaktadır (<http://www.mfa.gov.tr/dis-politika>). Asya’nın küresel sistemde artan siyasî ve ekonomik önemine paralel olarak, Türkiye yeniden bu bölgeye odaklanmayı gerekli görmektedir. Bu doğrultuda T.C. Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu, Asya kıtasıyla olan tarihî ve kültürel bağlarımızın kalıcı olduğuna ve 21. yy dünyasında Asya’nın ağırlık merkezi olduğuna yaptığı vurguyla birlikte, Yeniden Asya girişimiyle Türkiye’nin, “Girişimci ve İnsanî Dış Politika” vizyonunun bir parçası olarak gereken yerde olacağını belirtmiştir (<http://www.mfa.gov.tr/sayin-bakan>). Aynı zamanda Çavuşoğlu, bunun bir konum arayışı değil Asya ile yeniden daha güçlü bağlar kurmak olduğunu ifade etmiştir (<https://www.trthaber.com/haber/gundem>). Asya’nın en batısında bulunan Türkiye’nin, Orta Asya’dan Güney Asya’ya kadar çok sayıda ülkeyle ilişkilerini geliştirmesi hedeflenmektedir. Bu girişimle ilgili eşgüdümü sağlamakla görevli olan Dışişleri Bakanlığı, Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı, Yurtdışı Türkler ve Akraba Toplulukları Başkanlığı, Yunus Emre Enstitüsü gibi kurumlarla işbirliği içinde olacaktır (<https://www.aa.com.tr/tr/dunya>). Bu kurumların ve devlet dışı aktörler olarak sivil toplum kuruluşlarının, Asya ülkelerinde yaptığı kamu diplomasisi çalışmaları, bu doğrultuda önem arz etmektedir.

4.2.TÜRK KAMU DİPLOMASİSİ AKTÖRLERİNİN ASYA BÖLGESİNDEKİ FAALİYETLERİ

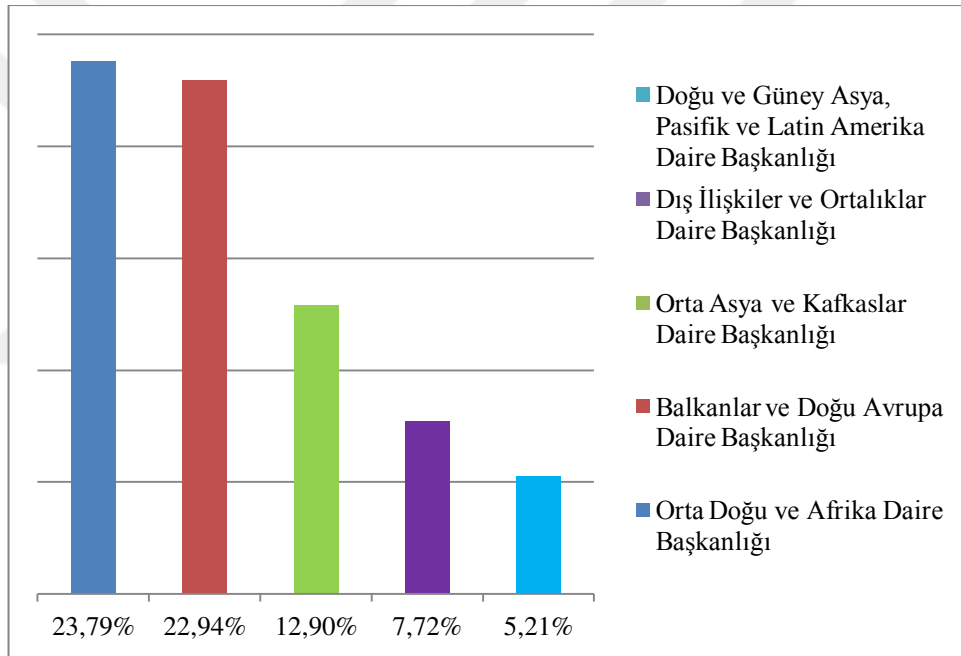
4.2.1.Kamu Kurum ve Kuruluşları

Türkiye’nin sosyal ve kültürel çalışmalarıyla Asya ülkelerinde yürüttüğü politikalarda işbirliği içinde hareket ettiği önemli kurumlardan biri Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA)’dır. TİKA, belirlediği amaç ve hedefler doğrultusunda yürüttüğü faaliyetlerle Türkiye’nin değerli kamu diplomasisi aktörlerindendir. TİKA’nın bu zamanda kadar yürüttüğü faaliyetler, Asya bölgesindeki kamu diplomasisi faaliyetleri için oldukça önemlidir. Özellikle girişimci ve insanî dış politikanın yansıması olarak yürütülen projelerle, kalkınma işbirliği anlayışıyla ve köklerini Türkiye’nin tarihinden alan bir sorumlulukla hareket eden TİKA, “*bölgesel ve küresel ölçekte kalkınma problemlerine çözüm üretmeyi*” kendisine hedef olarak belirlemiştir (TİKA, <https://www.tika.gov.tr/upload>, 2018). Doğu ve Güney Asya’dan

Pasifik ve Latin Amerika'ya kadar uzanan alanda eğitimden sağlığa, tarımdan nüfus, ulaştırma, ticaret, su ve idari, sosyal ve altyapıya kadar pek çok alanda faaliyet göstermektedir. TİKA Orta Asya ile başlayan Asya faaliyetlerine, Bangladeş, Myanmar, Filipinler, Afganistan, Pakistan gibi bölgelerde koordinasyon ofisleri açarak (<https://www.tika.gov.tr/tr/koordinatorklukler>) Asya'nın pek çok bölgesinde devam etmiştir. Asya ülkelerine kalkınma ve destek faaliyetlerinde bulunan TİKA'nın yürüttüğü çalışmalar, son yıllarda artarak devam etmektedir. 2019 yılı Şubat ayında TİKA, Pakistan Federal Eğitim Bakanlığı ile *Mükemmeliyet Merkezi* adı altında birçok alanda mesleki eğitim veren bir merkez kurulması adına anlaşmıştır (Çetinkaya, <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/tika>, 2019). Ayrıca 2019 yılı boyunca Pakistan'ın çeşitli yerlerinde okul donanımları ve kıyafet yardımında bulunulmuş ve Karaçi şehrinde 5 bin kitaplık çocuk kütüphanesi açılmıştır (https://www.tika.gov.tr/tr/haber/tika_pakistan). TİKA koordinatörlüğünde Afganistan'da Afgan doktorlara yönelik uygulamalı tıp eğitimi (<https://www.tika.gov.tr/tr/haber/tika>), yine 2019 yılında devam eden çalışmalardan biri olmuştur. Tüm sene devam eden sağlık eğitimlerinin yanı sıra, dinlenme tesisinden oyun bahçesine kadar Afganistan için yapılan çalışmalar sürdürülmüştür (<https://www.tika.gov.tr/tr/haber/af>). Afganistan genelinde yürütülen projeler, son 15 yılda 1330'un üzerinde olmuştur (<https://www.tika.gov.tr/tr/haber/>).

TİKA, eğitim konusunda da Asya ülkelerine pek çok destek sağlamaktadır. Bangladeş bölgesinde 2019 yılında açtığı Bangladeş-Türk Teknoloji Enstitüsü (TİKA, <https://www.tika.gov.tr>, 2019) bunun örneklerindendir. Üniversite mezunlarına bilgisayar, grafik-tasarım, tekstil ve dikiş eğitimlerini içeren bu enstitü ile gelen öğrencilerin iş bulma ihtimalleri artmaktadır (TİKA, <https://www.tika.gov.tr>, 2019). Yine Pakistan'da gastronomi alanında Pakistan Turizm ve Otelcilik Enstitüsü'nde eğitim çalışmaları yürüten TİKA, Türk mutfağının tanıtılmasını sağlamaktadır (TİKA, <https://www.tika.gov.tr>, 2019). Bununla birlikte Bangladeş'e yaptığı "Mülteci Kampı" çelik köprüsü, Afganistan ASIA televizyonuna yaptığı destekler gibi TİKA (TİKA, <https://www.tika.gov.tr>, 2019), önemli ulaştırma ve iletişim altyapı projeleri yürütmektedir. TİKA'nın kalkınma yardımlarının bölgelere göre dağılımına bakıldığında Asya kıtasının ön sırada yer aldığını söyleyebiliriz. Nitekim Asya kıtasının tamamı en çok yardım alırken, Avrupa ve Afrika da önemli ölçüde destek görmektedir (TİKA, <https://www.tika.gov.tr/upload/sayfa/publication>, 2019).

TİKA, toplam harcamalarının içinde Ortadoğu ve Afrika bölgesine öncelikli pay sağlamaktadır. Afrika ve Ortadoğu’da yapılan faaliyetlerin ilk sırada olmasının, değişen Türk dış politikasının eğilimini gösterdiği belirtilmektedir (Ekşi, 2018, 365). Balkanlar ve Doğu Avrupa ikinci sırada yer alırken, Orta Asya ve Kafkaslar onu takip etmektedir. Doğu ve Güney Asya ile Pasifik ve Latin Amerika gibi yeni faaliyet alanları ise son sırada yer almaktadır. Görüldüğü gibi kurulduğu yıllarda Orta Asya üzerinde faaliyetleriyle çalışmalarına başlayan TİKA, şu an oldukça çeşitli coğrafyalarda faaliyet yapmaktadır. Bu sonuçları destekleyen ve TİKA’nın ana hizmet birimlerinin toplam harcamalarını gösteren tabloyu aşağıda görebilmekteyiz (TİKA, <https://www.tika.gov.tr>, 2019):

Şekil 4.1: TİKA Ana Hizmet Birimlerinin Toplam Harcamalar İçerisindeki Oranları 2019

TİKA’nın yaptığı tüm faaliyetlere ilaveten 2017’de MIKTA Basın Heyeti ile yapmış olduğu görüşme (<https://www.tika.gov.tr/tr/haber>), Asya bölgesindeki işbirliği çalışmaları açısından son derece önemlidir. Bu görüşmede, o dönemde TİKA Başkanı olarak görev yapan Dr. Serdar Çam, genişleyen faaliyet coğrafyalarında Güney Kore (KOICA), Meksika (AMEXCID) ve Japonya (JICA) ile işbirliği yaptıklarını ifade etmiştir (<https://www.tika.gov.tr/tr/haber>).

Yurtdışındaki Türk vatandaşları ile soydaş ve akraba toplulukları hedef olarak faaliyet yürüten Yurtdışı Türkler ve Akraba Toplulukları Başkanlığı (YTB), kamu diplomasisinin önemli bir aktörü olarak Asya bölgesinde çalışmalar yürüten bir diğer kurumdur. YTB'nin kamu diplomasisi faaliyetleri olarak yürütülen projelerin başında Türkiye Bursları (<https://www.ytb.gov.tr/uluslararası-ogrenciler>) gelmektedir. 2012 yılında faaliyete geçen Türkiye Bursları ile uluslararası öğrencilere yükseköğretim bursu verilmektedir. Dünyanın pek çok bölgesinde ilgi gören bu burslar sayesinde, etkili kamu diplomasisi çalışmalarına katkı sağlanmaktadır. YTB'nin Türkiye Bursları çerçevesinde faaliyet yürüttüğü bölgeler çeşitli adlandırmalarla kategorize edilmektedir. Ortadoğu, Sahra Altı Afrika, Balkanlar, Asya Pasifik gibi adlandırmalarla kategorize edilmesi, Türkiye Bursları'nın bölge bazında dış politikadan etkilendiği şeklinde yorumlara sebep olmaktadır (Ekşi, 2018, 353). Aşağıdaki tabloda 2019 yılında bölgelere göre sağlanan bursların miktarlarını görmemiz mümkündür (YTB, <https://www.yyd.org.tr/wp-content>, 2019):

Tablo 3.1: YTB Bölge Bazında Burslandırma Sayıları

BÖLGE	BURSLANDIRMA
Asya Pasifik	316
Avrupa	179
Balkanlar	561
Güney Asya	590
Kuzey Afrika	326
Kuzey Amerika, Latin Amerika ve Karayipler	56
Orta Asya ve Kafkasya	624
Orta Doğu	1.066
Sahra Altı Afrika	1.013
Genel Toplam	4.731

Bu tablodan anlaşılacağı üzere, kategorilere ayrılan Türkiye Bursları'nın, en çok Sahra Altı Afrika ve Ortadoğu bölgelerinde gerçekleştirildiği görülmektedir. Aynı zamanda Orta Asya ve Kafkasya ile Güney Asya ve Asya Pasifik bölgelerinde sağlanan burs miktarlarına baktığımızda, Asya bölgesinin de önemli çalışma bölgelerinden biri olduğunu söyleyebiliriz.

Bir diğer önemli kamu diplomasisi aktörü olarak Asya’da çalışmalarda bulunan Yunus Emre Enstitüsü, Türkiye’yi, Türk tarihini, dilini, kültürünü ve sanatını tanıtmayı temel hedefi olarak belirleyen ve bu çerçevede uluslararası alanda Türkiye’nin tanınırlığını artırmayı amaçlayan (<https://www.yee.org.tr/tr/kurumsal>) bir kurumdur. Birçok ülkede açtığı Türk Kültür Merkezleri ile Türkçe öğrenimini yaygınlaştıran enstitü, Asya bölgesinde de bu faaliyetlerini sürdürmektedir. Yunus Emre Enstitüsü, 48 ülkede 58 kültür merkeziyle (<https://www.yee.org.tr/tr/kurumsal>) faaliyet yürütmektedir. Bölgelere göre Türk Kültür Merkezlerinin 2018 yılındaki dağılımına baktığımızda aşağıdaki gibidir (YEE, <https://www.yee.org.tr>, 2018):

Tablo 4.2: Yunus Emre Kültür Merkezleri Bölgelere Göre Dağılımı

Avrupa	Balkanlar	Ortadoğu	Afrika	Asya	Uzak Doğu	Amerika
Amsterdam	Belgrad	Amman	Cezayir	Astana	Kuala Lumpur	Meksika
Berlin	Bükreş	Beyrut	Hartum	Bakü	Melburn	Washington
Brüksel	Foynitsa	Doha	Kahire	Kabil	Seul	
Budapeşte	İpek	Kudüs	Mogadişu	Karaçi	Tokyo	
Dublin	İşkodra	Lefkoşa	Johannesburg	Kazan		
Kiev	Komrat	Tahran	Rabat	Lahor		
Köln	Köstence	Manama	Tunus	Moskova		
Londra	Mostar	Ramallah	Dakar	Tiflis		
Paris	Podgorista					
Roma	Priştine					

Varşova	Prizren					
Viyana	Saraybosna					
Madrid	Tiran					
	Üsküp					
	Zagreb					

Bölgelere göre faaliyetlere oransal olarak baktığımızda ise YEE, en çok %26 oranla Balkanlarda faaliyet göstermektedir. Balkanlardan sonra, %15 oranla Uzakdoğu gelmektedir. Uzakdoğu'yu %14 oranlarla Asya, Afrika, Ortadoğu ve Avrupa bölgeleri takip etmektedir. %3 ile Amerika ve %2 ile Avustralya ise, en az faaliyet gösterilen bölgelerdir (YEE, <https://www.yee.org.tr/sites/default/files>, 2018). Bu doğrultuda Asya, yürütülen faaliyetlerin oransal olarak fazla olduğu bölgelerden biridir.

Kamu diplomasisi faaliyetleri, yalnızca devletlerin değil, sivil toplum örgütlerinin, üniversitelerin, bireylerin gösterdiği çalışmalarla gerçekleşmektedir. Bu doğrultuda Yunus Emre Enstitüsü Türkoloji Müdürlüğü, Türkçenin öğretimi ve Türk kültürünün tanıtımı amacıyla (YEE, <https://www.yee.org.tr/sites/default/files> , 2018) çeşitli üniversitelerle işbirliği yapmaktadır. Üniversitelerle imzalanan “*Türkoloji Projesi İşbirliği Protokolü*” (YEE, <https://www.yee.org.tr/sites/default/files>, 2018) çerçevesinde varolan bölümlerle yeni bölümlerin açılmasına destek sağlanmaktadır. Türkiye’den gönderilen akademisyenler, materyal ve program desteği gibi çalışmalar, açılan bölümlerin niteliğini kaliteli hâle getirmeyi amaçlamaktadır. Türkoloji Protokolü imzalanan üniversitelerin bölgelere göre dağılımı şu şekildedir (YEE, <https://www.yee.org.tr/sites/default/files>, 2018):

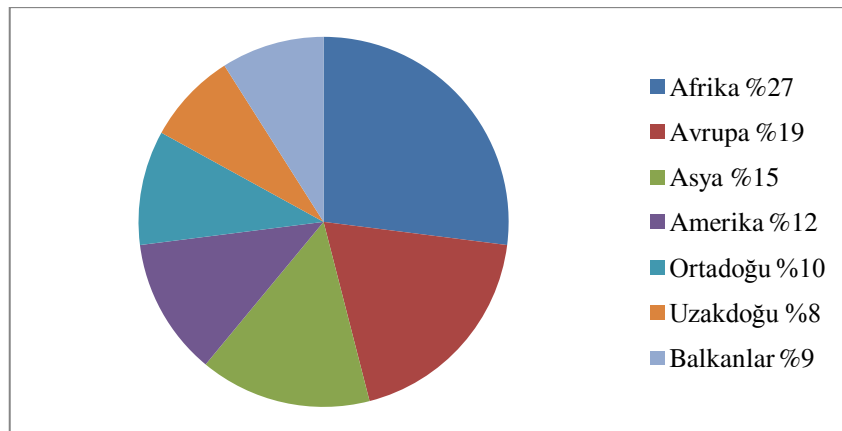
Tablo 4.3: Türkoloji Protokolü İmzalanan Üniversitelerin Bölgelere Göre Dağılımı (%)

Afrika	19
Amerika	3

Asya	29
Avrupa	20
Balkanlar	16
Ortadoğu	13
Uzakdoğu	1
Toplam	101

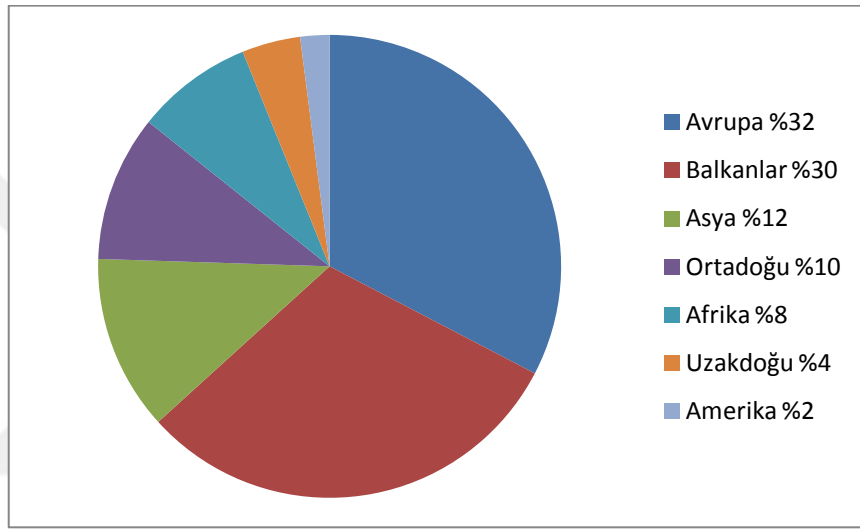
Bu dağılıma göre, %29 pay ile Asya bölgesi ilk sırada yer almaktadır. Asya'yı %20'lik payla Avrupa izlerken, Afrika %19, Balkanlar %16, Ortadoğu %13, Amerika %3 ve Uzakdoğu %1 ile bu sırayı takip etmektedir. Bu tablodan anlaşılabacağı üzere Türkoloji Protokolü imzalayan ülkeler arasında Asya bölgesi ilk sırada yer almaktadır.

Türkçe Yaz Okulu kapsamında Yunus Emre Enstitüsü'nün yabancılara Türkçe öğretilmesi ve Türk kültürünün tanıtılması için her yıl düzenlediği faaliyetler, önemli bir diğer çalışmalarıdır. Bununla birlikte ihtiyaç duyulan eğitimcileri yetiştirmek, müfredat ve materyalleri sağlamak, sertifika ve eğitim programları düzenlemek gibi işlevleri de Yunus Emre Enstitüsü üstlenmektedir. 2018 Yaz Okulu Programı'nın bölgelere göre dağılımına bakarak Asya bölgesinin 3. sırada olduğunu görebiliriz (YEE, <https://www.yyd.org.tr/wp-content>, 2018):

Şekil 4.2: 2018 Yaz Okulu Öğrencilerinin Bölgelere Göre Dağılımı

Yunus Emre Kültür Merkezleri'nin sayısının artmasına paralel olarak kültür ve sanat faaliyetlerinde de artışlar olmuştur. Nitekim 2018'de 15 ile başlayan projeler 2019 yılına gelindiğinde 908'e çıkmıştır. Ayrıca faaliyetlerdeki çeşitliliğın de yıllara göre arttığı görülmektedir. 2018 yılında gerçekleştirilen faaliyetlere, bölge bazında bakıldığında ise en çok Avrupa'da olduğu görülmektedir. Avrupa'yı sırayla Balkanlar, Asya, Ortadoğu, Afrika, Uzakdoğu ve Amerika izlemektedir. Oransal olarak ise, aşağıdaki tabloda bölgelere göre faaliyet dağılımını görebiliriz (YEE, <https://www.yyd.org.tr/wp-content>, 2018):

şekil 1.3: 2018 Yılı Bölgelere Göre Sosyal ve Kültürel Faaliyetler

Kamu diplomasisinde merkezi bir yeri olarak iletişim araçları, kamuoyu oluşturmak, ülke tanıtımını sağlamak, uluslararası toplum tarafından destek almak için kullanılmaktadır. Bu doğrultuda TRT, kamu diplomasisi dâhilinde yeniden yapılandırılarak 2000'li yıllarda farklı dillerde yayın yapmaya başlamıştır. Bir  nceki bölümde detaylı bir şekilde incelenmesi sebebiyle, burada TRT'nin Asya  lkeleriyle olan iletişimi geliştiren çalışmalarına değinilecektir. Öncelikle 2015 yılında yayın hayatına başlayan TRT World, bu çerçevede etkili bir kanaldır. Dünyaya Türkiye'nin hikâyesini anlatacak bir kanalın açılması, küresel habercilikte kendine yer edinmesi adına gerekli bir adım olmuştur. 190 ülkede 11 uydudan yayın yapacak kadar küresel bir kanal haline dönüşen TRT World, birçok ülkede stüdyo ve ofis açmıştır. Washington D.C, New York, Londra gibi merkezlerin yanı sıra Singapur, Kuala Lumpur, Moskova gibi ülkelerde (<https://www.trtworld.com/about>) merkez açması, değişen dış politika

anlayışına paralel olarak atılan adımlardandır. TRT World mazlumların sesini din, dil, ırk ayrımı gözetmeksizin tüm dünyaya duyurarak gündem oluşturmayı amaçlarken (<https://www.thebrandage.com/>), T.C. Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın deyimiyle *küresel vicdan* anlayışıyla (Ekşi, 2018, 374) hareket etmektedir. TRT Avaz kanalı ise özellikle Orta Asya ülkeleriyle olan etkileşimi güçlendiren, Türkçe yanında Azerbaycan Türkçesi, Kazakça, Kırgızca, Özbekçe ve Türkmence dillerinde de yayın yapan bir kanal olarak “*ortak bir Türk Dünyası algısı*” (Ekşi, 2018, 371) oluşturulabilmesi açısından önemlidir. Bu çerçevede TRT Avaz'da yayınlanan “Avrasya Gündemi, Eski Topraklar, Vatanım Türkiye, Köklerin İzinde” gibi programlar, Türk cumhuriyetleri ile olan ortak dil, kültür, tarih ve soy birliğine vurgu yapmaktadır (<https://www.trtavaz.com.tr/prog>).

TRT World ve TRT Avaz kanallarının yanı sıra TRT Belgesel de yayınladığı programlarla Asya ülkeleri dâhil olmak üzere dünyanın her yerinde, mazlumların yaşadığı sıkıntıları ve Türkiye'nin bu bölgelere yapmış olduğu yardımları açıklayan içerikler sunmaktadır. *Büyük Mücadele* adındaki program, Vietnam'da yaşayan bir ailenin yaşamını anlatırken diğer yandan, Kamboçya'ya kadar uzanıp *noodle* üretimi yapan bir ailenin (<https://www.trtbelgesel.com.tr/insan>) yaşamına ışık tutmaktadır. Ayrıca “Doğu'nun Kayıp Silüetleri, İnsanlar ve İnançlar, Mülteci, Su Savaşları” gibi programlar (<https://www.trtbelgesel.com.tr/>) da Asya ile olan etkileşimi sağlayan programlardır.

Türkiye Diyanet Vakfı, yaptığı çalışmalarla Türkiye'nin önde gelen kamu diplomasisi kurumlarından. Dünyanın dört bir yanında ihtiyaç sahibi bölgelere yaptığı yardımlarla adından söz ettiren TDV, Asya bölgesinde de mühim faaliyetler yürütmektedir. Eğitim ve kültür faaliyetlerine öncelik veren vakıf, Azerbaycan, Kırgızistan, Kazakistan, Pakistan, Malezya'ya kadar birçok Asya ülkesinde eğitim alanında çalışmalarda bulunmaktadır. Arakan'a yaptığı eğitim ve sosyal çalışmalar da bu çerçevede değerli görülmektedir. Bu doğrultuda, Uluslararası Malezya İslam Üniversitesi'nde farklı alanlarda 8 lisans, 4 lisansüstü olmak üzere toplamda 12 Arakanlı öğrenci, TDV'nin desteğiyle öğrenim görmektedir. Yine Bangladeş Uluslararası Chittagong İslam Üniversitesi'nde 110 ve Türkiye'de İstanbul, Bursa, Konya ve Kayseri'de (Bursa Uluslararası Murat Hüdavendigâr, İstanbul Bayrampaşa,

İstanbul Fatih Sultan Mehmet ve Kayseri Şehit Ömer Halisdemir Uluslararası Anadolu İmam Hatip Liseleri) bulunan Uluslararası İmam Hatip liselerinde 11 öğrenci vakıf desteği görmektedir (<https://tdvmedia.blob.core.windows.net/tdv>). Ayrıca Pakistan'ın Karaçi bölgesine yerleşen Arakanlı mülteci ailelerin çocuklarına eğitim desteği sağlanmaktadır. Bu destekler 4 bin kişiyi bulmuştur (<https://tdvmedia.blob.core>).

Kriz bölgelerine yaptığı faaliyetlere de öncelik veren TDV, Afganistan, Arakan, Endonezya başta olmak üzere Asya ülkelerine savaş, deprem, sel gibi kriz dönemlerinde el uzatmaktadır. TDV, gerekli durumlarda gıda, barınma, giyim vb. yardımların yanında, bu bölgelerde su kuyusu açmakta ve cami inşa etmektedir. Yapılan camiler Orta Asya ülkelerinden Japonya ve Filipinlere kadar geniş bir alanı kapsamaktadır. Su kuyusunun açıldığı Asya ülkeleri ise, Afganistan, Pakistan, Bangladeş, Sri Lanka gibi temiz suya ihtiyacı olan bölgelerdir. Bununla birlikte Ramazan ayında ve Kurban ile Ramazan bayramlarında yapılan yardımlar da önemlidir. Bu çerçevede TDV, 2012-2017 yılları arasında gerçekleştirilen Ramazan faaliyetleri kapsamında Arakan'da 16.950 gıda kolisi dağıtırken, 14.850 kişiye iftar yemeği vermiştir (<https://tdvmedia.blob.core.windows.net>). Sonuç itibarıyla Türkiye kamu kurumları ile Asya'da önemli kamu diplomasisi politikaları yürütmektedir. Ayrıca sivil toplum kuruluşlarının yaptığı çalışmalar ile sinema ve dizi sektörüyle de Asya'da varlığını göstermektedir.

4.2.2.Sivil Toplum Kuruluşları

4.2.2.1.İş Kuruluşları

Kamu diplomasisi yalnızca devletlerin değil devlet dışı aktörlerin de dâhil olduğu bir diplomasi anlayışıyla hareket etmeyi vurgulamaktadır. Bu doğrultuda, devlet altı düzeyde gerçekleştirilen birtakım temaslar, Asya bölgesiyle olan kamu diplomasisi çerçevesinde yürütülen ilişkiler bazında değerlendirilebilir. Özellikle iş kuruluşlarının yaptığı faaliyetler, devlet ve özel sektörün işbirliği içinde ortak hareket ederek etkili kamu diplomasisi yürütülmesinde oldukça önemlidir. Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği'nin (TOBB) yürüttüğü ekonomi eksenli temaslar, bu çerçevede değerlendirilebilir. Buna örnek olarak 2018 yılında Asya-Pasifik Ticaret Odası ile TOBB'nin İstanbul'da Asya-Pasifik bölgesinin ticarî önemi ve Türkiye'nin rolüne

ilişkin gerçekleştirilen toplantı gösterilebilir (TOBB, <http://haber.tobb.org.tr/ekono>, 2018). 23-24 Kasım 2018’de 32. Asya Pasifik Ticaret ve Enstitü Odaları Konfederasyonu toplantısı yine bu doğrultuda gerçekleştirilmiştir (TOBB, <https://www.tobb.org.tr>, 2018).

Müstakil Sanayici ve İş Adamları Derneği (MÜSİAD), gerçekleştirdiği faaliyetlerle Asya bölgesiyle olan ilişkilerin geliştirilmesine katkı sunan, bir diğer iş kuruluşlarındandır. Malezya’da gerçekleştirdiği bir iş forumunda, Türkiye-Malezya arasında mutabakat anlaşması imzalanmıştır. Büyükelçi Merve Kavakçı ve YTK Asya Pasifik Direktörü Süleyman Çelebi’nin katıldığı toplantıyla ekonomik ilişkileri geliştirecek önemli bir adım atılmıştır (<https://www.musiad.org.tr>). Aynı yıl Türkiye İhracatçılar Merkezi Başkanı İsmail Gül ile Filipinler Büyükelçisi Maria Rowena Mendoza Sanchez’in katıldığı “*ihracat pusulası*” adıyla Ankara’da gerçekleştirilen etkinlikte, ihracat ve ithalatın milyar dolar seviyesine taşıma hedefi belirtilmiştir (<https://www.haberturk.com/ihracat>)

4.2.2.2.İnsanî Yardım Kuruluşları

Yeryüzü Doktorları, Türk Kızılayı, İHH İnsanî Yardım Vakfı gibi insanî yardım kuruluşları, Türkiye’nin güçlü kamu diplomasisi aktörlerindendir. Dünyanın pek çok bölgesinde insanî diplomasi alanında çalışma yürüten bu kuruluşların, Asya bölgesinde de geniş bir yelpazede faaliyetleri bulunmaktadır. 1995 yılında kurumsallaşan faaliyetlerle birlikte 5 kıtada 123 ülkeye yayılan İHH, tüm dünyaya ulaşmıştır. İHH’nin çalışma alanlarına baktığımızda, Endonezya, Arakan, Nepal gibi pek çok Asya ülkesine ulaşan bir kurum olduğunu görmekteyiz. İHH İnsanî Yardım Vakfı; 1992 yılından bu yana kuruluş amacını, şu şekilde belirtmiştir:

“Bölge, din, dil, ırk ve mezhep ayrımı yapmaksızın dünyanın herhangi bir yerinde sıkıntıya düşmüş, felakete uğramış, zulüm görmüş, aç ve açıkta kalmış; savaş, tabii afet gibi sebeplerle mağdur olmuş, yaralanmış, sakat kalmış; evsiz, yurtsuz, tüm insanlara insanî yardım ulaştırmak ve bu insanların temel hak ve hürriyetlerinin ihlal edilmesini önlemek” (<https://www.ihh.org.tr/hakkimizda>).

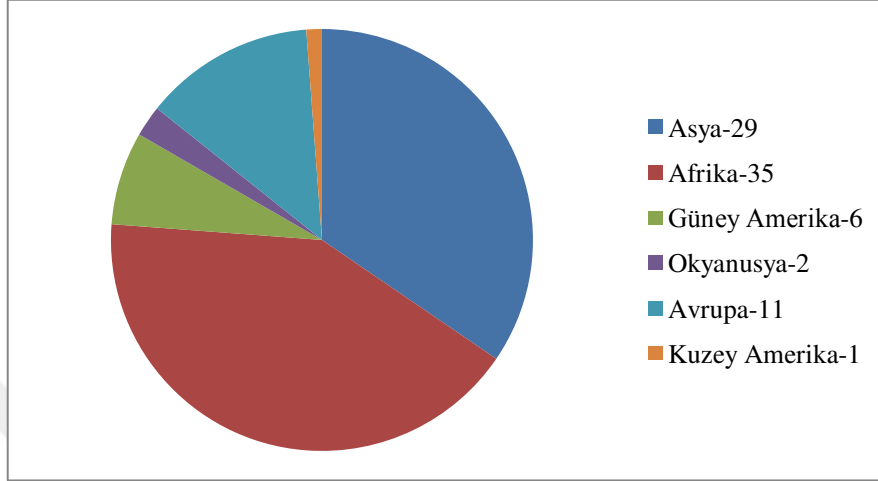
İHH, insanî diplomasi ve uluslararası ilişkiler çerçevesinde çalışmalar yürütmektedir. Bu çalışmalarla doğal afet, kriz ve savaş gibi durumlarda sivillerin korunması, krizlerin sonlandırılması, esirlerin kurtarılması, kayıpların bulunması için

gereken devletlerarası diplomasinin yetmediği durumlarda, insanî diplomasiyi aktif olarak yürütmek amaçlanmaktadır (İHH, <https://www.ihh.org.tr/public>, 2019). Bununla birlikte İHH, gerektiğinde arabuluculuk yaparak resmî ve diplomatik girişimlerde bulunmaktadır. Asya bölgesi dâhilinde değerlendirdiğimizde, Filipinler-Moro barış sürecinde aktif rol almasını (İHH, <https://www.ihh.org.tr/public>, 2019) örnek olarak gösterebiliriz. Sahip olduğu birikim ve tecrübeyle bölge halkının huzuru için çalışan İHH, Filipinler Devleti ile Moro İslami Kurtuluş Cephesi (MILF) arasında imzalanan anlaşmaları incelemek ve gözlemlemek için kurulan, Bağımsız İzleme Heyeti'nin beşinci üyesidir (İHH, <https://www.ihh.org.tr/public>, 2019).

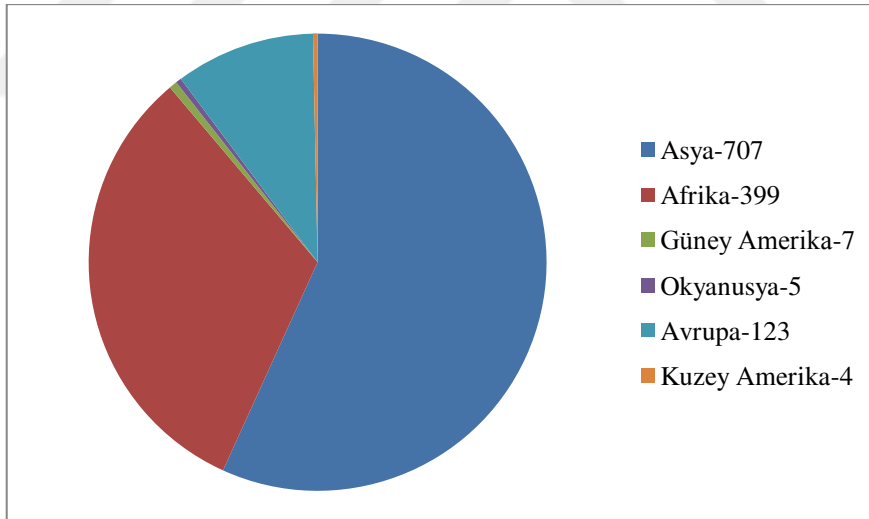
İHH'nın Arakan'da 1996 yılından bu zamana yapmış olduğu faaliyetler, insanî yardım çalışmalarındandır. Son 10 yılda Arakan yardım çalışmalarıyla 5 milyon 500 bin kişiye ulaşan İHH, gıdadan, kıyafete, ev eşyasına ve yakacaklara kadar yapılan yardımların yanı sıra, barınma ihtiyacını karşılamak için bambudan inşa ettiği evlerle bölge halkına büyük destekte bulunmaktadır (İHH, <https://www.ihh.org>, 2020). Aynı zamanda temiz suya erişimin zor olduğu Arakanlı mültecilerin yaşadığı bölgelerde, 123 su kuyusu açmıştır. Kurulan sağlık merkezleriyle ise yetersiz sağlık hizmetleri sebebiyle yaşanan salgınlara ve ölüm oranlarının artmasına engel olmak adına, hizmetler yapılmaktadır. Eğitim ve rehabilitasyon merkezleri aracılığıyla savaş ve kriz sebebiyle eğitim alamayan çocukların bu ihtiyaçları karşılanırken, yaşanan travmalara bir nebze çözüm bulunmaya çalışılmaktadır. Tüm bu çalışmalar, Arakanlıların yaşadığı başta Bangladeş olmak üzere, Myanmar, Endonezya, Hindistan, Nepal, Malezya, Tayland gibi ülkelerde yürütülmektedir (İHH, <https://www.ihh.org>, 2020).

Bölgesel iklim şartlarının yaşattığı zorluklarda yaşanan sıkıntılara yardım elini uzatan İHH, muson yağmurlarının meydana getirdiği selde zor duruma giren Hindistan, Nepal ve Bangladeş'e yardımda bulunmuştur. 12 bin 750 kişiye ihtiyaçların ulaşmasını sağlayan İHH, sosyal sorumluluk projelerinde oldukça başarı göstermektedir (İHH, <https://www.ihh.org.tr/public/publish>, 2019). Pakistan'da farklı bölgelerde 8 mobil klinik merkeziyle verdiği hizmetler, bu başarıya gösterilebilecek bir örnektir (İHH, <https://www.ihh.org.tr/public/publish>, 2019). Asya'nın birçok bölgesine ulaşan İHH, Tayland'da dinlerini ve kültürlerini yaşayamayan Patanili Müslümanlara kadar uzanan geniş bir yardım yelpazesine sahiptir. Su kuyusundan, giyim, eğitim, yetim çalışmaları

dâhil olmak üzere 2018 yılında 31 proje gerçekleştirerek, Patani ve Tayland'da birçok insana yardım edilmiştir (İHH, <https://www.ihh.org.tr/public>, 2018). Sonuç itibariyle, İHH'nın Asya bölgesinde birçok proje gerçekleştirdiğini ülke ve proje bazında gösterilen grafiklerden görebilmekteyiz (İHH, <https://www.ihh.org.tr/public>, 2018):

Şekil 4.4: İHH Ülke

Şekil 4.5: İHH Proje

2000 yılında çalışmalara başlayan Yeryüzü Doktorları, insanî yardım alanında 50'den fazla ülkede yürüttüğü projelerle Türkiye'deki bir diğer önemli sivil toplum kuruluşudur. Türkiye başta olmak üzere Afganistan, Bangladeş, Çad, Filistin, Somali, Suriye ve Yemen'de sürekli hizmet veren merkezleri olan Yeryüzü Doktorları, Bangladeş ve Pakistan gibi Asya ülkelerinde de (Yeryüzü Doktorları,

<https://www.yyd.org.tr/wp-content>, 2019) projeler yürütmektedir. Kriz ve acil durumlarında ihtiyaca göre birçok hizmet veren Yeryüzü Doktorları, 22 Aralık 2018’de Endonezya’da meydana gelen tsunami felaketinde afetzedelerin yanında olmuştur. Sağlık hizmetlerinin yanı sıra, zarar gören halkın diğer tüm ihtiyaçlarını karşılamıştır. Bunun dışında özellikle göz sağlığına ilişkin ameliyatlarda başarılı faaliyetleriyle gündeme gelen Yeryüzü Doktorları, 14 farklı ülkede göz hastalıkları alanında sağlık kampları gerçekleştirmektedir. Asya bölgesinde de bu faaliyetleri özellikle Afganistan ve Pakistan’da yürütmektedir. 2018 yılında Afganistan’da 883, Pakistan’da ise 1.158 göz ameliyatı yapılırken (Yeryüzü Doktorları, <https://www.yyd.org.tr/wp-content>, 2018), 2019 yılında Afganistan’da 520 göz ameliyatı, 2.540 göz cerrahi muayenesi ve Pakistan’da 1.252 ameliyat, 5.596 göz cerrahi muayenesi yapılmıştır (Yeryüzü Doktorları, <https://www.yyd.org.tr/wp-content>, 2019). Ayrıca Arakanlı mültecilerin yaşadığı kamplarda sağlık ve beslenme ihtiyaçları karşılanmakta, 2019 yılında Bangladeş-Balukhali Mülteci Kampı’nda açılan klinikte, Arakanlılara sağlık hizmetleri sunulmaktadır. 2020 yılındaysa, Bangladeş Thaingkhali Mülteci Sağlık Merkezi açılarak, ihtiyaç sahibi 15 bin 934 kişiye hizmet sunulmuştur. Bununla birlikte temiz suya erişime ilişkin projeler yürütülürken, 2018’de Afganistan’da 41 kuyu açılmış ve 2019 yılında bu sayı 48’e çıkmıştır (Yeryüzü Doktorları, <https://www.yyd.org.tr/wp-content>, 2019) .

Türk Kızılay, insanî diplomasi ve uluslararası insanî yardım kapsamında yaptığı faaliyetlerle, olağan dönem ve afetlerde yaşanan mağduriyetlerin azaltılmasına katkı sağlamak için çalışan bir kurumdur. Bu çalışmalarıyla “*Uluslararası Kızılay/Kızılhaç hareketinde önde gelen aktörlerden olma amacını*” taşımaktadır (<https://www.kizilay>). Kamu diplomasisinin önemli amaçlarından biri olan uluslararası kamuoyuna güven verme işlevi, önemli ölçüde dış politikada vurgulanan kalkınma ve insanî yardımlarla olumlu imajın sergilenmesi sayesinde sağlanmaktadır. Kızılay’ın amaçlarından biri olan uluslararası bilinirliliğin artırılması ve ihtiyacı olan ülkelere yardım ulaştırılması, bu bağlamda değerlendirilebilir (<https://www.kizilay.org.tr>). Yapılan yardım faaliyetleri ulusal olduğu kadar, gerektiğinde uluslararası alanda da sürdürülmektedir. Pek çok farklı coğrafyada yardım faaliyetlerini sürdüren Kızılay, son 10 yılda 138 farklı ülkede (<https://www.kizilay.org.tr>) afetlere müdahale etmiştir. Asya ülkelerinden ise, Endonezya, Sri Lanka, Pakistan, Kırgızistan gibi ülkelerde insanî yardımla birlikte,

kalıcı birtakım faaliyetler yürütmektedir. Bununla birlikte yapılan yardımlar, Bangladeş'ten Kazakistan, Ruanda, Kamboçya ve Filipinler'e kadar geniş bir Asya coğrafyasına uzanmaktadır (<https://www.kizilay.org>).

Kızılay'ın göç gibi bir alanda çalışmalar yürütmesi, dış politikada önemli bir çekici güç olması sebebiyle, Türkiye'nin yumuşak gücünü güçlendirmektedir. Bu çalışmaları yürütürken Kızılay, İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, AFAD, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın yanı sıra, Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Dernekleri Federasyonu (IFRC) ve Birleşmiş Milletler ajansları gibi kurumlarla da işbirliği içinde hareket etmektedir (<https://www.kizilay.org.tr/neler>). Bu çerçevede ülkemizde kayıtlı olan tüm yabancılara yönelik, acil yardım ile ayni ve nakdi yardımlar, psikososyal destek, meslek ve lisans kursları, uyum ve bütünleşmeye ve proje geliştirmeye yönelik olan faaliyetler dâhil olmak üzere birçok çalışma yapılmaktadır (<https://www.kizilay.org.tr/neler>).

4.3.SİNEMA VE DİZİLER

Bir ülkenin değerlerini ve hikâyesini diğer toplumlara aktarmada bir yumuşak güç olarak kullanılan sinema ve diziler, mühim kamu diplomasisi araçlarıdır. Kamu diplomasisi bağlamında sinema ve diziler vasıtasıyla ülkeler, algı ve imaj inşa etmeyi şekillendirebilmektedir. Sinema ve dizilerle ülkelerin algılarını etkileyebilme gücüne sahip olunması sebebiyle yalnızca kültürel bir ürün olmanın ötesinde, kamu diplomasisi aracı olarak yumuşak güç üretilmektedir. Türkiye'nin kendi hikâyesini doğru bir şekilde aktarabilmesi ve önyargıları kırması açısından Türk sinema ve dizileri de geniş bir etki alanına sahiptir. Diziler sayesinde farklı coğrafyalardaki toplumlarla iletişim kurulması ve ülke imajının olumlu bir şekilde sergilenmesiyle, aynı zamanda turizm ve ihracat gibi alanlarda gelişimin sağlanması söz konusudur. Bununla birlikte, Türk dizi sektörünün olumlu yönde gelişim göstermesiyle birlikte yurtdışında Türk dizilerine artan ilgi, Türkiye'nin ülke markalaşması bakımından kamu diplomasisine katkı sağlamaktadır.

2002 yılından itibaren 100'den fazla ülkeye 150'ye yakın Türk dizisi satılmış ve ihracat gelirleri katlanarak 2014'e kadar 180 milyon dolara ulaşmıştır (Mohyidin, 2020, 12). Artan kaliteyle birlikte yerel izleyici kitlesinde yükseliş olmuş ve

2000'lerin ortasında, yeni pazar arayışları ortaya çıkmıştır. Türk dizi sektörünün ilk yabancı pazarı Kazakistan ve Azerbaycan iken, büyük satışlar üç Arap kanalına yapılmıştır: Ortadoğu Yayın Merkezi (MBC), Dubai TV ve Abu Dhabi TV (Alankuş ve Yanardağoglu, 2016, 3615-3631). 16 Ortadoğu ülkesinde yapılan bir araştırmaya göre, 2001 yılından 2015'e kadar her 4 kişiden 3'ü Arap ülkelerine satılan 70 Türk dizisinden herhangi birini izlemiştir (Özarslan, 2020, 228). Dizilerin yayınlandığı yerlerden gelen turist sayısı 3-4 katına çıkarken (<https://www.aksam.com.tr/roportaj>), yapılan bir araştırmayla gelenlerin %31'inin dizilerin etkisiyle Türkiye'yi tanımak için geldiği anlaşılmıştır (Nuroğlu, 2013, 11). Başlarda Ortadoğu ağırlıklı olarak başlayan yabancı pazar, Asya, Avrupa, Latin Amerika, Afrika, Japonya ve Hindistan'a kadar uzanmıştır. Türk dizi sektörü bugün Amerika'dan sonra dünyada ikinci sıraya yükselmiştir (Çevik, 2015, 391-437).

Dizilerin yumuşak güce etkileri bakımından yapılan çalışmalardan biri olarak Mohyidin'in 2020 yılında Pakistan halkının üzerinde, Türk dizilerinin etkilerini incelediği çalışmayı gösterebiliriz (Mohyidin, 2020). Bu çalışmaya göre, 558 kişi ile görüşmeler yapılmış ve bu görüşmeler sonucunda katılanların %29'u son beş yıl içerisinde 5'ten fazla Türk dizisi izlerken, %27'si 2-3 dizi izlediğini belirtmiştir. İzlenen dizilerdeki karakterlerle kendilerini bağdaştıranların oranı ise, %47'dir. Bununla birlikte Türkiye'ye seyahat, iş ve eğitim gibi konularda gelmek hususunda %55 civarı olumlu cevap vermiştir (Mohyidin, 2020, 19-22). Ayrıca, Pakistan ile olan ortak dinî değerlerin, Türk dizilerinin izlenmesini etkilediğini de söyleyebiliriz. Nitekim Pakistan Başbakanı Imran Khan'ın, Diriliş Ertuğrul dizisinin "*gerçek İslami değerleri*" (Shabbir, 2019) tanıttığı için önermesi sonrasında Pakistan, Youtube'da dizinin bir numaralı izleyicisi (Mohyidin, 2020, 14) olmuştur. Pakistan Dışişleri Bakanlığı'ndan bir temsilci de bu durumu destekler nitelikte konuşmuştur: "*Türk pembe dizileri, ilişkilendirilebilir oldukları için [Pakistan'da] popülerdir. Batılı değiller, şapşal komedileri yok. Karakterler Müslüman, benzer isimleri var. İlişkilendirilebilirler, izlenmeleri rahattır*" (Mohyidin, 2020, 15).

Türk kamu diplomasisinin önemli araçlarından biri haline gelen sinema ve dizi sektörünün, kültürel diplomasi için önemli bir kalem olduğu ve Türkiye'nin tanıtımına

katkı sağladığı aşîkârdır. Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanı Fahrettin Altun'un Türk sinema ve dizi sektörü hakkındaki şu sözlerinden, bunu açıkça görmemiz mümkündür:

"Dünyanın dört bir tarafından kalpleri Türkiye ile atanların ülkemizle sıcak diyalog kurmasının aracı oldu, bu yönüyle de ülkemizin yumuşak gücünün ayrılmaz bir parçası haline geldi. Ülkemizin tarihi dokusunu modern çehresiyle birlikte anlatan Türk dizilerimiz 156 ülkeden yaklaşık 500 milyon seyirciyle buluşarak önemli bir başarı hikâyesine imza atmıştır. Orta Doğu'dan başlayıp, Balkanlar ve Orta Asya ile devam eden başarı hikâyemiz bölgesel ölçekli kalmayıp; artık Fransa'dan Japonya'ya, Şili'den Peru'ya, Hindistan'a kadar dünyanın dört bir yanına ulaşıyor. Türk dizi sektörü, 350 milyon doların üzerinde ihracat hacmiyle bu alanda Amerika'dan sonra ikinci sıraya gelmiş durumda" (https://www.iletisim.gov.tr/turkce/yerel_basin).

Kamu diplomasisinde başarılı olabilmek ve Türkiye'nin hikâyesini anlatabilmek için sinema ve dizi sektörü, diğer toplumlarda kullanılacak ortak bir dil olabilmektedir. Farklı coğrafyaların Türk kültürünü tanıması ve kültürel yakınlığın olduğu bölgelerde olumlu imajın artması, uzak bölgelerde ise Türk kültürü ile ilişkilerin geliştirilmesi açısından bu sektör, değerlidir. Buna ilaveten, yürütülen diğer kamu diplomasisi politikalarıyla paralel olması, önem arz etmektedir. Ayrıca anlatılan Türkiye imajının tutarlı olabilmesi adına, dizilerde gösterilen profilin, gerçek Türk kültürünü anlatacak ortak bir dille aktarılması gerekmektedir. Örneğin, Diriliş Ertuğrul, Payitaht Abdülhamit gibi dizilerde sunulan muhafazakâr değerlerin yanında, başka dizilerde yasak aşk, aile içi çatışma gibi farklı yaşam tarzları sunulmaktadır (Yazar, 2020, 538). Bu durum algılarda farklılıklara sebep olabilmektedir. Türkiye'nin kültürel birikimi ortak bir söylemle sunulduğunda, kültürel diplomasi ayağı olarak sinema ve dizi sektörünün katkıları kalıcı olabilecektir.

Sonuç itibarıyla, Türkiye'nin başlarda güvenlik kaygıları ve Soğuk Savaş dengelerine göre şekillenen dış politika anlayışıyla hareket etmesi, Asya ile olan ilişkileri sınırlandırılmıştır. Asya'nın artan önemiyle birlikte yakın zamana kadar Batı tarafında olan dünya ekonomisinin (Gürbüz, <https://www.dailysabah.com/diplomacy/>, 2019) Asya'ya kayması ve akabinde siyasi dengede yaşanan değişimle, 21. yüzyılda "Asya Yükselişi" olarak vurgulanan bir döneme girilmiştir. Bu doğrultuda değişen dış politika anlayışıyla Türkiye, tek boyutlu bir dış politika yerine, tarihsel ve kültürel bağları olan, çok kültürlü potansiyel kimliğe sahip, bu potansiyeliyle yumuşak gücünü birleştiren ve çeşitli coğrafyalara uzanan işbirliği anlayışıyla birlikte hareket etmeye

başlamıştır. Türkiye'nin uluslararası işbirliği ile proaktif ve çok boyutlu politika anlayışına paralel olarak yürütülen çalışmalar, Asya bölgesiyle olan tarihsel ve kültürel bağları göz önünde bulunduracak şekilde, gelişim göstermiştir. Bu doğrultuda çok taraflı ortaklıklar ve işbirliklerinin, Türkiye'nin Asya politikasında değerli bir yerinin olduğunu söylemek mümkündür. Aynı zamanda bölgesel sorunlara ilişkin Türkiye, bölgesel sahiplenme ve çözümleri savunmakta, bölgesel örgüt ve girişimlerle ilişki içinde bulunmaktadır (<http://www.mfa.gov.tr/dis-politika-genel.tr.mfa>). Bu çerçevede ASEAN, MIKTA, Asya İşbirliği Diyalogu gibi çeşitli girişimlere dâhil olmaktadır.

Türkiye, farklı güç unsurlarını etkin kullanmakta ve Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu'nun belirttiği gibi "akıllı güç" olarak adlandırılan konseptte uygun hareket etmektedir. Yenilikçi bir anlayış ve yeni diplomatik enstrümanlarla birlikte Türkiye "Yeniden Asya" diyerek, Asya ülkeleriyle olan tarihî ve kültürel bağlarını kalıcı hale getirecek işbirliklerine vurgu yapmıştır. Girişimci ve insanî diplomasiyi dış politika yaklaşımında ön planda tutan Türkiye, son yıllarda bu alanda yaptığı faaliyetlerle dünyada ilk sırada yer (<https://www.setav.org/disisleri>) almayı başarmıştır. Ayrıca Asya ülkeleriyle olan stratejik ortaklığa dayalı işbirliğiyle Türkiye, siyasi, ekonomik, kültürel, bilimsel-teknolojik, bölgesel ilişkiler ve uluslararası forumlarda işbirliği çerçevesinde akıllı gücün bir ürünü olarak hareket etmektedir. Türkiye'nin Asya'da başarılı olma ihtimali ise, doğru stratejiler, kendi sınırlarını ve kaynaklarını doğru kullanma ile uluslararası sistemdeki konumuna göre hareket etme kapsamında (Güler, <https://www.dailysabah.com>, 2019), değerlendirilmelidir.

5. BÖLÜM: TÜRKİYE'YE İLİŞKİN YABANCI KAMUOYU ALGISININ TWITTER ÜZERİNDEN DEĞERLENDİRİLMESİ

5.1.DİJİTAL DİPLOMASİ

Küreselleşmeyle birlikte iletişim ve enformasyon teknolojilerinde meydana gelen değişim, dış politika sürecine kamuoyunu dâhil ederek, klasik diplomasi anlayışında dönüşümü de beraberinde getirmiştir. Yaşanan teknolojik gelişmeler, kamuoyu odaklı, sivilleşen bir diplomasi çeşidi olarak kamu diplomasisinin etkisini artırmıştır. Bu çerçevede günümüz dünyasında kamuoyunun dış politika yapım sürecine olan katkısı artmakla birlikte, diplomaside ve dış politikada medyanın etkisi göz ardı edilemeyecek duruma gelmiştir (Snow ve Taylor, 2009, 6). Devletler, kamuoyu oluşturma, gündem belirleme, çerçeveleme gibi yöntemlerle kamu diplomasisi faaliyetlerine hizmet eden medyada olan değişime, ayak uydurmak durumunda kalmaktadır. İletişim teknolojilerinde yaşanan yeni duruma karşı üretilen politikalar, yeni aktörler ve yeni araçlarla hareket etmeyi gerekli kılmıştır. Klasik dış politika anlayışıyla ve araçlarıyla yeni aktörlerle olan ilişkileri yürütmek imkânsız olduğundan, kamu diplomasisi politikalarının önemi artmıştır. Değişen düzene uyum sağlamak, yeni diplomasi tarzı olarak benimsenen kamu diplomasisi araç ve yöntemleriyle mümkün hâle gelmektedir. Bir kamu diplomasisi stratejisinin bugün etkili olabilmesi ise değişen dinamiklerle uyumun yakalanabilmesine bağlıdır (Zaharna, 2007, 225).

Günümüzde siyaset medya ve küresel ağlar üzerinden yapılmakta, imaj ve görsellik siyasi aktörler için bir güç ifade etme şekli olarak görülmektedir (Ekşi, 2018, 39). Aynı zamanda bilişim teknolojileriyle ortaya çıkan ağlarda yer almak, artık yalnızca devletlerin değil, bireylerin ve sivil toplum kuruluşlarının da yeni tarz güç elde etmesi açısından gereklidir (Edwards, 2001, 7). Bu çerçevede devlet-dışı aktörlerin dünya politikasında yer aldığı, enformasyona dayanan yeni bir güç anlayışıyla sanal politika çağına girildiği söylenmekte ve realpolitik kavramının yerini *siberpolitik* teriminin aldığı öne sürülmektedir (Rothkopf, 1998, 326). 1999 yılında siber alanın dünya politikasını etkilediğini ve klasik politikadaki ticarî, askerî ve topraksal gücün yerini, iletişim ve enformasyon teknolojileri çerçevesinde yeni unsurların aldığını

belirten Richard Rosecrance, ulusların *sanal devletlere* dönüştüğünü iddia etmektedir (Rosecrance, 1999).

Sanal devletlere doğru gerçekleşen dönüşüm, diplomasiinin doğasında değişimlere neden olmuştur. İletişim odaklı diplomasi ile birlikte sanal alanda farklı diplomasi türleri ortaya çıkmıştır. Yeni kamu diplomasisi anlayışında halktan halka iletişimin ön plana çıktığı ve kamuoyunun dış politika yapım sürecine katılımının önemini arttığı söylenmektedir (Snow ve Taylor, 2009, 6). Birey, sivil toplum kuruluşları gibi devlet dışı aktörlerin önemini arttığı yeni sistemle birlikte yeni medya aktörleri de ortaya çıkmıştır. Twitter, Facebook, Youtube, Myspace, Second Life gibi yeni medya aktörlerinin sisteme dâhil olması, devletlerin yeni kamu diplomasisi anlayışına ayak uydurmasını zorunlu kılmaktadır. Bu çerçevede network diplomasisi, e-diplomasi, sosyal medya diplomasisi, dijital diplomasi gibi kavramlar dile getirilmiştir (Ekşi, 2018, 85). Dünyayı birbiriyle diyalog eder hale getiren bu yeni sistem, küresel bir kamuoyu kavramının oluşmasını sağlamaktadır (Snow ve Taylor, 2009, 8).

“Dijital diplomasi” kavramının, bu tez çerçevesinde sosyal medya üzerinden yaptığımız değerlendirme için önemli bir kavram olduğunu söyleyebiliriz. 1990’larda bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmelerin diplomasiye etkisiyle ortaya çıkan dijital diplomasi, Comeliu Bjola ve Marcus Holmes’un *Dijital Diplomasi: Teori ve Pratik* adlı eserinde “sanal işbirliği ve dijital araçlarla değişimi yönetme stratejisi” şeklinde tanımlanmaktadır (Bjola ve Holmes, 2015, 35). Dijital diplomasi bir nevi, “diplomatik amaçları gerçekleştirmek veya dış politika sorunlarını çözmek için internet ve bilgi iletişim teknolojisinin kullanılmasıdır” (Hanson, 2010). Diplomatik uygulamanın yeni, geleneksel olmayan bir biçimi olan kamu diplomasisinden evrilen dijital diplomasi, diyalog ve işbirliği oluşturarak yabancı halklarla olumlu bağlar oluşturan yeni bir kamu diplomasisi modudur (Cowan ve Arsenault, 2008). Yumuşak güç ve kamu diplomasisi kavramlarının yeni ve pratik bir uzantısı şeklinde tanımlanan dijital diplomasi, e-diplomasi, twi-diplomasi, siber diplomasi gibi kavramlarla eş değer şekilde kullanılmaktadır.

Dijitalleşmenin etkisiyle hızlanan, bilgi ve uzmanlığa öncelik veren yaygın diplomatik ağlar, 20. yüzyılın büyük bölümünde gerçekleşen devlet merkezli diplomatik ağların yerini almaktadır (Hocking ve Melissen, 2015, 28). Bilginin her yerde

bulunması, sosyal medya platformları arasında dijital paylaşım, depolama kolaylığı ve sınırlar ötesinde geniş kitlelerle çok düşük maliyetle iletişim kurma olasılığı, sosyal etkileşimlerin kapsamı ve modellerinin yanı sıra siyasi süreçleri de yeniden tasarlamaktadır (Archetti, 2012, 182). Bu süreçte küresel toplum olgusunun yükselişi ve devletlerarası işbirliği, yeni bir kamu diplomasisi paradigmasını ortaya çıkarmıştır. Bu bağlamda gündeme gelen dijital diplomasinin analiz birimleri, ağlar, internet ve sosyal medyadır (Ekşi, 2016, 76). Bu ortamda devletler, ağ oluşturma gücünden yararlanmak için dijital medya teknolojilerini kullanmaktadır. Ağ oluşturma gücü, hükümetler, şirketler, sivil toplum kuruluşları ve bireyler arasında değerli bağlantılar sağlaması sebebiyle küresel toplum algısında önemlidir. Bu çerçevede 21.yüzyılın yeni diplomasi tarzı olarak vurgulanan ağ diplomasisi, devletler veya kuruluşlar arasında, devletler ve devlet dışı aktörler arasında ve vatandaşlar arasında olduğu gibi çift yönlü iletişimi sağlamaktadır.

Dijital diplomasinin düşünsel arka planı, İspanyol asıllı sosyolog Manuel Castells'in *enformasyonizm* paradigmasına dayandırılmaktadır (Ekşi, 2016, 77). 21. yüzyılda bilişim teknolojilerinde meydana gelen büyük dönüşümler, enformasyon toplumu denilen ve Manuel Castells'in belirttiği şekliyle *enformasyonizm* (Castells, 2005) olarak belirtilen bu çağ, küreselleşmenin yeni evresi olarak görülmektedir. Bilgi ve enformasyon teknolojilerine dayalı olan enformasyonizm kavramı (Castells, 2005, 21), ağlar üzerinden gelişen siyasal, sosyal, ekonomik iletişim ve etkileşimden bahsetmektedir (Castells, 2005, 89). Castells, bilgi ve enformasyon teknolojilerinin bu alanların hepsini etkisi altına aldığını ve dönüştürdüğünü belirtmektedir. Ağları *toplumlarımızın yeni sosyal morfolojisi* olarak belirten Castells (Castells, 2005), yeni örgütlenme biçimlerinin ağlar oluşturularak meydana geldiğine vurgu yapmaktadır. Nitekim bilişim teknolojilerindeki gelişmeler beraberinde küresel medya, internet-sosyal medya gibi sosyal ağlar üzerinden gerçekleşen yeni iletişim, etkileşim ve örgütlenme biçimini ortaya çıkarmıştır (Ekşi, 2018, 37). Yeni iletişim ve etkileşim ağları, devletlerin politikalarına destek bulmak için bu alanda etkili olmasını gerekli kılmıştır. Sosyal ağlarda etkili olarak varlık gösterebilmekse devletlerin kamuoyu tarafından anlaşılma çabasına bağlıdır (Yağmurlu, 2019, 1277).

Sosyal medyanın yaygınlaşması kısa süre sonra kamu diplomasisinin yeni bir aşamasını ortaya çıkarmıştır. Bu aşamada hükümetler, halkların yalnızca hükümet tarafından başlatılan ve kontrollü iletişimin katılımcıları olmakla yetinmediği anlayışıyla hareket etmiştir. Nitekim dijital medyanın düşük maliyetleri ve yüksek yetenekleri sayesinde kitleler, içerik üreticisi olma yetkisine hızla sahip olmuştur (Hocking ve Melissen, 2015, 31). Kitleler, artık daha fazla seslerini duyurma ve kamusal alanda yeni bir iletişim dinamiği başlatma becerisine sahiptir. Bu durumda etkili kamu diplomasisi, bir hükümetin politika gündemlerini teşvik etmek ve politika değişikliği yaratmak için halklarla ilişkiler geliştirme yeteneğine dayanmaktadır (Hocking ve Melissen, 2015, 31). Bu nedenle uluslararası kamuoyu ile ilişkiler geliştirmek hedeflenirken, diplomasi halka açık bir şekilde ve doğrudan anlık kamuoyuna yönelik yapılmaktadır. Halklarla ilişki kurmak, yönetmek ve geliştirmek için kullanılan güçlü araçlardan biriye sosyal medyadır. Sosyal medyadaki hedef kitleyle kullanıcı perspektifinden iletişim kurmak, devletlerin bir otorite olarak değil bir akran gibi algılanmasına sebep olmaktadır (Brockhoff ve Fisher, 2008).

Dijital diplomaside yeni diplomatik platformlar olarak sosyal ağların ortaya çıkması, farklı araçlara olan ihtiyacı doğurmuştur. Bu ihtiyaç neticesinde, Twitter, Facebook, Periscope, Youtube gibi araçlarla yürütülen diplomasi, anlık olarak gerçekleşmektedir. Kullanılan yöntemler ise, hashtag, trending topic, gündem oluşturma, imaj yönetimi, markalama gibi yöntemlerdir. Bu yöntemler kullanılarak yürütülen politikalar, Twitter, Facebook vb. platformlar üzerinden sosyal ağlarda anlatılmakta ve kamuoyunun desteği bu sayede kazanılmaya çalışılmaktadır. Böylece yeni bir diplomasi anlayışı olarak dijital diplomasi ön plana çıkmaktadır.

Bu tez çalışması kapsamında, bir sosyal medya aracı olarak Twitter üzerinden, Türkiye'ye ilişkin yabancı toplumlardaki kamuoyu algısı değerlendirilmiştir. Kamu diplomasisinin yabancı toplumlardaki genel kamuoyunu ve daha özel, resmî olmayan grup, örgüt ve bireyleri hedef aldığı görülmektedir (Melissen, 2005, 5). Bir nevi, kamu diplomasisi yabancı kamuoyunu anlamak, bilgilendirmek ve etkilemek demektir. Bu çerçevede, Twitter üzerinden Türkiye hakkında yazılanlar incelenerek, yabancı kamuoyunun, genelde küresel dünya özelde Asya'nın, Türkiye'ye dair fikir ve algılarını anlamak amaçlanmıştır. Twitter'ın başlangıçta açılış sorusunun "Ne yapıyorsun?"dan,

“Neler oluyor?”a geçişinden itibaren Twitter, daha “*kamusal ve habercilik taraflıyla dikkat çeken bir sosyal medya aracı*” olmuştur (Seib, 2012, 90). Gündem oluşturma işlevine sahip olan Twitter, kullanıcıların kendilerini rahat ifade edebildikleri ve bireyler ile sivil toplum kuruluşlarının dünya politikasında daha etkili olabilmelerini sağlayan bir araçtır.

Sosyal medyayı çalışma alanı olarak seçmemizin birtakım nedenleri vardır. Öncelikle yabancı kamuoyunun bir ülkeye karşı oluşan algısını ölçmek için genellikle, yüz yüze anket yöntemiyle insanların fikirleri sorulmaktadır. İlgili ülkelerde alan araştırmasıyla yapılan bu analiz yöntemi, ölçeklenebilir olmayıp, aynı zamanda uzun zaman alan zorlu bir süreci kapsamaktadır. Bu nedenle sosyal medya üzerinden bir analiz sunarak, bu tezimizde alternatif bir yol izlemek istedik. Sosyal medyanın analiz yöntemi olarak seçilmesinin en önemli nedeni, hazır verilere ulaşmanın hızlı ve kolay olması ile tekrarlanabilir olmasıdır. Ayrıca klasik kamu diplomasisi araştırmalarında kullanılan yöntemlere kıyasla ölçülmesinin kolay olması ve istenildiğinde verilere ulaşılabilmesi (Zhang, 2013, 1315), bu yöntemin seçilmesinde etkilidir. Nitekim “*sosyal medyada kamu diplomasisi sürecinin “kayıtlı” olması, etkilerin kolay ve doğru bir şekilde analiz edilmesini sağlamaktadır*” (Zhang, 2013, 1326). Bununla birlikte insanlar fikirlerini sosyal medyada kolay bir şekilde paylaşmakta ve bu çerçevede araştırma sonuçları daha az önyargılı olmaktadır. Yaptığımız bu çalışmada ana varsayımımız, “yurtdışında Türkiye algısının sosyal medyada yazılan tweetlerle bağlantılı olduğu ve tweetlerin kullanılmasıyla Türkiye algısına dair bir yaklaşımın yapılabileceğine” dayanmaktadır.

5.2. VERİ TOPLAMA YÖNTEMİ

Twint uygulaması kullanılarak veriler toplanmıştır (<https://github.com/twintproject/twint>). 1 Kasım 2020 ile 12 Kasım 2020 tarihleri arasında “kamuya açık twitter kullanıcılarının” yazdığı, herkese açık tweetlerden elde edilen veriler kullanılmıştır. Elde edilen toplam tweet sayısı, 14.000 olmuştur. Bu tweetlerin hepsinin lokasyonu bellidir. Toplam tweetlerin 1200’ü aşağıdaki konulardan biriyle etiketlenmiştir:

- Turkey (Türkiye)

- Erdogan (Erdoğan)
- Islam (İslam)
- Azerbaijan (Azerbaycan)
- Armenia (Ermenistan)
- Unrelated (İlişkisiz)

Anahtar kelimelerin İngilizce seçilmesi, küresel dünyada ve sosyal medyada en çok tercih edilen dilin İngilizce olmasından kaynaklanmaktadır. Böylece konular, atılan tweetlerde ana düşünce olarak kullanılmalarına göre etiketlenmiştir. Ayrıca her bir tweete konuya göre, 1:olumsuz ifadeler, 2:nötr ifadeler, 3:olumlu ifadeler olacak şekilde duygusallık skoru eklenmiştir. Birkaç örnekle, konu ve skor etiketlemesini ne şekilde yaptığımızı açıklayabiliriz:

Tablo 5.1: Tweet, Konu, Skor Etiketlemesi

Tweet	Konu	Skor
Islam barışı öğretir. #Vienna	Islam (İslam)	3
Avrupa gözlerinizi açın, Erdoğan sizi tehdit ediyor. #StopErdogan	Erdogan (Erdoğan)	1

5.3.VERİ ANALİZ YÖNTEMİ

Duygu Analizi (Sentiment Analysis) yöntemiyle, yazılan tweetler duygusallık skoruna göre etiketlenmiştir. Duygu Analizi, *bir yazının olumlu, olumsuz ya da nötr olup olmadığını belirleme sürecidir* (<https://www.lexalytics.com/technology/sentiment-analysis>) . Konularına göre etiketlediğimiz ve skorladığımız tweetleri analiz etmek için, tweetlerin konu ve duygusallık skoruna göre dağılımını inceledik. Her konuda skora göre atılan tweet sayısına bakarak, genel olarak küresel dünyanın özelde Asya'nın, ilgili konuya gösterdikleri alakalar hakkında analiz yaptık. Tweet örneklerini inceleyerek duygusallık skorları ve ilgili konular arasında nasıl bağlar olabileceğini örneklendirdik. Sonrasında elde edilen veriler ışığında, yabancı kamuoyu üzerindeki Türkiye algısını küresel dünya ve özelde Asya üzerinden inceledik. Neticede elde ettiğimiz sonuçlara göre, birtakım çıkarımlarda bulunduk.

5.4.TWİTTER VERİLERİNİN SONUÇLARI

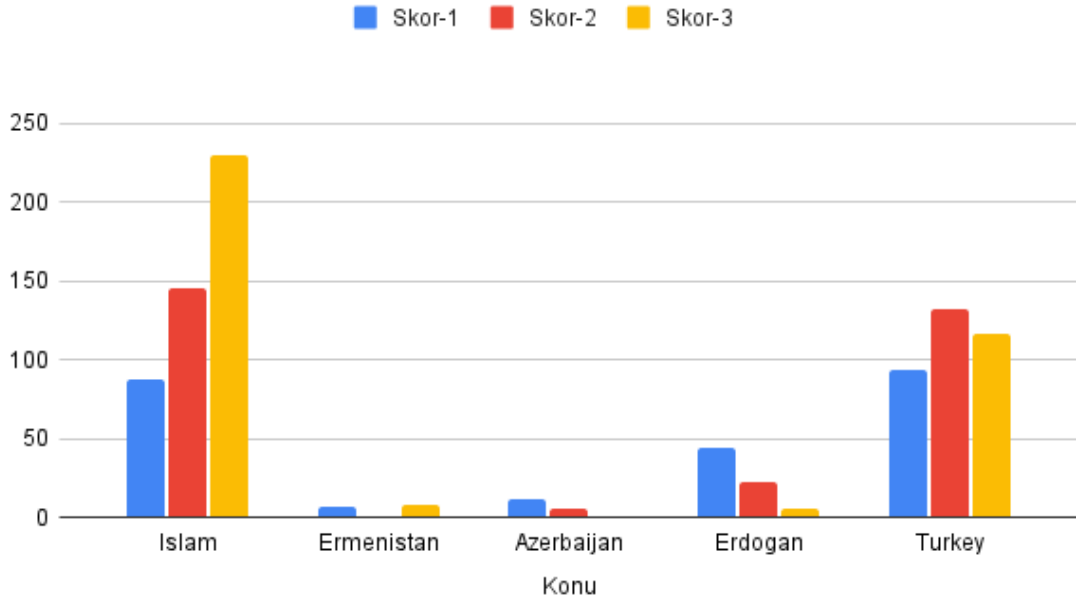
5.4.1.Genel Sonuçlar

Sosyal medya aracı olarak Twitter'ın gündem oluşturma işlevi oldukça önemli görülmektedir. Açılan *hashtagler* çerçevesinde atılan tweetlerle gündem oluşturulmakta ve bu tweetler geniş kitleleri etkileyebilmektedir. Bu tez çalışmasında elde edilen verilerin sonucuna göre açılan *hashtagler* şunlardır:

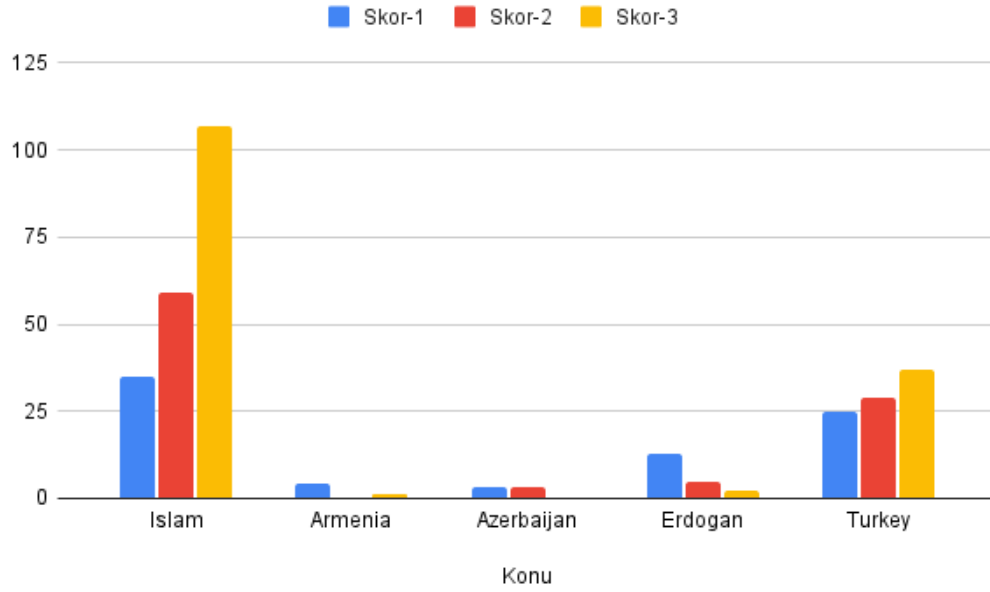
#StopErdogan (Erdoğan'ı durdur), #aggressorArmenia (saldırgan Ermenistan), #Azerbaijan (Azerbaycan), #PeaceforArmenians (Ermeniler için barış), #RecognizeArtsakh (Artsakh'ı tanı), #stopterrorism (terörizmi durdur), #SanctionTurkey (Türkiye'ye yaptırım)

Tweetlerin Azerbaycan-Ermenistan Savaşı döneminde yazılması sebebiyle, gündemde bu konunun yer almasının bir sonucu olarak, bu ifadelerin kullanıldığı söylenebilir. Burada asıl önemli görülen nokta, bu savaş anlatılırken, #stopterrorism (terörizmi durdur), #stoperdogan (Erdoğan'ı durdur), #sanctionturkey (Türkiye'ye yaptırım) *hashtaglerinin* öne çıkmasıdır. Nitekim Türkiye'nin bu savaşla ilgili gündemde ne şekilde yer aldığını, bu *hashtaglerden* görebiliriz.

Dünya genelinde Türkiye algısının yanı sıra Asya'nın Türkiye algısına odaklanmak istediğimiz için karşılaştırmalı olarak çıkan sonuçlara bakmak istedik. Öncelikle çıkan sonuçları grafikte gösterdik, sonrasında bu grafikler üzerinden sonuçları ve çıkarımlarımızı ayrı başlıklar altında inceledik. Bu nedenle tweetlerin etiketlediğimiz konu ve skorlarına göre dağılımını küresel dünyada ve Asya'da ayrı olacak şekilde aşağıdaki grafiklerde görebiliriz:

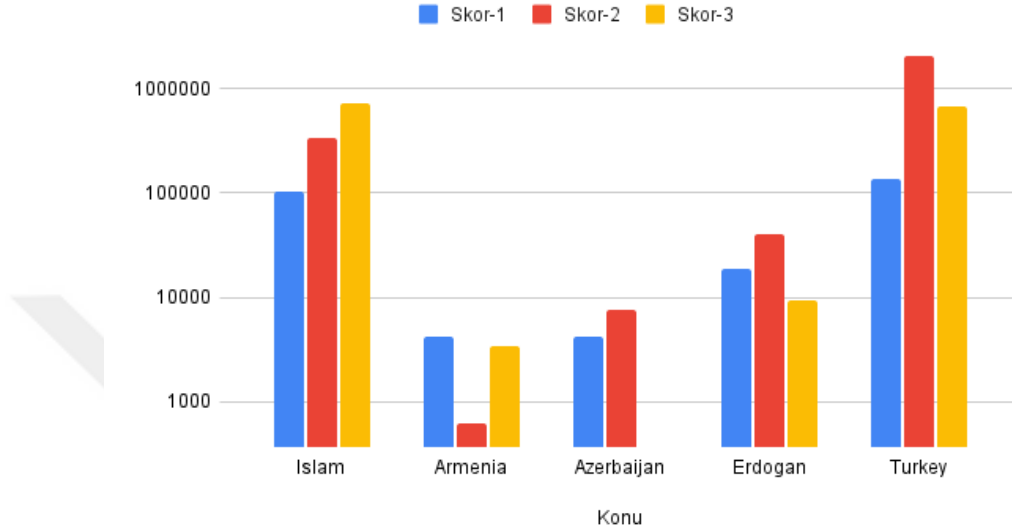
Şekil 5.1: Konuya ve Skora Göre Tweet Sayısı Dağılımı Genel

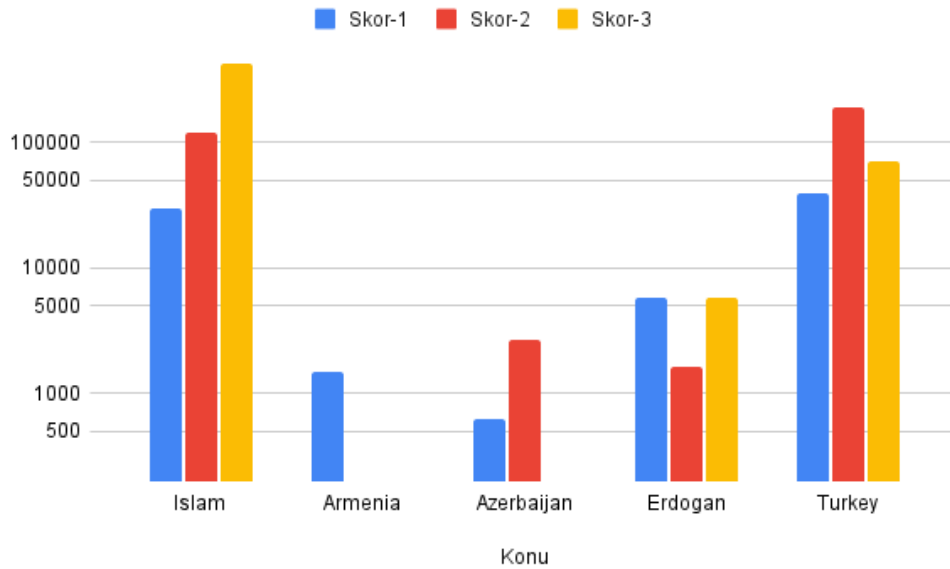
Şekil 5.2: Asya Ülkeleri Özelinde Konu ve Skora Göre Tweet Sayısı Dağılımı

Yukarıdaki grafiklerdeki skorlar, Twitter kullanıcılarının ne kadar etkili olduklarından bağımsızdır. Bu durum, araştırdığımız konuların etki alanlarını tam

olarak yansıtmayabilir. Bu nedenle ek olarak her bir konu hakkındaki tweetlerin skorlara göre kaç kişiye ulaştığına baktık. Bunun için “izlenim: ulaştığı kişi sayısı” tanımlıyoruz. Bu tanıma göre oluşturduğumuz grafikler genel küresel dünya ve Asya ayrı olacak şekilde aşağıdaki gibidir:

Şekil 5.3:Konuya ve Skora Göre Follower Sayısı Dağılımı Genel (y eksenini log skalasında verilmiştir)

Şekil 5.4: Asya Ülkeleri Konuya ve Skora Göre Follower Sayısı Dağılımı (y eksenini log skalasında verilmiştir)

5.4.1.1. “Turkey” (Türkiye) Konusuyla İlgili Sonuçlar

Genel olarak atılan tweetlerde Türkiye’nin en çok konuşulan konu olduğunu görmekteyiz. Twiter’ın gündem belirleme yöntemini düşündüğümüzde, Türkiye’nin belirlenen tarihlerde gündemde oldukça yer aldığı görülmektedir. Burada önemli olan nokta Türkiye hakkında nelerin konuşulduğu ve kullanılan ifadelerin olumlu/olumsuz veya nötr, ne şekilde karşılık bulduğudur. Bu nedenle Türkiye hakkında konuşulanların içeriklerinin ne ifade ettiğine bakmak önemlidir. Bu çerçevede elde edilen verileri analiz etmek, daha doğru bir tespit sağlayacaktır.

Şekil 5.1’den anlaşılaacağı üzere, Türkiye konusunda atılan tweetlerin büyük çoğunluğu nötr tweetlerdir. Yani olumlu veya olumsuz bir fikir içermemektedir. Nötr ifadeler çoğunlukta olsa da, Türkiye hakkında atılan tweetlerin olumlu olanlarının, olumsuz olanlardan daha çok olduğunu görmekteyiz. Skora göre en az olanlar ise, olumsuz ifadelerin yer aldığı tweetlerdir. Bununla birlikte yaptığımız analiz neticesinde skorlara göre Türkiye hakkında atılan tweetlerde, karşımıza en çok çıkan kelimeler şu şekildedir:

- Türkiye konusundaki olumsuz tweetlerde en çok kullanılan kelimeler: Stoperdogan (Erdoğan’ı durdur), Azerbaijan (Azerbaycan), Sanctionturkey (Türkiye’ye yaptırım), Genocide (soykırım), drone, Bayraktar, Recognizeartsakh (Artsakh’ı tanı).
- Türkiye konusundaki nötr tweetlerde en çok kullanılan kelimeler: Turkish (Türk), İstanbul, İzmir, earthquake (deprem)
- Türkiye konusundaki olumlu tweetlerde en çok kullanılan kelimeler: Turkish (Türk), İstanbul, hope (umut), president (başkan), Karabakh

Buna göre yazılan olumsuz tweetlerin Azerbaycan-Ermenistan Savaşı ile olan bağlantısını bu kelimelerden görmekteyiz. Nötr ve olumlu olanlar ise daha çok Türkiye’ye dair genel ifadeleri içermektedir. Türkiye hakkında genelde yazılanlar dışında bu yazılanların ulaştığı kitleyi gösteren Şekil 5.3’e baktığımızda toplamda en çok Türkiye konusunda yazılanlar, Twitter kullanıcılarına ulaşmıştır. Ayrıca yazılanlardan nötr olanlarının en büyük kitleye ulaştığını söyleyebiliriz. Dolayısıyla

Şekil 5.1 ve Şekil 5.3’den gördüğümüz sonuçlara göre skorlara göre nötr olanlar hem çoğunluktadır hem de en büyük kitleye ulaşmıştır.

5.4.1.2.“Erdogan” (Erdoğan) Konusuyla İlgili Sonuçlar

Şekil 5.1’den anlaşıldığı gibi, Erdogan (Erdoğan) konusunda atılan tweetlerin büyük çoğunluğu olumsuz yargı içermektedir. İkinci sırada net bir ifade içermeyen tweetler yer alırken, olumlu tweetler en son sıradadır. Erdoğan konusunda atılan tweetlerin genelde hangi konuları içerdiğine bakarak, tweetlerin neye ilişkin olduğuna dair bir sonuçta bulunabiliriz. Erdoğan konusunda atılan tweetlerde karşımıza çıkan kelimelerden en çok kullanılanlar: “stoperdogan (Erdoğan’ı durdur)”, “sanctionturkey (Türkiye’ye yaptırım)”, “projected victory (öngörülen zafer)” gibi ifadelerken, “terrorists (teröristler)”, “genocide (soykırım)” ifadeleri de dikkat çekicidir. Buradan anlaşılabileceği üzere, Erdoğan ile ilgili tweetlerin birçoğu Azerbaycan-Ermenistan Savaşı’na ilişkin fikirlerin bulunduğu tweetlerdir. Ayrıca #StopErdogan (Erdoğan’ı durdur) şeklinde hashtag açılarak kamuoyuna bu savaşa ilişkin yansıtılan olumsuz Türkiye imajı, T.C. Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan üzerinden de çizilmektedir.

Şekil 5.3 daha farklı bir açıdan bakmamıza sebep olmakta ve Erdoğan’a dair yazılanların çoğu olumsuz olsa da bunların, nötr olanlardan daha az bir kitleye ulaştığını bize göstermektedir. Erdoğan konusunda herhangi bir yargı içermeyen tweetler ise en büyük kitleye etki etmiştir. Bu nedenle yazılanların ulaştığı boyuta baktığımızda Erdoğan hakkında yazılan tweetlerin bir yargı içermese de geniş bir kamuoyunda karşılık bulduğunu görmekteyiz.

5.4.1.3. “İslam” (İslam) Konusuyla İlgili Sonuçlar

İslam konusunu analize dâhil etmemizin sebebi, İslamî değerler Asya ile Türkiye’nin ortak değerleri olarak değerlendirildiğinde, Türkiye için Asya’daki kamu diplomasisi politikalarında bu değerlerin bir avantaj olup olmadığıdır. Burada İslam konusundaki genel sonuçlara bakılacak, Asya ile ilgili ilişkisi ayrı şekilde değerlendirilecektir. Şekil 5.1’de yer alan sonuçlara baktığımızda İslam ile ilgili yazılanların birçoğu olumlu tweetlerdir. Sonrasında nötr, en son ise olumsuz tweetler yazılmıştır. Şekil 5.3’de görüldüğü üzere, yazılanların etki alanlarına baktığımızda

Türkiye konusundan sonra ikinci sırada İslam konusu en büyük kitleye ulaşmıştır. Bu konuda yazılanlarınsa Şekil 5.1’den farklı bir sonuç vermemiştir. Dolayısıyla İslam konusundaki olumlu tweetler en çok yazılan ve en geniş kesime ulaşan tweetler olmuştur. Bunun yanında İslam konusunda yazılan tweetlerden olumsuz olanları, “terörizm” gibi bir ifadeye yer vermektedir. Bu tweetlerle İslam’ın terörizm ile ilişkilendirildiği söylenebilir. Ayrıca “demokrasi, özgürlük” gibi kavramlarla birlikte İslam ile ilgili olumsuz içerik oluşturulması, bu kelimelerle İslam’ın zıtlığına vurgu yapıldığı sonucunu çıkarmamızı sağlamaktadır.

5.4.2. Asya İle İlgili Sonuçlar

Şekil 5.2’den anlaşılacağı üzere, Asya Türkiye konusunda daha çok olumlu şeyler yazmıştır. Nötr tweetler ikinci, olumsuz tweetler ise üçüncü sıradadır. Bununla birlikte Şekil 5.4’e göre en büyük izlenim Asya’nın Türkiye hakkında hiçbir yargı içermeyen tweetlerinde olmuştur. Sonrasında olumlu tweetler gelmekte ve olumsuz tweetlere göre oldukça büyük bir kesime ulaşmıştır. Bu nedenle Asya Türkiye hakkında nötr ve olumlu algılarını ilettiği tweetler ile büyük bir kamuoyu kitlesini etkilemiştir. Erdoğan hakkındaysa olumsuz tweetleri çoğunlukta olsa da olumlu tweetlerle oldukça yakın büyüklükte bir takipçi kitlesine ulaşılmıştır. Azerbaycan ve Ermenistan konularında çok tweet yazmayan Asya’nın yazdıklarının nispeten daha geniş bir kitleye ulaştığını yine Şekil 5.4’den anlamaktayız. Buna göre Azerbaycan’a ilişkin nötr, Ermenistan ile ilgiliyse olumsuz tweetler daha büyük kesime etki etmiştir.

Şekil 5.1’e göre İslam ile ilgili en çok olumlu tweetler yazılmıştır. Bu olumlu tweetlerin birçoğu ise Asya’dan yazılanları kapsamaktadır. Şekil 5.2’ye baktığımızda yaklaşık olarak olumlu tweetlerin yarısının Asya’dan yazıldığını görmekteyiz. Nitekim gönderilen 230 olumlu tweetten, 107’si Asya’dan yazılmıştır. Bu yazılanlar genel olarak Kur’an-ı Kerim ve İslam’da yeniden doğuş gibi konulara dairdir. Olumlu tweetlerin içeriğine baktığımızda dikkatimizi çeken bir diğer nokta, rampal, maharaj ve allahkabir_in_fazaileamaal (fazail-e-amaal’da Allah büyüktür) kelimelerinin kullanılmasıdır. Fazail-e-Amaal, Hint Deobandi hadis âlimi Muhammed Zakariya Kandhlawi’nin dinî bir metnidir. Arjun Rampal, Hintli bir aktör, model, film yapımcısıdır. Nisargadatta Maharaj ise, bir Hint filozoftur. Dolayısıyla bu içeriklere sahip tweetlerin Hindistanlı kullanıcılar tarafından atılma ihtimali yüksektir.

5.4.3.Örnek Olay Üzerinden Değerlendirme: Azerbaycan- Ermenistan Savaşı ve Türkiye'ye İlişkin Sonuçlar

Sosyal medya değerlendirmesinin yapıldığı dönemde Azerbaycan ve Ermenistan Savaşı'na ilişkin Türkiye'ye yönelik algıların Twitter'da gündem oluşturması neticesinde, analize bu olay dâhil edilmiştir. Öncelikle Azerbaycan-Ermenistan Savaşı'na ilişkin atılan tweetlerin ve açılan hashtaglerin önemli olduğunu söyleyebiliriz. En başta belirttiğimiz gibi, gündemde yer alan hashtagler şu şekildedir: #StopErdogan (Erdoğan'ı durdur), #aggressorArmenia (saldırgan Ermenistan), #Azerbaijan (Azerbaycan), #PeaceforArmenians (Ermeniler için barış), #RecognizeArtsakh (Artsakh'ı tanı), #stopterrorism (terörizmi durdur), #SanctionTurkey (Türkiye'ye yaptırım).

Bunun yanı sıra Türkiye ile ilgili atılan olumsuz tweetlerin içerdiği kelimelere baktığımızda, Azerbaycan ve Ermenistan arasındaki savaşla ilgili ifadeler göze çarpmaktadır. Türkiye, Azerbaycan ve Ermenistan Savaşı ile ilişkilendirilirken, “genocide (soykırım)” ifadesinin yer alıyor olması,” Türkiye'ye yaptırım (sanctionturkey)” ve “Erdoğan'ı durdurmakla (stoperdogan)” ile ilgili ifadeler, hatta bu ifadelerle hashtag açılması, bu konuda Türkiye'ye ilişkin kamuoyuna olumsuz bir gündem sunulduğunu göstermektedir.

Şekil 5.1'de Azerbaycan ve Ermenistan konuları hakkında duygusallık skorlarına baktığımızda, bu konular hakkında çok tweet yazılmadığını görmekteyiz. Yazılanlar arasında Ermenistan ile ilgili olumlu tweetler, Asya ile ilgiliyse olumsuz tweetler daha çoktur. Bu konuların Asya ile olan ilişkisini Şekil 5.2'den görebiliriz. Buna göre Asya'dan yazılanlar hem Ermenistan hem de Azerbaycan için olumsuz içeriklidir. Ancak toplamda her iki konu hakkında yazılan 34 tweet olduğunu burada vurgulamamız gerekir. Bu tweetlerin ulaştığı kitleye baktığımızda ise Azerbaycan hakkında nötr, Ermenistan hakkında ise olumsuz tweetler daha geniş kitleye ulaşmıştır. Azerbaycan ve Ermenistan Savaşı'na ilişkin atılan tweetler ve Türkiye için kullanılan ifadelerle ilişkin birkaç örneği, lokasyon ve anahtar kelimelere göre aşağıda görebiliriz:

Tablo 5.2: Azerbaycan-Ermenistan Savaşı İle İlgili Yazılan Tweetler (Lokasyona Göre)

ÜLKE	ANAHTAR KELİME	TWEET
ABD	Turkey (Türkiye)	Türkiye, uluslararası toplum için bir tehdittir #StopErdogan
ABD	Armenia (Ermenistan)	Ermeni tek başına küresel terörizmle mücadele ediyor. Ermenistan sizin özgürlük hakkınızı savunuyor. Sesini yükseltin ve Ermenistan'a yardım edin. #StopErdogan
Portekiz	Turkey (Türkiye)	Aşırı milliyetçi bir Türk militan grubu olan Bozkurtlar, Fransa'nın Lyon kenti yakınlarında Ermeniler için avlar düzenledi. #StopErdogan #SanctionTurkey
ABD	Turkey (Türkiye)	Türk milliyetçisi tüm gruplar tüm dünyada yasaklanmalı çünkü değerli olan her şeyi yok etmek istiyorlar #StopErdoganTerrorist
Azerbaycan	Turkey (Türkiye)	Umut edelim Türkiye 20.000 barışı koruma görevlisi getirir
Pakistan	Erdogan (Erdoğan)	Müslüman Ümmetin Aslanı. Halifemiz UMO Hareketi'nden Sultan Receb Tayyab Erdoğan.
ABD	Erdogan(Erdoğan)	Erdoğan tarzı savaş - barışçıl sivilleri geceleri yataklarında bombalamak, ateş altında tutmak. #StopErdogan #SanctionTurkey #BoycottTurkey
Avusturya	Turkey (Türkiye)	Türk ordusunun Avrupa'ya seyahat etme olasılığı Burma sınır polislerinden çok daha fazla.
Afganistan	Turkey (Türkiye)	Türkiye'nin bu savaşlardan güçlü bir liderlikle galip çıkacağına inanıyorum. Türkiye güçlü ve çok da kalacak
Ermenistan	Erdogan (Erdoğan)	ABD halkı #2020 Seçimleri ile meşgulken Erdoğan, 3.Dünya Savaşı'nın nedeni olabilecek Pantürkizm planına devam ediyor. Bunun olmasına izin verme#StopErdogan!

Yazılan tweetlerde, Türkiye için kullanılan bazı ifadeler şu şekildedir: “Pantürkizm, Sultan Erdoğan, diktatör, küresel terörizm, tehdit, barış koruma görevlisi, Müslüman ümmetin aslanı”. Bu ifadeler, savaşa dair Türkiye’nin tutumuna ilişkin olumlu ve olumsuz olmak üzere değişiklik göstermektedir. Bir taraftan Türkiye tehdit olarak algılanırken diğer taraftan barış koruma görevlisi olarak adlandırılmaktadır. Bir kesim için “diktatör” olarak görülen T.C. Cumhurbaşkanı Erdoğan, diğer bir kesim için “Sultan, Müslüman ümmetin aslanı” olarak görülebilmektedir. Hatta Afganistan’dan atılan tweette de gördüğümüz gibi, bu savaş “Türkiye’nin galibiyeti” olarak belirtilmektedir. Bu ifadelerin genellikle Asya ülkelerinden olduğunu görmekteyiz.

5.5.DEĞERLENDİRME

5.5.1. Genel Değerlendirme

Sosyal medyanın kamu diplomasisi çerçevesinde, gündem belirleme, varlık gösterme ve konuşma gibi (Bjola ve Jiang, 2015) etkileri vardır. Twitter’ın gündem belirleme işlevi, *hashtaglerin* (#) oluşturulmasıyla sağlanmakta ve kamuoyunun dikkati belli konulara çekilmektedir. Elde edilen veriler sonucunda genel sonuçlara baktığımızda, #StopErdogan (Erdoğan’ı durdur), #aggressorArmenia (saldırgan Ermenistan), #Azerbaijan (Azerbaycan), #PeaceforArmenians (Ermeniler için barış), #RecognizeArtsakh (Artsakh’ı tanı), #stopterrorism (terörizmi durdur), #SanctionTurkey (Türkiye’ye yaptırım) hashtaglerinin açıldığını görmekteyiz. Bu hashtaglerden anlaşılabileceği üzere, Türkiye’nin Azerbaycan- Ermenistan Savaşı’ndaki tutumu, kamuoyuna olumsuz bir gündem şeklinde sunulmaktadır. Savaşa ilişkin gündem ise daha çok, T.C. Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan üzerinden oluşturulmuştur.

Bununla birlikte etiketlenen verilere göre, “Türkiye” konusunda yazılan tweetlerde olumlu ifadeler, olumsuz ifadelerden fazladır. Dolayısıyla savaşa ilişkin olumsuz bir gündem oluşturulmaya çalışılsa da, Türkiye hakkında olumlu yargıların çoğunlukta olduğunu görmekteyiz. Ayrıca olumlu yargılar Şekil 5.3’de görüldüğü gibi daha büyük bir kesime etki etmiştir. Olumlu-olumsuz bir yargı içermese de Türkiye hakkında konuşulan, büyük çoğunluğu oluşturan ve en büyük kitleye ulaşan nötr tweetler; Türk dizileri, yemekleri, Türk kahvesi, İstanbul, İzmir ve Halfeti gibi

Türkiye'nin şehirlerine ilişkin konuları içermektedir. Bu başlıklara göre, Türkiye'nin sosyal medyada bu şekilde konuşuluyor olması, kendi kültürünü, değerlerini, hikâyesini anlatması açısından kamu diplomasisi için değerlidir. Özellikle Türkiye'nin kamu diplomasisi araçlarından biri olan sinema ve dizi sektörünün elde ettiği başarı, burada görülmektedir. Popüler kültür olarak ifade edebileceğimiz bu sektörün etkilerini, tweetlerden anlayabiliriz. Türk dizi serilerine ilişkin yazılan tweetlerden, Türkiye'nin dizilerinin değerli bir kitlesinin olduğunu görmekteyiz. Ayrıca bu tweetlerin genellikle Asya coğrafyasında yer alan kullanıcıların gönderdiği tweetlerden oluşması ve bunların en geniş takipçi kitlesine ulaşması, popüler kültürün birbirine benzeyen kültürler için mühim bir araç olduğu çıkarımına varmamızı sağlamaktadır. Bununla birlikte popüler kültürün kalıcı etkisinin olması her zaman mümkün değildir. Türkiye imajına olumlu katkı sağlaması için Türk dizi ve sinema sektöründe yer alan yapımların içerikleri de mühimdir. Türkiye'nin kültürel birikiminin ortak bir söylemle aktarılması burada gereklidir.

“Erdoğan” konusunda yazılanlara göre olumsuz içerikli tweetler, çoğunluktadır. Gönderilen tweetlerin nötr olanları ikinci sırada yer alırken, olumlu olarak etiketlenen tweetler üçüncü sıradadır. “Erdoğan”a ilişkin tweetlerin içerdikleri ifadeler: “stoperdogan (Erdoğan’ı durdur)”, “sanctionturkey (Türkiye’ye yaptırım)”, “projected victory (öngörülen zafer)”, “terrorists (teröristler)”, “genocide (soykırım)” kelimelerini barındırmaktadır. Bu durum tweetlerin daha ziyade Azerbaycan-Ermenistan Savaşı’na ilişkin olduğunu kanıtlamaktadır. Aynı zamanda olumsuz tweetlerin çoğunlukta olduğunu ve bu tweetlerin savaşa dair fikirler beyan ettiğini, bu sonuçlardan anlayabiliriz. Bu çerçevede kamuoyunda savaşa ilişkin Türkiye’ye karşı oluşturulan olumsuz algının, Erdoğan üzerinden de ifade edildiği sonucuna varılmaktadır. Burada dikkat çeken nokta şudur ki: İç ve dış politikalar, yumuşak gücün önemli kaynaklarındandır. Bu politikalar bağlama göre değişkenlik gösterebilir ve bunların uzun veya kısa vadeli sonuçları olabilir (Nye, 2017, 35). Kimi zaman ise hükümet politikaları, bir ülkenin yumuşak gücünü tüketebilir veya artırabilir (Nye, 2017, 35). Bu durumun değişkenliği dolayısıyla Azerbaycan-Ermenistan Savaşı’na ilişkin Türkiye’nin tutumunun, yumuşak gücünü tükettiğini söylemek mümkün değildir. Nitekim genel olarak Türkiye’ye dair yabancı kamuoyunda olumlu fikirlerin ifade edildiğini görmekteyiz. Ancak tepkilerin çoğunun Türkiye’den ziyade Erdoğan’a

olması, ülke politikalarının yumuşak güç üzerindeki önemini bir kez daha göstermektedir. Dikkatimizi çeken önemli bir nokta ise Erdoğan hakkında en çok nötr tweetlerin geniş bir yankı bulduğudur. Bu nedenle yazılanlar daha çok olumsuz olsa da ulaştığı kitleye göre bu tweetler, ikinci sıradadır.

Azerbaycan-Ermenistan Savaşı'na ilişkin genel çıkarımlar hakkında ise şunlar söylenebilir. Türkiye'ye ilişkin atılan tweetlerin olumsuz yargı içerenleri çoğunlukla, Azerbaycan, Türk, Türkiye'ye yaptırım, Erdoğan'ı durdur, Artsakh'ı tanı, Ermeniler, savaş, Erdoğan, bayraktar, drone gibi kavramları içermektedir. Bu kavramların kullanılması, Türkiye'nin sert gücüyle olumsuz bir Türkiye imajının oluşturulmak istendiğini göstermektedir. Bu imaj oluşturulurken özellikle soykırım, terörizm, tehdit gibi kavramlarla Türkiye'nin ilişkilendirilmesi dikkat çekicidir. Dikkate değer bir diğer nokta, Erdoğan konusunda elde edilen sonuçlara göre, bu savaşla ilgili olumsuz fikirlerin birçoğunun #StopErdogan *hashtagiyle* sunulmasıdır. Erdoğan üzerinden olumsuz kamuoyu algısı oluşturan bu tweetler; “sanctionturkey (Türkiye'ye yaptırım)”, “projected victory (öngörülen zafer)”, “terrorists (teröristler)”, “genocide (soykırım)” gibi ifadeleri içermektedir. Tüm bu sonuçlar savaşın kamuoyuna büyük oranda Türkiye aleyhine olacak şekilde, sunulduğunu göstermektedir.

Yumuşak gücün üç kaynağı arasında en değişken olanı, dış politikadır. Hükümet kontrolüne en çok bağlı olan unsur olarak dış politika, politikaların esasıdır. Bu nedenle, politikaların bağlama göre değişebileceği hiçbir zaman göz ardı edilmemelidir. Devletlerin bazı durumlarda özellikle güvenliklerini tehdit eden bir durumla karşılaştığında, sert güce başvurmaları söz konusudur. Türkiye'nin son yıllarda vurguladığı *akıllı güç* kavramı (Nye, 2017), sert güç ile yumuşak gücü birleştirmektedir. Azerbaycan-Ermenistan Savaşı'nda olduğu gibi, Türkiye'nin de sert gücünü kullanması gereken durumlar ortaya çıkmaktadır. Ancak şartlara ve bağlama göre değişen yumuşak gücün, sert gücün uygulanmasıyla zedelenmesi mümkün olabilmektedir. Burada net olarak savaşın Türkiye'nin yumuşak gücüne zarar verdiğini söyleyemeyiz. Nitekim yumuşak güce hızlı bir şekilde ulaşamadığı gibi yumuşak gücün hızlı kaybedilmesi de mümkün görülmemektedir (<https://brandirectory.com/globalsoftpower>).

Kamu diplomasisi, özellikle “yeni kamu diplomasisi” ile devletler, hesap verebilirliğine yönelik taleplerle giderek daha fazla yüz yüze kalmıştır (Pamment,

2012). Devletlerin kontrolünde olan yumuşak güç unsuru olan dış politikalar, değişken olsa da bu politikaların kamuoyunda nasıl algılandığını görmek ve buna göre kamuoyunu şeffaf bir şekilde bilgilendirmek, hesap verilebilirlik ve güvenilir olmak, bu noktada önemlidir. Kamuoyunda Türkiye'nin savaşa karşı tavrının, "sivillere yönelik saldırılar, soykırım ve terörizm" gibi kavramlarla ilişkilendirilmesi göz ardı edilmemelidir. Bu noktada, gücün nasıl kullanıldığına ilişkin şeffaf ve tutarlı şekilde hesap verilebilir olmak önemlidir. Nitekim yabancı kamuoyuna doğru ve güvenilir bilgiyi vermek ve bunu anlık olarak iletmek, sosyal medyada politika yürütülürken gereklidir. Sonuçta meşru bir zeminde uygulandığına inandırılan politikalar, daha az dirence yol açmaktadır. Ayrıca Nye, "*politikanın özgürlük ve demokrasideki ilerlemeyle meşrulaşacağını*" belirtmektedir (Nye, 2017, 98). Uluslararası alanda bu tür ortak değerlere hitap eden bir dış politika, diğer ülkeler için meşru görülerek, çekici bir güç unsuru olmaktadır.

Dış politikada özellikle devletlerin kalkınma alanındaki politikaları, uluslararası kamuoyunu olumlu yönde etkilemektedir. İnsanî yardım ve kalkınma gibi konulara eğilim bu açıdan gereklidir. Çünkü ortak değerlerin yanında, dış politikada geniş kitlelere hitap edecek bir diğer konu dış yardımlardır. Türkiye, çeşitli kamu diplomasisi aktörleriyle kalkınma ve insanî yardım alanında çalışmalar yürütmektedir. Türk kamu kurum ve kuruluşlarının yanında, Türk Kızılayı, Yeryüzü Doktorları, İHH İnsanî Yardım Vakfı gibi sivil toplum kuruluşları da değerli faaliyetler yürütmektedir. Bu faaliyetler tezin ikinci bölümünde detaylıca ele alınmıştır. Türkiye'nin yürüttüğü bu kamu diplomasisi faaliyetleri, Türkiye nezdinde olumlu bir algının oluşmasına neden olmaktadır.

Bununla birlikte dış politika, kamu diplomasisinin bir kaynağıdır, ancak ona yön veren tek kaynak değildir. Dış politikanın yanı sıra, kamu diplomasisinde kullanılan başka araçlar da mevcuttur. Yüksek kültür ve popüler kültür bu araçlardan bazılarıdır (Nye, 2008, 107). Kültür başlığı altında özellikle eğitim faaliyetleri, yumuşak güç için değerlidir. Türkiye'nin kamu diplomasisi aktörleri olan YTB ve Yunus Emre Enstitüsü gibi kurumların eğitim faaliyetleri, bu anlamda güçlü araçlardır. Ayrıca popüler kültürün ayaklarından biri olarak Türkiye'nin sinema ve dizi sektörü, yumuşak gücünü kuvvetlendirmektedir. Bu sektörde Türkiye hakkında sunulan imaj, ortak bir dil

kullanılarak tutarlı bir şekilde ifade edilirse, algılarda farklılığı ortadan kaldıracaktır. Türkiye'nin kültürel birikimi ortak bir söylemle sunulduğu takdirde, dizi ve sinema sektörünün Türk kamu diplomasisine olan katkısında kalıcılık sağlanabilecektir. Türkiye hakkında gönderilen olumlu ve nötr tweetlerde, dizi ve sinema sektörüyle alakalı olanlarıyla incelememiz sırasında karşılaştık. Nötr ve olumlu tweetlerin geniş bir kitleye etki ettiğini düşündüğümüzde, olumlu tweetler kadar nötr tweetlerin de olumlu Türkiye imajına katkı sağlayabileceği çıkarımını yapabiliriz.

Sonuç olarak genel çıkarımlar için şunları söyleyebiliriz:

- Genel olarak elde edilen sonuçlara göre dünya genelinde Türkiye hakkındaki yabancı kamuoyunun algısının, çoğunluğunun nötr ve olumlu yönde olduğu sonucuna varılmıştır. Bununla birlikte Türkiye hakkında yazılanlardan en büyük etki alanına sahip olanlar, kesin yargı içermemektedir. Ancak bu sonuç da konuşulanların mahiyetine göre değerli görülebilir. Nitekim kamu diplomasisinde bir ülkenin kendini kamuoyuna anlatması açısından sahip olduğu coğrafi güzellikleri, sinema ve dizileri, yeme-içme kültürü gibi konular önemlidir. Türkiye hakkında nötr tweetlerde bunların yer alıyor olması bu nedenle mühim görülebilir.
- Türkiye hakkındaki olumsuz yargıların birçoğu, Azerbaycan-Ermenistan Savaşı'nda Türkiye'nin tutumuna ilişkindir. Türkiye'nin Azerbaycan-Ermenistan Savaşı'ndaki tutumu, kamuoyu gündemine olumsuz şekilde yansıtılmaktadır. Ancak bu durum, genel algının olumsuz olduğunu ve Türkiye'nin yumuşak gücünün kesin olarak zarara uğradığını göstermemektedir.
- Türkiye'nin Azerbaycan-Ermenistan Savaşı'na ilişkin tutumu daha ziyade, Erdoğan üzerinden olumsuz yargılamaya tabidir. Burada siyasi bir bakış açısıyla yazılan tweetlerin mevcut olduğunu da görmekteyiz.
- Türkiye'nin sert gücünü kullandığı bir dönemde, dünya kamuoyunun konuştuklarının daha çok Türkiye lehine olması, kamu diplomasisinin ve yumuşak gücünün bir başarısı olarak görülebilir.
- Ek Bilgi: Türkiye'nin kamu diplomasisi aktörleri seviyesinde daha detaylı sınıflandırma için yeterli data bulunamamıştır.

5.5.2.Asya İle İlgili Değerlendirme

Yabancı kamuoyunun Türkiye algısına küresel dünyada baktıktan sonra Asya'nın Türkiye algısının farklı yanlarının olup olmadığını analiz etmek istedik. Öncelikle Şekil 5.2'den genel sonuçlara baktığımızda, Türkiye hakkında yazılanların daha çok olumlu olduğunu söyleyebiliriz. Bununla birlikte nötr olan tweetler ikinci sırada yer almaktadır. Olumsuz tweetler ise son sıradadır. Burada olumlu, olumsuz ve nötr skorların birbirine yakın olduğunu görmekteyiz. Ancak nötr olan tweetler, net bir algı içermese de Türkiye'nin sahip olduğu kültür ve değerleri hakkında konuşuluyor olması da kamu diplomasisinde gündemde olmak açısından değerli görülebilir.

Asya'nın Türkiye algısını ele alırken temelde iki noktaya baktık. Öncelikle Azerbaycan-Ermenistan Savaşı'na ilişkin Türkiye'ye karşı söylenenleri inceledik. Şekil 5.2'de gördüğümüz gibi Azerbaycan ve Ermenistan konularında Asya'dan çok tweet yazılmamıştır. Yazılanlar da her iki ülke için daha çok nötr ve olumsuz tweetler. Ancak şunu söylememiz gerekir. Türkiye'ye ilişkin “barış koruma görevlisi”; Erdoğan'a ilişkin “Sultan”, “Müslüman ümmetin aslanı” gibi ifadeler veya Türkiye'nin bu savaştan galip çıkacağına ilişkin ifadeler, sert gücün cezbedici tarafları olarak görülebilir. Bu ifadelerin yer aldığı tweetlerse lokasyon olarak Asya'dandır.

İkinci olarak Türkiye ve Asya'nın sahip olduğu ortak değerlerden biri olarak İslamî değerlerin, Türkiye'nin bu bölgedeki kamu diplomasisi faaliyetleri için bir avantaj olup olmayacağını anlamamız açısından “İslam” konusunda yazılanları değerlendirdik. Bu konuda yazılardan elde ettiğimiz sonuçlara göre olumlu içeriğe sahip tweetlerin büyük çoğunluğu Asya bölgesindendir. Toplamda 230 olumlu tweetten, 107'si Asya lokasyonundan yazılmıştır. Bu yazılanlar da büyük bir kitleye ulaşmıştır. Bu nedenle Türkiye'nin seküler demokrasiyi ve sosyo-ekonomik modernleşmeyi İslamî-Osmanlı kültürünün ve muhafazakâr değerlerin korunmasıyla birleştirme yeteneğinin, Asya ülkeleriyle olan ilişkilerini daha yüksek seviyeye çıkarabilecek önemli bir yumuşak gücü olduğuna dair görüşler ışığında, İslami değerlerin bölgeyle geliştirilen ilişkiler için değerli olduğunu söyleyebiliriz. Ayrıca Türkiye'nin demokrasisi de, askeri rejim altında demokrasisini tamamlayamayan Asya ülkeleri için önemli görülmektedir. Ancak burada dikkat edilmesi gereken bir husus şudur ki, Nye tarafından siyasi değerler, insan hakları ve demokrasi kavramlarıyla ele alınırken, söylemde

kalmayan eyleme de aktarılan değerlerin yumuşak güce faydalı olacağının vurgulanmasıdır (Sancak, 2016, 99). Devletlerin güven oluşturmaları, eylem ve söylemleriyle uyumu yakalamasına bağlıdır. İç politikada alınan kararlar ve uygulamalar, yalnızca o ülkeyi değil başka ülkeleri de cezbe etmekte ve o ülkenin çekiciliğini arttırmaktadır. Siyasi değerleri başka ülkeler için yumuşak güç haline getirense, insan hakları ve demokrasi gibi evrensel değerlerin hayranlık uyandıracak seviyede olmasıdır. Bu nedenle Türkiye'nin demokrasisini yumuşak bir güç olarak Asya ülkeleriyle ilişkilerinde kullanırken, bu noktalar önemlidir. Sonuçta Türkiye'nin sahip olduğu değerleri Asya'da yürütülecek kamu diplomasisi politikaları için bir avantaj olarak kullanması mümkündür. Asya ile ilgili yaptığımız çıkarımları şu şekilde toparlayabiliriz:

- Asya'da Türkiye imajının, genel küresel kamuoyundan farklı birtakım yönlerini görülmüştür. Bunlardan ilki, Azerbaycan-Ermenistan Savaşı'nda Türkiye'nin tutumu hakkında yazılanların sonuçları neticesinde, bu savaşa dair olumlu kanılara sahip olanların bu bölgeden olmasıdır. Sert gücün, diğer bölgelerden farklı olarak cezbedici bir tarafının Asya'da Türkiye'ye dair bulunduğunu söyleyebiliriz. Aynı zamanda Erdoğan üzerinden kullanılan ifadeler, Asya bölgesinde Erdoğan'ın bir dünya lideri gibi algılandığını göstermektedir.
- İkinci olarak Asya ile ilgili çıkarımlarımızda önemli gördüğümüz bir nokta, Asya ülkelerinden İslam hakkındaki yazılanların sonuçlarına göre şekillenmiştir. Bu doğrultuda, Türkiye'nin tarihi ve kültürel bağlara sahip olduğu Asya ülkeleriyle olan ilişkileri geliştirmek adına, kamu diplomasisi çerçevesinde attığı adımların oldukça mühim olduğunu yeniden vurgulamaktayız. Asya ülkeleriyle olan ilişkileri daha yüksek seviyeye çıkarabilecek önemli bir yumuşak gücün, Türkiye'nin seküler demokrasiyi ve sosyo-ekonomik modernleşmeyi İslamî-Osmanlı kültürünün ve muhafazakâr değerlerin korunmasıyla birleştirme yeteneği olduğu düşüncesi üzerinde durabiliriz.

5.6.TWITTER'IN KAMU DİPLOMASİSİNDE KONU YÖNETİMİ OLARAK KULLANIMINA İLİŞKİN DÜŞÜNCELER

Neticede sosyal medya, günümüzde geçerli bir kamu diplomasisi aracıdır. Bu çerçevede bir araç olarak Twitter'ı kullanmak için, sosyal medyada bilgilerin nasıl yayıldığını ve bu aşamalarda neler yapılacağı bilinmelidir. Bu doğrultuda sosyal medyayı stratejik bir konu yönetimi olarak gören ve kamu diplomasisi alanında önemli çalışmaları olan, akademisyen Dr. Juyan Zhang'ın sosyal medyada konu yayılımını belirttiği aşamaları incelememiz yerinde olacaktır (Zhang, 2013, 1312). Sosyal medyayı stratejik bir kamu diplomasisi aracı olarak kullanmak için Zhang'ın bahsettiği dört aşama şu şekildedir:

1. İlk olarak bir sorunun sosyal medyada viral hale geldiğinden bahsedilmektedir. Bu aşamada viral eğilimleri yönlendirmek önemlidir. Devlet geleneksel medya ve sosyal medyayı kullanarak harekete geçip geçmeyeceğine karar verir. 2. Bu aşama proaktif aşamadır. Burada sorun üzerinde araştırma yapıldıktan sonra olumlu viral eğilimleri güçlendirmek adına harekete geçilebilir. Gündemi konumlandırmak ve kamuoyunu güçlendirmek için medya kullanılabilir. 3.Reaktif-tepkisel aşamadır. Bu aşamada sosyal medyada çatışmalar çıkabilir ve bu çatışmalara cevap vermek gerekebilir. Burada diyalogla sınırlı olmayan farklı müzakere yolları denenebilir. 4. Son aşamada ise, sorun ortadan kalkar ve yeni konular ortaya çıkar. Uzun vadeli ilişkiler kurmak için, sosyal medya aracılığıyla kilit halklarla iletişim kurmaya devam edilebilir. Burada yeni sorunlar mayalanabileceğinden bunları takip etmek gereklidir (Zhang, 2013, 1325).

Sosyal medyada konu henüz mayalanırken ve sorun giderilirken bu aşamalar, çoğunlukla günlük, rutin, küçük ölçekli eylemlerle ilgili oldukları için sosyal medya taktik olarak kullanılabilir. Günlük iletişim, iç ve dış politikada alınan kararları kapsayan iletişimler şeklinde belirtilebilir. Devletlerin bu politikaları uygularken, yalnızca iç basını dikkate değer görmesi yanlıştır. Nitekim söylenen sözler ve yapılan eylemler, uluslararası imaj üzerinde büyük bir etkiye sahiptir. Bu nedenle günlük iletişimde, krizlerle başa çıkabilmek adına hızlı bir karşılık verme kabiliyetine sahip olunması gerekmektedir. Ancak bu şekilde haksız suçlama ve yanlış bilgilendirmelerin (Nye, 2017, 154) önüne geçilebilmektedir. Uzun vadeli olarak kullanıldığında ise sosyal medya, stratejik bir araç haline gelebilmektedir.

Analiz kapsamında örnek olay olarak seçilen, Azerbaycan-Ermenistan Savaşı üzerinden dört aşamayı inceleyebiliriz. Türkiye'nin Azerbaycan ve Ermenistan Savaşı'na ilişkin kendisine yönelen olumsuz algıları telafi etmesi ve suçlamaların önüne geçebilmesi adına hızlı şekilde anlık karşılık vermesi ve bilgilendirmesi önemlidir. Burada savaş başlangıçta, mayalanma döneminde olan ve viral olarak yayılan bir konu olarak Twitter'da gündem oluşturmaktadır. Bu aşamada viral eğilimler, yönlendirilmelidir. Sonraki aşamadaysa, olumlu eğilimleri güçlendirmek adına çalışmalar yapılmalı ve gerektiğinde kamuoyu gündemi konumlandırılmalıdır. Olumlu algıları güçlendirmek için medyanın gücünden faydalanılmalıdır. Olası çatışmaların önüne geçebilmek içinse, reaktif ve tepkisel aşama dikkate alınmalıdır. Bu aşamada karşılık verirken Türkiye, her türlü müzakere yoluna başvurmalıdır. Kamu diplomasisinde gereken çift yönlü iletişimi kullanmak Türkiye'nin karşılık verirken dikkat etmesi gereken bir noktadır. Kamu diplomasisi, çift yönlü iletişim ile insanları ikna etmeye çalışırken onların ne söylediğine de önem vermektedir (Nelson ve Izadi, 2009, 340). İnsanların söylediklerini dinleyip geri bildirim olarak ve gerektiğinde istenilen yönde değişiklik yaparak kamuoyunu etkileme mümkündür. Azerbaycan ve Ermenistan Savaşı hakkında Türkiye'ye karşı yapılan ithamları dinlemek ve bunlara cevap vermek, sosyal medyada çıkan çatışmaları bertaraf edebilir. Zira sosyal medyayı stratejik bir konu yönetimi olarak kullanmak, iki yönlü iletişimi de gerektirmektedir (Wilcox ve Cameron, 2010, 256). Başarıya ulaşmak içinse, *“savunuculuktan uzlaşmaya kadar sayısız müzakere yollarını benimsemek”* gereklidir (Zhang, 2013, 1326).

Türkiye Twitter'ı kullanırken, yalnızca kendi vatandaşlarını tek yönlü olarak bilgilendirme işlevinin dışında, yabancı kamuoyuna yönelik çalışmalar yapılmalıdır. Yabancı kamuoyu üzerindeki algının ölçülmesi, doğru ve etkili bir kamu diplomasisi politikası oluşturulması bakımından iki yönlü iletişim, göz ardı edilmemelidir. Kamu diplomasisi tarafından kabul gören çift yönlü iletişim, paylaşım yapma, yapılan paylaşımlara geribildirim alma ve bunlara cevap verme şeklinde olduğu takdirde bir diyalogdan söz edilebilir. *“Bu durumda gerçekleştirilen konuşma, sosyal medya tarafından desteklendiğinde etkin bir şekilde gerçekleştirilmektedir”* (Rahaghi, 2011, 187). Bu çalışmayla amaçlanan da kamu diplomasisinin çift yönlü iletişim ile (Nelson ve Izadi, 2009, 340) insanları ikna etmeye çalışırken, aynı zamanda onların ne söylediğine bakmayı gerektirdiğini belirtmektir. Kamuoyunu anlama ve bilgilendirme,

problemleri çözme ve geri dönüş alma gibi faaliyetler, sosyal medya aracılığıyla sağlanmaktadır.

Türkiye, sosyal medya aracı olan Twitter aracılığıyla kamuoyunu bilgilendirirken, karşılıklı diyalog kurma işlevini pek kullanmamaktadır. Nitekim Dışişleri Bakanlığı'nın ve diğer kamu diplomasisi aktörlerinin Twitter hesabı incelendiğinde, tek yönlü iletişim sürecini çift yönlü iletişime çevirmediği görülmektedir (Aydın ve Büdün, 2018, 10). Ancak klasik kitle iletişim araçlarından farklı olarak tek yönlü değil çift yönlü iletişimi sağlayan sosyal medya araçları, kamu diplomasisinin devlet-devlet ve devlet-halk arasındaki ilişkiyi sağlamaktadır (Aydın ve Büdün, 2018, 6). Bu ilişkiyi kurabilmek için Türkiye'nin çift yönlü iletişimi kullanması gerekmektedir. Son olarak, Zhang sorunun ortadan kalkacağı ve yeni konuların çıkacağını belirtmektedir. Uzun vadeli ilişkilerin devam edebilmesi için sosyal medya aracılığıyla, hedef halklar arasında ilişki kurulabilmesi önemlidir. Daha sonra ise, yeni sorunlar çıkacağından bunlar takip edilmelidir. Tüm bu aşamalara göre Türkiye'nin gerekli hallerde diyalog kurması, kamuoyunu yönlendirmesi ve anlık tepki vermesi gerekir.

Sonuç olarak küresel etki için verilen mücadele, medyanın yumuşak gücü aracılığıyla dijital çağda giderek artmaktadır (<https://brandirectory.com/global>). Ayrıca hükümetlere ve medyaya olan güvenin azalması ve ağa bağlı küresel bir toplumun oluşması neticesinde, küresel etkinin yukarıdan aşağıya doğru olma durumu azalmıştır (<https://brandirectory.com/global>). Bu nedenle halkın ve bireylerin etki alanının genişlediğini söylememiz mümkündür. Bu çalışmamızda yabancı kamuoyu algısının sosyal medya üzerinden Twitter kullanıcıları nezdinde değerlendirmemiz, bu bakış açısının bir sonucudur. Bu çerçevede yukarıda bahsettiğimiz gibi Zhang'ın sözünü ettiği sosyal medyayı bir kamu diplomasisi aracı olarak kullanırken, öncelikle yabancı kamuoyunu anlamayı önemli görmekteyiz. İnsanların ne söylediğine bakmak ve geri bildirim almakla istenilen yönde ve hedeflenen amaç doğrultusunda insanları yönlendirmek, kamu diplomasisinin ana konusudur. Bu doğrultuda algı yönetimi yapılarak yabancı halkların devlet lehine tutum ve algılarını değiştirmesinin önü açılabilir. Nitekim algı yönetimi, kamu diplomasisi için gereken ve gerçeklik kadar değerli bir güçtür (Tuch, 1993, 6). Bu tez çalışması kapsamında üzerinde çalıştığımız

Twitter araştırması, Türkiye'nin sosyal medyada kendisine dair oluşturulan kamuoyu algısını anlaması ile herhangi bir konunun gidişatına ve etki boyutuna bakması açısından değerlendirilmiştir. Yaptığımız bu araştırmanın bundan sonraki çalışmalar için bir alternatif yöntem olabileceğini umut etmekteyiz.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Dünyada yaşanan iletişim ve enformasyon teknolojilerindeki dönüşüm, birçok alanda olduğu gibi devletlerin diplomasi anlayışında da dönüşümlere neden olmuştur. Bu dönüşümle geleneksel diplomasi anlayışından farklı olarak devlet dışı aktörlerin önem kazandığı, kamuoyu ve sivil topluma odaklanılan ve yumuşak güce dayanan yeni bir diplomasi tarzı olarak kamu diplomasisi ön plana çıkmıştır. Kamuoyunun yükselen değeri, diplomaside ve dış politikada medyanın etkisini de gözle görülür şekilde yükseltmiştir. Medyanın etkisinin artmasının yanı sıra, küresel sistemde yeni medya aktörleri ortaya çıkmaya başlamıştır. Özellikle Twitter, Facebook, Youtube, Myspace, Second Life gibi medya türlerinin yeni sisteme entegre olmasıyla beraber devletler, bu sisteme ayak uydurmak zorunda kalmıştır. Bu durum network diplomasisi, e-diplomasi, sosyal medya diplomasisi, dijital diplomasi gibi kavramların diplomasi literatürüne yerleşmesini sağlamıştır. Neticede sanal ortamda devletlerin temsil edilmesine gerek duyulmuş ve kamu diplomasisinin yürütüldüğü bir ayak olarak sosyal medyanın, ehemmiyeti artmıştır. Kamu diplomasisi alanında yapılan bir çalışma olarak bu tezde, Türkiye'nin kamu diplomasisi ve özellikle Asya'da yaptığı politikalar ele alınmıştır. Bununla birlikte yabancı kamuoyu nezdinde Türkiye'ye ilişkin fikir ve algıyı tespit etmek amacıyla sosyal medyanın yükselen değeri hesaba katılarak, bu doğrultuda bir araştırma yapılmıştır. Bunun için sosyal medya araçlarından biri olan Twitter'da Türkiye hakkında yazılanlar analiz edilerek, yabancı kamuoyunun ve özel olarak Asya'nın bu yöndeki algı ve fikirleri değerlendirilmiştir.

Bu tez çalışması dört bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde kamu diplomasisi teriminin, kavramsal çerçevesi sunulmakta ve kamu diplomasisi kavramının tanımı yapılmaktadır. Kavramsal olarak “*yumuşak güce dayanan sivil toplum temelli, kamuoyu-odaklı yeni diplomasi sanatı*” (Ekşi, 2018, 21) şeklinde açıklanan kamu diplomasisinin içerdiği yumuşak güç, sivil toplum, kamuoyu ve diplomasi terimleri ayrıca açıklanarak kamu diplomasisinin yaşadığı kavramsal karmaşıklığın giderilmesi amaçlanmıştır. 1990 yılında Joseph Nye tarafından yazılan *Bound to Lead* adlı kitapta ilk kez kullanılan yumuşak güç kavramı, “*birinin istediği şeyi elde etmek amacıyla kültür, değerler, siyasi güç, politika gibi cezbedici araçların kullanıldığı güç*” olarak açıklanmaktadır (Nye, 2017, 12). Yumuşak güçle devletler, ikna etme amacıyla

uyguladıkları politikaları bir nevi meşrulaştırma yoluna gitmektedir. Yumuşak gücün kaynakları olan, kültür, siyasi değerler ve dış politika sayesinde meşruiyet ve güvenilirlik sağlanarak, amaçlanan hedefler gerçekleştirilmektedir.

Kamu diplomasisi, kimi zaman yumuşak güçle birlikte kullanılmakta ve bu sebeple literatürde birtakım belirsizlikler yaşanmaktadır. Yaşanan karmaşıklığın bir nebze giderilmesi amacıyla iki kavram karşılaştırılmalı şekilde incelenmiştir. Öncelikle her iki kavram, birbirinden farklı zamanlarda ortaya çıkmıştır. Kamu diplomasisi kavramı 1965 yılında Edmund A. Gullion tarafından ortaya atılırken yumuşak güç, 1990’da Joseph Nye tarafından sunulmuştur. Sonraki çalışmalarına kamu diplomasisini de dâhil eden Nye, bu kavramı yumuşak güce indirirken buna karşılık olarak Muharrem Ekşi, kamu diplomasisini yumuşak gücü de içeren geniş bir kavram şeklinde kullanmıştır. Ayrıca Ekşi, yalnızca yumuşak güçle ifade edilmemesi gereken kamu diplomasisinin, *“halkla ilişkiler ve iletişim araçlarını da kullanan bir diplomasi çeşidi”* olduğunu söylemiştir (Ekşi, 2018, 62). İki kavram arasındaki temel farklılıksa yumuşak gücün soyut bir kavram olarak kamu diplomasisi faaliyetleriyle somutlaşmasıdır. Sonuç olarak kamu diplomasisi, bir diplomasi tarzı olarak görülmektedir.

İkinci kavram olarak diplomasi, küreselleşen sistemde geleneksel diplomasiden farklı şekliyle kamu diplomasisinin kavramsal çerçevesinde yer almaktadır. Geleneksel diplomaside yürütülen gizli diplomasi tarzına karşılık olarak kamu diplomasisi ile şeffaf bir diplomasi tarzına geçiş sağlanmıştır. Medya ve kamuoyunun önünde yapılan şeffaf diplomasi tarzı, kamu diplomasisinin önemi artırmıştır. Aynı zamanda kamu diplomasisi, *“diyalog, müzakere, uzlaşma sanatı”* (Tuncer, 2009, 17) gibi kavramların diplomasi literatürüne girmesi ve devlet merkezli sistemin dönüşüm yaşayarak devlet dışı aktörlerin bu sistemde mevcut hâle gelmesi neticesinde ön plana çıkmıştır. Birey ve sivil toplum kuruluşları gibi aktörlerin söz sahibi olduğu, demokratikleşen ve sivilleşen diplomasi tarzında, klasik diplomaside yer alan konulara ilaveten başka konular da gündeme alınmaktadır. Geleneksel diplomaside yer alan güvenlik ve askeri alan gibi konulardan başka, çevre, göç, mülteci, sağlık, terör, uyuşturucu gibi konuların ortaya çıkması, geleneksel diplomasisinin yetersiz kalmasına neden olmuş ve bu durum, devletlerin yeni bir diplomasi tarzı olarak kamu diplomasisine başvurmasını gerektirmiştir. Aktörlerin ve konuların çeşitlendiği, kamuoyunun ve sivil toplumun

öneminin arttığı bu ortamda devletler, bir diplomasi tarzı olarak şekillenen kamu diplomasisi yöntemlerini gündeme almıştır.

Kamu diplomasisinin kavramsal çerçevesinde ele alınan bir diğer kavram, kamuoyu olmuştur. Kamu diplomasisinde hedef kitle olarak görülen kamuoyu, dış politika ve diplomasi terimleriyle ilişkili bir kavram olarak, bilgi ve iletişim çağında etkili bir aktördür. “*Gündem belirleme, söylem inşa etme, meşruiyet sağlama, politikalara halkın desteğini kazandırma*” (Ekşi, 2018, 98) anlamında oldukça önemli olan kamuoyunun, medya ile olan ilişkisi de ayrıca değerlidir. Küreselleşmeyle birlikte medyanın diplomasi üzerindeki etkisinin artması, kamuoyu ve sivil topluma yönelik politikalara uyum sağlamak açısından kamu diplomasisi uygulamalarına başvurulmasını beraberinde getirmiştir. Medya önünde politikaların şeffaf şekilde üretilmesi, bireylere ulaşmanın önemini gündeme getirmiş ve demokratikleşmeyle birlikte kamuoyu talepleri, politika üreticilerinin odak noktası olmuştur. Böylece kamuoyu ve medyanın önemsendiği diplomasi anlayışı, kamu diplomasisini gerektirmiştir.

Son olarak sivil toplum terimi, kamu diplomasisi tarzında kuvvetli bir kavramdır. Klasik anlamda sivil toplum, “*19. yüzyılda bir devlet tarafından garanti edilen hukuk hâkimiyeti ve bu hâkimiyet altında yatan değer ve normları ayakta tutma ve yayma, devletin iktidarı kötü yönde kullanıp kullanmadığını denetlemeye yetkili bağımsız vatandaş gruplarının varlığı*” (Kaldor, 2008, 663) olarak Ernest Geller tarafından tanımlanmıştır. Böylece sivil toplum, devletleri denetleyen ve kamuoyu baskısı oluşturan ağlar olarak önemlidir. Soğuk Savaş sonrasında sistemde yumuşak güç aktörlerinin kendini göstermesiyle, sivil toplumla etkileşim halinde olmak gerekmiştir. Nitekim yeni dönemde, devletlerarası ilişkilerin güçlü bir şekilde kurulması için sivil toplum kuruluşlarının yaptığı çalışmalarla, hedef toplum üzerindeki amaçların gerçekleştirilmesi sağlanmaktadır (Eren, 2017, 43). Sivil toplum kuruluşlarının uluslararası politikalarda söz sahibi olması, geleneksel diplomasiden farklı şekilde devletten topluma ve toplumdan topluma olarak yürütülen kamu diplomasisinde bir ihtiyaçtır. Sivil toplum aktörleri kamu diplomasinin gündem belirleme, söylem inşa etme ve çerçeveleme gibi işlevlerinde aldığı rollerle dış politika ve diplomaside söz sahibi olmaya başlamıştır. Özellikle insan hakları, çevre sorunları, insanî yardım gibi konularda, devletten daha ziyade sivil toplum kuruluşlarının faaliyetleri ön plana

çıkarmıştır. Sonuç olarak, kamu diplomasisi kavramının analiz düzeyinde, sivil toplum ve kamuoyu özneleri ile yumuşak güç ve diplomasi terimlerine odaklanılmaktadır. Bu çerçevede kamu diplomasisi, “*yumuşak güce dayanan sivil toplum temelli, kamuoyu-odaklı yeni diplomasi sanatı*” (Ekşi, 2018, 21) şeklinde vurgulanmaktadır.

Kamu diplomasisi kavramı kavramsal çerçevesinin yanı sıra, tanımsal olarak da ilk bölümde incelenmiştir. Literatürde yer alan tanımsal çeşitliliğin yanında 1965 yılında ilk kez Gullion tarafından ortaya atılan kamu diplomasisi kavramı, “*hükümet, özel grup ve bireylerin diğer insanların tutumları ve hükümetin dış politika kararları üzerindeki etkilerini uygulayacağı araç*” (<https://fletcher.tufts.edu/Murrow/Diplomacy>), şeklinde tanımlamıştır. Kamu diplomasisi bir açıdan, yabancı kamuoyunu bilgilendirme, anlama ve etkileme amaçları doğrultusunda, devletlerin kültür, davranış ve tutumlarını anlamak, buna göre devletlerle ilişkiler kurmak ve kendi değerlerini diğer devletler ve halklara iletmek için kullanılan bir diplomasi tarzıdır (Melissen, 2013, 344). Kamu diplomasisiyle devletlerin değerlerini, kültürlerini ve toplumunu, diğer kültür, gelenek ve ideolojilerin halklarına tanıtmaları mühim hâle gelmiştir (Tuch, 1993, 6). Bu doğrultuda, yabancı toplum kamuoyunu, resmî olmayan grup, birey ve örgütleri (hedef alan kamu diplomasisi, geleneksel diplomasiden farklı olarak devletlerin ana aktör olduğu sistemden evrilmiştir. Devlet dışı aktörler, bireyler ve sivil toplum kuruluşlarıyla sivil bir diplomasi tarzı yürütülürken, aynı zamanda devlet ve toplumlar arasında ilişki inşası ve kültürel etkileşim amaçları doğrultusunda toplumlarla diyalog kurulması sağlanmaktadır. Bilgi ve iletişim çağında yürütülen bu diyalog, dünyanın bütün olarak birbiriyle kurduğu diyalog halinde gerçekleşmekte ve küresel bir kamuoyu olgusunun (Snow, 2009, 8) oluşmasını sağlamaktadır. Sonuç olarak, kamu diplomasisi, “*sivil toplum temelli, kamuoyu odaklı, yumuşak güce dayanan bir diplomasi tarzı olarak, medya, sosyal medya, cezbedici güç, sosyal güç, kültürel güç, iletişimsel güç gibi kavramları da çerçeveleyen*” (Ekşi, 2018, 391) bir kavram şeklinde tanımlanabilmektedir.

Kamu diplomasisinin tanımı yapıldıktan sonra literatürde birlikte kullanıldığı propaganda ve halkla ilişkiler kavramları, kamu diplomasisiyle ilişkili kavramlar olarak yine ilk bölümde ele alınmaktadır. Propaganda ve halkla ilişkilerle ilişkili olsa da kamu diplomasisinin bu kavramlarla aynı şekilde kullanılması doğru görülmemektedir.

Nitekim propagandayla iletişim yöntemleri açısından farklılık gösteren kamu diplomasisi, halkla ilişkilerden ise ona kıyasla daha geniş bir kavram olması nedeniyle ayrılmaktadır. Propagandanın yanlış bilgilendirme şeklindeki iletişim yönteminden ayrı olarak kamu diplomasisi, kamuoyuna doğru bilgi sunarak hedeflenen amaçlarını gerçekleştirmektedir. Ayrıca kamu diplomasisi çift yönlü iletişimle kamuoyunun ne dediğine odaklanırken, propaganda diyalog gibi iletişim yöntemlerinden uzaktır ve tek yönlü bir iletişim diline sahiptir. Bununla birlikte kamu diplomasisi şeffaf yürütülürken, propagandada gizlilik esastır. Halkla ilişkilerle olan farklılığına baktığımızdaysa, kamu diplomasisinin halkla ilişkilerin araçlarını kullandığını, ancak ondan daha geniş bir yelpazede diplomasi yürüttüğünü söyleyebiliriz. Halkla ilişkiler ve kamu diplomasisinin amaçsal ve hedef kitleleri bakımından da birbirinden ayrılan yönleri mevcuttur. Halkla ilişkiler ticarî bir amaç taşıırken, kamu diplomasisi siyasî ilişkilere dair amaçlar içermektedir. Son olarak, kamu diplomasisi yabancı ülke kamuoyunu hedef alması sebebiyle halkla ilişkilerden ayrılmaktadır.

Tezin ikinci bölümünde, Türk kamu diplomasisinin tarihsel süreci ve Türk kamu diplomasisi aktörleri anlatılmaktadır. Türkiye kurulduğu yıllarda devlet varlığını temel alan, ulusal egemenliğini ve sınır bütünlüğünü koruyan politikalar yürütmüştür. Bu nedenle uzun yıllar küresel ve bölgesel konulara mesafeli olan ve tarafsız kalmayı seçen Türkiye, Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle birlikte küreselleşmeye adapte olma sürecine girmiştir. 1980 ve 1990'lı yıllar bu doğrultuda, piyasa ekonomisi ve uluslararası ekonomik sisteme bağlılığın vurgulandığı ve uluslararası ittifakların geliştirilmeye başlandığı dönemler olarak önemlidir. Bu yıllarda Türkiye sosyal, ekonomik ve politik uygulamalarını küresel sistemde göstermeye başlamıştır. 1990'lı yıllara gelindiğindeyse geleneksel yaklaşımın aksine, Türk dış politikasında dönüşümlerin yaşanmasıyla birlikte kamu diplomasisi politikalarına adım atılmaya başlanmıştır. Profesyonel anlamdaysa 2000'li yıllarda kamu diplomasisi uygulamalarının yapıldığı görülmektedir. Bu dönemde Türkiye tek boyutlu bir dış politika anlayışı yerine, çok boyutlu, tarihsel ve kültürel öğelerin dâhil olduğu bir dış politika anlayışıyla hareket etmeye başlamıştır. Değişen dış politika anlayışına paralel olarak kamu diplomasisi politikaları, Türkiye'nin uluslararası itibarını artırmaya yönelik uygulanmaya başlanmıştır. 2010 yılında Kamu Diplomasisi Dairesi Başkanlığı'nın kurulmasıyla birlikte, kamu diplomasisi politikalarının organize bir şekilde yapılma sürecine girilmiştir. Sonrasında İletişim

Başkanlığı'na bağlanan bu kurumun amacı, Türkiye'yi uluslararası arenada tanıtma ve Türkiye'nin güvenilirliğini arttırmak için sivil toplum kuruluşlarıyla koordinasyonu sağlamak olmuştur (<https://www.mevzuat.g>). Kamu Diplomasisi Dairesi Başkanlığı dışındaki Türk kamu diplomasisi aktörlerinin anlatıldığı bu bölümde, T.C. Dışişleri Bakanlığı, Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA), Yurtdışı Türkler ve Akraba Toplulukları Başkanlığı (YTB), Yunus Emre Enstitüsü, Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (TRT), Türkiye Diyanet Vakfı ve sivil toplum kuruluşları (STK) ele alınmaktadır. STK'lar başlığı altında, think-tankler ve insanî yardım kuruluşları olarak Türk Kızılay ve Yeryüzü Doktorları anlatılmaktadır. Bu kurum ve kuruluşların kamu diplomasisi çerçevesinde yaptığı faaliyetler incelenmektedir.

Üçüncü bölümde, Türk kamu diplomasisi çerçevesinde Asya politikaları ve bu bölgede yürütülen faaliyetler anlatılmaktadır. Türk dış politikasında özellikle 2000'li yıllardan sonra artan önemiyle birlikte Asya, kamu diplomasisi faaliyetlerinin yürütüldüğü bölgelerden biri olmuştur. Asya ülkeleriyle olan ekonomi merkezli ilişkiler stratejik ortaklıkların kurulmasıyla siyasi, kültürel, bilimsel-teknolojik, bölgesel ve uluslararası platformlarda işbirliğine kadar pek çok alanda geliştirmiştir. Türkiye'nin bu bölgede uyguladığı politikalarda sert güç ile yumuşak güç kabiliyetinin birlikte kullanıldığı “akıllı güç” (Nye, 2011, 207-234) stratejisinin önemli olduğunu söyleyebiliriz. Türkiye'nin Asya bölgesindeki akıllı güç stratejisi beş başlıkta incelenmektedir: “1.tercih edilen hedef veya sonuçlar, 2.mevcut kaynaklar, 3.etkileme girişimi hedeflerinin konum ve tercihleri, 4.başarılı olması muhtemel güç davranış biçimleri, 5.başarı olasılığıdır” (Yoon, 2019, 28). Türkiye Asya bölgesinde ihracat pazarlarını büyütmek, bölgeden kendisine yatırım yapılmasını sağlamak ve uluslararası platformda bölge ülkelerinin desteğini kazanmak gibi hedeflere sahiptir. Bu amaçlarını gerçekleştirmek adına bölge ülkeleriyle işbirliği çerçevesinde hareket edilmektedir. Güneydoğu Asya Uluslar Birliği'ne (ASEAN) sektörel ortaklık, MIKTA'ya (Meksika, Endonezya, Güney Kore, Türkiye ve Avustralya ülkelerini kapsayan) katılım, Asya İşbirliği Diyaloğu üyeliği, Şangay İşbirliği'ne aktif katılım, Pasifik Adaları Forumu'na (PIF) forum sonrası diyalog ortağı olarak katılım gibi işbirlikleri, hedeflenen doğrultuda atılan adımlardır. Diğer bir strateji olarak mevcut kaynakların kullanımı dâhilinde bir yumuşak güç kaynağı olarak turizm, bölgede değerli bir pazardır. Ayrıca Türkiye'nin kamu kurum ve kuruluşlarının yürüttüğü çalışmalar da sahip olunan kaynakların

başında gelmektedir. YTB, Yunus Emre Enstitüsü, TİKA gibi kurumlarla birlikte Türk Hava Yolları'nın (THY) da Türkiye'nin ulus-markası olarak bölgedeki yumuşak gücüne katkısı büyüktür. Bölge ülkelerini etkileme girişimleri için belirlenen hedef ülkelerin, Türkiye'yi hangi konumda gördükleri üçüncü başlık olarak değerlendirilmektedir. Türkiye öncelikle sahip olduğu coğrafi konum neticesinde Doğu ile Batı arasında bir köprüdür. Asya ülkelerinin bir köprü vazifesi gören Türkiye'den Batı'ya ulaşması mümkündür. Çin'in Kuşak-Yol Projesi'nde Türkiye'yi Orta Asya, Batı Asya, Orta Doğu ve Avrupa'yı bağlayan İpek Yolu Ekonomik Kuşağı'nın (<https://setav.org/assets>) bir parçası şeklinde görmesi burada örnek olarak gösterilebilir. Ayrıca birçok e-ticaret şirketinin Türkiye pazarıyla ilgilenmesi de bu çerçevede değerlendirilebilir.

Dördüncü strateji, bölgede başarılı olunması adına “*zorlamadan ekonomik teşviklere, gündem belirleme ve saf çekiciliğe kadar uzanan*” (Nye, 2011, 209) sert ve yumuşak güce dayalı davranış biçimleri şeklindedir. Türkiye'nin “*sert gücün ölçülü ve adil olarak kullanılabileceği, kalıcı gücün yumuşak güç olduğuna*” (<https://www.aa.com.tr/en/todays>) dair vurgusu, özellikle yumuşak güce ne denli önem verdiğini göstermektedir. Asya bölgesinde de yumuşak güç kabiliyeti Türkiye açısından mühimdir. Son olarak, bölge ülkeleriyle sağlanan ilişkilerin muvaffakiyet kazanması, doğru uygulanan stratejilerle ve Türkiye'nin uluslararası alandaki konumuyla alakalıdır. Türkiye'nin “Yeniden Asya” açılımıyla (<http://www.mfa.gov.tr>) tarihi ve kültürel bağlara sahip olduğu Asya bölgesiyle olan işbirliği potansiyelini geliştirmek istemesi, bu çerçevede değerlidir.

Türkiye sahip olduğu kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum örgütleri vasıtasıyla, Asya'da büyük oranda kamu diplomasisi çalışmaları yürütmektedir. Kamu diplomasisi aktörlerinden Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA), Yurtdışı Türkler ve Akraba Toplulukları Başkanlığı (YTB), Yunus Emre Enstitüsü, Türkiye Diyanet Vakfı gibi kurumlar, Asya bölgesinde yaptıkları faaliyetlerle Türkiye'nin yumuşak güç potansiyelini açığa çıkarmaktadır. Bu çerçevede TİKA, Doğu ve Güney Asya'dan Pasifik ve Latin Amerika'ya uzanan geniş bir coğrafyada eğitim, sağlık, ticaret, su ve idari, tarım, nüfus, ulaştırma, sosyal ve altyapı gibi birçok alanda çalışmalar yapmaktadır. Bir diğer kamu diplomasisi aktörü olan YTB, yurtdışındaki Türk vatandaşları ile soydaş ve akraba toplulukları hedef alarak Asya bölgesinde de

faaliyet yürütmektedir. YTB özellikle Ortadoğu, Sahra Altı Afrika, Balkanlar, Asya Pasifik, Orta Asya ve Kafkasya ile Güney Asya bölgelerinde sağladığı “Türkiye Bursları” imkânlarıyla, Türkiye’nin Asya’daki yumuşak gücüne katkı sağlamaktadır. Bir diğer önemli kamu diplomasisi aracı olarak YEE, Türkiye’yi, Türk tarihini, dilini, kültürünü ve sanatını Asya ülkelerine tanıtmada önde gelen kurumlardandır. Asya, Uzakdoğu, Ortadoğu, Balkanlar, Afrika, Avrupa ve Amerika gibi dünyanın pek çok yerinde Türkiye’yi tanıtmak amacını taşıyan YEE, kültür merkezlerinde yaptığı çalışmalar ve açtığı yaz okullarında yürüttüğü faaliyetlerle Türkiye’nin Asya kıtasına ulaşmasına yardım etmektedir. TRT ise Türkiye’nin medya ayağı olarak, kamuoyu oluşturma, kamuoyunu bilgilendirme ve uluslararası toplum tarafından desteklenme adına değerli bir kurumdur. 2015 yılında açılan TRT World ile Türkiye dünyaya açılma imkânı bulurken, Washington D.C, New York, Londra gibi merkezlerin yanı sıra Singapur, Kuala Lumpur, Moskova gibi merkezlerin açılması, Türkiye’nin Asya’ya kendisini anlatması için önemlidir. Ayrıca Türkçe yanında Azerbaycan Türkçesi, Kazakça, Kırgızca, Özbekçe ve Türkmence dillerinde yayın yapan TRT Avaz, Orta Asya ile olan ilişkileri güçlendirmektedir. Türkiye Diyanet Vakfı ise eğitimden sosyal çalışmalara kadar uzanan çalışmaları ve özellikle dış yardımlar çerçevesinde yürüttüğü projelerle önde gelen bir kamu diplomasisi aktörüdür.

Kamu kurum ve kuruluşlarının yanı sıra Türkiye, sivil toplum kuruluşlarıyla da Asya’da var olmaktadır. İlk olarak iş kuruluşlarıyla Asya ülkeleriyle kurulan temaslar, devlet ve özel sektör işbirliğiyle kamu diplomasisinin etkin yürütülmesini sağlamaktadır. Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) ve Müstakil Sanayici ve İş Adamları Derneği (MÜSİAD) gibi iş kuruluşlarıyla gerçekleştirilen faaliyetlerle Asya bölgesiyle olan ilişkilere katkı sunulmaktadır. Bununla birlikte Yeryüzü Doktorları, Türk Kızılayı, İHH İnsanî Yardım Vakfı gibi kuruluşların kalkınma ve insanî yardım alanındaki çabaları, Türkiye’nin Asya’daki değerli yumuşak gücüdür. Bu kurumlar vasıtasıyla özellikle doğal afet, kriz ve savaş gibi durumlarda Türkiye ihtiyacı olan her yere ulaşmaktadır. Bununla birlikte İHH, Filipinler-Moro barış sürecinde aktif rol alması gibi gerektiğinde arabuluculuk yaparak resmî ve diplomatik girişimlerde bulunarak, Asya’da etkili ve güçlü bir STK olduğunu göstermektedir. Son olarak dizi ve sinema sektörü, Türkiye için kamu diplomasisinde mühim bir kalemdir. Başlarda Ortadoğu ağırlıklı olarak başlayan Türkiye’nin yabancı dizi pazarı, Asya, Avrupa, Latin

Amerika, Afrika, Japonya ve Hindistan’a kadar uzanmıştır. Asya ülkeleriyle ortak değerlere sahip olunması sebebiyle bu kalem, bölge ülkelerinde Türkiye’nin popüler kültürünün etkili olmasını sağlamaktadır. Sonuç itibariyle 2000’li yıllardan sonra çok kültürlü potansiyel kimliğiyle yumuşak gücünün birleştiren Türkiye, uluslararası işbirliği ile proaktif ve çok boyutlu politika anlayışına paralel şekilde, Asya bölgesiyle olan ilişkilerini geliştirmeye başlamıştır. “Yeniden Asya” açılımıyla, Asya ile olan tarihi ve kültürel bağlarını güçlendirmeyi amaçlayan Türkiye, yenilikçi bir anlayışla hareket etmektedir. Bu anlayışla mevcut yumuşak güç kaynaklarını doğru stratejiyle birleştirerek uluslararası alandaki konumuna göre hareket etmeyi sağlaması halinde Türkiye, Asya ile ilişkilerini başarılı şekilde sürdürecektir.

Dördüncü ve son bölümde ise Türkiye’nin yabancı kamuoyunda ne şekilde yer aldığını anlamak ve kamu diplomasisinin bir yönü olarak yabancı kamuoyunun söylediğine odaklanmak için sosyal medya üzerinden bir çalışma yapılmıştır. Günümüzde küresel ağlarda yer almanın devletler ve hatta yeni aktörler olarak bireyler ve sivil toplum kuruluşları için gerekli hâle geldiği görülmektedir (Edwards, 2001, 7). Kamu diplomasisinin kamuoyunda gündem oluşturma ve kamuoyunu bilgilendirme gibi işlevleri, bireyler, sivil toplum kuruluşları gibi oyuncuların etkisiyle sosyal medyada daha hızlı bir şekilde yer almaya ve yayılmaya başlamıştır. Neticede devletlerin kendi imaj ve itibarlarını koruması açısından sosyal medyayı, bir diplomasi aracı olarak kullanması göz önünde bulundurularak bu tez çalışmasında, Twitter üzerinden yabancı kamuoyunun Türkiye algısı ölçülmeye çalışılmıştır. Klasik kamu diplomasisi araştırmalarında kullanılan yöntemlerden farklı olarak sosyal medyada, tüm sürecin kayıtlı olması ve bu sayede kolay ve doğru bir şekilde analizin yapılabilmesi nedeniyle Twitter, analiz için seçilen medya aracı olmuştur. Ayrıca Türkiye’ye dair genel algının incelenmesinin yanı sıra, Asya odaklanmak istenen bölge olarak değerlendirilmiştir. Özellikle İslamla ilgili yazılanlara bakılarak Türkiye’nin İslamî ve muhafazakâr değerlere sahip olmasının, Asya ülkelerinde uygulanan kamu diplomasisi politikaları için önemli olduğu yeniden vurgulanmıştır.

Twitter araştırması, Türkiye’nin sosyal medyada kendisine dair oluşturulan kamuoyu algısı ile herhangi bir konunun gidişatı ve etki boyutu bakımından değerlendirilmiştir. Burada yapmış olduğumuz sosyal medya çalışmasının, yabancı

kamuoyunun Türkiye algısını ölçmek adına bir alternatif oluşturabileceğini düşünmekteyiz. Kamu diplomasinin kamuoyunu anlayıp, bilgilendirmek ve nihayetinde etkilemek olduğunu göz önünde bulundurursak, bu çalışmanın yabancı kamuoyunun Türkiye imaj ve algısını ölçmede bir yöntem olabileceğini söyleyebiliriz. Nitekim sosyal medyanın, veri erişiminin hızlı ve kolay olması, tekrar edilebilir olması ve insanların fikirlerini baskı altında hissetmeden paylaşması neticesinde sonuçların daha az önyargılı olması gibi avantajları vardır. Bununla birlikte bahsetmemiz gereken bir nokta şudur ki: Bu çalışma yapılırken sosyal medyanın güvenilir olması gerektiği düşünülmüştür. Ancak üzerinde durulması gereken birtakım problemlere değinmemiz gerekmektedir:

- ✓ Sosyal medya kullanıcıları ve gerçek insanlar arasında ilişki olmayabilir.
- ✓ Sosyal medyada hesap açmak kolay olduğu için insanlar farklı fikirleri, birden fazla hesapta sunabilir.
- ✓ Toplumun her kesiminden insan sosyal medya kullanmayabilir. Bu nedenle sonuçlar toplumun tümünü yansıtmayabilir.
- ✓ Sosyal medya formal kullanım dilinden uzak olduğu için datanın kendisi dil bilimi açısından hata barındırabilir. Bu durum analizi zorlaştırabilir.

Son olarak, kullandığımız datanın etiketlemeleri ve analizlerini elle yapmış olmamız sebebiyle çalışmamız sınırlı olmuştur. Bir öneri olarak tezimizin konusu olmayan yapay zekanın bu analiz için kullanılması halinde, daha büyük verilerin analiz edilebileceğini düşünmekteyiz.

KAYNAKÇA

Akçadağ, E. *Dünya’da ve Türkiye’de Kamu Diplomasisi*. <http://www.kamudiplomasisi.org/pdf/emineakcadag.pdf> . 01/12.2020.

Akıllı, E. (2013). “Ak Parti Dönemi Dış Politikada Devlet Kimliği Ve “Yumuşak Güç”. SETA Dış Politika Yıllığı. s.89-111.

Akşam. *Ortadoğu’dan Avrupa’ya 100 Ülkeye ‘Dizi’ İhracat*. (2018). <https://www.aksam.com.tr/roportaj/ortadogudanavrupaya-100-ulkeye-dizi-dizi-ihracat/haber-763542> . 10/02/2020.

Alankus, S.ve Yanardagolu, E. (2016). “Vacillation in Turkey's Popular Global TV Exports: Toward A More Complex Understanding of distribution”. *International Journal of Communication*. Cilt:10. Sayı:3615-3631.

Aldırmaz, Y. (2018). *Türk Dış Politikasında Yumuşak Güç İnşası: Aktörler ve Uygulamalar*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Aydın Adnan Menderes Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü/Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı. Aydın.

Alpaydın. U.A.R. (2010). *Soft Power in Turkish Foreign Policy Under The Akp Governments: 2002-2009*. Bilkent Üniversitesi/Uluslararası İlişkiler. Ankara.

Arsenault, A. Ve Cowan, J. (2008). “Moving from Monologue to Dialogue to Collaboration: Three Layers of Public Diplomacy.” *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*. Vol:616. No:1. s.10–30

Aydın, A. ve Büdün, E. (2018). “Kamu Diplomasisi Açısından Türk Dış İşlerinin Sosyal Medya Kullanımı: Twitter Örneği”. *IX. IBANESS Kongreler Serisi*.

TRT Haber. *Bakan Çavuşoğlu: Yeniden Asya Girişiminin Amacı Asya ile Daha Güçlü Bağlanmak* (2021). <https://www.trthaber.com/haber/gundem/bakan-cavusoglu-yeniden-asya-girisiminin-amaci-asya-ile-daha-guclu-baglanmak-544547.html> . 8/2/2021.

Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi. (15.7.2018). 51. Bölüm. s.321-328.

Bayraktar, S. (2010). *TRT Arapça Araplara Türk Propagandası Mı?* <https://www.haber7.com/medya/haber/503767-trt-arapca-araplara-turk-propagandasi-mi>. 11/09/2020.

Bernays, E. L. (1961). *Crystallizing Public Opinion*. New York: Liveright Publishing Corporation.

Bjola, C. ve Jiang, L. (2015). “Social Media and Public Diplomacy: A Comparative Analysis of the Digital Diplomatic Strategies of the EU, US and Japan in China. (Eds.), Corneliu Bjola and Marcus Holmes”. *Digital Diplomacy: Theory and Practice*. NY: Routledge. s.71-88.

Brockerhoff, A. ve Fisher, A. (2008). *Options For Influence: Global Campaigns Of Persuasion In The New Words Of Public Diplomacy*. London: Counter Point.

Brown, J. (2008). *Public Diplomacy & Propaganda: Their Differences*. <http://americandiplomacy.web.unc.edu/2008/09/public-diplomacy-propaganda-their-differences/> . 30.01/2020.

Carr, E. H. (1964). *The Twenty Years Crisis. 1919-1939: An Intriduction to the Study of International Relations*. New York: Harper&Row.

Castells, M. (2005). *Enformasyon Çağı: Ekonomi, Toplum ve Kültür: Ağ Toplumunun Yükselişi*. I. Cilt. 2. Baskı. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Cem, İ. (2004). *Türkiye Avrupa Avrasya*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Cerbaro, R. H. (2011). “Competition-trapping the Concept of Power”. *European Journal of Social Sciences*. Cilt:21. No:1. s.148-153.

Cohen, R. (1997). *Global Diasporas: An Introduction*. University of Washington Press.

Copeland, D. (2013). “Digital Technology”. *The Oxford Handbook of Modern Diplomacy*. United Kingdom: Oxford University Press.

Corneliu, B. ve Marcus, H. (der.). (2015). *Digital Diplomacy: Theory and Practice*. London ve New York: Routledge.

Cooper, A.F. ve Heine, J. ve Thakur, R. (2013). “Introduction: The Challenges of 21st-Century Diplomacy”. *The Oxford Handbook of Modern Diplomacy*. Oxford University Press.

Çakmak, H. (2012). *Türk Dış Politikası 1919-2012*. Ankara: Barış Platin Kitap.

Çavuşoğlu, M. (2020). “2020 Yılına Girerken Girişimci ve İnsani Politikamız”. *Dışişleri Bakanlığı’nın 2020 Mali Yılı Bütçe Tasarısının TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu’na Sunulması Vesilesiyle Hazırlanan Kitapçık*. https://www.mfa.gov.tr/site_media/html/2020-yilina-girerken-girisimci-ve-insani-dis-politikamiz.pdf . 30/01/2020.

Çetinkaya, B. (2019). *TİKA Pakistan’da Mesleki Eğitim Merkezi Kuracak*. Anadolu Ajansı. <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/tika-pakistanda-mesleki-egitim-merkezi-kuracak/1404885>. 10/02/2021.

Çevik, B. S. (2015). “Kültürel Diplomaside Devlet Dışı Aktörler: Türk Sineması ve Dizileri”. M. Şahin ve B. Çevik (Ed.). *Türk Dış Politikası ve Kamu Diplomasisi*. Ankara: Nobel.

Çevik, B.S. ve Seib, P. (2015). *Introduction: Why Turkey’s Public Diplomacy Matters*. Turkey’s Public Diplomacy. Palgrave Macmillan. United States: New York.

Çevik, S. (2015). *The Benefactor: NGOs and Humanitarian Aid*. Turkey’s Public Diplomacy. Palgrave Macmillan. United States: New York.

Çolakoğlu, S. (2012). “Turkey’s East Asian Policy: From Security Concerns to Trade Partnerships”. *Perceptions*. Cilt: XVII. Sayı: 4. s.129-258.

Dahl, R. A. (1957). “The Concept of Power”. *Behavioral Science*. Cilt:2. Sayı: 3. s: 201-214.

Davutoğlu, A. (2012). *Stratejik Derinlik: Türkiye’nin Uluslararası Konumu*. İstanbul: Küre Yayınları. 81. Baskı.

Davutoğlu, A. (2014). “2014 Yılına Girerken Dış Politikamız”. *Dışışleri Bakanlığının 2014 Mali Yılı Bütçe Tasarısının TBMM Genel Kurulu’na Sunulması Vesilesiyle Hazırlanan Kitapçık*. https://www.mfa.gov.tr/site_media/html/2014-yilina-girerken-dis-politikamiz.pdf . 02/02/2020.

Demirci, Z. ve Durul, T. (2019). *Türkiye “Yeniden Asya” Politikasıyla Yeni Fırsatları Değerlendirecek*. <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/turkiye-yeniden-asya-politikasiyla-yeni-firsatlari-degerlendirecek/1685227> . 10/02/2021.

Dışışleri Bakanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun. 7.7.2010. Tertip 5. Cilt 49.

Dışışleri Bakanlığı Resmi İnternet Sitesi. *Asya-Pasifik Ülkeleri ile İlişkiler*. <http://www.mfa.gov.tr/dogu-asya-ve-pasifik-ulkeleri-ile-iliskiler.tr.mfa> . 28/01/2021.

Dışışleri Bakanlığı Resmi İnternet Sitesi. *Güneydoğu Asya Ülkeleri Birliği (ASEAN)*. <http://www.mfa.gov.tr/guneydogu-asya-ulkeleri-birligi.tr.mfa> . 28/01/2021.

Dışışleri Bakanlığı Resmi İnternet Sitesi. *Yurtdışında Düzenlenen Kültürel Etkinlikler*. <http://www.mfa.gov.tr/yurtdisinda-duzenlenen-kulturel-etkinlikler.tr.mfa> . 12/08/2020.

Dilek, Ş., Özdemir, B.Z. ve İstikbal, D. (2019). “Asya Yüzyılında Türkiye-Çin Ekonomik İlişkileri”. *SETA Rapor*.

Diplomasi Akademisi. Hakkımızda. <http://diab.mfa.gov.tr/hakkimizda.tr.mfa> . 13/08/2020.

Diplomasi Akademisi. İşbirlikleri. http://diab.mfa.gov.tr/is_birlikleri.tr.mfa . 13/08/2020.

Diplomasi Akademisi. Uluslararası Genç Diplomatlar Eğitim Programı. <http://diab.mfa.gov.tr/uluslararasi-genc-diplomatlar.tr.mfa> . 13/08/2020.

Edwards, M. (2001). “Introduction: Civil Society and the Geometry of Human Relations”. *The Oxford Handbook of Civil Society*.

Ekşi, M. (2016). “Türk Dış Politikasında Diplomasinin Yeni İletişimsel Boyutları ve Mekanizmaları: Dijital Diplomasi”. *Uluslararası İlişkilere Disiplinlerarası Bir Yaklaşım: Uluslararası İletişim Perspektifi*. İstanbul: Birlik Fotokopi Baskı. s.75-92.

Ekşi, M. (2018). *Kamu Diplomasisi ve AK parti Dönemi Türk Dış Politikası*. Ankara: Siyasal Kitabevi. 2. Baskı.

Ekşi, M. ve Erol, M. S. (2018). “The Rise and Fall of Turkish Soft Power and Public Diplomacy”. *Akademik Bakış*. Cilt:11. Sayı:23.

Eren, E. (2017). “Sivil Toplumun Dış Politika İnşasındaki Rolü: Türk Kamu Diplomasisi Örneği”. *Ekonomi, Politika & Finans Araştırmaları Dergisi*. Cilt:2. No:1.

Fan, Y. (2008). “Soft Power: Power of Attraction or Confusion?”. *Place Branding and Public Diplomacy*. Vol: 4. No: 2. s.147-158.

Financial Times. *The Asian Century Is Set To Begin*. (2019). <https://www.ft.com/content/520cb6f6-2958-11e9-a5ab-ff8ef2b976c7> . 07/07/2021.

Eryiğit, M. (2019). “Türkiye’nin Uzakdoğu Asya Politikası 2019”. *Türk Dış Politika Yıllığı 2019*. <https://setav.org/assets/uploads/2020/08/TDPY2019.pdf> . 02/02/2021.

Formerly USIA Alumni Association. (2008). *What Public Diplomacy Is and Is Not*. <http://www.publicdiplomacy.org/1.htm> . 27/01/2020.

Gallarotti, G. M. (2011). “Soft Power: What Is It, Why It’s Important, and The Conditions Under Which It Can Be Effectively Used”. *Division II Faculty Publications*. s.2-43.

Gilboa, E. (2008). “Searching for a Theory of Public Diplomacy”. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*. Sage Publications.

Global Soft Power Index. (2020). *Brand Finance*. <https://brandirectory.com/globalsoftpower/download/brand-finance-global-soft-power-index-2020.pdf> . 15/05/2021.

Gullion, E. “What is Public Diplomacy”. The Edward R. Murrow Center of Public Diplomacy. The Fletcher School of Law and Diplomacy, Tufts University. <https://fletcher.tufts.edu/Murrow/Diplomacy> . 21/01/2021.

Guzzino, S. (2007). "A Reconstruction of Constructivism in International Relations". *European Journal of International Relations*. Vol:6. No:2. s.147-182.

Guzzino, S. (2013). *Power, Realism and Constructivism*. London and New York: Routledge.

Guzzino, S. ve Leander, A. (2006). *Constructivism and International Relations: Alexander Wendt and His Critics*. London and New York: Routledge.

Güler, M.A. (2019). *New Asia Initiative in Turkish Foreign Policy*. <https://www.dailysabah.com/op-ed/2019/09/10/new-asia-initiative-in-turkish-foreign-policy>. 16/02/2021.

Güler, S. (2018). *Turkey Makes Best Use of Soft Power: Cavusoglu*. <https://www.aa.com.tr/en/todays-headlines/turkey-makes-best-use-of-soft-power-cavusoglu/1142563> 27/01/2021.

Günek, A. (2018). "A New Type of Soft Power: Country Branding". *International Journal of Cultural and Social Studies*. Vol: 4. No: 1. s.252-259.

Güvenç, S. (2007). "Türkiye’de Düşünce Kuruluşları ve Uluslararası İlişkiler Disiplini". *Uluslararası İlişkiler*. Cilt:4. Sayı:13. s. 137-144.

Gürbüz, Ş. N. (2019). *Asia Anew: Initiative to Shape Future of Turkish Diplomacy*. <https://www.dailysabah.com/diplomacy/2019/08/10/asia-anew-initiative-to-shape-future-of-turkish-diplomacy> 27/01/2021.

Habertürk. (2018). *İhracatçılar, Rotayı Filipinler’e Çevirdi*. <https://www.haberturk.com/ihracatcilar-rotayi-filipinler-e-cevirdi-2140672-ekonomi> . 14/02/2021.

Hameed, A. H. (2018). "The Problems of Power’s Definitions in International Relations". *ANKASAM Uluslararası Kriz ve Siyaset Araştırmaları Dergisi*. Cilt:2. Sayı:2. s.219-248.

Hanson, F. (2010). *A Digital DFAT: Joining the 21st Century*. Sydney, Australia: Lowy Institute for International Policy.

Hayden, C. (2012). *The Rhetoric of Soft Power: Public Diplomacy in Global Context*. Lanham, Boulder, New York, Toronto, Plymouth, UK: Lexington Books.

Hocking, B. ve Melissen J. (2015). “The Changing DNA of Diplomacy”. *Diplomacy In The Digital Age*. Clingendael Report: Netherlands Institute of International Relations.

Huijgh, E. ve Warlick, J. (2016). *The Public Diplomacy of Emerging Powers, Part 1: The Case of Turkey*. Los Angeles: Figueroa Press.

Huntington, S.P. (1993). “A Clash of Civilization”. *Foreign Affairs*. No:23. s.22-49.

İHH İnsanî Yardım Vakfı. Faaliyet Raporu. (2018).
<https://www.ihh.org.tr/public/publish/0/131/ihh-yillik-rapor-2018---111220.pdf>.
14/02/2021.

İHH İnsanî Yardım Vakfı. Arakan Faaliyet Raporu 2010-2019. (2020).
<https://www.ihh.org.tr/public/publish/0/143/banglades-arakan-faaliyet-raporu.pdf>.
14/02/2021.

İHH İnsanî Yardım Vakfı. Faaliyet Raporu. (2019).
<https://www.ihh.org.tr/public/publish/0/135/ihh-yillik-rapor-2019---111220.pdf>.
14/02/2021.

İHH İnsanî Yardım Vakfı Resmi İnternet Sitesi. Hakkımızda.
<https://www.ihh.org.tr/hakkimizda>. 14/02/2021.

İHH İnsanî Yardım Vakfı. İnsani Yardım 74. (2019).
<https://www.ihh.org.tr/public/publish/0/132/ihh-insani-yardim---74-sayi-2019---111220.pdf>. 14/02/2021.

İletişim Başkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi. T.C. Resmi Gazete. 24.05.2018, Sayı: 30488.

İnan, E. (2012). “Kamu Diplomasisi ve Halkla İlişkiler Eksenİ”. *Kamu Diplomasisi*. Özkan, A. ve Öztürk, T. E. (Ed.). İstanbul: TASAM Yayınları.

İnce, B. (2019). *Türkiye’nin Dış Yardımlarında Bir Ulus Markalama Aracı Olarak Diyanet Dış Yardımları*. (Yüksek Lisans Tezi). Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü/Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı. Kırşehir.

Japonya Dışişleri Bakanlığı Resmi İnternet Sitesi. *Joint Declaration On The Establishment Of Strategic Partnership Between Japan And The Republic Of Turkey*. <https://www.mofa.go.jp/files/000004160.pdf> . 05/02/2021.

Jowett, G.S. ve O’Donnell, V. (1999). *Propaganda and Persuasion*. London: Sage Publications. 3rd ed.

Kaldor, M. (2008). “Küresel Sivil Toplum”. *Küresel Dönüşümler: Büyük Küreselleşme Tartışması*. David Held ve Anthony McGrew (Eds). Ankara: Phonex Yayınevi.

Kalın, İ. (2011). “Soft Power and Public Diplomacy in Turkey”. *Perceptions*. Cilt:XVI. No:3. s.5-23.

Kastrati, A. (2016). “Civil Society from Historical to Contemporary Perspectives”. *European Journal of Multidisciplinary Studies*. Cilt:1. No:1.

Kelley, J. R. (2009). “Between Take-offs and Crash Landing: Situational Aspects of Public Diplomacy”. *Routledge Handbook of Public Diplomacy*. Snow, N. And Taylor, P. M. (Eds). New York.

Keohane, R.O. ve Nye, J. (1989). *Power and Interdependence*. USA: HarperCollins Publishers.

Keyman, E.F.(2010). “Globalization, Modernity and Democracy-Turkish Foreign Policy 2009 and Beyond,” *Perceptions* 15, Sayı: 3-4. s.1-20.

Kızılay Resmî İnternet Sitesi. Tarihçe. <https://www.kizilay.org.tr/Kurumsal/tarihcemiz>. 20/09/2020.

Kızılay Resmî İnternet Sitesi. Uluslararası Yardımlar. <https://www.kizilay.org.tr/neler-yapiyoruz/uluslararasi-yardimlar> . 23/09/2020.

Kilbane, M. (2009). “Military Psychological Operations as Public Diplomacy”. *Routledge Handbook of Public Diplomacy*. New York and London: Routledge Taylor & Francis Group.

Lexalytics. *Sentiment Analysis Explained*. <https://www.lexalytics.com/technology/sentiment-analysis> . 15/11/2020.

Mazlum, S. C. ve Doğan, E. (Ed.). (2006). *Sivil Toplum ve Dış Politika: Yeni Sorunlar, Yeni Aktörler*. İstanbul: Bağlam Yayınları.

McConnell, D. L. ve Yasushi, W. (2008). *Soft Power Superpowers: Cultural and Natural Assets of Japan and The United States*. London: An East Gate Book.

Mckinsey Global Institute. *Asia’s Future Is Now*. <https://www.mckinsey.com/featured-insights/asia-pacific/asias-future-is-now>. 04/02/2021.

Mckinsey Global Institute, *The Future of Asia: Asian Flows and Networks are Defining The Next Phase of Globalization*. <https://www.mckinsey.com/featured-insights/asia-pacific/the-future-of-asia-asian-flows-and-networks-are-defining-the-next-phase-of-globalization> . 04/02/2021.

Melissen, J. (2005). *The New Public Diplomacy Soft Power in International Relations*. New York: Palgrave Macmillan.

Melissen, J. (2013). “Public Diplomacy”. *The Oxford Handbook of Modern Diplomacy*. United Kingdom: Oxford University Press.

Mohyidin, R. (2020). *The Global Appeal of Turkish Drama Series: A Case Study in Pakistan*. <https://researchcentre.trtworld.com/reports/the-global-appeal-of-turkish-drama-series-a-case-study-in-pakistan/> . 14/02/2021.

Morgenthau, J.H. (1954). *Politics Among Nations: The Struggle for Power and Peace*. Chicago: University of Chicago Press.

Muawad, A. C. (2012). “Yumuşak Güç Kavramını Gözden Geçirmek: Ortadoğu Bağlamının Özelliği”. Aktay, Y. ve El-Sharkawy, P. ve Uysal, A. (Ed). *Değişen Ortadoğu’da Kültür ve Siyaset Seçilmiş Tebliğler*. Ankara: SDE Yayınları.

Mueller, S. (2009). “The Nexus of U.S. Public Diplomacy and Citizen Diplomacy”. Snow, N. ve Taylor, P.M. (Eds) *Routledge Handbook of Public Diplomacy*. New York: Routledge.

MÜSİAD. (2018). *MÜSİAD ile Malezya Merkezli İş Adamları Derneği DPIM Arasında MoU Anlaşması*. <https://www.musiad.org.tr/icerik/isbirlikleri-detay-52/co-10>. 04/02/2021.

Nelson, R. ve Izadi, F. (2009). “Ethics and Social Issues in Public Diplomacy”. Snow, N. ve Taylor, P. M. (Eds). *Routledge Handbook of Public Diplomacy*. New York: Routledge.

Nicolson, H. (1950). *Diplomacy*. CXCII. The Home University Library of Modern Knowledge. New York, Toronto: Oxford University Press.

Nuroğlu, E. (2013). *Dizi Turizmi: Orta Doğu ve Balkanlar’dan Gelen Turistlerin Türkiye’yi Ziyaret Kararında Türk Dizileri Ne Kadar Etkili?*. Uluslararası İstanbul İktisatçılar Zirvesi.

https://www.researchgate.net/publication/261002399_Dizi_Turizmi_Orta_Dogu_Ve_Balkanlar'dan_Gelen_Turistlerin_Turkiye'yi_Ziyaret_Kararinda_Turk_Dizileri_Ne_Kadar_Etkili. 14/02/2021.

Nye, Joseph S. (1990). *Bound To Lead: The Changing Nature of American Power*. New York: Basic Books.

Nye, Joseph S. (2002). “Hard and Soft Power In A Global Information Age”. Mark Leonard (Ed). *Re-Ordering The World*. London: Foreign Policy Centre.

Nye, Joseph S. (2006). “Smart Power, In Search Of The Balance Between Hard And Soft Power”. Review of Hard Power: The New Politics of National Security. Kurt M. Campbell and Michael E. O’Hanlon. *Democracy: A Journal of Ideas*.

- Nye, Joseph S. (2008). *The Powers to Lead*. New York: Oxford University Press.
- Nye, Joseph S. (2011). *The Future of Power*. Newyork: Public Affairs.
- Nye, Joseph S. (2017). *Yumuşak Güç Dünya Siyasetinde Başarının Araçları*. (R. İ. Aydın, Çev.) Ankara: BB101 Yayınları. 2. Baskı.
- Oba, A.E. (2009). *Türk Dış Politikası'nın Asya Kitası'na İlgisi Artarken*. https://tasam.org/tr-TR/Icerik/3488/turk_dis_politikasinin_asya_kitasina_ilgisi_artarken 02/02/2021.
- Oğurlu, E. (2017). “Türk Dış Politikası'nda Afrika Açılımı”. *Siyaset, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, Cilt: 5. Sayı:5. s.47-62.
- Oğuzlu, T. (2002). “The Clash of Security Identities: The Question of Turkey's Membership in the European Union”. *International Journal*. Vol. 57. No. 4. s. 581.
- Oğuzlu, T. (2007). “Soft Power in Turkish Foreign Policy”. *Australian Journal of International Affairs*. Cilt:61. Sayı:1. s.81-97.
- Oppenheim, F. (1981). *Political Concepts: A Reconstructionn*. Oxford: Basil Blackwell.
- Oran, B. (2013). “Dönemin Dış Politikası: AKP ve Dış Politika–Yeni Dış Politikanın Temel Unsurları”, *Türk Dış Politikası, Kurtuluş Savaşından Bugüne Olgular, Belgeler, Yorumlar*, Cilt III:2001-2012, (der.) Baskın Oran, , 1. Baskı, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Özarslan, K. (2020). “Ülke Markalaması Bağlamında Uluslararası Basında Türk Dizileri ve Türkiye İmajı”. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. s.215-238.
- Özdemir, H. (2008). “Uluslararası İlişkilerde Güç: Çok Boyutlu Bir Değerlendirme”. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*. Cilt: 63. Sayı:3. s.114-144.
- Özşahin, M. C. (2018). “Türkiye'nin Uzakdoğu Asya Politikası 2018”. *Türk Dış Politika Yıllığı 2018*. https://setav.org/assets/uploads/2019/04/TDPY_2018.pdf . 01/02/2021.

Pallaver, M. (2011). *Power and Its Forms: Hard, Soft, Smart*. (Master Thesis). Department of International Relations. London School of Economics/Philosophy.

Pamment, J. (2012). "What Became of The New Public Diplomacy? Recent Developments in British, US and Swedish Public Diplomacy Policy and Evaluation Methods". *Hague Journal of Diplomacy*, Cilt:7. Sayı:3. 313-336.

Rahaghi, J. (2011). "New Media or Old in Egypt and South Korea?" (Ed.), William A. Rugh. *The Practice of Public Diplomacy*. NY: Palgrave MacMillan. s.175-190.

Riordan, S. (2002). "The New Diplomacy". Cambridge: Polity Press.

Risse-Kappen, T. (1991). "Public Opinion, Domestic Structure, and Foreign Policy Paradigm?". *World Politics*. Vol:43. No:4. s.479-512.

Rosecrance, R.N. (1999). *The Rise of The Virtual State: Wealth and Power in The Coming Century*. New York: Basic Books.

Rothkopf, D. (1998). "Cyberpolitik: The Changing Nature of Power in The Information Age". *Journal of International Affairs*. Vol:51. No:2. s.325-359.

Robinson, P. (2002). *The CNN Effect: The Myth of News, Foreign Policy and Intervention*. London and Newyork: Routledge Taylor and Francis Group.

Saddiki, S. (2006). "Diplomacy in a Changing World". *Alternatives: Turkish Journal of International Relations*. Vol:5. No:4. s.93-105.

Sancak, K. (2016). *Uluslararası İlişkilerde Güç Kavramı ve Yumuşak Güç*. Ankara: Nobel Yayıncılık.

Sancar, G.A. (2012). *Kamu Diplomasisi ve Uluslararası Halkla İlişkiler*. İstanbul: Beta Yayınları.

Sancar, G. A. (2015). "Chapter One Turkey's Public Diplomacy: Its Actors, Stakeholders, And Tools". *Turkey's Public Diplomacy*. Palgrave Macmillan. United States: New York.

Schmidt, B. C. (2005). "Competing Realist Conceptions of Power". *Millennium: Journal of International Studies*. Cilt:33. Sayı:3. s.523-549.

Seib, P. (2012). *Real-Time Diplomacy: Politics and Power in the Social Media Era*. New York: Palgrave Macmillan.

Shabbir, S. (2019). *PM Khan asks PTV to air famous Turkish fiction drama 'Ertugrul' in Urdu*. Arab News. <https://www.arabnews.pk/node/1593201/pakistan> . 10/02/2021.

Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı (SETA) Resmi İnternet Sitesi. Hakkımızda. <https://www.setav.org/hakkimizda/>. 23/09/2020.

Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı (SETA) Resmi İnternet Sitesi. *Dışişleri Bakanı Çavuşoğlu: "Artık Tabii Diplomasiyi Etkin Kullanan Bir Devletiz"*. (2020). <https://www.setav.org/disisleri-bakani-cavusoglu-artik-tabii-diplomasiyi-etkin-kullanan-bir-devletiz/>. 16/02/2021.

Snow, N. ve Taylor, P. M. (2009). *Routledge Handbook of Public Diplomacy*. New York and London: Routledge Taylor & Francis Group.

Stratejik Araştırmalar Merkezi (SAM) Resmi İnternet Sitesi. Hakkımızda. <http://sam.gov.tr/hakkimizda.tr.mfa> .23/09/2020.

Taşçı, M.N. (2019). *ASEAN ile Türkiye arasında 5 Yıllık Yol Haritası Kabul Edildi*. Anadolu Ajansı. <https://www.aa.com.tr/tr/ekonomi/asean-ile-turkiye-arasinda-5-yillik-yol-haritasi-kabul-edildi/1537235> . 06/02/2020.

T.C. Dışişleri Bakanlığı Resmi İnternet Sitesi. 2012 Yılı İdare Faaliyet Raporu (2013). s.1-112.

T.C. Dışişleri Bakanlığı Resmi İnternet Sitesi. *Medeniyetler İttifakı Girişimi*. <http://www.mfa.gov.tr/medeniyetler-ittifaki-girisimi.tr.mfa> . 10/08/2020.

T.C. Dışişleri Bakanlığı Resmi İnternet Sitesi. *MIKTA (Mexico, Indonesia, Korea, Turkey and Australia)*. <http://www.mfa.gov.tr/mikta-meksika-endonezya-kore-avustralya.en.mfa> . 04/02/2021.

T. C. Dışışleri Bakanlığı Resmi İnternet Sitesi. (2019). *Sayın Bakanımızın Yeniden Asya Çalıştayı Hitabı*. <http://www.mfa.gov.tr/sayin-bakanimizin-yeniden-asya-calistayi-hitabi-26-12-19.tr.mfa> . 04/02/2021.

T.C. Dışışleri Bakanlığı Resmi İnternet Sitesi. Tarihçe. <http://www.mfa.gov.tr/turkiye-cumhuriyeti-disisleri-bakanligi-tarihcesi.tr.mfa> . 12/08/2020.

T. C. Dışışleri Bakanlığı Resmi İnternet Sitesi. *Türkiye'nin Girişimci ve İnsani Dış Politikası*. <http://www.mfa.gov.tr/dis-politika-genel.tr.mfa> . 05/02/2021.

T. C. Dışışleri Bakanlığı Resmi İnternet Sitesi. *Ülkemizin Yurtdışında Tanıtımı*. <http://www.mfa.gov.tr/ulkemizin--yurtdisinda-tanitimi.tr.mfa> . 04/02/2021.

T.C. Diyanet İşleri Başkanlığı Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü, Tanıtım. <https://disiliskiler.diyanet.gov.tr/sayfa/53/tanitim> . 02/07/2021.

T. C. Diyanet İşleri Başkanlığı Kurumsal Tarihçe. <https://www.diyanet.gov.tr/tr-TR/Kurumsal/Detay/1> . 02/07/2021.

T.C. İletişim Başkanlığı Resmi İnternet Sitesi. (2019). *“Kamu Diplomasisi Aracı Olarak Türk Dizileri Çalıştayı Düzenlendi”*. https://www.iletisim.gov.tr/turkce/yerel_basin/detay/kamu-diplomasisi-araci-olarak-turk-dizileri-calistayi-duzenlendi . 26/01/2021.

T. C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB). (2012). “Türkiye Bursları”. *Artı 90*, Sayı 3, s.1-82.

T. C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB). Faaliyet Raporu. (2019). https://ytbweb1.blob.core.windows.net/files/2020/2020Raporlar/2019%20FAAL%C4%B0YET%20RAPORU_WEB_-5e60b9bf7136e.pdf . 10/02/2021.

T. C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB). Diaspora İletişim Akademisi. <https://www.ytb.gov.tr/yurtdisi-vatandaslar/diaspora-iletisim-akademisi> . 10/02/2021.

T. C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB). Kurumsal. <https://www.ytb.gov.tr/kurumsal/baskanligimiz-2> . 20/08/2020.

T. C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB). Türkiye Bursları. <https://www.ytb.gov.tr/uluslararasi-ogrenciler/turkiye-burslari>. 10/02/2021.

T. C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB). Performans Programı. (2020). <https://ytbweb1.blob.core.windows.net/files/documents/2020%20Performans%20Program%C4%B1-5e410dce75c74.pdf>. 10/02/2021.

T. C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB). Stratejik Plan. (2019-2023). [https://ytbweb1.blob.core.windows.net/files/2021/BELGELER/YTB%202019-2023%20Stratejik%20Plan%C4%B1%20\(G%C3%BCncellenmi%C5%9F%20Versiyon-2021\)%E2%80%9D%20-5ff6e3e27f475.pdf](https://ytbweb1.blob.core.windows.net/files/2021/BELGELER/YTB%202019-2023%20Stratejik%20Plan%C4%B1%20(G%C3%BCncellenmi%C5%9F%20Versiyon-2021)%E2%80%9D%20-5ff6e3e27f475.pdf) . 10/02/2021.

The Brand Age. *Habercilikte Yeni Bir Dünya Markası Doğuyor*. <https://www.thebrandage.com/habercilikte-yeni-bir-dunya-markasi-doguyor> . 05/02/2021.

TRT Avaz Resmi İnternet Sitesi. Hakkımızda. <https://www.trtavaz.com.tr/hakkimizda> . 11/09/2020.

TRT Avaz Resmi İnternet Sitesi. Programlar. <https://www.trtavaz.com.tr/programlar> . 13/02/2021.

TRT Belgesel Resmi İnternet Sitesi. Büyük Mücadele. <https://www.trtbelgesel.com.tr/insan-hikayeleri/buyuk-mucadele>. 13/02/2021.

TRT Belgesel Resmi İnternet Sitesi. <https://www.trtbelgesel.com.tr/>. 13/02/2021.

TRT Resmi İnternet Sitesi. Tarihçe. <https://www.trt.net.tr/Kurumsal/Tarihce.aspx>. 11/09/2020.

TRT World. <https://www.trtworld.com/worldcitizen/> . 10/09/2020.

TRT World. Our Story. <https://www.trtworld.com/about> . 10/09/2020.

Tuch, H. N. (1993). *Communicating with The World U.S. Public Diplomacy Overseas*. An Institute for The Study of Diplomacy Book. New York: St. Martin's Press.

Tulun, T.E. (2018). "The Relevance of Turkey's Participation in the ASEAN Regional Forum". *Daily Sabah*. <https://www.dailysabah.com/op-ed/2018/08/16/the-relevance-of-turkeys-participation-in-the-asean-regional-forum>. 11/02/2021.

Tuncer, H. (2009). *Diplomasinin Evrimi: Gizli Diplomasiden Küresel Diplomasiye*. İstanbul: Kaynak Yayınları.

Tuğtan, M. A. (2016). "Kültürel Değişkenlerin Dış Politikadaki Yeri: İsmail Cem ve Ahmet Davutoğlu". *Uluslararası İlişkiler*. Cilt: 13. Sayı:49S. 3-24.

Türk Asya Stratejik Araştırmalar Merkezi (TASAM). Hakkımızda. <https://tasam.org/tr-TR/Kurumsal/Amac>. 23/09/2020.

Türkeş, M. (1998). "Doksanlı Yıllarda NATO'nun Öncelikleri ve Türkiye". Özcan, G. ve Kut, G. (Derl.). *Türkiye'nin Ulusal Güvenlik ve Dış Politika Gündeminde Doksanlı Yıllar: En Uzun Onyıl*. İstanbul: Boyut Yayıncılık.

Türkiye Diyanet Vakfı Amaç ve Gayemiz. <https://tdv.org/tr-TR/kurumsal/#misyonvizyon> . 02/07/2021.

Türkiye Diyanet Vakfı, Arakan Raporu. (2017) [https://tdvmedia.blob.core.windows.net/tdv/MedyaOdas%C4%B1/Raporlar/TDV%20-%20Raporlar%20-%20Arakan%20\(2017\).pdf](https://tdvmedia.blob.core.windows.net/tdv/MedyaOdas%C4%B1/Raporlar/TDV%20-%20Raporlar%20-%20Arakan%20(2017).pdf) . 07/07/2021.

Türkiye Diyanet Vakfı, Cami. <https://tdv.org/tr-TR/camiler/> . 03/07/2021.

Türkiye Diyanet Vakfı Eğitim-Kültür. <https://tdv.org/tr-TR/faaliyetlerimiz/egitim-kultur/>. 02/07/2021.

Türkiye Diyanet Vakfı Faaliyetlerimiz-Kriz Bölgeleri. <https://tdv.org/tr-TR/faaliyetlerimiz/kriz-bolgeleri/> . 03/07/2021.

Türkiye Diyanet Vakfı Kurumsal. <https://tdv.org/tr-TR/kurumsal/> . 02/07/2021.

Türkiye Diyanet Vakfı Su Kuyusu. <https://tdv.org/tr-TR/su-kuyusu/> . 03/07/2021.

Türk Kızılay Resmi İnternet Sitesi. <https://www.kizilay.org.tr>. 14/02/2021.

Türk Kızılay. Göç ve Mülteci Hizmetleri. <https://www.kizilay.org.tr/neler-yapiyoruz/goc-ve-multeci-hizmetleri>. 14/02/2021.

Türk Kızılay. Kurban Raporları. <https://www.kizilay.org.tr/kurumsal/kizilay-kurban-raporlari> . 14/02/2021.

Türk Kızılay. 2016-2020 Stratejik Planı. [https://www.kizilay.org.tr/Upload/Editor/files/T%C3%BCrk%20K%C4%B1z%C4%B1lay%C4%B1%20Stratejik%20Plan%C4%B1%20\(2016-2020\)%20TUR.pdf](https://www.kizilay.org.tr/Upload/Editor/files/T%C3%BCrk%20K%C4%B1z%C4%B1lay%C4%B1%20Stratejik%20Plan%C4%B1%20(2016-2020)%20TUR.pdf) . 14/02/2021.

Türk Kızılay. Uluslararası Yardımlar. <https://www.kizilay.org.tr/neler-yapiyoruz/uluslararasi-yardimlar> . 14/02/2021.

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB). Ekonomik Forum. (2018). *Parlayan Yıldız Asya Pasifik*.

<http://haber.tobb.org.tr/ekonomikforum/2018/292/FORUM%20292%20%C4%B0NTERNET.pdf> . 10/02/2021.

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) Ekonomik Forum. (2018). *We Want to Show Turkey's Potential to the Asia-Pacific Business Community*.

<https://www.tobb.org.tr/Sayfalar/Eng/Detay.php?rid=22629&lst=MansetListesi>.

10/02/2021.

Türkiye Scholarships Bursları. <https://www.turkiyeburslari.gov.tr/en/page/about-us/turkiye-scholarships> . 20/08/2020.

Türk İşbirliği Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA). Avrasya Etüdları. (2011). Cilt:40. Sayı:2. s.201-222.

Türk İşbirliği Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA). Faaliyet Raporu (2018). <https://www.tika.gov.tr/upload/2019/Faaliyet%20Raporu%202018/TikaFaaliyetWeb.pdf>. 10/02/2021.

Türk İşbirliği Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA). Faaliyet Raporu (2019). <https://www.tika.gov.tr/upload/2020/06/FAAL%C4%B0YET%20RAPORU%20%C4%B0NG%C4%B0L%C4%B0ZCE/TIKAFaaliyet2019WebKapakli.pdf>. 10/02/2021.

Türk İşbirliği Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA) Resmi İnternet Sitesi. (2019). “Afganistan’da Kadınlar Bahçesi için Çocuk Oyun Parkı ve Dinlenme Alan”. https://www.tika.gov.tr/tr/haber/afganistan'da_kadinlar_bahcesi_icin_cocuk_oyun_parki_ve_dinlenme_alani-49831. 10/02/2021.

Türk İşbirliği Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA) Resmi İnternet Sitesi. Hakkımızda. <https://www.tika.gov.tr/tr/sayfa/hakkimizda-14649>. 16/08/2020.

Türk İşbirliği Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA) Resmi İnternet Sitesi. Koordinatörlükler. <https://www.tika.gov.tr/tr/koordinatorlukler> . 16/08/2020.

Türk İşbirliği Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA) Resmi İnternet Sitesi. (2017). *MIKTA Basın Heyeti TİKA’yı Ziyaret Etti*. https://www.tika.gov.tr/tr/haber/mikta_basin_heyeti_tika%27yi_ziyaret_etti-39524. 10/02/2021.

Türk İşbirliği Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA) Resmi İnternet Sitesi. (2019). “TİKA Pakistan’da 5 bin Kitaplık Çocuk Kütüphanesi Açtı”. https://www.tika.gov.tr/tr/haber/tika_pakistan_da_5_bin_kitaplik_cocuk_kutuphanesi_aciti-53498. 10/02/2021.

Türk İşbirliği Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA) Resmi İnternet Sitesi. Tarihçe. <https://www.tika.gov.tr/tr/sayfa/tarihce-222>. 16/08/2020.

Türk İşbirliği Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA) Resmi İnternet Sitesi. (2020). *TİKA'dan Afganistan'a 15 Yılda 1300'den Fazla Proje ve Faaliyet.* [https://www.tika.gov.tr/tr/haber/tika%27dan afganistan%27da 15 yilda 1300 den fazla proje ve faaliyet-60448](https://www.tika.gov.tr/tr/haber/tika%27dan%27afganistan%27da%2715%27yilda%271300%27den%27fazla%27proje%27ve%27faaliyet-60448). 10/02/2021.

Türk İşbirliği Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA) Resmi İnternet Sitesi. (2019). *TİKA'nın Desteğiyle Yeryüzü Doktorları Şifa Dağıtıyor.* [https://www.tika.gov.tr/tr/haber/tika%27nin destegiyle yeryuzu doktorlari sifa dagitiyor-49949](https://www.tika.gov.tr/tr/haber/tika%27nin%27destegiyle%27yeryuzu%27doktorlari%27sifa%27dagitiyor-49949). 10/02/2021.

Türk İşbirliği Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA). Türkiye Kalkınma Yardımları Raporu. (2019). <https://www.tika.gov.tr/upload/sayfa/publication/2019/TurkiyeKalkinma2019Web.pdf>. 10/02/2021.

Twint Uygulaması. <https://github.com/twintproject/twint> . 01/11/2020.

Uzgel, İ. (2010). “Türk Dış Politikasında Bölgesel Güç İllüzyonu”. *Yeni Dönemde Türk Dış Politikası Uluslararası IV. Türk Dış Politikası Sempozyumu Tebliğleri*. Osman Bahadır Dinçer (Der.) Ankara: Cantekin Mat.

Waltz, K. (1979). *Theory of International Politics*. New York: McGraw Hill.

Watanabe, Y. ve McConnell, D. (2008). “Introduction”. *Soft Power Superpowers: Cultural and National Assets in Japan and the United States*. New York: M. E. Sharpe.

What is Public Diplomacy. https://publicdiplomacy.wikia.org/wiki/Public_diplomacy . 27/01/2020.

Wilcox, D. L. ve Cameron, G. T. (2010). *Public Relations: Strategies and Tactics*. New York, NY: Allyn & Bacon.

World Population Review. *Asia Population 2021.* <https://worldpopulationreview.com/continents/asia-population> . 07/07/2021.

Yağmurlu, A. (2011). “Halkla İlişkiler Yöntemi olarak Kamu Diplomasisi”. *İletişim Araştırmaları Dergisi*. Ankara Üniversitesi İletişim Araştırmaları ve Uygulamaları Merkezi. s.9-38.

Yağmurlu, A. (2019). “Dijital Diplomasi: Kamu Diplomasisi Çerçevesinden Avrupa Birliği Üye Ülkeleri Ve Türkiye Dışışleri Bakanlıkları İnternet Uygulamaları”. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*. Vol:7. Sayı:2. s.1268-1295.

Yazar, F. (2020). <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1234268> . 10/02/2021.

Yeryüzü Doktorları. Faaliyet Raporu. (2018). <https://www.yyd.org.tr/wp-content/uploads/2019/09/faaliyetraporu20182.pdf>. 11/02/2021.

Yeryüzü Doktorları. Faaliyet Raporu. (2019). <https://www.yyd.org.tr/wp-content/uploads/2020/08/faaliyetraporuweb.pdf>. 11/02/2021.

Yeryüzü Doktorları Resmi İnternet Sitesi. *Arakan Krizi*. <https://www.yyd.org.tr/ne-yapiyoruz/arakan-krizi-2/>. 11/02/2021.

Yeryüzü Doktorları. Tarihçe. <https://www.yyd.org.tr/tr/tarihce> . 01/10/2020.

Yoon, H. (2019). *Turkish Foreign Policy and Strategic Partnership in Asia-Pacific*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ortadoğu Teknik Üniversitesi/Uluslararası İlişkiler Bölümü. Ankara.

Yunus Emre Enstitüsü (YEE). Faaliyet Raporu. (2018). https://www.yee.org.tr/sites/default/files/yayin/2018_faaliyet_raporu_rev_02_db_16072_020.pdf . 10/02/2021.

Yunus Emre Enstitüsü (YEE) Resmi İnternet Sitesi. Kurumsal. <https://www.yee.org.tr/tr/kurumsal/yunus-emre-enstitusu> . 05/09/2020.

Yunus Emre Enstitüsü (YEE) Resmi İnternet Sitesi. Vizyon Misyon. <https://www.yee.org.tr/tr/kurumsal/vizyon-misyon>. 05/09/2020.

Yüzbaşıoğlu, N. (2018). *Dışışleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu'nun 51. ASEAN Dışışleri Bakanları Toplantısına Katılmak Üzere Singapur'u Ziyareti*. T.C. Dışışleri Bakanlığı, ; *Çavuşoğlu ve Lavrov Bir Araya Geldi*. Anadolu Ajansı.

Zaharna, R.S. (2007). "The Soft Power Differential: Network Communication and Mass Communication in Public Diplomacy". *The Hague Journal of Diplomacy* 2. s.213-228.

Zahran, G. ve Ramos, L. (2010). *From Hegemony to Soft Power*. <https://www.taylorfrancis.com/books/e/9780203856499/chapters/10.4324/9780203856499-8> . 10/11/2020.

Zhang, J. (2013). "A Strategic Issue Management (SIM) Approach to Social Media Use in Public Diplomacy". *American Behavioral Scientist*. Cilt:57. Sayı:9. s.13.